

XXX

Jubileumi Országos Tudományos Diákköri Konferencia
Társadalomtudományi Szekciója

Budapest, 2011. április 14-16.

ESZTÉTIKA TAGOZAT

HÁMORI GYÖRGY

*Konzulens: Dr. Czeglédi András
adjunktus*

I. évfolyam
Filozófia MA szak
Szegedi Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

A HIPERREALIZMUS ÚTJAI

A dolgozat megkísérli feltérképezni a klasszikus hiperrealizmus művészeti irányzatának intencióit és igyekszik értelmezni azokat. A kutatás célja, hogy a hiperrealizmus egy alternatív értelmezését nyújtsa a kanonizált olvasatokkal szemben és pozícióját jobban, pontosabban meghatározza. Az ennek érdekében alkalmazott módszer a következő volt: öt főbb szempont mint például a hiperrealizmus elválasztása más, vele egybecsúszó, irányzatoktól, a hipervalóság problematikájának tárgyalása vagy a reprezentáció és performativitás fogalmai mentén a hiperrealista művészet értelmezési lehetőségeinek felvázolása. Ezt követően két hiperrealista alkotó munkáin keresztül igyekszik igazolni az addigi eredményeket. Majd kísérletet tesz – a teljesség igénye nélkül - a tárgyalt irányzat klasszikus esztétikai kategóriák által történő értelmezésére.

Eredményeim és levont következtetésem pedig a következők: Úgy vélem, sikeresen felmutattam egy lehetséges értelmezését a hiperrealizmusnak és ha nem is kiszakítani, de az eddigieknél igyekeztem jobban pozicionálni a realista hagyományon belül. Ráműtattam, hogy a realista műalkotások nem feltétlenül reprezentálók. Egyfajta performatív realizmusképet vázoltam fel, amelybe inkább beilleszthető a hiperrealizmus. Ebből az irányból közelítve a szimulákrum világ problematikáját is bemutattam, s hogy miért esszenciális ennek ábrázolása az adott művészek számára. A záró blokkban pedig a 'Mi a kép?' kérdését értelmeztem a hiperrealizmus felől, illetve ennek fejtegetései átvezettek a látás problematikájához is, ehelyütt pedig az irányzat egy eszközét, a fénykép szerepét tisztáztam.

HORVÁTH HELGA

Végzett hallgató
Eszterházy Károly Főiskola
Bölcsészettudományi Kar

Konzulens: Dr. Loboczky János
tanszékvezető főiskolai tanár

A FORDÍTÁS ÉS A FIKTÍV FORDÍTÁS VIZSGÁLATA HERMENEUTIKAI SZEMPONTBÓL

Dolgozatomban a gadameri hermeneutika alapján vizsgálom fordítással kapcsolatos kérdéseket. Először sorra veszem, hogy a hermeneutika hogyan értekezik erről a témáról, az ehhez kapcsolódó fogalmakat elemzem.

Részletesebb vizsgálatom alapját egy Hölderlin-versfordítás és egy fiktív fordításkötet értelmezési lehetőségei adják. Hölderlin *Andenken* című versét magyarul először Tandori Dezső, majd Bernáth István adta közre, majd Szabó Csaba fordította újra azért, hogy Heidegger az említett versről szóló elemzése minél érthetőbb legyen a magyar olvasó számára. Így előttünk van két művészi és egy szövegcentrikus fordítás. Dolgozatomban arra vagyok kíváncsi, hogy ez a kétféle fordítási attitűd hogyan befolyásolja a kontextust, a stílust, a befogadói hozzáállást.

Az első esetben tehát kontextus jön létre a forrásszöveg és a célszöveg között úgy, hogy a fordítónak egy műfordítás készítése a célja. Szabó fordítása esetén az *Andenken* szövege sokkal inkább alá van rendelve Heidegger szövegének.

A harmadik lehetőség pedig, amelyet vizsgálom, az a fiktív fordításé, ahol a forrásszöveg teljes egészében hiányzik, és csak a célszöveg jelenik meg nyomtatott formában (a forrásszöveg írója, maga a szöveg végig fiktív marad). Ez esetben Kovács András Ferenc *Jack Cole daloskönyve* című kötetét veszem alapul.

A hermeneutikai vizsgálódás lehetőséget nyújt arra, hogy megfigyeljük, a három esetben hogyan változik a kontextus attól függően, hogy mi adja a fordítás alapját, és nyomon követhetjük, hogy a fordító szándéka mennyire befolyásolja az olvasó szöveghez való viszonyát, magát az értelmezést.

KARLIK BARBARA

Konzulens: Dr. Schreiner Dénes
egyetemi docens

II. évfolyam MA
Buddhista Tanító
A Tan Kapuja Buddhista Főiskola

A KOZMOSZ RENDJÉNEK FELBORULÁSA SZOPHOKLÉSZ: ANTIGONÉ CÍMŰ TRAGÉDIÁJÁBAN

Tanulmányomban az Antigoné című Szophoklész tragédiát vizsgáltam meg többféle szempontból. Nagy hangsúlyt fektettem vallástörténeti és társadalomtörténeti elemzésre. Milyen lehetett az a valóság, amiben az Antigoné cselekménye játszódik? Hogyan értelmezhetette a színházba járó athéni néző a tragédiát? Ilyen kérdések megválaszolásával szerettem volna a műben kibontakozó társadalmi, politikai, erkölcsi ellentéteket, feszültségeket felfedni magában a tragédiában, és a mű keletkezésének korában az athéni polgárok között. Dolgozatomban nagyobb részében kitértem Antigoné személyiségének fejlődésére, jellemvonásaira, mellyel azt próbáltam vizsgálni, hogy mennyire állt közel az antik gondolkodáshoz ez a női eszménykép, amit a hősnő képvisel. Vallástörténeti szempontból megvizsgáltam, hogy a korabeli istenkultusz hogyan jelenik meg a tragédiában. Elemzésem során arra kerestem választ, hogyan áll helyre a kozmosz rendje Antigoné halálával.

MAJOROS ÁRPÁD GYÖRGY

Konzulens: Hörcher Ferenc
habilitált egyetemi docens

VI. évf.
Esztétika szak
Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Bölcsészettudományi Kar

APOLLÓN APORIÁJA AVAGY ELMÉLETEK A „MŰVÉSZET VÉGÉRŐL”

E tanulmány azt a „művészet vége” címszóval fémjelzett – és azóta e néven elhíresült – elméletet járja körbe, melyet 1984 körül Hans Belting és Arthur C. Danto egymástól függetlenül, ám egyszerre alkotott meg. E szinte mágikus koincidencia véleményem szerint a művészettudomány egy igen jelentős momentumát jelöli: azt a pillanatot, amikor a

posztmodern művészet problematikája teoretikus szinten is beérik. Tanulmányomban arra teszek kísérletet, hogy ezt a gondolati folyamatot az elsődleges források elemzésével – mondhatni monografikus jelleggel – feltérképezzem, illetve hogy az ekképpen kirajzolódó művészetelméleti paradigma jelenkori érvényességére kritikai úton rákérdézzek. A dolgozat nagyobbik, *Válságelméletek* c. részében mélyelemzést adok a vég-teóriáról Danto és Belting műveinek aprólékos vizsgálata által. Az így kapott eredmények kritikai felülvizsgálatához, árnyalásához a későbbiekben – egyebek mellett – Nietzsche művészetfilozófiáját használom, ahogy erre a dolgozat címe is utal. *Az esztétika alternatívái* c. második részben megpróbálom Danto és Belting elméletét Nietzsche fogalmaival körülhatárolni felvetve, hogy a „művészet végének” problematikája voltaképpen csakis az „*apollóni*” jellegű képzőművészetre lehet igaz, amely immár sok száz éve ki van téve a – Danto kifejezésével élve – filozófiai „kiszárazásnak”. A végső kérdés az, hogy a képzőművészet a fenti szerzők által felvázolt filozófikus ösvényen, vagyis a gondolatiság útvesztőjében hova juthat el. Én amellet érvelek, hogy aporiába torkollik, szemben például a zenével, amely „*dionüszoszi*” minősége, megmagyarázhatatlan érzékisége révén képes megmaradni a maga „ártatlan” esztétikai állapotában.

MÁRJÁNOVICS DIÁNA

I. évfolyam MA
magyar nyelv és irodalom szak
Pécsi Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

*Konzulens: Görföl Balázs
egyetemi gyakornok*

**„DE MIFÉLE HIVATALNOKOK EZEK ÉS MIFÉLE ÜZENETEK?” AZ
ÉRTELMEZÉS NEHÉZSÉGEI A KAFKA-PRÓZÁBAN**

A Kafka-recepció története során az irodalomtudomány számos iskolája foglalkozott a szerző írásainak interpretálásával, hiszen a Kafka-mű olyan matériának bizonyult, amely szinte valamennyi áramlat számára eredményekkel szolgálhatott. A szekunder irodalom által feldolgozott alkotások azonban máig feltörhetetlennek mutatkoznak. Munkámban a karkai prózában fellelhető értelmezési nehézségekkel foglalkozom: az egyik töredékben maradt regény, *A kastély* vizsgálatával mutatok rá azokra az „üres helyekre”, amelyek a mű hermetikusságát, többértelműségét eredményezik. Tételtem szerint az író szövegeinek

enigmatikus jellege szakadatlan értelmezési próbálkozásokat provokál; a radikális többértelműséget biztosító elemek újra és újra értelemképzésre ösztönözve hívják elő az egyéni és paradigmákba illeszkedő olvasatok különböző fajtáit, generálják az irodalomelmélet iskoláinak különböző olvasatait.

MIKLÓSVÖLGYI ZSOLT

III. évfolyam
Esztétika MA szak
Pázmány Péter Katolikus Egyetem,
Bölcsészettudományi Kar

*Konzulensek: Bazsányi Sándor
egyetemi docens
Schmal Dániel
egyetemi docens*

**A KARTEZIÁNUS OPTIKAI HAGYOMÁNY VERMEER AZ ASZTRONÓMUS ÉS A
GEOGRÁFUS CÍMŰ FESTMÉNYEINEK TÜKRÉBEN**

Dolgozatomban a XVII. századi németalföldi festészet és a korai újkor filozófiai hagyomány *látással és érzékeléssel* kapcsolatos elképzeléseinek kapcsolatát igyekszem egy konkrét példán keresztül bemutatni. A modernitás vizuális kultúrájával foglalkozó legtöbb filozófus, művészettörténész és képteoretikus szerint, a korszakra a vizualitás egyeduralomra juttatása jellemző. E folyamat kialakulását egyfelől a tudományos forradalom nyomán kialakuló technikai feltételek előretörésével, másfelől az embernek a világról alkotott korábbi elképzelésével szembeni újfajta szemléletmódok megjelenésével magyarázzák. Ennek megfelelően a látás újkor paradigmáját technikai-tudományos szempontból az optikai instrumentumok széleskörű elterjedéséhez, filozófiatörténeti értelemben pedig a karteziánus szubjektívizmus hagyományához kötik. Ennek a tendenciának a művészettörténeti párját számos kutató köti az északi művészetek, ezenbelül is főként németalföldi festészet irányzatához, amely a narratív-szimbolikus itáliai festészetével szemben a látvány elsődlegességét hangsúlyozza.

Éppen ezért, dolgozatomban Johannes Vermeer 1668-ban festett *Az asztronómus és A geográfus* című képeinek elemzésével kívántam vázolni a karteziánus látásrendszerek és az északi festészet közötti lehetséges kapcsolatokat. Ám vizsgálataim során a téma meghatározó szerzőire (többek között Svetlana Alpers, Jonathan Crary, Martin Jay) jellemző eszmetörténeti, ideológiakritikai, kultúraelméleti módszertanával szemben, inkább a

műelemzés elsődleges igényével közelítettem Vermeer festményeihez, és az azokat övező XVII. századi filozófia és vizuális kultúra esztétikai szempontból relevánsnak tűnő kérdéseire.

PAPP EMESE

*Konzulens: Dr. Kovács Ákos
docens*

Végzett hallgató

Pázmány Péter Katolikus Egyetem,
Bölcsészettudományi Kar

A BŰN MÉRLEGNYELVE

A dolgozat arra tesz kísérletet, hogy Weöres Sándor költeményét leképezze, és ezáltal kerüljön közelebb a műben mozgó bűn fogalmához.

A dolgozatban egy XX. századi kataklizma vers bűnabrázolására kerül vizsgálat alá, melynek alapvető célja az etikai kategória esztétikai kategóriával történő párbeszéde, (együtt) működése. A mű tartalmából kibontott etikai dimenziók hogyan lépnek elő a vers esztétikai működéséből, a Balthasar-i „alak-fogalom” tisztázásával.

A dolgozat célja a mű „jézusi alaprétégig” hatolni az erkölcteológia és teológiai esztétika segítségével.

PÁLFY ESZTER

*Konzulens: Dr. Heidl György
egyetemi docens*

I. évfolyam MA
magyar nyelv és irodalom
Pécsi Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

A KORA KERESZTÉNY ZENE (I-IV. SZÁZAD) ANTIK GYÖKEREI

A köztudat a gregoriánt tartja számon a zenetörténet kezdeteként, érdemes azonban megvizsgálni zenei szempontból azt ezt megelőző kort is, a kereszténység létrejötté körüli időszakot. Az I – IV. század zenéjén a kora keresztények liturgiabeli gyakorlatait kell érteni: főként az Isten dicsőítésére szolgáló himnusz- és zsoltáreklést. Dolgozatomban bemutatom a tárgy kapcsán felmerülő kérdéses pontokat, mint például a keresztény ének eredetének problémáját; ismertetve főbb előzményeit. A kor egyházatyáinak (pl. Tertullianus,

Alexandriai Kelemen, Ambrus, Agoston) elméleti munkáiban felbukkanó zenei utalásokat ezen szempontok alapján elemzem, kimutatva, hogy a keresztény ének általánosan elfogadott zsidó származtatásától függetlenül rengeteg ponton kapcsolódik a hellenista hagyományhoz.

PÉTER SZABINA

*Konzulens: dr. Kelemen István
egyetemi tanársegéd*

II. évfolyam
Esztétika szak (MA)
Debreceni Egyetem
Bölcsészettudományi Kar

A KARNEVÁL MINT A HATALOM AKARÁSÁNAK AZ ÖSZTÖNZŐJE ÉS A GROTESZK MINT ESZTÉTIKAI MINŐSÉG WERNER HERZOG *A TÖRPÉK IS KICSIN KEZDTÉK* CÍMŰ FILMJÉBEN

Werner Herzog *A törpék is kicsin kezdték* című, 1969-es „botrányfilmjében” a nietzschei esztétika és művészetkoncepció, a középkori karnevál kultúrája, Bahtyin groteszk realizmus-fogalma és a testi-lelki rútság problematikussága a posztmodernre jellemző affektusokkal íródik a vászonra. A mámor mint esztétikai alapállapot mindezek esszenciális mozgatórugójaként funkcionál, és relativisztikus üzeneteket artikulál számunkra, mely újra és újra arra készit bennünket, hogy gondoljuk át, mennyiben van igazuk a *Machbet* első színében feltűnő boszorkányoknak: „Szép a rút, és rút a szép...”. A film (nem csak) esztétikai elemzéséből talán az is kiderül majd, hogy az elnyomók sem valamely transzcendens hatalom mutatóujja, vagy Természet Anyánk kegye – vagy gúnya – alapján születnek elnyomónak, hiszen bármilyen gyermekinek és ártalmatlannak látszanak is, sose feledjük: a törpék is kicsin kezdték!

II. évfolyam
 Esztétika szak MA
 Debreceni Egyetem
 Bölcsészettudományi Kar, Filozófia Intézet

EMFATIKUS KÍSÉRLET A KÖZHELY FOGALMÁRA

Dolgozatomban a megadott címhez hűen a közhely fogalmának elmélyítésére teszek kísérletet. A közhelynek a szokásosnál lényegesen affirmatívabb megközelítéséből indulok ki, s igyekszem rációzni arra a csaknem általános érvényű előítéletre, miszerint a közhely pusztán egy nullára redukált közlés, mely alkalmatlan arra, hogy egy filozófiai diskurzus tárgyát képezze. Nem titkolt szándékom a közhelyet illetően felmerülő közönségesség vádját önreflexív belátásra kényszeríteni. Ezért a közönségesség voltaképpen apológiájára vállalkozom, s egyszersmind arra, hogy a filozófia eredendően, a szó legnemesebb értelmében véve, közhelyes voltára rávilágítsak, lehetőség szerint, a legkevésbé provokatív módon. A közhelyet, mint a filozófia gyenge pontját, ugyanis, a dolgozat konklúziójának megfelelően, kizárólag a nyelv képes eltakarni. Tudniillik az általános igazságok a nyelv által tehetnek szert az egyedinek kijáró szépségre. A dolgozat e szembeötlő tényt szemléltetve törekszik, lehetőségeihez mérten, egy eleven diskurzust létesíteni.

A fenti belátásokkal pedig szinte óhatatlanul a német koraromantika hagyománya felé közeledem, elsősorban Novalis és Friedrich Schlegel szövegeire koncentrálni. Ezekben fogalmazódtak meg ugyanis azok az alapelvek – gondolok itt a célelvőség hiányára, a kontingencia, vagy potencialitás elvére -, melyeket dolgozatomban indirekt módon igyekszem szem előtt tartani. Sőt, Novalisnak a filozófiát *voltaképpen honvágyként* meghatározó kijelentését dolgozatomra nézve egy vezérelvként értelmezem; olyan alaphangként, mely a maga csendességében a dolgozat egészén végigvonul. A honvágnak megfelelően a közhelyre legáltalánosabban, mint otthonra tekintek, mely egészen Schlegel *Lucindájáig* csupán vágyként jelenik meg. Ekkor még az otthon és az otthontól való távollét közti ingadozásról beszélhetünk.

Dolgozatomban ezért egy meghatározott kompozíciós elvet követek. Mintegy kívülről haladok befelé, a honvágytól a hazatérés, a nyelv metaforikusságától a voltaképpen nyelv (a

közhely) felé. A *Lucindában* ugyanis az otthon már *expressis verbis* otthon jelent. Végző soron a közhelyet egyfajta paradicsomi nyelv megtestesüléseként értelmezem.

TÁNCZOS PÉTER

Konzulens: Dr. Angyalosi Gergely
 tanszékvezető egyetemi docens

II. évfolyam
 Esztétika szak MA
 Debreceni Egyetem
 Bölcsészettudományi Kar, Filozófia Intézet

A HAZATÉRÉS MINT EXKURZÍV ESZTÉTIKAI METÓDUS

Dolgozatomban egy paradox állítást teszek, miszerint a hazatérés nem más mint kitérés, és próbálok azt olyan perspektívába ágyazni, ahol eltűnik a kijelentés ellentmondásos volta. Azt a kérdést vetem fel, hogy az ilyen, exkurzív módon értett hazatérés válhat-e egy sajátos, filozófiai-esztétikai metódussá.

A dolgozat René Magritte *Az eltévedt zsoke* című festményének elemzéséből indul ki, amely talán szemlélteti a paradox azonosság elgondolhatóságát. Kísérletet teszek arra, hogy felleljem a kitérésként és körbejárásként értett exkurzus metodológiai milyenségét, sajátos topológiai igazság-fogalmát, narratív és érzékelési sajátosságait, egyedi szubjektumát és mozgásának kompozicionális rendjét. A honvágy, a hazatérés és az otthon-lét tárgyalása során jórészt a releváns heideggeri szöveghelyekre támaszkodom, azokat olyan egyszeri konstellációba állítom, amely alátámasztani látszik a dolgozat hipotézisét. Lukács György és Nietzsche műveinek segítségével lehetőség nyílik néhány, a témába tartozó, de a filozófiai-esztétikai tradíció fővonalában pejoratív minőségnek titulált jelenség affirmatív interpretációjára. A dolgozat perspektívája végül a dadaizmus, egy beszédhiba és Heidegger öccsének megidézésével épül ki, lehetőségeihez mérten, teljesen. A vizsgálódás menete mérsékeltén maga is igyekszik exkurzív mintát követni, így egy-egy alkalommal kitérek a gondolatmenetbe nem-lineárisan illeszkedő kérdésekre, a már említett szerzőkön túl olyan gondolkodókra hivatkozva, mint Arisztotelész, Freud és Walter Benjamin.

A dolgozat megállapításainak potenciális érvényessége annak egyszeri, kísérleti jellegében rejlik, még ha Friedrich Schlegel egy gondolata kapcsán fel is merül egy általánosabb legitimáció lehetősége. Mindazonáltal a fenti értelemben használt exkurzív

beszédmód alkalmazása értékes, (de csak ironikusan értelmezhető) intellektuális hozadékokat hajthat.

VARGA RITA LENKE

II. évfolyam
Esztétika szak MA
Debreceni Egyetem
Bölcsészettudományi Kar, Filozófia Intézet

*Konzulens: Dr. Valastyán Tamás
egyetemi adjunktus*

**A SÖTÉT LOVAG DICHOTÓMÁI – A PSZICHÉS RENDELLENESÉGEK MINT AZ
ÁRNYALT MŰVÉSZI ÁBRÁZOLÁS ESZKÖZEI A FILMBEN**

Dolgozatom célja, hogy választ keressen arra a kérdésre, hogy milyen esztétikai értelemben vett hibák rejlenek *A sötét lovag* című filmben, amelyek megakadályozták, hogy a film elérje kimondott szándékát, hogy egy új mítoszt teremtsen a 2001. szeptember 11. utáni Amerikának. A film feladatának sikertelensége döntően a kulcsszerepet kapott bolond ellentmondásos ábrázolásának köszönhető.

A probléma megoldásához először igyekeztem elkülöníteni a bolondot a bohóctól és a pszichésen rendellenesek körétől. A fogalmak történeti tisztázása után, melyben bizonyos mértékig Foucault-ra támaszkodtam, sorra vettem, hogy a film milyen szinteken próbálja, illetve egyáltalán milyen szinteken lehetséges a két főhős közötti szembenállást érzékeltetni. A filmben használt szimbólumok (testrészek, ruhák, eszközök, színek stb.) vizsgálatával pedig arra próbáltam rávilágítani, hogy a két karakter oppozíciója csak látszólagos. A film mítoszeremtő aktusához felhasználtam több kora romantikus szerző, többek között Schlegel és Novalis, szövegeit, párhuzamot feltételezve a két korszak mítoszeremtő törekvése között. Joker bolondként elgondolt karaktere az iszlám terroristákat hivatott szimbolizálni, ám a film akaratlanul is Nietzsche Zarathustrájához közelíti őt. A dolgozat felveti azt a kérdést, hogy a mentális problémák lehetnek-e esztétikai kategóriák a művészetben, illetve, hogy a filmben jó és rossz dilemmái, hogyan strukturálódnak esztétikai értelemben.

A dolgozat többek között arra próbált rávilágítani, hogy milyen intellektuális és művészeti (illetve politikai) veszélyekkel jár, ha az ellenséget mint bolondot gondoljuk el.

ZEÖLD EMESE

I. évfolyam
Esztétika szak MA
Debreceni Egyetem

*Konzulens: Dr. Valastyán Tamás
egyetemi adjunktus*

**KÍSÉRLET EGY MESEREGÉNY SZIMBOLIKUS ELEMZÉSÉRE – MICHAEL
ENDE: A VÉGTELEN TÖRTÉNET**

Dolgozatom Michael Ende legismertebb regényének, *A végtelen történetnek* a szimbolikus értelmezési kísérlete. A számtalan közelítési módszerből a filozófiai és esztétikai szempontú elemzést választottam ki.

Az első fejezetben felvázoltam, hogy szerintem a regényben hogyan valósul meg az olvasás és az olvasó utópizálása, illetve rámutattam az olvasó és szereplő, a szereplővé lett Olvasó és a szerző összeolvadására, majd azok szétválására.

A második fejezetben az írás és a nyelv szempontjából elemeztem két nagyon fontos jelenetet, a Régi Királyok Városát és az általam „átmenet-jelenetnek” nevezett részt és annak előzményeit, mely valójában két fejezetet foglal magába: a tizenegyediket, A Kislány Királynő címűt és a tizenkettediket, A Vándorló Hegy Öregjét.

A harmadik, egyben befejező fejezetben a nevek filozófiájára tértem ki. Ezen belül a Nevet elemeztem mint egyszerű címkét, mint az utópikus Igazi Nevet és mint egzisztenciát jelentő fogalmat.

ZSIKLA MÓNKA

VII. évfolyam
Művészettörténet- esztétika szak
Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Bölcsészettudományi Kar

*Konzulens: Hörcher Ferenc
habilitált egyetemi docens, tanszékvezető*

DIAPHÁN STRUKTÚRÁK ERDÉLYI GÁBOR FESTÉSZETÉBEN

Dolgozatom egy fiatal magyar festő Erdélyi Gábor (1970) képi világának transzparens/diaphán rendszereivel foglalkozik.

A dolgozat első fele igyekszik megtalálni azokat a legújabb művészetteoretikus fogalmakat,

amelyek mentén lehetővé válik a kiválasztott alkotások részletes elemzése. A kiválasztott művek szerkezetileg különböző technikákat is ötvöznek, így a pontosság érdekében mind a kép, mind a szobor huszadik századi ontológiai státuszát igyekeztem körüljárni. A kép fogalmára vonatkozóan Hans Belting és W.J.T Mitchell fogalmi hármását (Bild, picture, image), a szobrászatban lezajlott változások megközelítéséhez pedig Carl Andre 1967-es alkotását és A.C Danto vonatkozó irodalmát használtam. Az irodalmak által nyújtott fogódzók segítségével Erdélyi öt alkotását elemzem részletesen olyan klasszikus, illetve kortárs párhuzamokkal, mint Velázquez, Vermeer, Lovas Ilona vagy az orosz AES+F művészcsoport. A részletes leírások során kísérletet tettem az egyes áttetszőségi lehetőségeken keresztül egy különböző transzparencia módozatokból felépülő rendszer kialakítására, és annak matematikai leképezésére. A transzparencia fogalmához Kepes György, a látás általi megismerés műveletéhez Kovács Ilona elemzéseit hívtam segítségül. Továbbá az elemzett képekhez kapcsolódóan többek között előkerülnek optikai, fizikai jelenségek, az ikon fogalma, és a szakrális koonotációkkal párhuzamos huszadik századi kontextusként a monokróm festészet, illetve a nem emberkéz által létrejött akheiropoiéton képtípus s annak keleti Abgar legendája, és nyugati expanzióként a Veronika kendőkép.

A dolgozat végkövetkeztetéseként a leképezéshez használt koordináta-rendszer Y tengelyéhez olyan transzparens szerkezetek/képtárgyak kapcsolódnak, ahol a fény és a fény útjába kerülő modulációs felszín közé a levegő közegén kívül más nem ékelődik be. Az Y tengelyre merőleges X tengelyhez három olyan alkotást rendeltem, ahol a fény és a moduláló felület közé további közegek is beékelődnek. Végül a függőleges (Y) és vízszintes (X) tengelyek metszéspontjában található origóhoz két olyan mű kapcsolódik, amelyeken a transzparencia úgy valósul meg, hogy a fényforrás és a fény útjában kerülő moduláló felület közé egyrészt nem ékelődik be semmi, másrészt maga a moduláló felület is átlátszó.

A virtuális koordinátákhoz rendelt alkotások helyenként optikai, máskor fizikai, illetve fogalmi jelenlétük által előhívott képzettársításokkal kapcsolódnak a helyi értékekhez. A felépített gondolatrendszer nem minden esetben igazolható a fizika racionális törvényeivel, és csakis Erdélyi Gábor festészetének vizuális kalandja által működtethető.

FILMTUDOMÁNYI TAGOZAT

III. évfolyam
Romanisztika – spanyol, filmelmélet és
filmtörténet minor
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Bölcsészeti Tudományi Kar

A RANCHÓN TÚL – A MEXIKÓI ÚJ FILM RÖVID TÖRTÉNETE

Bizonyos elméletek szerint a globalizáció korában egyre kevésbé van helye nemzeti filmművészetek új hullámainak, és az „új hullám” fogalma a nemzetközi filmgyártás körülményei között új értelmet kell, hogy nyerjen. Ezek szerint a mexikói új film ezredfordulós története a művészfilmes mozgalmak jövőjét vetíti elő, illetve egyfajta átmeneti irányt sejtet a lokális és a globális filmművészet között pozicionálva magát. A dolgozat ennek az átmeneti jelenségnek a történetét vizsgálja, és sikert hozó stratégiáinak feltérképezését kísérli meg.

Az ezredforduló Mexikójának kitüntetett jelentőségű gazdasági és politikai változásainak, a globalizálódó filmpiac Latin-Amerikát megtaláló érdeklődésének és a domináns filmkultúra ízlésének találkozása sajátos lehetőséget teremtett a mexikói film újjászületésére. Az ország kinyílása a globalizálódó kultúra irányába egybeesett a korszak nemzetközi filmes mechanizmusával, melyek felkarolták a regionális tradíciók újragondolásából kiinduló folyamatot. Így a 90-es évek nagyobb részben még mexikói kontextusban zajló filmes megújulását a 2000-es évek nemzetközi porondon is figyelemmel kísért célba érése követte. A dolgozat ennek megfelelően megvizsgálja a mexikói új film létrejöttének és kibontakozásának folyamatát. Kiemeli a jelenség történelmi, politikai és intézménytörténeti vonatkozásait, kitér a domináns filmkultúra kanonizációs folyamatainak alakulására és az új film gyökereit jelentő főbb nemzeti hagyományokra is.

A mexikói új film első (1990-1994) és második hullámának (2000-2004) esetében is két-három kitüntetett jelentőségű film, és elsőfilmes rendezők pályakezdése hozott áttörést. Ezért a dolgozat az új film vázát jelentő legfontosabb alkotások kiemelésével próbál rávilágítani a jelenség jellemzőire, részletesebb elemzésnek alávetve azokat. Végül összefoglalja a vizsgálatból is kimutatott hibrid filmnyelv főbb ismérveit, melyeket a tradíciók

beépítése és azok túlhaladása, illetve az autentikus-mexikói és az egyetemes nézőpont kettősségeiben talál meg.

BARNA BENEDEK

Konzulens: Magyar-Ábel Ágnes
egyetemi tanársegéd

I. évfolyam
Mozgóképkultúra- és Médiaismeret-tanár MA
szak
Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Bölcsészettudományi Kar

**SPIELBERG ÉS A HOLOKAUSZT
A HITELESSÉG KÉRDÉSE A SCHINDLER LISTÁJA CÍMŰ FILMBEN**

A tanulmány Steven Spielberg 1993-as *Schindler listája* című filmjét vizsgálja mint történelmi filmet, mint holokauszt-filmet és mint Thomas Keneally *Schindler bárkája* című 1982-es regényének adaptációját.

Először az irodalmi szövegek hiteles megfilmesítésének kérdését járja körül. Ezután a történelmi események filmes ábrázolhatóságának lehetőségét vizsgálja általánosságban, majd konkrétan magának a holokausztnak a képi megjelenítéséről esik szó. S végül a *Schindler listájának* értelmezése következik. Elsőként a film cselekményszövege vizsgálódik meg, s felmerül a filmesztéták által amerikai monomitosznak nevezett hőstörténet-sémába illeszthetősége. Majd a két főszereplő, a zsidó munkásait megmentő gyáros Oscar Schindler, és a náci táborparancsnok Amon Goeth regényben leírt személyének és a róluk mintázott filmbeli karaktereknek az összehasonlítása következik. A zárásban pedig Spielberg filmjének egykori fogadtatása és a rá való reflektálások milyensége kerül bemutatásra.

A vizsgálódás konklúziója az hogy Spielberg holokauszthoz és a történelmi tényekhez való hozzáállása nem tekinthető minden szempontból korrektnek, így az a rendezői magatartása, hogy a filmmel a dokumentum-szerűség látszatát akarta kelteni, elfogadhatatlan.

I. évfolyam
 Vizuális kultúratudomány MA szak
 Szegedi Tudományegyetem
 Bölcsészettudományi Kar
 Vizuális Kultúra és Irodalomelmélet Tanszék

BALÁZS BÉLA MESÉI

Dolgozatomban Balázs Béla korai esztétikája egyik kiemelt művének, a *Halálesztétikának* a feldolgozására teszek kísérletet. Ehhez Balázs szépirodalmi munkásságából legismertebb meséjét, *A kékszakállú herceg várát*, valamint filmes munkáiból a Leni Riefenstahllal 1932-ben közösen forgatott *A kék fény* című alkotásokat is elemzem.

Munkám tágabb kontextusát olyan elméleti munkák adják, mint Vlagyimir Propp, *A mese morfológiája* című könyvébe vázolt funkciórendszer, Bruno Bettelheim, *A mese bűvölete és a bontakozó gyermeki lélek* című munkája, valamint Tzvetan Todorov: *Bevezetés a fantasztikus irodalomba* című irodalomelméleti szövege.

Dolgozatomban először az első két, meseelméleti mű kapcsolatát elemzem *A kékszakállú herceg várával*, valamint Balázs elméleti elképzeléseit vetem össze az operalibrettóban megjelenőkkel. Balázs meséről alkotott elképzelése fontos részét képezi a *Halálesztétikának*, mert ez vezet át a szerző művészetéről, szépről való elgondolásaihoz, az alapvetően thanatológiai esszéiben.

A szövegem következő egységében *A kék fény* ismertetése után azt Todorov szövege és a *Halálesztétika* segítségével elemzem, valamint összehasonlítom *A kékszakállú herceg várával*.

Célom Balázs Béla elméleti, szépirodalmi, valamint filmes munkásságából kiemelt alkotások közötti párhuzamokra és ellentétekre való rámutatás, valamint Balázs említett korai esztétikai munkájának tágabb kontextusban való elhelyezése.

Végzett hallgató
 Kommunikáció és médiatudomány BA
 Pázmány Peter Katolikus Egyetem

TÜNDÉRTÁNC - A ZENE DRAMATURGIÁJA HUSZÁRIK ZOLTÁN SZINDBÁD CÍMŰ FILMJÉBEN

A dolgozat célja a kritikusok és filmtudósok által az egyik legjobb magyar filmnek tartott műalkotás, a Szindbád szakirodalmának bővítése egy eddig méltatlanul elhanyagolt terület, a filmzene szempontjából. Jelen írás szerzője zeneművészeti előtanulmányok után fordult a filmtudomány felé, így egyesíteni tudta a vizsgálat során a filmes és a zenei szempontokat, melyek elengedhetetlenek egy ilyen interdiszciplináris kutatás kivitelezéséhez.

A dolgozat első része magával a filmzenével, annak sajátosságaival foglalkozik általánosságban, majd ezt követően az irodalmi alap és a Szindbád-film általános bemutatása következik, végül az írás legfontosabb része, a Szindbád filmzenéjének részletes elemzése található tematikus csoportosításban, ahol minden egyes zenei-dramaturgiai egység besorolásra kerül valamelyik kategóriába, és részletes zenei, dramaturgiai, funkcióbeli elemzésnek van alávetve. Az egyes tematikus csoportokba tartozó zenék közt nagyon szoros és sokrétű kapcsolat fedezhető fel, mely szintén részletes feltárássra került a dolgozatban.

A kutatás során bebizonyosodott, hogy a Szindbád-filmben a zene szerepe egyenrangú a többi filmes eszközzel, továbbá nélküle a filmművészeti, dramaturgiai szempontból egyaránt csonka lenne. Tehát egy gondosan megkomponált, a film szövetébe mélyen beleágyazott, szervesen illeszkedő összetevőről van szó, melynek sajátosságait feltétlenül ismerni kell a Szindbád valódi, teljes megértéséhez.

II. évfolyam
Társadalmi tanulmányok szak
ELTE
Társadalomtudományi Kar

A KÁDÁR-KORSZAK „TERMELÉSI HŐSE”

Mintegy elfelejtett hőstípusról szóló szokatlan rekvizitumként a hatvanas évek magyar nagyjátékfilmjeiben megjelenő műszaki értelmiség jellegzetes hőstípussá válását elemzi a dolgozat. Vajon köthető-e a termelés megreformálásának gondolata a hatvanas évek játékfilmjeinek műszaki értelmiségi alakjaihoz? Ha igen, miért a műszaki értelmiségre hárult ez a szerep? A filmek világán belül értelmezett érvényesülési konfliktusoknak a közvélekedésben ismert toposzait (maszek munka, minőség szempontja a termelésben, „vezetők szerepe”, „disszidálási probléma”) vizsgálja társadalomtudományi munkák segítségével, hogy bizonyíthassa, miért a mérnök értelmiség reprezentálta a filmekben keresztül a szocializmus minőségi reformját, „narratív” eszközökkel mutatja be jellegzetes hőstípussá válását.

Az 1960-as évek elején készült modernizált termelési filmek, és a vígjátéki zsáner hősei sokat örökölték a Rákosi-korszak filmjeinek értelmiségi képéből. Az évtized közepi alkotások azonban a mérnök hőstípus metamorfózisával foglalkoztak. Fő kérdésük: Hogyan lesz a világmegváltóból partikuláris konfliktusok helyi hőse? Míg az 1960-as évek végére a dokumentarista elemekkel teletűzdelt ún. „kérdő filmek” érvényesülési konfliktusai ráébresztik a hősöket harcuk eredménytelenségére. Az 1970-es éveket jellemző magánéleti konfliktusokat megelőlegezendően el kezdik beérni a „felszínen maradással”.

Összegezőként, megállapítja, mivel a mérnök hősök döntő hányada szembeesül gazdasági – társadalmi problémákkal, általuk a művészek a gyakorlati alkalmazáson keresztül közvetve tudtak beszélni a fenti problémákról. Olyan „sikeresen”, hogy később a valóságra vetítve is magyarázó erővel bírtak konfliktusaik, mintegy a gazdasági reform bedőlésének magyarázataként.

VI. évfolyam
Filmtudomány szak
ELTE
Bölcsészettudományi Kar, Művészetelméleti és
Médiakutatási Intézet

**TÖREDEZETTSÉG ÉS ANARCHIA. A BURLESZK ÉS A MODERNIZMUS
KAPCSOLATA A HATVANAS ÉVEK MAGYAR FILMJÉBEN**

A dolgozat célja egy kevésbé tárgyalt modernista forma feltérképezése a magyar filmben. Ez a stílus a burleszk magyarországi megjelenésével és integrálásával hozható szoros összefüggésbe. A kiindulópont tehát alapvetően műfaji kérdést vet fel, mely a tárgyalt művek, elsősorban a *Kedd* (Novák Márk, 1963) című film formai elemzése révén jut el a következtetésekhez. Az elemzés alapvetően két szempontot követ. Az egyik a modern elbeszélés keretein belül létrejövő, elsősorban gegekre épülő szerkezet, és ennek formai sajátosságai. Ennek a modern formának narratív következménye elsősorban az elvonatkoztatás. A másik szempont a burleszk elementáris, csapongó logikája, anarchikus világképe, mely szemléleti egységet teremt az egyébként különböző cselekményvilágú filmek között. A vizsgálati keret így a burleszk elméleti és történeti bemutatásától, a modernizmus hatásain és általános esztétikai kategóriáin keresztül a hatvanas évek magyar új filmjéig húzódik, s ezeknek a gondolati íveknek a kapcsolati rendszerére épül.

A dolgozat eredményei szerint tehát a hatvanas években megújuló magyar film a már sokak által vizsgált időfelbontásos elbeszélés és parabolikus ábrázolásmód mellett létrehoz egy szűk keresztmetszetű, de jelentős modernista formát, amely a burleszk stilizációban ragadható meg.

IV. évfolyam
filmművészet, fotóművészet, média szak
Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem
Természettudományi és Művészeti Kar

BESZÉD ÉS KÉP, IRODALOM ÉS FESTŐISÉG ERIC ROHMER MORÁLIS PÉLDÁZATAIBAN

Eric Rohmer a francia új hullám külön alakja. Bár első filmjei az új hullám korszakában születtek, más eszközöket alkalmaz filmjeiben mint a korszak nagyjai, kialakít egy sajátos formanyelvet. Szereplői kiművelt kozőrök (causeur = elmés csevegő, kellemes társalgó), képszerűségére pedig jellemző, hogy hosszú jelenetekből építkezik, és nagy mélységű képeket használ. Ezt a sajátos rohmeri stílust szeretném közelebbről megvizsgálni a *Morális példázatokon* keresztül.

„A Rohmer-filmekben sokat beszélnek. A Rohmer-filmekben nem történik semmi.”

írja Bikácsy Gergely Eric Rohmerről szóló tanulmányában. És valóban ezeket a történeteket nem lehet elmesélni, ugyanis a történetek úgymond a szereplők közötti beszédben, a beszéd által alakulnak, jönnek létre. A dolgozatban azt szeretném elemezni, hogy ezek a beszélgetések hogyan lesznek érdekesek filmként (is), mit ad hozzá a kép, a helyszín egy-egy párbeszédhez, milyen rejtett folyamatokat indít el a beszéd. Nemcsak a szereplők beszélnek a filmekben, a képek is beszédessé válnak.

I. évfolyam
Vizuális Kultúratudomány MA
Szegedi Tudományegyetem

A FOTÓGRÁFIA KÜLÖNBÖZŐ MEGJELENÉSI FORMÁI A FILMBEN

Dolgozatomban a fénykép különböző előfordulási formáit vizsgálom a filmen. Ezen belül azt a kérdést járom körül, hogy a fotográfia – azon túl, hogy a mozgókép technikai alapját képezi – milyen szerepkörben jelenik meg a játékfilmben a diegézis szintjén.

Az elméleti rész bemutatja a fotográfia huszadik század végi eleméleteit. André Bazin, Friedrich Kittler és Roland Barthes elméleteinek segítségével tárgyalja azt a több helyen is megjelenő általánosságot, hogy megjelenésekor a fotográfiának olyan realitás és evidenciaértéket tulajdonítottak, amely a korábbi vizuális eszközökkel egyáltalán nem, vagy csak megközelítőleg volt elérhető. Barthes a fent említett szerzőktől eltérően a befogadói értelmezést is behozza az elméletébe. Ez az elképzelés hasonlóan fontosnak mutatkozik Susan Sontagnál és Viém Flussernél is, akiknek elméletei szintén fontosak a vizsgáldás során.

A dolgozat a bemutatott elméletek segítségével a filmben tematikus szinten használt fényképek bemutatásával arra világít rá, hogy a fotográfia használata a mozgóképen két tágabb értelemben lehetséges. Egyfelől gyakran használják bizonyítékként, illetve dokumentumként a bűnügyi tematikájú, általában egy nyomozást középpontba állító alkotásokban. A fénykép másik fajta használata viszont a befogadói értelmezés miatt (befogadó alatt itt a filmek szereplőit és nem a nézőt értve) esetenként megkérdőjelezi a fotó objektív voltát.

A dolgozat a bemutatott elméletek és példák segítségével rámutat arra, hogy a filmművészet mellett, hogy a fényképre általában egy dolog megkérdőjelezhetetlen bizonyítékként tekint, előszeretettel alkalmazza a fotót olyan tárgyként is, amely valamilyen módon kapcsolatban áll a mai társadalom tömegesen képfogyasztó embere által konstruált, sokszor teljesen imaginárius történettel. Vagy akár számos alkalommal közkedvelt eszközként alkalmazza a thrillerben, mint a középpontba állított bűnelkövető megszállottságának tárgyát.

I. évfolyam
Vizuális kultúratudomány MA szak
Szegedi Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

MOCKUMENTARY, A DOKUMENTARISTA JELHASZNÁLAT REFLEXIÓJA

Az angol mockumentary (ál-dokumentumfilm) kifejezéssel jelölt filmeket a dokumentarista és a játékfilmes jelrendszer sajátos és sokszínű vegyítéséként jellemezhetjük. Célom, hogy rámutassak ennek a filmes jelenségnek a fontosságára, mely abban határozható meg, hogy igen erőteljesen, önreflexíven reagál az emberi jelhasználat működésére. Dolgozatomban a dokumentarizmus és a mockumentary témájával foglalkozó teoretikusok munkáit használom fel, melyek közül kiemelt hangsúlyt kapnak Plantinga, Roscoe és Hight megközelítései.

A vizsgálatban elengedhetetlennek tartom a dokumentarizmus egyfajta meghatározását, kiemelve az általa érvényesített filmnyelvi kódrendszer aspektusát. A dokumentarizmus alapvetően nem írható le egy rugalmatlan, filmtörténet minden korszakára érvényes definícióval, így fejtegetésemben ennek a jelenségnek a változékonyságára mutatok rá. Ez alapján kívánom eltérő kontextusokon alapuló konvenciók rendszereként körülírni a dokumentarizmust, melyet hangsúlyosan meghatároznak az általa felhasznált filmnyelvi elemek, valamint az ezekhez rögzült értelmezési folyamatok

Ezek a folyamatok lesznek azok, melyekre ráépül a mockumentary jelensége. A dokumentarizmushoz kapcsolható, jelentéstulajdonítást meghatározó elemek kihasználásával ez a filmtípus rátapint a filmes jelhasználat és a hozzá kapcsolódó értelmezési mechanizmusok sablonos, determinált működésére. Az egyes mockumentary-k mindezt különböző intenciók és hatásmechanizmusok érvényesítésével jelenítik meg. Ez alapján állíthatunk fel egy kategóriarendszert, melynek felvázolásával kívánom bemutatni a vizsgált filmforma változékonyságát, ezen keresztül jutva el egy pontos definícióhoz, mely alapján a mockumentary nem is annyira a film médiumára, hanem magára az emberi jelhasználatra mutat rá.

V. évfolyam
Nemzetközi tanulmányok
Budapesti Corvinus Egyetem
Társadalomtudományi Kar

JAPÁN CSODA A FILMVÁSZNON - AZ IFJÚSÁG KEGYETLEN TÖRTÉNETEI

Az 1960-as évek Japánban a gazdasági fellendülés időszaka volt. Ez a változás, amit japán csodának neveznek, óriási társadalmi átalakulásokkal járt. Oshima Nagisa japán filmrendező életművének nagy része ezzel foglalkozik. Dolgozatomban először összehasonlítom a japán és az európai gazdasági-társadalmi fejlődést a kezdetektől a XX. század második feléig, majd bemutatom a japán fejlődést a rendező filmjei tükrében, és kitérek az ezeket érintő európai filmes párhuzamokra. A dolgozatban a rendező általam kiválasztott 8 filmjét mutatom be, amelyek véleményem szerint leginkább közel állnak az európai filmművészethez. Munkámban egyfelől arra a következtetésre jutok, hogy a japán fejlődés párhuzamot mutat a némettel (és ez a társadalmi problémákat feszegető filmekben is fellelhető), másfelől arra, hogy Oshima filmjei témájukat és problémafelvetésüket tekintve leginkább Rainer Werner Fassbinder német rendező filmjeihez állnak közel.

A filmelemzéseknél - a filmesztétikai elemzés helyett -, a művekben felvetett problémák szociológiai, történelmi, filozófiai és pszichológiai voltát mutatom be, ezzel alátámasztva azt, hogy Oshima filmjei kiválóan tükrözik az akkori japán viszonyokat. Mivel a társadalom emberi kapcsolatok hálójá, ezért fontos szerepet szántam az elemzéseimben a pszichoanalízisnek. Ennek szerepét erősíti az a tény is, hogy a kiválasztott filmek a realitásból egyre inkább az álomszerűség és a szürrealitás felé hajlanak.

SZÁMÍTÓGÉPES JÁTÉKMECHANIZMUSOK FELIDÉZÉSE A FILMBEN

Dolgozatom célja, hogy a számítógépes játékokból készült filmek – olybá tűnik sikertelen – adaptálási metódusai mellé helyezzek egy kvázi-adaptálási módot, mely a néző játékokkal kapcsolatos élményeit és emlékeit egy felidézéssel alapuló rendszer által hivatott kiváltani. A *Gamer* c. film által bemutatott fiktív játékok mechanizmusainak részletes elemzése által próbálom meg bemutatni azt, hogy a játék-élmény filmes megidézésének nem feltétlenül kell konkrét játékokon alapulnia. Ahhoz, hogy e szisztéma minden részterülete világossá váljon, a *Gamer* cselekményének rövid bemutatása után a film fiktív játékaival által megidézett konkrét számítógépes játékok mechanizmusait részletesebben vizsgálom és vetem össze a filmek látottakkal. A játékok magmechanizmusai, az elsődleges, és a másodlagos működési elvek, az avatar-jelenség problematikái, a játéktér-ábrázolások, a játszható/nem játszható karakterek, az csalások, s a filmbeli fiktív játékok bemutatásának hiányosságai mind fontosszerepet töltenek be vizsgálatomban. A mechanizmusokat érintő elemzés után rátérek a filmekben bemutatott fiktív játékok azon ontológiai tényezőinek vizsgálatára, melyek alapján a konkrét számítógépes játékok médiumát definiálhatjuk. A számítógépes játékok olyan alapvető lételméleti témákat érintenek, mint a virtualitás, az absztrakció, a szimuláció, az interaktivitás, a funkcionalitás, és Lev Manovich ember-számítógép- és kulturális interface rendszere. Mindennek fényében térek át az evokáció, azaz a felidézés jelenségének vizsgálatára. Számítógépes játékokból készült filmek alapvető hibáinak példáin elemzem az evokáció feltételeit, összetevőit és kimeneteleit. E kitérő célja a *Gamer* által bemutatott – am eddig figyelmen kívül hagyott – felidézési módszer jövőbeli hasznosságának érzékeltetése.

SCIENCE FICTION FILMEK A BÖRTÖNÖK VILÁGÁBAN

Dolgozatom témája a science fiction filmekben megjelenő börtön világok speciális környezetének vizsgálata. A tudományos-fantasztikus film megvalósítja és kitér a képzeletbeli határokat. Amikor azonban egy egyetemes téma, a bűnözés társadalmi jelensége és problematikája kerül megfogalmazásra, észrevehetjük, hogy valami határt szab a képzeletünknek, és egyfajta visszafogottság, kötöttség lesz úrrá a science fiction filmekben. Véleményem szerint a börtön témájú tudományos-fantasztikus filmek alapkonceptiója, nem tér el lényegesen a börtönfilmekétől, és habár képzeletünk határtalan, az igazságszolgáltatást, a felügyeletet, a büntetés mikéntjét, az intézmények célját és kinézetét szigorúan véve nem tudjuk megváltoztatni. Mi lehet ennek az oka, és mi az, ami gátat vet fantáziánkunk? Célom, hogy ezekre a kérdésekre válaszolva, egyúttal bemutassam a tudományos-fantasztikus filmek és börtöndrámák közötti hasonlóságot és különbözőségeket, melyeket az amerikai filmekből hozott példákon keresztül szeretnék bemutatni.

Dolgozatomat négy fő szempont alapján állítottam össze: a börtönök felépítése, elhelyezkedése; a bűn kérdése; a büntetés és igazságszolgáltatás; valamint a börtönökben kialakult társadalomkép mintájára.

Kutatásomból kiderül, hogy a börtönök felépítését szigorúan véve nem tudjuk megváltoztatni, a bűn és az ahhoz való viszonyulásunk nem mutat lényeges eltéréseket, és habár a mai igazságszolgáltatás a humánusabb intézkedéseket részesíti előnyben, ezek a filmek mégis visszatérnek a középkor kegyetlen kínzásaihoz. A tudományos-fantasztikus filmekben létrejövő társadalomkép kismértékben változik, de az emberi kapcsolatok a jövő társadalmában sem formálódnak másképp, mint a börtönfilmekben, avagy a mindennapi életben. Okát egyfelől abban kereshetjük, hogy míg a világ változik, az alapvető emberi értékek nem.

A téma érdekessége éppen az állandóságában bújik meg, melynek okait a múltban és a jelenben kell keresnünk. A börtön témájú tudományos-fantasztikus film népszerűsége kortalan témájában rejlik: „hiszen forrófejű alakok mindig lesznek, mint ahogy az őket megtörni szándékozó ilyen-olyan hatalom csatlósaival is kénytelenek vagyunk együtt evezni életünk erős sodrású vizén.” (Kovács Gellért)

TÓTH GÁBOR

Végzett hallgató

Mozgóképkultúra és médiaismeret BA szak
Eszterházy Károly Főiskola

*Konzulensek: Dr. Szijártó Imre
docens, tanszékvezető
Dr. Győri Zsolt
adjunktus*

DEVIANCIA ÉS ALTERNATÍV KULTÚRÁK AZ AMERIKAI KÜLVÁROS- FILMEKBEN 2000 UTÁN

A dolgozatom célja az volt, hogy amerikai szerzői filmekben vizsgáljam meg a tömegkultúra által kitermelt szubkultúrákat, azok ellenkultúrák jegyeit. A dolgozat áttekintő fejezetei két tudományterületet érintenek. Először szociológiai megközelítésben értelmeztem a témám fontosabb kulcsfogalmait: a várost és külvárost, és ismertettem azok, a műfajisággal kapcsolatos vonatkozásait. A folytatásban pedig a tematika filmjeinek elemzéséhez szükséges filmtörténeti és műfajelméleti információkat gyűjtöttem össze. A dolgozatom központi egységében a vizsgálat szempontjából leginkább releváns, a pályaművek hangsúlyos állomásait választottam ki elemzésre. A fentebb megnevezett szempontokra, különös tekintettel a mozgóképek egyéni szerzői jegyeinek kiemelésére, a szerzők a témához való viszonyulására fókuszáltam.

Az amerikai kül- és kertvárosokban játszódó, ifjúságról szóló független filmek külön paradigmával rendelkeznek; egyéni látásmóddal mesélik el a tizenéves korosztály történetét. A szubkultúra, az ellenkultúra és a néhány esetben a mögöttük húzódó deviancia filmenként és alkotói felfogásonként változik, de mint háttérjelenség kivétel nélkül kimutatható a szerzők tinédzser-tematikájú filmjeiben. Ennek sajátosságait gyűjtöttem össze alkotónként és filmenként, illetve körüljártam az azokhoz kapcsolódó ábrázolásmódot is.

A kilencvenes-kétezres években az előzőekben bemutatott három forgatókönyv-író-rendező az életművében meghatározó szerepet szánt olyan témáknak, melyet az ötvenes évektől kezdve láthatunk ugyan filmvászonon, de megjelenítésük soha korábban nem történt

ilyen formában. Olyan kérdéseket érintettek, amelyek eddig legfeljebb az idősebb generációk sajátjai voltak a mozgóképekben.

VARGA ZORKA

*Konzulens: K. Horváth Zsolt
egyetemi tanársegéd*

III. évfolyam

Filmelmélet és filmtörténet szak

ELTE-BTK

A VALÓSÁG MITOLÓGIÁJA ROBERTO ROSSELLINI HÁBORÚS TRILÓGIÁJÁBAN

Film és kor kölcsönhatásai a társadalomábrázolás tükrében

Kutatásom a filmeket nem csak esztétikai alkotásoknak, hanem olyan vizuális dokumentumoknak is tekinti, amelyek alkalmasak arra hogy egy adott időszak mentalitásáról, kulturális normáiról és morális konszenzusáról beszéljen. Az elbeszélte esemény és a film elkészítése között eltelt rövid időnek köszönhetően az alkotások rendelkeznek a kortárs szemzőg sajátosságaival, hiszen megőrzik azokat a tartalmakat amelyek több évtized elmúltával az emlékezés folyamatával szükségszerűen átalakulnának. A második világháborút követően a kollektív amnézia, és a hallgatás volt a társadalomra jellemző attitűd, ennek ellenére Rossellini rögtön a háború befejezése után csinált egy trilógiát az adott korszakról. Az a viszony, amelyet Rossellini filmjei a múlttal kapcsolatban kialakítanak rendkívül sokatmondó, ugyanis bizonyos közelmúlthoz kapcsolódó problémák ábrázolásában lekövethető a három film keletkezési idejének társadalmi-politikai éghajlata. A filmek elemzésénél arra az erőteljes ábrázolás módosulásra szeretném felhívni a figyelmet, amely a *Róma nyílt várostól* (1945) a *Paisán keresztül* (1946) a *Németország nulla évig vezet* (1947) .

Elemzési koncepcióm a párhuzam kimutatása akorabeli politikai – társadalmi viszonyok alakulása *valamint* a filmek társadalomábrázolása között. Dolgozatom három témán keresztül vizsgálja e kritériumot: 1. Az emberi kapcsolatok témájánál azt tanulmányozom, a *Róma nyílt város* gazdag kapcsolathálója hogyan redukálódik le a filmek során a *Németország nulla évig*, ahol egyetlen szereplő áll a figyelem középpontjában. Ezenkívül az emberi kapcsolatok minőségét is elemzem, hogyan tűnik el a három film során az emberek egymás iránti bizalma, és hogyan fordul át ellenségekedésbe, gyanakvásba. 2.A társadalmi közérzet témájánál a hagyományos társadalmi sémák kérdőjeleződését vizsgálom a vallás és a korosztályok szerepének átalakulásán keresztül. 3. Az olaszok és németek

ábrázolása, valamint a múlthoz való viszony elemzésénél olyan pontokra térek ki, mint az olaszok önmagukhoz való viszonya, partizánmítosz felhasználása az öntisztázás érdekében, valamint arra, hogyan módosult a németekhez való hozzáállás az évek során.

FILOZÓFIA TAGOZAT

GEORGE BERKELEY A LÉLEKRŐL: SZUBSZTANCIA MINT KÖTEGELMÉLET

George Berkeley lélekről adott elméletének rekonstrukciója megkérdőjelezhető vállalkozás. Egyesek szerint a kevés szöveg miatt még azt sem lehet biztosan megállapítani, mi Berkeley végleges álláspontja a lélek természetéről. Azonban, úgy gondolom, érdemes foglalkozni kérdéssel; ugyanis egy olyan kérdéstről van szó, amely egészen alapvető szerepet játszik rendszerében. A dolgozat első részében azt vizsgálom, hogy mi az, amit Berkeley *explicit* formában mond az elméről, és hogyan jut el ahhoz az érett állásponthez, miszerint a lélek egy aktív, egyszerű *szubsztancia*. Írásom második része azzal a problémával foglalkozik, hogy ez az eredmény miképp egyeztethető össze azzal, amit Berkeley egész rendszeréből *implicit* módon kiolvashatunk. A talán legismertebb értelmezés szerint sehogy: Berkeley inkonzisztens, amennyiben nem alkalmazza az anyagi szubsztancia ellen felhozott érveit a lelki szubsztanciára. De van olyan interpretáció is, amely szerint Berkeley igazi nézete mégsem az, amit az *explicit* olvasat sugall, hanem a *kötegelmélet*. E két kiábrándító kísérlet után bemutatok egy olyan olvasatot, amely azáltal, hogy az *explicit* olvasat eredményét kibékíthetőnek látja az *implicit*ével, alapul szolgálhat ahhoz, hogy felmentsük Berkeley-t az inkonzisztencia vádja alól. Dolgozatom harmadik részében az addigiak fényében *felülvizsgálom az explicit olvasat eredményét* is. Mert az általam osztott értelmezés szerint Berkeley alapvetően mást értett szubsztancián, mint Descartes vagy Locke. Ezért az *implicit* vizsgálat hangsúlyos kérdése nem az, hogy az anyagi szubsztancia elleni érvelését a lelki szubsztancia ellen lehet fordítani, hanem, hogy a lélekhez és a szubsztanciához kapcsolódó egyéb nézetei milyen tanulságokkal szolgálnak. És ha ezeket a pontokat (a lélek aktív és passzív „oldalát”, a mindig-gondolkodás tézisé) helyesen interpretáljuk, akkor az ellentmondás látszata elillan, s ezzel talán az az értelmezés is plauzibilisebbé válik, amelyik Berkeley elméletét a szubsztanciáról metaforának érti.

LEGYŐZHETŐ-E A GYŐZEDELMEK ARGUMENTUM? DIODÓROSZ KRONOSZ
A MODALITÁSOKRÓL ÉS ELMÉLETÉNEK JELENTŐSÉGE

Dolgozatom fő tárgya az antik megarai filozófus, Diodórosz Kronosz győzedelmes argumentumának bemutatása, és ezen keresztül annak a kérdésnek a vizsgálata, hogy mi alapján különböztethetjük meg egymástól a meg nem valósuló lehetőségeket és a lehetetlenségeket. Bemutatom azt a vitát, amely Diodórosz Kronosz és Arisztotelész között folyt azzal kapcsolatban, hogy léteznek-e meg nem valósuló potencialitások, illetve mit tekinthetünk lehetségesnek, és amellet érvelek, hogy Diodórosz determinista álláspontja megoldást nyújt olyan problémákra, amelyeket Arisztotelész nem old meg.

Felvázolom a győzedelmes argumentum lehetséges logikai levezetéseit, és részletezem, miben áll a jelentősége az argumentumból levont diodóroszi konklúzióknak, amely szerint kizárólag az az állítás fejez ki lehetségességet, amely a jelenben vagy a jövőben valóra válik. Rávilágítok, hogy Arisztotelész nézetei milyen problémákat vonnak maguk után azáltal, hogy nem definiálják világosan, hol a határ a meg nem valósuló potencialitások és a lehetetlenségek között, ezt követően pedig bemutatom a győzedelmes argumentummal szoros összefüggésben álló diodóroszi modalitás-definíciókat, amelyek azért lényegesek, mert általuk elviekben egyértelműen eldönthető, hogy az egyes kijelentések a négy modalitás melyikébe tartoznak bele. Ezzel összefüggésben felvetem azt a kérdést is, hogy milyen módon különböznek a lehetségességet kifejezni tűnő, és a valódi lehetségességet kifejező állítások, és ezeket hogyan lehet megkülönböztetni egymástól.

Kitérek továbbá arra a kérdésre, hogy a diodóroszi modalitás-definíciókra adott philóni reakció mennyire tekinthető helytállónak, illetve miben tér el egymástól a kondicionális állítások diodóroszi és philóni igazságkritériuma. Dolgozatom középpontjában az Arisztotelész-Diodórosz vita áll, amelynek keretében bemutatom a két filozófus elméletének előnyeit és hátrányait, valamint rávilágítok arra, miben áll a győzedelmes argumentum és a diodóroszi modalitás-definíciók jelentősége.

AZ ÉRTELMESES ÉLET NÉHÁNY FELTÉTELÉRŐL

A dolgozat témája annak vizsgálata, hogy milyen feltételek mellett lehet egy életnek értelme. A kifejtés során elsősorban az angolszász analitikus filozófiai hagyományhoz kapcsolódok. Amellett fogok érvelni, hogy meg kellene haladni az élet értelmének naturalista elméleteit a szupernaturalizmus irányába.

Először azt igyekszem tisztázni, hogy mit is kérdezőnk, amikor az élet értelmére kérdezőnk rá. Célom, hogy a kérdésnek olyan interpretációját adjam, ami mind az angol, mind a magyar formáját a kérdésnek megfelelően értelmezi.

A dolgozatom második részében ismertetem az élet értelmének objektív naturalista elméleteinek főbb jellemzőit. Rámutatok arra, hogy mennyiben más az objektív naturalizmus, mint a korábbi naturalista irányzat, a szubjektív naturalizmus. Kísérletet teszek rá, hogy bizonyítsam, azok a megfelelő objektív naturalista elméletek, amelyek nem hanyagolják el az elme és a pozitív fenomének jelentőségét az élet értelmével összefüggésben.

A harmadik szakaszban bemutatok néhány érvet, melyek a nihilizmus irányába mutatnak. Olyan érvekre koncentrálok, melyek a szubjektivitás elemzéséből indulnak ki, s azért lehetségesek, mert az élet értelmességével kapcsolatban fontos szerepe van az elmeének. Ezután bemutatok egy olyan érvet a nihilizmus mellett, ami szükségessé teszi, hogy az élet értelmes mivoltához feltételezzük azt, hogy a pozitív fenomének sorozata nem feltétlenül ér véget a halállal, azaz amellett próbálok érvelni, hogy az életnek csak akkor lehet értelme, ha van túlvilág. Az utolsó részben befejezésül megpróbálok megmutatni, milyen előnyei vannak az érvelésen alapuló szupernaturalista jellegű elméletnek, s vázolok néhány lehetőséget, hogy miként lehet innen elmozdulni a klasszikus szupernaturalista teóriák felé, melyek szerint az élet értelmességének feltétele Isten létezése vagy a lélek halhatatlansága.

A PRAGMATIKAI ÚT. METAFORAELMÉLETEK AZ ANALITIKUS FILOZÓFIAI DISKURZUSBAN

Dolgozatom az analitikus filozófiai diskurzusban megjelenő metaforaelméletekkel foglalkozik. Elsősorban azt a kérdést járja körül, hogy az úgynevezett relevanciaelmélet miért képtelen helytálló magyarázatát adni a költői metaforák jelenségének. A relevanciaelmélet Herbert Paul Grice szándék-alapú kommunikációelméletének egy olyan továbbfejlesztése, amely a társalgás magyarázatában az intenciótulajdonításra fekteti a hangsúlyt, és Grice valamennyi maximáját visszavezeti a relevanciára, melyet központi elvként alkalmaz. Dolgozatom egyik fő tézise, hogy a relevanciaelmélet egy bizonyos ponton félreértelmezi Grice meglátásait, ezáltal hibás következtetéseket von le, így a metafora jelenségének is implauzibilis magyarázatát adja.

FARKAS TAMÁSII. évfolyam
filozófia MA szak
ELTE BTK*Konzulens: Pogonyi Szabolcs
adjunktus*

POTYAUTASOK A NEMZETBEN

Dolgozatomban arra a kérdésre próbálok választ adni, hogy mennyiben tekinthető a nemzeti közösség fogalma egy olyan entitásnak, amely egyrészt képes szolidaritást indukálni egy nagyobb csoport tagjai között, másrészt pedig elősegíti az olyan kollektív cselekvések végrehajtását, melyek túlmutatnak az egyén haszonmaximalizálási törekvésein. A fő problémát az jelenti, hogy az individuumoknak a fogolydilemmából következően legitim okuk, a potyautas problémából következően pedig bármely cselekvési szituációban

lehetőségük van az önzésre. Állításom szerint a racionális döntésméleti paradigma nem képes kielégítősen magyarázni a kollektív cselekedetek létét, és ezek az elgondolások legtöbbször kvázi irracionális, érzelmi alapú motivációkhoz nyúlnak vissza, melyek egyik aspektusa lehet például a nemzeti összetartozásra történő hivatkozás.

FAZAKAS ISTVÁN

III. évfolyam
Szabad bölcsészet szak
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Bölcsész tudományi Kar

Konzulens: Ullmann Tamás
Adjunktus

SEMMI ÉS GONDOLKODÁS. HEIDEGGER *TIMAIOSZ* HIVATKOZÁSAINAK ANALÍZISE

Heidegger filozófiájának központi fogalma a *Semmi*. Nemcsak a *Mi a metafizika* című írásában és a fordulat (a Kehre) meghatározó szövegeiben, hanem filozófiai útjának kezdetén és a kései, léttörténeti gondolkodásában is. Az életmű kétféleképpen teszi fel a *Semmi*re irányuló kérdést: az egyik út a szorongás-fenomén és a létezőtől való eltávolodás felől, a másik az ontológiai differencia által megnyitott különbség szakadék jellege felől vezet el a *Semmi*re vonatkozó reflexiókhoz. A két út természetesen szorosan összefügg. Dolgozatomban egy olyan Heidegger értelmezést kísérlek meg kidolgozni, mely ezen reflexiók talajáról érti meg a centrális gondolatokat. Teszem ezt egy analógia segítségével, a *Timaiosz* egyik problémafelvetésének a felhasználásával, mely magában hordozza a Heidegger számára is fontos kérdéseket. A szöveghelyre maga Heidegger is felfigyelt a *Bevezetés a metafizikába* és a *Mit hívunk gondolkodásnak* című munkáiban. Ebben a részben *Timaiosz* a kozmológiájának első két alapelemét (a változatlan ideát, és a keletkező és pusztuló létezőt) egy harmadik fajttal egészíti ki, melyet $\chi\omega\rho\alpha$ -nak, azaz helynek nevez. Ez a harmadik fajta ellenben csak homályos okoskodással ragadható meg, hiszen nincs ideája és a létezők nyelvén szólva maga a semmi. A *Timaiosz* helyre való utalást, többek közt az a kitüntetett szerep indokolja, amelyet a *Mit hívunk gondolkodásnak* címen tartott előadásában is kap, melyekben Heidegger a *Timaiosz* 49a-52e részben felvetett problémát a gondolkodás feladataként jelöli meg. Arra figyelve, hogy hogyan használja fel Heidegger a *Timaiosz* szövegét, célszerűnek tűnik, tehát, a metafizika hajnalán megjelenő kérdésfeltevést összehasonlítani a filozófia végét

meghirdető Heidegger gondolataival és ezután elgondolni: közelebb jutottunk-e a kérdés megértéséhez: mi a lét.

FERENCZ DÁNIEL

Konzulens: Boros Gábor
egyetemi tanár

V. évfolyam
Filozófia szak
ELTE BTK

ERŐSZ, MINT DAIMÓN: PLATÓN ÉS FICINO SZERELEMÉRŐL VALLOTT ESZMÉINEK TOVÁBBGONDOLÁSA

Dolgozatomban arra teszek kísérletet, hogy bemutassam: mit jelenthet egy mai ember számára Erőszről, mint daimónról beszélni. Mielőtt azonban erre rátérnék, röviden utalok Platón - *A lakomában* és *Phaidroszban* - Erőszről kifejtett nézeteire, valamint Ficino *Lakoma* kommentárjára (1469/2001).

Írásomban többször kitérek Schelling *Szabadság Tanulmányának* (1809/2010) egy bekezdésére, melyben azt állítja, hogy az ember számára nem lehetséges állati szinten maradni; ugyanis az ember vagy meghaladni, vagy alul műlni képes az állatokat. Dolgozatomban ezzel az állítással (részben) polemizálok, amennyiben elfogadom Schelling e tézisét, viszont azt állítom, hogy az ember (legalábbis) a szerelem tekintetében képes állati szinten is maradni. Ha alul műlja ezt a szintet, akkor a szerelem démoni formáját, míg ha meghaladja, a szerelem daimóni fokát őrzi. Az emberei lényeknél - az állatoktól eltérően - azonban létezik a mesterséges erősz is, amelyre azonban részletesen nem térek ki.

Egyetértve azonban Schelling-gel úgy gondolom, hogy az ember sokszor meghaladja, gyakran pedig alul műlja az állatokat a szerelem terén; mind az alul teljesítéshez, mind a felül múláshoz az embernek a szabadságát kell használnia, ellentétben az állatokkal, akiknél a szerelem gyakorlása túlnyomórészt az ösztönökön alapszik.

Pont ebben állhat nézetem szerint az emberi szerelem daimóni mivolta, vagyis abban, hogy az ember saját szabadságából szeret valakit - nem pedig ösztönösen -, gondoskodó módon a másik javát (is) keresve, hosszú távú érdekeket is figyelembe véve.

Ugyanakkor, mivel az emberben megvan a rosszra való szabadság is (állítom Schellinggel egyetértve), az ember képes lehet a démoni szerelemre is, amely a daimóni

szöges ellentéte. Aki a szerelemnek ezt a fajtáját műveli, az önzőségével és gonoszságával az állatok szintje alá süllyed.

Azonban Schellingtől eltérően írásomban arra is kitérek, hogy milyen állatához hasonló aspektusai lehetnek az emberi szerelemnek.

FÖLDI ANDREA

I. évfolyam
Filozófia MA szak
Debreceni Egyetem
Bölcsészstudományi Kar

*Konzulens: Dr. Kelemen István
egyetemi tanársegéd*

AZ EMBER JELLEMFORMÁLÓ ESZKÖZEI: AZ EMLÉKEZÉS ÉS A FELEJTÉS

Dolgozatom vezérfonalát, ahogy a cím is jelzi, a felejtés és az emlékezés folyamata és funkciója adja, Henri Bergson művei alapján, érintve többek között John Locke, Søren Kierkegaard filozófiáját és Sigmund Freud pszichológiáját. Főbb kérdéseim közé tartozik, hogy az emlékezés egyfajta múltba való visszalépés, vagy inkább a jövőre gyakorolt hatásként fogható e fel, és így a múlt jövőre gyakorolt hatása mennyiben lehetséges.

Az emlékezés fontosságát az egyes ember jellemének és akár egy egész nemzet identitásának a meghatározásában és megtartásában látom. Mind az emlékezés, mind a felejtés elkerülhetetlenül végbemenő folyamatok bennünk. Az emlékezés léte biztosította, és biztosítja a mai napig is a fejlődésünket, és ennek a folyamatnak a felejtés nem lehetséges ellenfolyamata. Ennek következményeképp felejtés, mint kitörlő folyamat, nem létezik. Inkább kiegészítő, védelmi funkciót tölt be az emlékezés mellett, mely folyamatot, a felejtést, talán saját magunk fejlesztettük ki, de az biztos, hogy önkéntes alapon védjük vele saját magunkat. Végeredményként levonhatjuk azt a következtetést, hogy a felejtésnek – elképzeléseink ellenére –, nem a kitörlés a funkciója, és bár nem mindig értjük hogyan, de saját magunk működtetjük, mi magunk mondunk le az emlékeinkről felejtéskor, és nem egyfajta rossz működés következtében homályosul el múltunk. Ez az elhomályosodás, emlékeink megkopása, általunk gerjesztett folyamat, de kutatásom célja, hogy megnyugvást adjon, ugyanis emlékeinket képtelenek vagyunk elfelejteni és bizonyos idő múltán szembesülni fogunk velük, ezáltal önmagunkkal is.

GESZTES NAPSUGÁR

*Konzulens: Dr. Schreiner Dénes
egyetemi docens*

II. évfolyam
Buddhista tanító, MA szak
A Tan Kapuja Buddhista Főiskola

REGINE ÉS SØREN

Søren Aabye Kierkegaard-t az egzisztencialista filozófia előfutárának tartják. Az első filozófus, aki az egyén egzisztenciális léthelyzetét állítja vizsgálódásának középpontjába, konkrétan azt a létmódot, amelyben az ember igaz kereszténnyé válik. Kierkegaard a krisztushitet, a keresztény ember egzisztenciális állapotát, pontosabban a kereszténnyé válás egzisztenciális folyamatát akarja felmutatni.

Írói munkásságát alapvetően két csoportra lehet osztani: az álnevek alatt kiadott, esztétikumban megnyilvánuló költői művekre és a saját neve alatt jegyzett vallásos művekre, bár saját ars poeticája szerint az esztétikai és a vallási kettőssége mindvégig jelen van bölcséletében. Kierkegaard az esztétikai művekben alapanyagként használja saját életének eseményeit, élményeit. Nem önéletrajzot ír, hanem ahogy ő jellemzi, kétszeresen reflektálva reagál egzisztenciális léthelyzeteire, felhasználja, átlényegíti, újrakölti azokat az esztétikai létmódok bemutatásához.

Az egyik ilyen léthelyzet Kierkegaard jegyessége és szakítása Regine Olsennel. Dolgozatomban ezt az eseményt, előzményeit és következményeit mutatom be, valamint a korai alkotói szakasz első négy pseudonim művét elemzem a Regine-élmény szempontjából. Kutatásom része a rendelkezésemre álló magyar és angol nyelvű Kierkegaard-életrajzok összevetése, valamint az említett Kierkegaard-művek és más releváns művek részleteinek bemutatása a téma szempontjából.

GYÖRI ANETT

II. évfolyam
Filozófia MA szak
Pécsi Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar Filozófia Tanszék

*Konzulens: Garai Zsolt
egyetemi tanársegéd*

ELMÉLKEDÉS ÉLETRŐL ÉS JÓ HALÁLRA

Munkámmal szeretném felhívni a figyelmet arra a szétválasztásra, amit James Rachels vezet be az élet fogalmának értelmezése során. Megkülönbözteti a biológiai életet a biográfiai élettől. Ennek jelentőségét szeretném az étellel és a halállal szembeni attitűdre, illetve az eutanáziára nézve.

HANGAI ATTILA

I. évfolyam
filozófia MA szak
ELTE BTK

*Konzulens: Bene László
habilitált egyetemi docens*

A PHANTASIA ARISZTOTELÉSNÉL A PARVA NATURALIA ALAPJÁN – INTENCIONÁLIS ÁLLAPOTOK ÉS FIZIOLÓGIAI FOLYAMATOK

Arisztotelész a *De Anima* 3.3. fejezetében vezeti be a *phantasia* képességét, és módszeresen megkülönbözteti mind az érzékeléstől, mind az ítéletalkotástól. Az érzékelés nyomán jönnek létre a képesség működésének egyes példányai (a *phantasmák*), az ítéletalkotás pedig, egyéb képességek (mint a törekvés, álom, gondolkodás, stb.) mellett, felhasználja őket, s nincs is meg nélkülük. A kérdéses fejezet azonban az értelmezők nagy része szerint ha nem is ellentmondásos, de legalábbis homályos, és a *phantasiával* kapcsolatos nézetek (elmélet) nehezen bonthatók ki belőle.

Dolgozatomban a *phantasia* szerepét vizsgálom meg a kevesebb figyelmet kapott *Parva Naturalia* egyes, a *phantasia* szempontjából lényeges értekezései alapján (*De Inomniis*, *De Memoria et Reminiscentia*). Minthogy ezekben az írásokban a léleknek olyan tevékenységeiről van szó, melyek nem megkülönböztető jegyei az élőlények egyes nemeinek,

ezért Arisztotelész számára ezek a jelenségek másodlagos jelentőségűek. Miután azonban a *De Anima*val szemben ezek az értekezések nem a lélekről általában hivatottak szólni, sokkal részletesebb leírást találunk bennük az egyes képességek működéséről, a jelenségek (fiziológiai) alapjairól, így arról is, milyen szerepet játszik bennük a *phantasia*. Természetesen ez nem jelenti azt, hogy a *De Anima* 3.3. fejezete ne kapna figyelmet az értelmezés során, hiszen a (leg)általános(abb) fejtegetések a kérdésről itt találhatóak meg.

Amellett fogok érvelni, hogy bár a *phantasmák* fenomenálisan lehetnek képszerűek, de természetük szerint nem azok, hanem a testben lévő valamiféle mozgásokkal azonosak, amelyek arra hivatottak, hogy a dolgokat a magasabb kognitív képességek számára reprezentálják. Az sem tartozik szükségképpen a *phantasmákhoz*, hogy csak bizonytalan kontextusokban lépnek föl (bár a szóhasználat ezt sugallja), hiszen olyan fizikai mozgások, melyek minden magasabb kognitív aktusban szerepet játszanak, így a diszkurzív, bizonyító gondolkodásban is. Fizikai mozgások lévén reprezentációs funkciójuk talán magyarázható (legalábbis részben) az aránybeli hasonlósággal.

HANKÓ VANDA

II. évfolyam
Filozófia MA szak
Miskolci Egyetem
Bölcsészettudományi Kar

*Konzulens: Dr. Schwendtner Tibor
egyetemi tanár*

ÚR VOLT-E JÉZUS? NIETZSCHE JÉZUS KÉPE AZ ÁLATALA MEGALKOTOTT ÚR-MORÁL TÜKRÉBEN

Jelen dolgozat egy interpretációs kísérlet. Az írást motiváló kérdés: úr volt-e Jézus? Nietzsche morálfilozófiai koncepciója alapján erre a kérdésre keresek választ. Dolgozatomban vizsgálom a morállal kapcsolatos problémákat: a morál születése, az értékek átértékelése, a rabszolgalázadás, az úr és a szolga moralitása. Az aszketikus pap jellemzése során bizonyosságot nyer, hogy az ember értelmezés révén szervezi a világot és minden interpretáció, a hatalomért folyó harc. Az értékelő lét és a szabad szellemű individuum lehetősége vezet el a kérdéshez: ki volt Jézus? Dolgozatomban nem a zsidó-keresztény kritika kap központi szerepet. Sokkal inkább az válik érdekessé, hogy a keresztény morálba ágyazott világunkban hogyan jellemzi Nietzsche Jézust. Ezt a Jézus képet fogom vizsgálni morális perspektívából, összevetve Jézus jellemzését az úr-morál Nietzsche által megalkotott

életgyakorlatával és értékeivel. Nietzsche két gyakorlatot mutat meg az életre nézve, vagy a szolgál-morál vagy az úr-morál. Az *Antikrisztusban* pedig, Jézus életgyakorlatáról ad egy elsőre korántsem ennyire egyértelműen kategorizálható leírást. Teljes bizonyosságot nem nyer majd Jézus moralitása, céлом inkább az, hogy egy értelmezési keretbe illesszem bele Jézus alakját. A Jézus-kép értelmezéséhez kapcsolható – a dolgozat logikája szerint – az értékteremtés, az értékteremtő lét, az értékelő ember és az erre alapozott új életgyakorlat tanítása. Jézus Isten fia és minden ember Isten fia központi gondolata az értelmezésnek, hiszen ez azt jelenti, hogy érdemes embernek lenni, de még nem vagyunk azok – Nietzsche perspektívájából. Nietzsche elérkeztenek látta az időt arra, hogy kétezer év morálját levetkőzve kigondoljon, és élénk állítson egy tanítót Zarathustra személyében. A Jézus-kép nietzschei megközelítése izgalmas státuszt kölcsönöz Zarathustrának. Az új tanító zárásként úgy jelenik majd meg a dolgozatomban, mint az úr-moralitás és a szabad szellemiség szükségyszerű értelmezője korunkban.

KISS CSABA

VI. évfolyam
esztétika-filozófia szak
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

Konzulens: Dr. Orthmayr Imre
tanszékvezető, egyetemi docens

A TÖRTÉNELEM MATERIALISTA FELFOGÁSÁNAK KIALAKULÁSA MARX FIATALKORI ÍRÁSAIBAN

A történelem materialista felfogásának alapjait Marx – Engels közreműködésével – 1846-os, *A német ideológia* címet viselő könyvében rakta le. A francia marxista filozófus, Louis Althusser szerint az 1845-ös *Feuerbach-tézisekig* Marx egész filozófiáját Feuerbach filozófiája határozta meg, de aztán Marx rájött, hogy Feuerbach megrekedt a hegeli spekulatív idealizmusban, ezért nem tudott mit kezdeni a valós történelmi-társadalmi gyakorlattal. Marx ezzel szemben a polgári társadalom valóságára vetette szemét, ezért szükségyszerű volt szembefordulása a feuerbach-i materializmussal. Így jöhetett létre az úgynevezett történelmi materializmus, mely nem csak a hegeli idealizmussal, hanem a feuerbach-i „álmaterializmussal” is szemben áll. Ezért mondja azt Althusser, hogy egy „episztemológiai cezúra” van Marxnak a *Német ideológiát* megelőző és azt követő művei között, vagyis a „korai” és az „érett” Marx között. Althusser álláspontját számosan bírálták, megkísérelvén

kimutatni, hogy Marx filozófiai fejlődésén belül semmilyen cezúra nem fedezhető fel: a fiatalkori írások alapelveit Marx egész életén keresztül vallotta. Ilyen alapelvek lennének az emberi lényegről vagy az elidegenedésről alkotott felfogása.

A dolgozat azt kívánja megmutatni, hogy a *Német ideológiában* kifejtett történelmi materializmus nem egy nóvum volt Marx életművében, ahogy Althusser gondolta, hanem az addigi gondolati munka eredményeinek összefoglalása. Így alapgondolata – nem az emberek tudata határozza meg létüket, hanem társadalmi létük határozza meg tudatukat – már jóval a *Német ideológiát* megelőzően is jelen volt Marxnál; a gondolat folyamatosan érlelődött ki a materialista történelemfelfogássá. A dolgozat Marx fiatalkori írásainak elemzésén keresztül ezt a gondolati fejlődést kívánja bemutatni, ezzel együtt cáfolni azt a nézetet, mely szerint indokolt határvonalat húznunk a „korai” és az „érett” Marx között.

KOVÁCS GÁBOR

Konzulens: Zvolenszky Zsófia
adjunktus

VI. évfolyam
Filozófia szak
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

SZAVAK A TARTÁLYBAN

Hilary Putnam a szkeptikus dilemma egy különleges változatát mutatja be *Agyak a tartályban* című írásában, egy meglehetősen újszerű megoldási kísérlettel együtt. Putnam szerint a tartálydilemma (e szerint valójában tartályokba zárt agyak vagyunk, melyeknek idegvégződéseit valamiféle szuperszámítógépek ingerlik, így idézve elő bennünk a világ illúzióját) megcáfolható pusztán szemantikai megfontolások alapján. Vagyis csupán meg kell vizsgálnunk, hogyan működik a nyelv, hogy mit és hogyan jelentenek a szavaink, és kimutathatjuk, hogy a tartálydilemma fenntarthatatlan, sőt, önmagát semmisíti meg, más szóval nem vagyunk tartályokba zárt agyak, mi több (vagy kevesebb), a pusztá felvetés is értelmetlen. Putnam érvelését eredeti szándéka szerint a metafizikai realizmus ellenében fogalmazta meg, ennek során azonban a gondolatkísérlet szempontjából releváns kifejezéseket (az *agy* és a *tartály* szavakat) hétköznapi jelentésükkel vizsgálta. Dolgozatomban rámutatok, hogy ezek a szavak alapvetően nem hétköznapi, hanem metafizikai jelentésekkel szerepelnek a gondolatkísérletben, ezért a metafizikai interpretáció

kiküszöbölhetetlenül jelen van benne. Mindezek következtében Putnam érve bár helytálló, de célt téveszt. Nem alkalmas sem a gondolatkísérlet értelmetlenségének demonstrálására, sem a metafizikai realizmus cáfolására. A metafizikai komponens magyarázatára két lehetőséget mutatok be: a fikcionalizmus segítségével elkerülhetjük a metafizikai realizmust, ugyanakkor számot adhatunk a metafizikai interpretációról; a kifejezések referenciáinak leírásokkal történő rögzítését, mint lehetőséget felhasználva pedig egy konzisztens metafizikai realista megoldást találhatunk.

LAKI BEÁTA

VI. évfolyam
Filozófia – magyar szak
Pécsi Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

Konzulens: Boros János
egyetemi tanár

SZABAD AKARAT ÉS EUTANÁZIA

Szabadságunkban áll-e az életünk megrövidítéséről való döntés? Jogunkban áll-e megfosztani magunkat és környezetünket az élet természetes utolsó pillanataitól?

Dolgozatomban a mellett fogok érvelni a keresztény szemlélettel összhangban, hogy nincs birtokunkban az élet ellen irányuló szabad döntés, mely arra irányul, hogy a végstádiumú beteg eldobja magától az életét, megszűnjön létezni.

A fentieket a szabad akarat és az eutanázia közelebbi megvizsgálásával szeretném alátámasztani. Először a szabad akarattal foglalkozom, a témám szempontjából szükséges nézetekkel, illetve néhol éppen az ellentétes felfogásokkal a szemléltetés céljával. Látni fogjuk, hogy míg filozófiai tekintetben teljes szabad akaratról, illetve teljes determinizmusról, addig a teológiai megközelítés szerint ún. „korlátozott szabadságról” beszélhetünk tárgyunk tekintetében.

Ezt követően az eutanáziával foglalkozom, azon szükségszerűséggel, amely a kialakulásához vezetett, valamint az aktív eutanázia ellen felhozott érvekkel. Majd a szabad akarat és az eutanázia összekapcsolása szempontjából fontos méltóság kérdését boncolgatom, végül egy összefoglaló konklúzióval zárom esszémet.

LEHR JÁNOS

Konzulens: Faragó-Szabó István
habil. egyetemi docens

VI. évfolyam
Filozófia – Magyar nyelv és irodalom szak
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Filozófiai Intézet
Új- és Jelenkori Filozófia Tanszék

MEGJEGYZÉSEK A LOCKE-I TULAJDONFELFOGÁSHOZ

Dolgozatomban amellet igyekszem érvelni, hogy az *Értekezés az emberi értelemről* segítségével szolgál annak tisztázásában, Locke mit is értett tulajdonon. A korábbi interpretációk túlnyomó része ugyanis csak a *Két értekezés a polgári kormányzatról* alapján szándékozik magyarázatot találni a problémára.

Kezdetnek a saját nézőpontom alapján mutatom be, mit jelent a tulajdon Locke társadalomfilozófiai művében. Véleményem szerint a tulajdon önmagában nem képes meghatározni azt, milyen társadalom születik meg a természeti állapotból. Ezt egyedül a személyes kényelem és a természeti állapot etikája befolyásolja. Ezek után rátérek személyes kényelem definíciójára, mely az *Értekezés az emberi értelemről* hasábjain implicit módon található meg. Amikor nem vonatkoznak ránk másokkal szemben tanúsítandó kötelességek, a személyes kényelem motiválja cselekedeteinket. Ezért lehetséges, hogy a természeti állapotban egyesek – a pénz megjelenése előtt – nagyobb anyagi hatalomra tehetnek szert. És emiatt fontos tisztázni a két mű erkölcsfelfogásának, a reciprok altruizmusnak és a hedonizmusnak egymást nem kizáró, de nem is nyilvánvaló kapcsolatát.

Végül azt bizonyítom be, hogy a munka nem a tulajdonszerzés eszköze. Jeremy Waldron érvei alapján nincs okunk arra, hogy az előállítást, a kiérdeklést vagy a személy kapcsolatba kerülését egy külsődlegességgel tulajdonszerzésnek tekintsük. Tehát e cselekvések egyike sem munka. Daniel Russell elmélete ugyanakkor megkülönbözteti a munkát az egyéni tulajdonszerzéstől, ami arra enged következtetni, hogy a munka más szerepet tölt be Locke tulajdon-elméletében.

IV. évfolyam
Filozófia szak
Eötvös Loránd tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

**FODOR ÉS A GONDOLATNYELV-HIPOTÉZIS
NYELVI JELLEGŰ-E A GONDOLKODÁS?**

Tanulmányomban Jerry Fodor kortárs amerikai filozófus Gondolatnyelv-hipotézisét vizsgálom meg és ezen keresztül arra az elmefilozófiai problémára keresem a megoldást, hogy mi a mentális reprezentáció közege és ennek fényében hogyan működik a gondolkodás. Fodor a *Language of Thought* című könyvében egy funkcionista, számítógépszerű elmemodellt mutat be. Szerinte a fogalmak jelentését csak mentális táblázatba rendezve tudjuk megtanulni, és ez, valamint a cselekvés előtti tudatos mérlegelés arra engednek következtetni, hogy agyunk komputál az adatokkal. A komputációhoz viszont mindig szükség van szimbólumokra, amelyek az adatokat reprezentálják. Ez a szimbólumrendszer azonban nem lehet a felszíni nyelv. Egyrészt az állatok és a preverbális korban lévő gyermekek is képesek kognitív műveletekre, másrészt a felszíni nyelv nem elég precíz, túl sok kétértelműséget enged meg. Fodor következtetése és központi tézise tehát az, hogy a gondolataink egy belső, mentális kódrendszerben, a gondolkodás nyelvében reprezentálódnak. Ez az ún. Gondolatnyelv a felszíni nyelv szintaktikai és szemantikai felépítéséhez hasonló, sőt annak minden alapvető formuláját tartalmazza. Ezen kívül privát, azaz nem közölhető vagy tanítható, és velünk született. Fodor szerint a gondolat végső soron nem más, mint Gondolatnyelvben megjelenő mentális mondat, egy minta az agy neurális hálózatában. Vizsgálódásom során arra mutatok rá, hogy a fodori elmélet részben helytálló, de sok tényezőről nem ad számot és így módon túl egyoldalú leírását adja az emberi elmének. A fogalomtanuláshoz nem elég a kategorizálás, a velünk születettség nyelv léte ellen nyilvánvaló cáfolatok adódnak, a tudatos, logikus gondolatmenet korántsem olyan domináns, és nem szabad lebecsülni a mentális képek jelentőségét sem. Konklúzióm az, hogy a komputáció szükséges, de korántsem elégséges kelléke gondolkodásunknak. Az elmét nem lehet egy precíz szimbólumfeldolgozó gépként leírni, amely készen kapott sémarendszerrel és mindig világosan követhető operációs folyamatokkal rendelkezik. Agyunk végtelenül kreatív,

nem csak reprezentálja, de alakítja is a világot, képes új helyzetekhez alkalmazkodni és vannak önmaga előtt is rejtett aspektusai.

MÁTYÁSI RÓBERT

Konzulens: Dr. Kocsis László
egyetemi tanársegéd

III. évfolyam
Szabad Bölcsészettudomány/Filozófia/Matematika
szak
Pécsi Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

MIT ELIMINÁL A MERRICKS-DIKTUM?

A mereológiai nihilizmus támogatására szánt tipikus érvek közül Trenton Merricks túldeterminációs érvét vizsgálom, miszerint: ha elfogadjuk, hogy vannak összetett tárgyak, és vannak elemi részecskék is, amikből ezek a tárgyak összetevődnek, akkor minden oksági szituáció túldeterminált, amelyben összetett tárgyak okként szerepelnek. Úgy tűnik semmi nem zárja ki, hogy az összes oksági munkát pusztán elemi részecskék végezzék, tehát a konkrét összetett tárgyak eliminálhatóak.

Mindehhez a *túldeterminációs érv* háttérében megbívó elveket fogom elemezni: először a hírhedt *Alexander-diktumot*: „létezni nem más, mint oksági erővel rendelkezni”, amiről kiderül, hogy az egyetlen plauzibilis parafrázisa sokkal enyhébb, mint amilyennek a diktum eredeti formájában tűnik. Ezután az *Alexander-diktum* Merricks által kidolgozott változatát vizsgálom meg: „konkrét tárgynak lenni nem más, mint nem redundáns oksági erővel rendelkezni”, amiről a tanulmány végére szintén kiderül, hogy sokkal enyhébb, mint amilyennek tűnik, ráadásul nem is feltétlenül támogatja a *túldeterminációs érvet*. Mindemellett a következő előfeltevéseket is kifejtem: egy tárgy nem azonos az összes részével, emellett az oksági valódi relátumai események, és ezek az események jól strukturáltak, aminek következtében éles különbség van nyelvi és valódi túldetermináltság között.

A tézisem a következő: Merricks *túldeterminációs érvének* konklúziója az előfeltevései miatt, eredeti formájában körkörös érvelés eredménye. Többek között, ennek köszönhetően az összes eddigi kritikája irreleváns. A tanulmány végére kiderül, hogy ugyanennek köszönhetően mindkét tábor álláspontját képes támogatni a *túldeterminációs érv*.

Mindezek alapján pedig még jó indokot sem szolgáltatathat az összetett tárgyak létezésének tagadására.

**MOLNÁR KRISZTINA
PAJOR SÁNDOR**

II. évfolyam
Szabadbölcselet szak BA
Károli Gáspár Református Egyetem

*Konzulensek: Dr. Kiss Csaba
megbízott óraadó
Dr. Vassányi Miklós
egyetemi docens*

**INDIA ÉS EURÓPA AZ ÉRVELÉS KÜLÖN ÚTJAIN AVAGY AZ
ARISZTOTELÉSZI LOGIKA ÉS A NYĀYA „LOGIKAI RENDSZER”
ÖSSZEHOSONLÍTÓ ELEMZÉSE**

Kutatásunkban az ind Nyāya iskola legkorábbiak tartott szövegét, a Nyāya-sūtrát hasonlítottuk össze Arisztotelésznek az *Organon*ban található logikai vonatkozású műveivel. Noha a görög és keleti műveltség párhuzamainak kutatása messzi múltra tekint vissza, dolgozatunkban nem kívántunk genetikus kapcsolatokat vizsgálni a két tradíció között. Inkább fenomenológiai összehasonlítást végeztünk, a lényegi egyezések illetve különbségek meghatározására. Vizsgálódásunk során arra a kérdésre kerestük a választ, hogy mennyiben tartható fenn – a szakirodalomban is elterjedt – a Nyāya rendszernek, mint logikai rendszernek számon tartása, valamint az elemzés során szükségesnek bizonyult az arisztotelészi háromtagú szillogizmus összevetése a Nyāya rendszer öttagú „szillogizmusával”. A Nyāya szillogizmus legproblémás tagja az *udāharaṇa* (példa), hiszen egy példa nem képes deduktíve bizonyítani semmit, a Nyāya rendszer érveléséhez azonban szükséges, elengedhetetlen tag az említett *udāharaṇa*.

Dolgozatunkban szeretnénk bemutatni, hogy a Nyāya-sūtra nem tartalmaz érvényes sémát deduktív következtetéshez, inkább analógiának nevezhetnénk az ott ismertetett érvelést. Arisztotelésznél a logika feladata, hogy általa bizonyosságra jussunk, így az a gondolkodás eszközéül szolgál. Sematizált betűk használatának bevezetésével alkotta meg Arisztotelész a formális logikát. A Nyāya-sūtra nem ad formális logikát kezünbe, ugyanis célja a valami egészen más: a megszabadulás, a *mokṣa*. A Nyāya-sūtra nem a szó szoros értelmében vett logikai mű: tartalmaz ugyan érvelési rendszert, annak bővebb kifejtése hiányzik a műből. A Nyāya-sūtra számára az érvelés csupán szöveológiai eszköz, a *mokṣa* elérésének egy módja. További kérdésként felvethető, hogy mely későbbi Nyāya-sūtra-kommentátor vagy –

kommentátorok munkái nyomán válik egyre hangsúlyosabbá és bővebben kifejtetté a logika a Nyāya rendszerben.

PAÁR TAMÁS

*Konzulens: Lautner Péter
egyetemi docens*

VI. évfolyam
Filozófia-kommunikáció szak
Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Bölcselettudományi Kar

G. E. MOORE A JÓRÓL

Dolgozatom bemutatja, elemzi, és összefüggéseibe helyezi a szakirodalom alapján Moore munkásságát. Elsősorban filozófiatörténeti témájú, de törekszik univerzális megállapításokra is. Annak megállapítására, hogy Moore kutatása mennyiben fontos, figyelembe kell venni helyét a filozófia- és a szellemtörténetben, ezen kívül speciális álláspontját is. Ő volt az első analitikus filozófus, aki (108 éve) nagyobb lélegzetű etikai művet írt, és egyöntetűen elfogadott vélemény szerint ezzel az analitikus „berkekben” folytatott etikai gondolkodást jó időre meghatározta. Sidgwickkel az utilitarizmus „megreformálójának” mondhatjuk. MacIntyre és Paul Johnson megállapításait alapul véve pedig arra juthatunk: hatása nem elhanyagolható a XX. századi közbeszédre és művészetvilágra nézve sem. Emellett komoly szerepe van a *common sense* filozófusok közti népszerűsítésében is. Magyarul 25 éve nem jelent meg róla monográfia, jóllehet azóta olyan fontos művei kerültek publikálásra, mint a *Principia Ethica* második kiadásához írt befejezetlen előszava, amelyben saját korábbi állításait egyértelműsíti, illetve módosítja. Dolgozatom néhány tézise:

- Moore valójában meglehetősen szkeptikus volt, még ha nem is volt „szkepticista”.
- Filozófiájában – bár nem tudatosan – az érvelés szerepének visszaszorítása történik meg.
- MacIntyre megfontolásain kívül több más tényező is szól amellett, hogy a moore-i intuicionizmus mostohagyermek az emotivista álláspont.
- A „naturalista hiba” fordítása helyesebb lenne ebben a formában: „naturalisztikus hiba”.
- A nyitott kérdés argumentum egészen jól megérthető Descartes-nak az elme és a test reális distinkciójára nyújtott érvének segítségével.

- Bár, ha a kripkei referenciaelmélet keretei közt maradunk, a moore-i nyitott kérdés argumentum inkonkluzív lesz, attól még a *Principia Ethicá*ban vannak olyan megfontolások, amelyek ilyen környezetben is Moore nézeteinek alátámasztására szolgálhatnak

PINTÉR LILLA

*Konzulens: dr. Schmal Dániel
egyetemi docens*

II. évfolyam
magyartanár – filozófiatanár MA szak
Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Bölcsészettudományi Kar

**A „HÚSÉGES KÉZ” ÉS AZ „ÁLLHATATOS SZEM” VISZONYA –
A TAKTILIS ÉS A VIZUÁLIS MEGISMERÉS ÖSSZEKAPCSOLHATÓSÁGA
A XVII. SZÁZADBAN**

A dolgozat fő célja a vizuális és a taktilis megismerés összekapcsolhatóságával foglalkozó XVII. századi elméletek bemutatása illetve összevetése, ezáltal pedig egy olyan lehetséges válasz megfogalmazása, amely az ismertett újkori kontextus keretein belül is helytállóan bizonyulna. Ennek érdekében először áttekintem a XVII. századi percepcióelméletek legfontosabb előzményeit, majd részletesen tárgyalom René Descartes és John Locke érzékelésről alkotott nézeteit. Ezt követően megvizsgálom William Molyneux gondolatkísérletének elméleti és történeti vonatkozásait, amely kapcsán röviden kitérek a XVIII. századi fejlemények leglényegesebb pontjaira, például George Berkeley és Thomas Reid koncepciójára is. A filozófiai elméletek alapos elemzése után említést teszek a kor festészetének néhány, a témánkhoz kapcsolódó jellegzetességéről is.

Végül oly módon összegzem, illetve rendszerezem a legfontosabb megállapításokat, hogy azok egy, a század során megfigyelhető lényeges szemléletváltási folyamatokat magába foglaló, ám mégis koherens ismeretelméleti koncepciót alkossanak.

PITENYÁK EDIT

*Konzulens: Kovács János
tanársegéd*

I. évfolyam
Filozófia MA szak
Szegedi Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

A PRIVÁT NYELV LEHETŐSÉGE A KÉSEI WITTGENSTEINNÉL

A nyelvfilozófia a XX. századi filozófia meghatározó része, mely több ponton kapcsolódik a klasszikus filozófiai problémákhoz, mindemellett kitekintést nyújt a nyelvészet és a pszichológia területei felé. A privát nyelv kérdése is ebbe a témakörbe tartozik, a dolgozatom célja, hogy részletesen megvizsgáljam a privát nyelv lehetőségének feltételeit. A főbb kérdések: Hogyan lehetséges a privát érzetekhez privát jeleket rendelni? Hogyan férhetünk hozzá mentális tartalmainkhoz? Hogyan viszonyul a privát nyelv elgondolás a természetes nyelv filozófiájához? Kitérek a logikai behaviorizmus és a kései Wittgenstein filozófiája közötti párhuzamokra és eltérésekre. A kései Wittgenstein gondolatmenetének rekonstrukciója során egy átfogó képet kívánok adni a nyelvjáték – kontextus - konvenció kapcsolatrendszeréről, majd megvizsgálom, hogy milyen feltételek mellett tartható a privát nyelv koncepció a *Filozófiai vizsgálódások* című műben foglaltak alapján. A végkövetkeztetés szerint a privát nyelv önmagában ellentmondásos, hiszen a nyelv sajátosságai fogalmilag kizárják a privát nyelv lehetőségét.

AGYAK TARTÁLYOK NÉLKÜL

Putnam: Agyak a tartályban című tanulmányában azt vázolta fel, hogy lehetséges olyan világ, melyben a lények egymáshoz egy számítógépen keresztül összekapcsolt agyakként egy tartályban vannak, ugyanakkor amellet érvelt, hogy ha mérlegelni tudjuk, hogy „agyak vagyunk egy tartályban”, akkor az nem lehet igaz.

Tanulmányom középpontjában a cikk érvei állnak. A szerző más írásait is figyelembe véve vizsgáltam azt, hogy hogyan értelmezi a referálást, milyen referencia-fogalom mellett jut az említett következtetésre. Dolgozatomban elfogadva a referálás Putnam általi használatát, azt vizsgáltam, az argumentumai mennyire állják meg a helyüket.

Összehasonlítottam Putnam által leírt helyzetet Leibniz Metafizikai vizsgálódásokban vázolt világképével. Rámutatok arra, hogy ha a külvilággal nincs közvetlen kapcsolatunk, hanem Isten által küldött érzetadatokból áll össze a külvilágról alkotott képünk, akkor nem tudunk arra a külvilágra referálni, melyet Isten teremtett – ez a referencia-elmélet problémájára utal.

A szerző feltételeinek módosításával olyan lehetséges világot mutatok be, ahol a tartályban lévő agyak mérlegelni tudják, lehetnek-e egy tartályban, és tudnak referálni a tartályra.

Végül pedig amellet érvelek a tanulmányban, hogy ha kitarunk a referencia-elmélet mellett, akkor mi sem tudjuk elgondolni, mérlegelni, hogy agyak vagyunk-e egy tartályban, akárcsak Putnam által vázolt helyzetben a tartályba zárt agyak, tehát akár mi is lehetünk agyak a tartályban.

AZ EGÉSZSÉG ÉS A BETEGSÉG LEHETSÉGES ÉRTELMEZÉSEI DESCARTES-NÁL

Dolgozatom célja azt az ívet bemutatni, amelyen Descartes az egészség és a betegség lehetséges megnyilvánulásából kibomló többszű gyógyítás koncepciója követhető végig. Az orvostudományi, pszichológiai és etikai orientációjú csomópontok felől közelítve egy olyan fordulat rajzolódik ki szemünk előtt, melynek során Descartes eredeti, a testi egészség megszerzésére és fenntartására irányuló célkitűzésétől, egy szinte ellentétes állásponhoz jut el, a haláltól való félelem leküzdésének – megítélése szerint – eredményesebb módszeréhez.

A kulcsfontosságú józan észhasználat, valamint a belőle fakadó produktumok lehetőségének és élvezhetőségének alapfeltétele nézete szerint a test egészsége. Ezt olyan technikák segítségével kívánna biztosítani, melyek felfedezését mechanikai alapelveken nyugvó gondolkodási módszere és anatómiai ismeretei ígéri.

A test-lélek összetételű emberben azonban a lélek állapotaira és betegségeire is figyelmet kell fordítani. Ezen irányú vizsgálataiból kibontakozó pszichoterápiás és szomatopszichikai gyógyítási módszere alapját a test és lélek egymásra gyakorolt hatása képezi, melynek központi eleme a lélek szenvedélyeinek az akarat által történő kontrollálása lesz. A szenvedélyek fölötti uralom megszerzésével, lehetővé válik egyrészt a lélek és a test harmonikus együttműködése, mely voltaképpen az egészséget jelenti, másrészt a viselkedés megváltoztatása is, ami már nem csak az embert magát, hanem környezetét is érinti.

A legfőbb jó mibenlétére vonatkozó kérdés kapcsán Descartes a boldogság alapját a megelégedettség érzésének tulajdonítja, mely a józan ész által belátott ítéletek akaratlagos és jó szándék vezérelte követésével, vagyis az erény motiválta viselkedéssel érhető el. A szeretet szenvedélye révén az ember önmagát egy saját magánál nagyobb egész (például egy család, vagy az állam) részeként tekinti, így annak fennmaradása érdekében és az erény nevében nem jelenthet problémát önmagát (mint akár teste egy részét egész teste érdekében) feláldoznia.

E meglegedettség, és az isteni jóakaratra vetett bizalom alapján válik világossá, hogyan ne féljünk a haláltól, s miért hasznosabb e belátás, mint a halandó test fenntartása.

STEINER DÓRA

VI. évfolyam
filozófia-történelem szak
Pécsi Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

Konzulens: Dr. Boros János
tanszékvezető egyetemi tanár

AZ ANSCOMBE-I 'MEGFIGYELÉS NÉLKÜLI TUDÁS' (JELENTÉSE, JELENTŐSÉGE, MOTIVÁCIÓK)

A dolgozat célkitűzése Elizabeth Anscombe *Intention* c. mérföldkönek számító cselekvésfilozófiai műve kiemelt fogalmának, a 'megfigyelés nélküli tudásnak' elemzése, jelentőségének és a használatát indokló motivációk feltárása. A szerző szándékos cselekvésre vonatkozó elmélete könnyen félreérthető, szubtilis elgondoláson alapszik, éppen ezért a megfelelő, kellő pontosságú értelmező rekonstrukció nélkül nehezen illeszthető közvetlenül a kortárs cselekvés-és mozgásészlelési magyarázatokba. A céloom így elsősorban az anscombe-i cselekvésemélet megértéséhez nélkülözhetetlen fogalom tisztázása; majd annak felvetése, vajon a szerző által kínált értelmezés helytálló alternatíva-e a szándékos cselekvés megértésére? Anscombe elmélete szerint a szándékos cselekvések azon dolgok osztályába tartoznak, melyeket 'megfigyelés nélkül ismerünk'. Ez úgy is értelmezhető, hogy a szerző egyfajta *gyakorlati tudás* meglétét feltételezi, mely szerint különbséget tehetünk aközött, ami érzékszervekkel megfigyelhető, észlelhető, és aközött, amit ilyesfajta megfigyelés nélkül *tudunk*, hogy teszünk. Magának a szándék kivitelezésének sikerességét megfigyelés útján ellenőrizhetjük, de ahhoz, hogy szilárd meggyőződésünk legyen a cselekvésbeli szándékunkról, nem szükséges a megfigyelés, s egyfajta teoretikus tudás. Vajon ez a meghatározás önmagában helytálló? A megfigyelés nélkül tudott dolgok osztálya nem tartalmaz-e olyan cselekvéseket, melyek történetesen nem-akaratlagosak? Vajon minden ilyen módon meghatározott cselekvés indokkal végrehajtott cselekvése-e? Milyen *tudás*-értelmet adhatunk a fogalomnak?

Anscombe fogalmiságának tisztázásával vagy egy valóban elfogadható, nem-körbenforgó és erős érvmenethez jutunk, vagy el kell ismernünk, hogy vizsgálódásai csupán a kísérletezgetés szintjén ragadnak meg, s amit véghezvisz, tulajdonképpen semmi lényegit nem

ad hozzá az eddigi magyarázatokhoz, mely alapjaiban változtatná meg az eddig elfogadott cselekvésfenomenológiai, cselekvésontológiai elméleteket. Célkitűzésem azonban előbbi opció helytálló alátámasztása.

SUCH DÁVID

VI. évfolyam
filozófia szak
Eötvös Loránd Tudományegyetem

Konzulens: Tözsér János
tudományos főmunkatárs

A SZUBJEKTÍV VILÁG

Dolgozatomban a szubjektivitás fogalmának és az antifizikalista érvekben betöltött szerepének szeretnék utánajárni.

A legnagyobb kortárs tulajdonság-dualisták (Nagel, Jackson, Chalmers) olyan elméletet képviselnek, ami a szubjektivitást az elme objektív, okságilag hatékony tényezői mellett, mint egy sajátos tulajdonságokból felépülő tapasztalati mezőt modellezi.

Mindannyian úgy tartják, hogy a fenomenális minőségek attól különlegeseek, hogy lényegileg szubjektív természetűek, csakis egyes szám első személyű perspektívából tekintve léteznek. Azt igyekszem megmutatni, hogy ez a kitétel roppant problematikus, méghozzá azért, mert, roppant homályos, hogy mi is a szubjektivitás.

Valójában mindig pusztán maguk a minőségek szerepelnek akadályként a fizikalizmus útjában, és nem általánosságban a szubjektivitás. A fenomenális minőségek e különösségét mégis azzal próbálják indokolni, hogy lényegileg szubjektív természetűek

Az előadás központi témájaként ennek a szubjektivitás-tézisnek a cáfolatát tűztem ki célul. Nem akarok állást foglalni abban a kérdésben, hogy a fenomenális minőségek csakugyan redukálhatatlanok-e avagy sem. Kizárólag az indoklásra szeretnék koncentrálni, és azt megmutatni, hogy a szubjektivitás bevett fogalma leginkább nem jelent semmit. Érdekes ugyanis, hogy a kválék vitáját anélkül is lehetett folytatni, hogy e tulajdonságok szubjektivitása különösebben ki lett volna fejtve. S Mintha igazából soha nem is az számított volna igazán, hogy szubjektív-e vagy sem, hanem, hogy minőségében különleges-e. Ha egy objektív tulajdonság bírna valami különleges természettel, a naturalista világképre, mint olyanra éppolyan csapás lenne.

A LOCKE-I AZONOSSÁGKONCEPCIÓ ÉRTELMEZÉSÉNEK PROBLÉMÁI

A nemzetközi szakirodalomban egyetértés uralkodik abban a kérdésben, hogy az azonosság problémájának történetében Locke *Értekezés az emberi értelemről* című művének 2.27. fejezete határhő. Abban a kérdésben viszont, hogy hol is áll ez a határhő, nemcsak hogy egyetértés nincs, épp ellenkezőleg: mind a mai napig széles körben vitatott, hogy miképpen körvonalazható Locke azonosságról vallott felfogása. A viták egy jelentős hányada Locke közismert szóhasználati pontatlanságának, továbbá a kérdések diszciplináris körvonalazatlanságának tudható be.

Dolgozatom első részében ennek megfelelően arra keresem a választ, hogy Locke milyen értelemben tárgyalja az azonosságot: metafizikai, vagy ismeretelméleti problémaként. A második rész két kisebb fejezetre oszlik, melyek az azonosságot tárgyaló locke-i szöveg egy-egy szakaszát (2.27.1-3., illetve 2.27.3-8.) veszik közelebbről szemügyre. Tehát dolgozatom az azonosságról szóló fejezet első felére (az 1-8. szakaszokra) összpontosít, a személyes azonosság kérdése (a szakirodalomban megszokott arányoktól szándékosan eltérve) háttérbe szorul. A dolgozat nagyobbik részét a szöveg értelmezésével kapcsolatban fölmerülő problémák kibontása alkotja, Locke érvei helyességének vizsgálata általában kisebb hangsúlyt kap. A szöveg értelmezésével kapcsolatban alapvető fontosságúnak tartom egyrészt, hogy az azonosságról szóló fejezetet az *Értekezés* egészének kontextusában olvassuk, másrészt nem vonatkoztathatunk el a probléma történeti háttérétől sem.

Dolgozatom egymást kiegészítő három részében a locke-i azonosságkonceptiót többfajta megközelítésben tárgyalom, mivel úgy vélem, ez a módszer vezet a leginkább átfogó értelmezés kialakításához. Vizsgálódásaim rávilágítanak a locke-i szöveggel kapcsolatban fölvetődő legfőbb értelmezési problémákra, ezek összefüggéseire. Ezen túlmenően dolgozatomban ismertetem az egyes (mások, illetve általam javasolt) interpretációk elfogadásával járó következményeket.

AZ ÁLLAMFÉRFI

Egyedül rajtad fog múlni az állam fennmaradása (...) De hogy minél nagyobb hévvel védelmezd a köztársaságot, tudd meg, Africanusom, hogy mindazok számára, akik megmentették, megsegítették a hazát (...) külön hely van kijelölve az égből, ahol boldogan élvezhetik az örökkévalóságot. Mert a legfőbb istennek, aki a világmindenséget kormányozza, semmi sem kedvesebb a földi dolgok közül, mint az embernek a jogrenden alapuló társulásai és egyesülései, amelyet államoknak neveznek. Ezek irányítói és fenntartói az égből szállnak alá, s oda térnek vissza (...) a kötelességünk a hazával szemben a legnagyobb. Az ilyen élet vezet az égbe és azok gyülekezetébe, akik már befejezték földi létüket (...) ne törekedj arra, hogy rólad beszéljen a tömeg, tetteid célja ne emberi jutalom legyen: maga az erény varázsa vonzzon az igazi dicsőség felé" (Cicero)

TAKÓ FERENC

Konzulens: Dr. Várnai András
egyetemi docensI. évfolyam
Filozófia MA szak
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Bölcsészettudományi KarA KELET-ÁZSIAI BÖLCSELET KÖZPONTI FOGALMAINAK FORDÍTÁS-
MÓDSZERTANI PROBLÉMÁI

A fordíthatóság-fordíthatatlanság kérdésköre évtizedek óta a fordítás-módszertani szakirodalom központi problémáinak egyike. Dolgozatomban a klasszikus kínai bölcselet alapszövegeinek értelmezési és fordítási nehézségeit tekintem át, módszertani javaslatot téve az ideo-, illetve piktografikus írásjegyeket alkalmazó lejegyzési rendszerben született bölcseleti munkák egyes terminusainak fordítási technikájának megváltoztatására.

A kínai bölceleti szövegek fordítói jellemzően az egyes terminusok kontextuális jelentését, jelentésárnyalatait megvizsgálva, az adott szöveghely tartalmához leginkább illeszkedő „ekvivalens” alkalmazásával próbálják feloldani a felmerülő nehézségeket. Ezen eljárásuk az egyes fogalmak, ezeken keresztül a szöveg-egész fordításba rejtett értelmezését, alul-, illetve túlinterpretálását idézi elő, amit *implicit értelmezésnek* nevezek. E nehezen észrevehető, számos esetben a fordító által sem tudatosított eljárás okozhatja az eredeti, forrásnyelvi terminus egyes jelentésárnyalatainak elvesztését éppúgy, mint a célnyelvi „megfelelő” által előidézett új, az alapszövegtől idegen konnotációk megjelenését. Egyazon terminus eltérő ekvivalensekkel történő fordítása az említett problémák mellett a különböző előfordulások összevetését nehezíti meg.

Dolgozatomban arra teszek javaslatot, hogy a tudományos céllal fordított kínai bölceleti szövegek le nem fordítandó terminusainak körét az értelmezhetőség és az összevethetőség érdekében tágítsuk ki, felvéve e fogalmak sorába mindazon szavakat, melyeknek a célnyelvben (köznyelvi értelemben) található ugyan megfelelője, ez azonban, a szöveg-egész és a mögötte álló tradíció ismeretében, nem elégíti ki a tudományos céllal történő precíz értelmezhetőség igényét. E javaslathoz kapcsolódóan amellet fogok érvelni, hogy az egyes szövegek központi terminusai, melyek az adott tanítás speciális jelentésű, kiinduló fogalmait hordozzák, megfelelő vizsgálat segítségével megtalálhatók – ezeket nevezem *centrális terminusnak*.

TÓTH MÁTÉ

I. évfolyam
filozófia MA szak
Debreceni Egyetem
Bölcsészettudományi Kar

*Konzulens: Dr. Hajnád Zoltán
egyetemi tanár*

MITŐL „OROSZ” AZ OROSZ FILOZÓFIA?

Az orosz filozófia, az irodalommal ellentétben, mindmáig nem talált méltó fogadtatásra a nyugati filozófiai szakma berkeiben. A szöveg arra próbál választ találni, miben gyökerezhetnek a nyugati olvasó távolságtartása és sztereotípiái.

Az orosz filozófia valódi mibenlétének megismerése azonban a nyugati ember számára egy komoly akadályba ütközik. Mivel az orosz nyelvet Európában viszonylag

kevesen beszélnek, és a lefordított filozófiai művek száma is csekély, az egyetlen forrás, amelyre hagyatkozhatunk, a filozófiai kritika szövegei. A kritika természetének azonban az a sajátossága, hogy sokkal inkább szól a kritikus tárgyhoz fűződő viszonyáról, mint magáról a tárgyról. Éppen ezért, olvasójának először a kritika mindenkor viszonyítási alapjáról, a nyugati filozófia prekoncepcióiról kell képet kapnia. Az orosz filozófiát érintő három legközkeletűbb előítélet közelebbi vizsgálatában inkább a Nyugat óvatosságával és jól bevált kategóriáinak önvédelmével találkozunk, mintsem a tárgyalt szövegek valódi elemzésével. A vallásosság, a logika módszerének kétségbevonása, valamint a filozófia irodalommal történő összefonódása, melyek az elmarasztaló nyugati kritikák legfőbb kifogásai, általában korántsem delegitimáló jegyei az orosz filozófiának, csupán a két kultúrkör filozófiáról alkotott képének különbségeiről tesznek tanúbizonyságot. A kritikák meghaladása után azonban még mindig ott a kérdés: megragadhatóak-e egyáltalán egy adott filozófia „nemzeti sajátosságai”? Mivel a történeti és pszichológiai alapú vizsgálati módszerek csak korlátozottan vezethetnek eredményre, így általában nem is bocsátkozhatnánk ilyen kijelentésekbe, de Oroszország helyzete ebből a szempontból is speciális: egyfelől a mindenkor másság pozíciójában határozza meg önmagát, másrészt viszont az emberi nem egyetemes összetartozásában gondolkodik. Így lehet egyszerre ellentéte, tükré és másolata is a nyugati kultúrának, mely az önreflexió kivételes lehetőségét nyújtja európai olvasója számára.

TÓTH OLIVÉR ISTVÁN

*Konzulens: Pálfalusi Zsolt
egyetemi adjunktus*

III. évfolyam
Szabad bölcsészet szak
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

ÁBRAHÁM, A NEGATÍV

Dolgozatomban Kierkegaard *Félelem és reszketés* című művét elemzem abból a szempontból, hogy milyen viszonyban áll Hegel tragédiaelméletével. A *Félelem és reszketést* olvasva elsőre föltűnik, hogy Kierkegaard széles körben támaszkodik Hegel terminológiájára, amely funkciója azonban – amennyiben engedünk annak a közkeletű felfogásnak, hogy Kierkegaard Hegel tagadásaként értelmezendő – cseppet sem magától értetődő. Dolgozatomban a mellett érvelek, hogy Kierkegaard célja a hegeli terminológia

használatával az, hogy a *Félelem és reszketés* más argumentumai mellett megfogalmazzon egy belső érvet is Hegel ellen.

Ezt az érvet állításom szerint a hegeli rendszeren belül fejtí ki, ennek megfelelően értelmezendó a hegeli fogalomhasználat. Kierkegaard célja ezzel az, hogy kimutassa, a hegeli rendszer közel sem tökéletes, befejezett, lehet találni benne olyan elemeket, amelyek „kilógnak” a rendszerből. Ábrahám Kierkegaard intenciója egy ilyen elem.

Hogy állításomat alátámasszam, Ábrahám alakját három hegeli keretben, a művészetfilozófia, a jogfilozófia és a történelemfilozófia keretében értelmezem, hogy ezáltal kimutassam, a három kierkegaard-i kérdés teljesen más helyiértékkal esik latba, amennyiben a hegeli rendszeren belül vizsgáljuk őket. Mindeközben Antigoné hegeli elemzésének példáján keresztül igyekszem kimutatni azt is, hogy a probléma nem volt teljesen ismeretlen Hegel számára sem. A dolgozat végén azt a megállapítást teszem, hogy noha a három feltett kérdésre a válasz a hegeli rendszeren belül triviális igen, Ábrahám mégis kivétel a rendszer alól.

ZSÓLYOMI LEVENTE

VI. évfolyam
Filozófia – történelem szak
Debreceni Egyetem
Bölcsészettudományi Kar

*Konzulens: Dr. Bugár M. István
tanszékvezető, egyetemi docens*

AZ ASZKETIKUS ÉLETMÓD VALÓSÁGTAPASZTALATRA GYAKOROLT HATÁSAI A KORAI KERESZTÉNY VALLÁSI GYAKORLATBAN

A vallási tapasztalat a halál, és a túlvilág – minden ember életét alapvetően érintő és meghatározó – kérdéséhez kapcsol minket. Mindez idáig talán ez az egyetlen mód, amely – az ezeket átélők beszámolóit szerint – tisztázza az ember és az egyén életének célját és értelmét érintő kérdéseket valamely olyan bizonyosság által, amely nem válik nyilvánvalóvá beszámolók és magyarázatok által. Elsőként ennek az egyébként filozófiaiag keveset tárgyalt problémának, a vallási tapasztalatok tisztán racionális kezelésének kérdését vizsgálom meg a legújabb nemzetközi irodalom egy tanulmányának segítségével, amely bemutatja, hogy a közös kulturális és nyelvi környezet, a hasonló élet és szemléletmód biztosítja csak korlátozott mértékben egymás megértését. Egy vallási tapasztalat átadhatatlanná válik, ha korok, kultúrák választanak el különös tekintettel, ha az életmódunk különbözik jelentős mértékben. Ez csak

az ezekben való belemerülés által válik feloldhatóvá. A dolgozat második felében olyan közösségeket és életrajzokat mutatok be, amelyeknek a mindennapi valóságához a túlvilág, vagy a szellemi világ érzékelése szervesen hozzátartozott. A 3-4. században induló szerzetesi és remeteközösségek mindennapjaiba, látásmódjukba és életkörünyezetükbe való betekintés segítségével mutatom be azt, hogy a mi korunk és kultúránk szemléletmódjához és életmódjához képest jelentősen, egyes elemeiben teljesen eltérő életmód és szemléletmód az, amely a valóság más jellegű megtapasztalásához vezetett náluk.

KULTURÁLIS ÉS SZOCIÁLANTROPOLÓGIA TAGOZAT

ÁRVAI TÜNDE

*Konzulens: Dr. Feischmidt Margit
egyetemi docens*

I. évfolyam
Interdiszciplináris doktori iskola - középkor
történeti program szak
Pécsi Tudományegyetem

„A MAGYAR NŐI LÉLEK HŐSI LÉLEK” A HAGYOMÁNYOS NŐI SZEREPEK ÁTPOLITIZÁLÓDÁSA A HORTHY-KORSZAKBAN

A két világháború közötti magyar konzervatív nőmozgalommal eddig meglehetősen mostohán bánt a nőtörténetírás, ahogy a pécsi helytörténetírás sem büszkélkedhet sok a nők társadalmi helyzetét tárgyaló tudományos munkával. A dolgozat célja, egyrészt a Magyar Asszonyok Nemzeti Szövetsége országos szervezetének és pécsi fiókjainak elhelyezése a Horthy-korszak nőmozgalmi és egyesületi palettáján. Másrészt levéltári és korabeli sajtóforrások segítségével megvilágítani annak a felfogásnak a relevanciáját, hogy a női politizálás tágabb értelmezésével megfogható az az 1940-ben pécsi postásokból, vasutasokból és pedagógusokból verbuválódott asszonytömeg, amely a „magyar támadás” kivívásáért folytatott küzdelem során kialakított magának egy szimbolikus közeget, amelyben működhetett. Az így létrehozott „anyai keret” ugyan csak a „nemzeti keretnek” alárendelve érvényesülhetett, de a hagyományos női szerepek (anyaság, karitatív munka, gyermeknevelés) nyilvánossá tételükkel, illetve a haza egészségére való kiterjesztésükkel a korszak politikájának meghatározó tényezőivé váltak.

III. évfolyam
Kommunikáció- és médiatudomány szak
Károli Gáspár Református Egyetem

**NAPJAINK „NÉPVISELETE”
A KATONAI GYAKORLÓK UTÓÉLETE EGY KÖZÉP-TISZA-VIDÉKI FALUBAN**

Kutatásom során a katonai, illetve katonai jellegű ruhák viselésének lehetséges okait tártam fel egy lokális közösségben. Célom elsősorban a lehetséges változók feltérképezése, kijelölése volt. A vizsgálat interjú beszélgetéseken, résztvevő megfigyelésen, a helyi kiadványok áttekintésén és kérdőíves lekérdezésen alapul. A dolgozat két nagyobb egységből épül fel. Az első rövid, vázlatos történelmi áttekintés a népviselet és a katonai ruházati elemek keveredéséről, egymásra hatásáról. E rész elsődleges értéke az, hogy rámutat, nem egyedülálló, múltbéli előzményektől mentes jelenséggel van dolgunk.

A második rész a saját vizsgálati eredmények és abból levonható következtések értelmezésével foglalkozik. Négy közös tényezőt találtam a megkérdezettek között, amelyek hatással lehetnek az öltözet viselésére: maszkulin értékrend; pozitív attitűdök megléte a sorkatonaság intézménye, értékei felé; élményközösség; praktikussági szempontok. Mindez egy sajátosan összetett kulturális helyzetet jelöl ki. A katonai gyakorlóruhák, mint olcsó, strapabíró munkaruhák funkcionálnak. Ugyanakkor elválnak a munka tevékenységétől, helyszínétől és a hétköznapok viseleti elemként jelennek meg. Ennek a jelenségnek a magyarázatául a falu-város dichotómiából eredeztethető magyarázósémához nyúltam, a kapcsolatok közvetlen szerveződési elvéhez, illetve a kulturális szignálok tudatosságának változásaihoz. A fentiek önmagukban azonban csak az erősen szintér és tevékenység független öltözködési szokásokra adtak volna magyarázatot. Az első három, látenszen működő tényező volt az, amely előhívta és élteti a jelenséget. A ruha a férfikor, férfiasság emblémájaként, a közös, a sorkatonasággal szembeni pozitív értékítéletek megjelenítőjeként, az összetartozás hordozójaként működik. A négy tényező tehát nem elválva, hanem sajátosan összefonódva hozza létre azt a jelenséget, melyben egy állandósult kulturális viselkedésforma gyakorlati hozadékok mellett képes felruházni az egyént látens értékek, attitűdök képviselésével.

VI. évfolyam
Kommunikáció-olasz szak
Pécsi Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

NEMZETI ROCK ÉS ELLENÁLLÁS: A KÁRPÁTIA MAGYARSÁGKÉPE

Az utóbbi években egyre több olyan nemzeti rock zenekar terjedt el, amelyek egy sajátos nemzetkonceptiót közvetítenek a hallgatóság felé, ezzel egyfajta alternatívát kínálnak a jelen korunkban felmerülő problémák megoldására. Itt elsősorban a globalizáció és a gazdasági válság következtében (újra)megjelenő nemzeti identitás kérdéséről, továbbá az elsősorban a fiatalok között terjedő létbizonytalanságról van szó.

Dolgozatomban a műfaj egyik legnépszerűbb képviselőjének, a *Kárpátiának* vizsgálom a magyarságképét. A dalszövegeken végzett kvantitatív és kvalitatív tartomelemzésen keresztül többek között arra a következtetésre jutottam, hogy nemzetfelfogásuk középpontjában az etnikai viszonyok alapján elképzelt magyarság áll (szemben az állampolgárral), illetve a nagynemzeti tudatot képviselik.

A dalokban több helyen is utalnak a határon túli magyarokra, és az elcsatolt területek közül Erdély kap a legnagyobb hangsúlyt, mely többször úgy jelenik meg, mint egy „ősi forrás, kultusz hely”; így elmondható, hogy a *Kárpátia* a magyarok mint „kelet népe” felfogást képviseli. Ha mindemellett figyelembe vesszük a sorok között megbúvó politikai utalásokat, illetve azt, hogy a szóban forgó nemzetkonceptió egy bizonyos politikai csoport retorikájában is fellelhető; akkor kijelenthetjük, hogy mind az együttes, mind a nemzeti rock műfaja elhelyezhető a politika szimbolikus terében, még hozzá a radikális ellenkultúra részeként. Azonban ez utóbbi megállapítás még további vizsgálódásokat kíván, hiszen az elemzés során olyan motívumok is megjelennek, amelyek arra engednek következtetni, hogy a nemzeti rock ugyanakkor a két világháború között megjelenő irredenta szubkultúra egyik modern kori változatának is tekinthető.

**A KÖZÖSSÉGISÉG MEGJELENÉSE A MAGYAR, A SZÉKELY ÉS A CIGÁNY
NÉPMESÉKBEN**

A kutatásom során a magyar, a székely és a cigány közösségek differenciáltabb megismerése volt a céloom a népmesék tartalomelemzése által. A kutatási mintába magyar, székely és cigány népmesék kerültek be, utóbbit tovább bontva romungró, oláh, beás és erdélyi cigány népmeséket is vizsgáltam. Mind a hatféle meseirodalomból 40-40 került a vizsgálati korpuszba, vagyis összesen 240 mese tartalomelemzésével zajlott a kutatás. A tartalomelemzés során a Warren-féle közösségi funkciókra (szocializáció, gazdasági boldogulás, társadalmi részvétel, társadalmi kontroll, kölcsönös támogatás), a lokalitásra, valamint a népmesékben megjelenő identitás-tudatra vonatkozó tartalmak említésszámát vizsgáltam, utóbbit differenciálva negatív és pozitív tartalmú nemzeti/etnikai identitásra vonatkozó tartalmakra. Az említésszámokon kívül az említések tartalmát is feltártam, és a népmesék tartalomelemzését két független kódoló végezte. A hipotézisek vizsgálatához varianciaanalízist alkalmaztam. A kutatás során első hipotézisemet részben igazoltam, ugyanis a romungró, oláh és beás cigány népmesék esetében valóban sűrűbben jelennek meg a nemzeti/etnikai identitásra vonatkozó tartalmak, mint a magyar népmesékben, azonban a székely és az erdélyi cigány népmesék nem felelnek meg ennek a kritériumnak. A második és a harmadik hipotézisemet igazoltam, azaz a saját nemzeti/etnikai identitás negatívabban jelenik meg a cigány népmesékben, mint a székely vagy a magyar népmesékben, és az erdélyi cigány népmesékben megjelenített közösségiség nagyobb hasonlóságot mutat a székely népmesékkal, mint a trianoni Magyarország cigányságának népmeséivel. Az általam végzett vizsgálat tovább differenciálta Jenei (2009) kutatásának eredményeit, aki szerint azt, hogy a Nagy Olga által gyűjtött erdélyi cigány népmesékben ritkán jelenik meg a cigány identitás, okozhatja az, hogy a mesemondók közül sokan „magyarnak vallják magukat, értékrendjük és világszemléletük semmiben sem különbözik a magyar parasztemberétől”. (Jenei 2009,178) Kutatásom rávilágított, hogy nem csupán az identitás, hanem a közösségi funkciók ábrázolása is hasonló tendenciát mutat.

NAGY BARNABÁS

SEX, DRUGS AND ROCK 'N' ROLL

Az 50-es évek Amerikájában bekövetkezett társadalmi változások a mai napig hatással vannak a világ minden társadalmára. Tagadhatatlan, hogy az ekkor végbement átalakulások újraértelmezték a társadalmi szerepeket. Az új szemléletmód, a globalizáció felgyorsulása és kiteljesedése lehetőségek tárházát nyitotta meg az egyén önmegvalósítására, ugyanakkor az új kihívásoknak is meg kellett felelni. Ezen változások minden apró rezdülését hűen tükrözi a kor zenéje, különösen az újonnan kialakult műfajok. A társadalom mellett a gazdaság is új alapokra helyeződött. Az akkor kialakult gazdasági jelenségek, az átformálódott gazdasági szerepek, és szereplők, a rövid idő alatt feje tetejére állt társadalmi szemlélet és magatartásforma mind-mind egy új érárt vezettek fel.

Dolgozatunkban mindezek bemutatásával akarunk minél pontosabb korszakot adni a fent említett időszakból, s az azt követő évtizedekről, bemutatva azt annak zenéjén keresztül. Így, – a zenére felfűzve a kiváltó, és kísérőjelenségeket – nemcsak megtudhatjuk miként, de egyúttal beláthatjuk azt is, miért következtek be olyan maradandó események, mint amit az első Woodstock jelentett. Célunk a kor megismertetése az olvasóval, melyhez segítséget olyan neves előadóktól kaptunk, mint Eric Burdon (énekes – The Animals, a Rock and Roll Hall of Fame tagja), John Sebastian (szövegíró, énekes, a Rock and Roll Hall of Fame tagja, '69-es woodstocki fellépő), és Country Joe McDonald (énekes – Country Joe and the Fish, '69-es woodstocki fellépő). A velük készített interjúk során nem csak mi magunk kerültünk közelebb a kor szellemiségéhez, és gondolkodásmódjához, azonban segítségükkel első kézből ismerhettük meg azt a különleges látásmódot, amely az akkoriak közül is csak néhány kiválasztott előadónak adatott meg, élménygazdag karrierjük pedig a biztosíték, hogy nem

marad ki semmi lényeges, ami a kort jellemezte, illetve, hogy mindenhez van viszonyítási alapjuk. Végül véleményüket a sajátunkkal kombinálva érdekes párhuzamot vontunk a vizsgált kor, és napjaink zeneipari jelenségei között.

BÓNA ENIKŐ

Végzett hallgató
Szegedi Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

*Konzulens: Dr. Pusztai Bertalan
egyetemi docens*

COUCHSURFEREK – A TIPOLÓGIÁK ÉS IDEOLÓGIÁK KÖZÖTT

Pályamunkámban egy sajátos turistacsoportot, a CouchSurfing.org közösségi oldal használóit vizsgálom. E hálózatok lényege az önkéntes segítségnyújtás, ugyanis a regisztrált tagok szálláslehetőséget keresnek és kínálnak – a saját otthonukban. Kutatási célom, hogy egy tudományos osztályozásba besoroljam alanyaimat, majd a saját öndefinícióik alapján felfedezem az online közösségekre gyakran jellemző normatív viselkedést. Ez kétféle elemzőmunkát foglal magában. Dolgozatom első felében a turistatipológiai elméletek által felállított skálán helyezem el az oldal használóit, majd saját megnyilvánulásaik vizsgálatával figyelem meg, hogy hogyan építik fel kultúrájukat. Így a vonatkozó szakirodalom áttekintése után kiterjedt kérdőíves felméréssel és az oldalról vett idézetek elemzésével folytatom a csoport bemutatását. Ezzel a két módszerrel lefedem mind az emic, mind az etic vizsgálatát, ugyanis a turistatipológiai skála egy külső, kultúrától független, univerzális alapokon történő, etic osztályozás, az önreflexiók elemzése azonban már konstruktivista, kultúraspecifikus, emic megfigyelésnek felel meg. Munkám során sikerült megfeleltetnem a kanapészörfőket a tipológiai „nem-intézményesült turista” típusának, aki a nem szokványos úticélokra és látnivalókat, a kalandos, aktív kikapcsolódást keresi, kedveli a spontán és fapados megoldásokat. A megnyilatkozásokban pedig felfedeztem a „turista-lét” elvetését és az ideologizáló-normatív hajlamot, továbbá sikerült számos szabályt is beazonosítani (pl vendég és vendéglátó közötti mély kommunikáció, anyagiasság elvetése, tolerancia stb.). Eredményeim megerősítik, hogy a technológiai változás elősegítette a „nem-intézményesült” turizmus elterjedését, ugyanis a CouchSurfing.org-hoz hasonló weboldalak nagyban megkönnyítik az ilyen utazások megvalósulását. Megállapíthatjuk továbbá, hogy az online közösségi aktivitás folyamán megalakult normarendszer a kötelek megerősítését és a

csoport minél hosszabb távú fennmaradását segíti elő.

BOROS TAMÁS

V. évfolyam
Kommunikáció- és médiatudomány MSc szak
Budapesti Corvinus Egyetem
Társadalomtudományi Kar

*Konzulens: Vályi Gábor
egyetemi tanársegéd*

SPORTEGYESÜLET KONTRA SZURKOLÓI CSOPORT – Kapcsolatok és egy közös merchandise stratégia vizsgálata

Kutatásomban labdarúgó szurkolói csoportok és sportegyesületek közötti szembenállás okaira kerestem a választ. Tapasztalatom szerint az ultra szurkolói csoportok működésének megértésén keresztül választ kapunk a köztük és a törvényhozás (egyesület, rendfenntartó szervek, stb.) között lévő feszültség okaira, így a futballhuliganizmust kiváltó erők is láthatóvá válnak. Ezzel a hagyományos megoldási kísérletektől eltérő irányban kutatok. Célom nem csak a „régit” és „hagyományos” bírálata, hanem egy „új” lehetőség feltárása is lesz. Fontos, hogy eredményeim nem garantálják évszázados problémák megoldását, csupán a ’végső megegyezés’ rögzítésén tett első lépést jelentenék.

Kutatásomban mind ultra szurkolói csoportok, mind sportegyesületek kommunikációs és marketing szakemberei körében végeztem terepmunkát. További célom egy, mindkét fél működésében szerepet játszó merchandising stratégia kidolgozása lett volna. Azonban tapasztalataim felülírták ezt a tervet, ugyanis a felek között nincs semmiféle kommunikáció, illetve a hazai szurkolói csoportok amatőr és esetleges működésük miatt nem állnak készen egy professzionális gazdasági működés szervezésére.

Legfontosabb eredményeim, hogy a futballhuliganizmus forrásai között a szubkulturális tökéjüket újratermelő aktusok és ezek gyakorlásának akadályozásából származó érdekellentét, düh, agresszió említhető. Megoldást jelenthet a felek közötti kommunikációs szakadék áthidalása a ’nyelvi különbségek’ feltárásával, a hagyományos kontextustól (ki a felelős?) való kiszakadással és egy közös project (merchandise) megalakításával. Tehát a futballhuliganizmus megoldása felé tett helyes lépést a szurkolói csoportok és a sportegyesületek közötti, hagyományos kontextustól eltérő kommunikáció létrejötte jelenti, aminek alapja a közös célok rögzítése és egymás motivációinak, kultúrájának tiszteletben tartása.

III. évfolyam
Andragógia szak
Szent István Egyetem
Alkalmazott Bölcsészeti Kar

AZ ANIME SZUBKULTÚRA MAGYARORSZÁGON

TDK dolgozatom célja a magyarországi Anime szubkultúra bemutatása és tanulmányozása, annak érdekében, hogy egy átfogóbb képet adjak a szubkultúra tagjairól. Főként arra kerestem a választ hogyan oszlanak meg kor és nem tekintetében, mikor kerültek kapcsolatba a művészeti ággal és minek a hatására. Mennyire igazak a hazánkban kialakult sztereotípiák a mangák és animék hatásával kapcsolatban. Mi motiválja a rajongókat és mik a közkedvelt anime típusok, valamint szereplők. Érdelt az is, hogy milyen média fórumokon lépnek kapcsolatba velük, és hogy mennyire befolyásolja ez életüket, mindennapjaikat. Vizsgálatomban kérdőíves módszert alkalmaztam amely nyitott és zárt kérdésekből állt össze. A kérdőívem 102 emberrel töltöttem ki. Eredményeim arra engedtek következtetni hogy a szubkultúrát főként 14 -20 éves korosztály alkotja, a nők és a férfiak aránya kiegyenlített, ezért úgy gondolom főként a tinédzsereket célozza meg az ágazat. Kutatásaim kimutatták, hogy többségük a televízió révén került kapcsolatba velük azon belül egy kereskedelmi tévécsatorna és egy konkrétan erre specializálódott másik kereskedelmi tévécsatorna hatására. Ezzel összhangban hazánk legkedveltebb és legismertebb anime illetve manga típusai, műsorai és karakterei is olyan műsorokból származnak amiket ezeken a tévécsatornákon is látni lehetett vagy látni lehet. Érdeklődésüket főként a jellegzetes japán stílus és az animék illetve mangák üzenete váltotta ki, ebből arra a következtetésre jutottam, hogy a vonzalmat újdonságuk adja. Továbbá folytonos érdeklődésüket, a mondanivaló mélysége és jellegzetes stílusa tartja fent. Kutatásaim arra engedtek következtetni, hogy bár animékben és mangákban megjelenik az agresszió, mégis a rajongók nagy többségét nem ez motiválja, nem ezért szereti eme a kultúra ágát.

II. évfolyam
kommunikáció és médiatudomány MA szak
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi
Egyetem

SZUBKULTURÁLIS TŐKE A BOURDIEU-I TŐKETÍPUSOK KÖZÖTT

Sarah Thornton 1995-ben vezette be a szubkulturális tőke fogalmát, ami hamar el is terjedt a szubkultúra-kutatók között. Thornton csupán nagy vonalakban ismertette az új fogalmat, nagymértékben támaszkodva Bourdieu tőkeelméletére. Ám nem tisztázta pontosan a szubkulturális tőke és a "klasszikus" tőketípusok közötti kapcsolatot. Noha Thornton rengeteg kutatást végzett, és eredményei vitathatatlanok, mégis maradtak szürke foltok a szubkulturális tőke fogalmában. Feltehetőleg azért, mert munkájában az empirikus kutatási anyag dominál, a szakirodalomba és már meglévő elméletekbe való beillesztés nem kapott akkora hangsúlyt. Ezen igyekeztem változtatni egy alaposabb tudományos háttérbe helyezéssel. A tanulmány megírását a szakirodalmi felkészülés mellett három hónapnyi résztvevő megfigyelés előzte meg, melyet egy budapesti szórakozóhely nyitása körül végeztem. A megfigyelés mellett mélyinterjúkat készítettem, és némi forráselemzést is alkalmaztam, hogy hozzávetőlegesen felmérhessem a helyszín két főbb szereplőjének kulturális, társadalmi és szubkulturális tőkéjét. A kutatás során olyan információkhoz jutottam, amelyek a szubkultúrák és belső tőkéjük eddig ismeretlen és emiatt vizsgálatlan aspektusát tárták előm.

A szubkultúra mint az egyetemes érvényességre igényt formáló kultúrán kívül eső kultúra nem rendelkezik a bourdieu-i értelemben vett kulturális értékkel, így tőkével sem. Sokkal közelebb áll ahhoz, amit társadalmi tőkének nevezünk. Ezt bizonyítja megszerzésének folyamata, működése az intézményesítés során és gyakorlati felhasználása is. Ha szeretnénk elhelyezni Bourdieu elméletében, akkor a szubkultúra tagjai által alkotott csoportot a társadalmi tőke egyik csoportjának tekinthetjük, míg a szubkulturális tőkét az ebben a csoportban zajló intézményesítési folyamatok során felhasznált ismereteknek.

UTAZÁS A VILÁGÖRÖKSÉGEK VILÁGÁBA A PÉCSI VILÁGÖRÖKSÉG
TURISZTIKAI ELEMZÉSÉVEL

TDK dolgozatom témája a világörökségek és ezen belül is a pécsi világörökség turisztikai vizsgálata. A dolgozatom célja volt, hogy megismerjem az emberek kulturális utazási szokásait, a számukra legvonzóbb programokat, ezen belül is a világörökségekkel kapcsolatos attitűdjeiket. A Pécsi Ókeresztény Sírkamrák turisztikai vizsgálatával, szerettem volna betekintést nyerni egy magyarországi világörökség körül zajló folyamatokba. Célom volt, hogy a 2008 Kulturális Turizmus témaév céljából készített kutatások eredményeit összehasonlítsam az általam végzett felmérés eredményeivel. A dolgozatban kilenc hipotézist állítottam fel. A dolgozatomban szekunder és primer kutatást végeztem. A szekunder kutatás keretében fontosnak tartottam azt, hogy témámat elméleti alapokra helyezzem, melyhez szakirodalmak, folyóiratok, internetes oldalak álltak rendelkezésemre. A primer kutatás keretében készítettem egy mélyinterjút a Pécs/Sopianae Örökség Nonprofit Kht. ügyvezető igazgatójával, valamint egy standard interjút, melynek alapja egy online kérdőíves felmérés volt. A kutatást 500 fővel végeztem, kvantitatív módszerrel, nem reprezentatív mintán.

A kutatásból azt a következtetés vontam le, hogy a magyar lakosság attitűdje a kulturális és örökség turizmussal kapcsolatosan pozitív és jelentős a kulturális turizmus iránti belföldi kereslet. Ami a világörökségi helyszínek ismeretét illeti elmondható, hogy az emberek átlagosan 2-3 világörökséget tudnak megnevezni, a világörökségek iránti érdeklődésük átlagos. A kérdőíves felmérés bebizonyította, hogy a Pécsi Ókeresztény Sírkamrák emlékhelye a legkevésbé ismert világörökségi helyszín. A 2008-as évben végzett kutatások valamint az általam végzett felmérés eredményeit összevetve megállapítható, hogy kis mértékben változott a magyar lakosság kultúrához és világörökségekhez való viszonya, sok esetben a két év eredményei megegyeztek egymással. Az interjú kapcsán vált világossá számomra, hogy nagy szükség van világörökségi törvényre, amely megteremti a világörökségi területek védelmével kapcsolatos feladatok ellátásához szükséges anyagi

forrásokat, ezáltal a világörökségi területeknek lehetőségük nyílna további innovációk megvalósítására.

EGY VALLÁSI KÖZÖSSÉG SZUBKULTURÁLIS JEGYEI.
ESETTANULMÁNY A KISKÖRÖSI PÜNKÖSDI FIATALOKRÓL

Az egységesnek nem tekinthető ifjúságot a közösség iránti igény ma is jellemzi. A fiatalok egy része a vallásos csoportokat választja. Az egyház tanításait szerint vallásos fiatalok közösségeire jellemző a hagyományos keresztényi erkölcs megőrzésére való törekvés, ennek egyik következményeként az elszigetelődés. A zárt vallásos ifjúsági közösség szubkulturális jegyeket mutat. Ezeket vizsgálom egy esettanulmányban, a kiskörösi pünkösdi fiatalok életén keresztül. Az Evangéliumi Pünkösdi Közösségen belül nagy gondot fordítanak az ifjúság nevelésére. Ez a sajátos közeg megfigyelésem szerint egyes elemeiben szubkulturális jegyeket visel. A pünkösdi vallású fiatalságot a szubkultúra tágabb értelmezése szerint vizsgálom, egyfajta serdülő-ifjúkori kulturális preferenciarendszerként. Ez a preferenciarendszer meghatározza a fiatalok közösségen kívüli kapcsolatait, törekvéseit.

Kutatásomat 2007 óta végeztem a kiskörösi pünkösdi ifjúság körében. 2009 nyarán általuk nyílt lehetőségem arra, hogy a pünkösdi országos ifjúsági táborán részt vegyek, ahol kutatásomat tovább folytathattam, kibővíthettem. Dolgozatomban így két kutatási terepen szerzett eredményeim mutatnak be: a kiskörösi ifjúsági csoportban és a kadarkúti nyári táborban. A terepkutatásom során kvalitatív módszereket használtam. A közösségben számos alkalommal végeztem résztvevő megfigyelést, emellett 10 félig strukturált interjút készítettem a kiskörösi pünkösdi fiatalokkal, valamint a pünkösdi ifjúsági vezetőivel.

Kutatásom során azt tapasztaltam, hogy a kiskörösi pünkösdi fiatalok döntő többsége beleszületik a pünkösdi közösségbe. Abból adódóan egy körülhatárolható, sajátos jegyekkel bíró ifjúsági közösséggé alakul. Míg külső megjelenésükben nagy mértékben nem térnek el a pünkösdi fiatalok a korosztályuktól., addig jelentős diszkrépancia mutatkozik a pünkösdi és a

többi fiatal között a pütkösi, keresztény érték- és normarendszerből adódóan. Kialakult a pütkösi fiatalok fogyasztási igényeit kielégítő „keresztény kereskedés”. A pütkösi egyik jellegzetes jegye a dicsőítő zene. Mindennapjaik fontos részét képezi az effajta zenehallgatás, amivel a közösséghez tatózásukat fejezik ki, és egyfajta szubkulturális jelleget ölt.

GYÖRGY RÉKA

VI. évfolyam
Néprajz – Kulturális antropológia szak
PTE-BTK

*Konzulens: Farkas Judit
egyetemi adjunktus*

„VIGYÉL VISSZA KRISNÁHOZ” PÁRVÁLASZTÁS ÉS ANNAK TÁRSADALMI ASPEKTUSAI A SOMOGYVÁMOSI KRISNA-VÖLGYBEN

Krisna-völgyi terepmunkám során azt vizsgáltam meg, hogy egy zárt, vallásos közösség miként és hogyan nyújt alternatívát a XXI. századi társadalmi változásokra, tendenciákra? (családtípusok pluralizálódása, válás) Véleményem szerint ahhoz, hogy a család, mint a társadalom alapsejtje erős motorként tudjon működni, kikerülhetetlen életszakasz a párválasztás, a kutató számára pedig kikerülhetetlen kutatási terület a *partnerszelekciós mechanizmusok* vizsgálata. Azaz annak vizsgálata, hogy ki, kivel és miért házasodik? Megvizsgáltam, hogy milyen tanítások, szabályok mentén zajlik a párválasztás és annak menete, illetve, hogy a döntés mögött milyen egyéni elvárások, társadalomgazdasági és kulturális erőforrások játszanak szerepet. Megfigyeltem a párválasztási folyamat vertikális mozgását, hogy miként szűkül a kereső egyén előtt a házassági piac összetétele.

Végül, ez a dolgozat a kutatás első állomása, melynek célja, az idáig összegyűjtött adatok alapján egy koherens képalkotás és elemzés a krisna-völgyiek párválasztásairól, illetőleg azon részterületekről, amelyek összefüggnek, relációban állnak ezzel a rítussal vagy éppen a párválasztásra vezethetőek vissza.

HALÁSZ TIMEA

*Konzulens: Feischmidt Margit
egyetemi docens*

VI. évfolyam
Kommunikáció-angol szak
PTE BTK

KELET ÉS NYUGAT ÁTJÁRÓJA – A VILÁGZENE ÉS AZ INTERKULTURÁLIS KOMMUNIKÁCIÓ KAPCSOLATA A PÉCSI BALKÁN VILÁGZENEI FESZTIVÁL VIZSGÁLATA ALAPJÁN

A világzene, az interkulturális kommunikáció és a multikulturalizmus gyakran használt terminusok napjaink tudományos kutatásaiban. Megvizsgáltam, hogyan jelenik meg a világzene és a Balkán a szakirodalomban, milyen diskurzusok veszik körül azokat a pécsi egyetemistákat, akiknek városa Balkán kapuja kíván lenni, hogyan beszél róla egy olyan rendezvény szervezője, amelynek célja, hogy a balkáni zenét közelebb hozza a pécsi és rajtuk keresztül az európai közönséghez, és, hogy magának a koncepciónak a kitalálója, miként is vélekedik a fesztivál történetéről és mai megvalósulásáról. Mindehhez módszereim a résztvevő megfigyelés, a fókuszcsoporthoz interjú és a félig strukturált interjú voltak.

A világzene meghatározható: egy térben távoli, régmúltat idéző, kulturális mássággal azonosítható zene hallgatásával, ezért fontos a kultúrközi kommunikáció aspektusa, amely alapján létrejöhet a találkozás kelet és nyugat kulturális konstrukciói között. Ennek a találkozásnak a lehetőségeit mutatom be. A fókuszcsoporthoz vizsgálat mellett, amely a résztvevők diskurzusának főbb szálait hivatott feltárni, a kutatásom kiegészül az eseményt övező politikai erőteret és a szervezők szándékait leíró szakasszal, amelynek célja, hogy a dolgozat érzékletesen és széles horizonton mutassa be az interkulturális kommunikáció főbb szereplőinek szándékait, értelmezéseit és értékválasztásait.

VI. évfolyam
Magyar – Néprajz - Kulturális Antropológia
szak
Pécsi Tudományegyetem

**PILLANATKÉP A NAGYATÁDI VÁSÁRCSARNOK PIACÓZÓIRÓL.
TÁRSADALMI, GAZDASÁGI HELYZETÜK ÉS PIACÓZÁSHOZ FÜZŐDŐ
VISZONYUK ELEMZÉSE**

Kutatásom célja a nagyatádi vásárcsarnokban árusítók társadalmi és gazdasági helyzetének feltérképezése, valamint a gazdálkodáshoz és a piacozáshoz fűződő viszonyuknak az elemzése. Adataimhoz a nagyatádi vásárcsarnokban végzett – összességében egy hónapnyi terepmunka során – résztvevő megfigyelés, valamint a piacozókkal és a piacfelügyelővel készített interjúk által jutottam. A vásárcsarnok piacozóinak a gazdasági és a társadalmi helyzete nagyon hasonló. Mindannyian az ipari vagy a szolgáltató szektorban vállaltak munkát, de ennek ellenére az agráriummal állandó volt a kapcsolatuk: telkeken és/vagy a ház körüli kertekben önellátásra termeltek. Többségük gazdaságilag inaktívává válása – és az ezáltal kialakult gazdasági kényszerhelyzet – következtében fogott bele terményeinek, termékeinek árusításába, anélkül, hogy korábban a mezőgazdaság (tervezett) jövedelemforrást jelentett volna számára.

Az árusok közül legtöbben nyugdíjasok vagy rokkantnyugdíjasok. Annak ellenére, hogy maguk is elsősorban a plusz bevétel szükségével indokolják terményeik értékesítését, néhányuk élettörténetének elemzése során dolgozatomban megmutatkozik, hogy az önellátás, a földhöz és műveléséhez való ragaszkodás, a terményekhez való viszony, a gazdasági kényszer, a közösség élménye, a társadalmi tőke megszerzésének célja, mind alapvetően meghatározza piacozási és gazdálkodási gyakorlatukat.

Minden piacozó esetében egyedi a motivációs erő, de általában egyfelé mutat: a gazdálkodás és a piacozás szeretete nyomán a telkek, kertek gondozását nem elvégzendő, kötelező munkaként, hanem valamiféle belső „kényszerként”, megszokásként végzik. Részben ennek következtében képesek fennmaradni a nagyáruházakkal folyó versenyben, és a termények közvetlen értékesítésére vonatkozó szigorú szabályozások ellenére sem hagynak fel a piacozással.

II. évfolyam
Néprajz MA szak
Babeş-Bolyai Tudományegyetem, Kolozsvár
Bölcsész tudományi Kar

**VISSZACSENGŐ FORDULATOK. EGY ÉRTELMI SZEREP
REPREZENTÁCIÓS SZINTJEI 1968-BAN**

Könczei Ádám kolozsvári folklórkutató életét nyomon követte a szekuritáté. Érdeklődéséről, tevékenységéről, a közügyek érdekében tett lépéseiről jelentések sora számol be. A dolgozat több szinten követhető események alapján, azt járja körül, hogy 1968-ban egy kolozsvári értelmiségi, milyen feladatot próbál betölteni és hogyan reagál erre a környezete. Hogyan válik pletykaszintű kijelentésekből irodalmi munka. Mi alapján alkotja meg a kor a maga „megszállottjait”, és ez hogyan multiplikálódik különböző médiumokban.

JUHÁSZ PÉTER*Konzulens: R. Nagy József
egyetemi adjunktus*

II. évfolyam
Kulturális antropológia MA szak
Miskolci Egyetem

**IDEGEN A FILMEN – A KULTURÁLIS MÁSSÁG MOZGÓKÉPES
REPREZENTÁCIÓJÁNAK PROBLÉMÁIRÓL. ETNOGRÁFIAI SZÖVEG ÉS
MOZGÓKÉP AZ ÁBRÁZOLÁS NEHÉZSÉGEINEK TÜKRÉBEN.**

A munka elsősorban problémafelvetés: a kulturálisan másnak minősíthető, illetve másnak minősített jelenségek mozgóképes reprezentációjával foglalkozik. A kérdéscsoportokat azok az elméletileg is belátható nehézségek motiválják, melyek a kulturális idegenség filmes ábrázolásának befogadásakor a nézői oldal viselkedésének megértésében jelentkezik(nek). A dolgozat másodsorban irányjelölésre vállalkozik: a mozgóképes befogadás folyamatának olyan újragondolására tesz javaslatot, melynek alapját a néző kulturálisan determinált pozíciójának módszeres megértése adja. Ennek a megértésének

előfeltétele, hogy a mozgókép médiumának a társadalmi életben elfoglalt helyzetét és felhasználásának módjait a komplex társadalmi valóság részeként tekintjük.

Az írás kijelöli azokat a metszéspontokat, melyek mentén a kulturális idegenség mozgóképes ábrázolásának összetett, holisztikus szemléletmódot kívánó problematikája vizsgálható. Az extrapolációt kitértetett mozgókép-típuson, a fikciós játékfilmekben hajtja végre. A munka mellett érvel, hogy az esztétikai-irodalmi hagyományon túlmenően, a mozgókép-befogadást és annak a nézői oldalon jelentkező eredményét, médiumhasználati gyakorlatként tekintjük. Vázolja, hogy ez esetben mik a médiumhasználat elemzését befolyásoló nehézségek és milyen dimenziókban értelmezhetők azok; továbbá azt is, hogy a fikciós mozgókép gyakorlatában hogyan válnak nehezen körülhatárolhatóvá a kulturálisan más reprezentációjának eljárásai.

Az írásban hivatkozott filmek (és etnográfiai kitekintések) demonstrálni kívánják, hogy a társadalomtudományi megközelítésben a filmesztétikai gondolkodástól és a filmtörténeti kánontól való távolmaradás nem e tudásterületek elvetését, hanem az azokétól eltérő szemléletmód alkalmazását jelöli. A tanulmány célja nem végső válaszok megfogalmazása vagy gyökeresen újszerű elméleti alapok lerakása, hanem egy termékenynek vélelmezhető, interdiszciplináris elméleti alapállás részletes jövőbeni kidolgozásának sürgetése.

KERESZTURY ÁGNES

II. évfolyam
kulturális antropológia MA szak
Miskolci Egyetem
Bölcsészettudományi Kar Kulturális és Vizuális
Antropológiai Intézet

*Konzulens: Biczó Gábor
egyetemi tanár, docens*

AZ ÉRTÉKREND SZEREPE EGY SZILÁGYSÁGI FALU MAGYAR LAKOSAINAK MIGRÁCIÓS STRATÉGIÁIBAN

A dolgozat témája az értékrend, és munkavállalási, gazdasági stratégiákban játszott szerepe a falu magyar lakosainak körében. Helyszíne egy magyar többségű település – igaz, jelentős román kisebbséggel -, Bősháza, ahol az elmúlt két évben öt alkalommal végeztem hosszabb-rövidebb ideig terepmunkát. Megfigyelésem szerint a magyar és román lakosok migrációs stratégiái eltérőek: a román fiatalok nagyobb számban költöznek el a faluból, mint

a magyarok. Hipotézisem szerint ennek alapvető és egymást erősítő okai, hogy a magyar társadalomban több, a hagyományos paraszti társadalom értékrendjében érvényes szokás él tovább, mint az együtt élő román közösségben. Másfelől, a Bősházáról az elmúlt évtizedekben – városokba, esetleg külföldre – elvándorló magyarok negatív tapasztalatai visszatartó erőként fejtenek ki hatást a közösség kollektív értékítéletében. A faluban gyakori három generáció együttélése, ami sajátos gazdasági stratégiát hoz létre, melyben a hagyományos parasztgazdaság fő terhei elsősorban az idősekre hárulnak, akik voltaképp megtermelik a család élelmiszer szükségletét. Gyermekük elsősorban a közeli városokban – Szilágycseh, Nagybánya – vállalnak munkát, és fennmaradó idejükben segítenek szüleiknek a földművelésben. Eddigi kutatásaim alapján úgy tűnik a jelenség okai az értékrend különbözőségeiből vezethetők le: a magyarok jobban kötődnek a földműveléshez, magához a településhez, illetve, az idősek státusza is más, mint a románok esetében. A dolgozatban igyekszünk fényt deríteni az értékrendnek azokra az elemeire, melyek a magyarok alacsony fokú migrációs hajlandóságát okozzák, valamint bemutatjuk az értékrend meghatározó elemeinek generációk közötti átadási gyakorlatát.

A kutatás még nem befejezett, bár a terepmunkák során már készültek interjúk, illetve végeztem megfigyeléseket, melyekre feltevéseim alapozom, de a dolgozat a vizsgálat jelenlegi állását hivatott bemutatni. A kutatás az értékrenddel kapcsolatos vizsgálatok közé sorolható, és a témát a kulturális antropológia felől közelíti meg.

KORSÓS BERNADETT

VI. évfolyam
Kulturális antropológia – történelem szak
Miskolci Egyetem
Bölcsészettudományi Kar,
Kulturális és Vizuális Antropológiai Intézet

*Konzulensek: Dr. Biczó Gábor
egyetemi docens
Dr. Ilyés Zoltán
egyetemi docens*

„TI SZERETTEK ITT KINN, S MI OTT BENN...” GYIMES FEJLŐDÉSÉNEK KÉRDÉSE A FOLKLÓRTURIZMUS TÜKRÉBEN. EGY TÖBBSZÖRÖSEN ELLENTMONDÁSOKKAL TERHELT KISTÉRSÉG PROBLÉMÁINAK ALKALMAZOTT ANTROPOLÓGIAI MEGKÖZELÍTÉSE

Kutatásom helyszíne az egyre nagyobb népszerűségnek örvendő Gyimes-völgye. Az oly sokak által elvesztett paradicsomként emlegetett régió nagyfokú természeti kuriozitásának, archaikusnak ítélt állapotainak és kiaknázatlan kultúrkinccseinek köszönheti popularitását,

melyet a rendszerváltás után fellendülő turizmus idézett elő. A hétköznapiakból kiszakítani szándékozó, a magyarságot megélni és a nemzeti identitást megerősíteni kívánó turizmus ily módon tette történelmileg is „hiteles hellyé” Gyimest, ahol a fejlődés kérdése a völgyre jellemző társadalmi, kulturális- és gazdasági diskurzusoknak köszönhetően számos kihívást tartogat mind a lokális, mind a kívülről érkező közönség számára.

Dolgozatom célja ezért a völgy fejlődési lehetőségeinek feltárása, problematikájának bemutatása, elsősorban a folklórturizmus tükrén keresztül. A völgy turisztikai attrakcióinak sokszínűsége által több turizmustípust felvonultatva nyújt élményt az ideérkezőknek, így biztosítva kiegészítő megélhetési forrást a helyi lakosság egy részének. A völgy számos olyan „kincs” birtokában van, mely elegendő alapot nyújthat egy kedvező fejlődés kivitelezéséhez. Az e tekintetben vett előny azonban olyan tényezőket is tartalmaz, melyek mögött meghúzódó társadalmi diskurzus által még inkább ellentmondásokkal terheltté válik az önmagában is nehézséggel járó fejlődés kérdése. Ennek hátterében leginkább az a jelenség áll, miszerint a helyi közösség nincs tisztában saját kultúrájának értékeivel, s azt nem tudja megfelelő módon jól kihasználható kulturális erőforrásként felhasználni, így állítva gátat egy hatékonyabb fejlődés útjába. Terepmunkáim során strukturált - félig strukturált interjúkat és fotódokumentációt készítettem, valamint résztvevő megfigyelést végeztem. A kutatás során igyekeztem alkalmazott antropológiai megközelítésben szemlélni a Gyimes-völgyében elindult változások ambivalens kérdéskörét. Az alkalmazott antropológiai szemléletnek megfelelő GyELV-elemzés segítségével pedig egy újabb, a közösség- és területfejlesztésre irányuló kutató munkát kívánok megalapozni.

KOVÁCS KITTI

I. évfolyam
Kulturális antropológia MA szak
Miskolci Egyetem
Bölcsészettudományi Kar – Kulturális és
Vizuális Antropológiai Intézet

*Konzulens: dr. Biczó Gábor
egyetemi docens*

KÖZÖSSÉGI ÉLET VIZSGÁLATA VÖLCSÖKÖN AVAGY A „HIÁNY” FUNKCIÓJÁRÓL

Az Országos Tudományos Diákköri Konferenciára megírt dolgozat alapjául szolgáló önálló kutatás 2009 augusztusától folytatott *Etnikai egyensúlyhelyzetek, lokális együttélési*

modellek két vegyes lakosságú kistérségben (Tövishát, Zobor-vidék) című OTKA kutatási projekt keretén belül került megvalósításra. A kutatás célja Völcsök (Ulciug) szilágysági közösség komplex antropológiai vizsgálata. Ennek első, lezárult kutatási szakaszát dolgozza fel jelen írás, melyben a falu közösségként való bemutatására és értelmezésére törekszem, pontosabban annak tisztázására, hogy a falu társadalmának együttélési viszonyai miként feleltethetők meg egy lokális falusi közösségnek.

A kutatás alapkérdése, hogy miért nem funkcionálnak a közösségi intézmények egy több mint 1000 fős falu esetében. A közösségi életet kulturális rendszernek tekintve a struktúra elemeinek feltárására és elemzésére került sor a kutatás során. Ennek alapját a terepmunka során a modern kulturális antropológia módszertanával végzett megfigyelések és elkészített interjúk szolgáltatták. Ezek mentén sikerült felépíteni a helyi közösségi élet rendszerét, majd ennek dekonstrukciójával vizsgálni a helyiek magyarázatait a hiány okairól, funkcióiról és a mögöttük húzódó társadalmi folyamatokról.

Hipotézisem a helyiek által megfogalmazott elemek vizsgálatával felépíthető egy feltételekből álló kulturális rendszer, mely maga a közösségi élet. Ez a struktúra azért nem működik Völcsökön, mert elemei hiányosak vagy diszfunkcionálisan működnek.

A dolgozat formai és tartalmi szempontok szerint a kulturális antropológiában is fontos szerepet játszó közösségtanulmány.

KUNT ZSUZSANNA

*Konzulens: Zászkaliczky Péter
főiskolai tanár*

V. évfolyam
Látássérültek pedagógiája – egyetemi szak
ELTE
Bárcsi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar

DISABILITY CULTURE? KÉRDŐJELEK A TEVÉKENYSÉGÜNKBEN ÉS RÉSZVÉTELÜNKBEN AKADÁLYOZOTT EMBEREK SZUBKULTÚRÁJÁNAK EGZISZTENCIÁLIS ÉS TARTALMI HORIZONTJÁIRÓL

A tevékenységünkben és részvételünkben akadályozott emberek szubkultúrájának kutatására irányuló törekvések elméleti háttere és gyakorlati eredményei egy új tudományt (disability culture) szönek a jelenség köré. Három évtizede a témában folyó, a világ egyre több országában megjelenő diskurzus bemutatására vállalkozik a tanulmány, keresve a választ

arra, hogy mit jelent a fogalom; 'disability culture', mi a célja és feladata, illetve valóban létezik-e az, amire utal?

Ezen új diszciplína terminológiai problematikáinak, tudomány-rendszertani helyzet- és szerepképének, ill. fejlődéstörténetének bemutatását követően a dolgozat ismerteti az angolszász szakirodalomban legelterjedtebb disability-culture meghatározásokat (történelmi/nyelvi megközelítés, társadalmi/politikai értelmezés, perszonális/esztétikai meghatározás), amelyek elméleti bázisát és elemi különbségét a (szub)kultúra-fogalomra vonatkozó elérő definíció használata adja. A tanulmány utolsó része a szerző egyéni értelmezését mutatja be a témában, a tevékenységben és részvételben akadályozottság fogalmi és egzisztenciális horizontjait elemezve a kulturális antropológiában. Ebben a megközelítésben a tevékenységükben és részvételükben akadályozott emberek szubkultúrája minden olyan tanult viselkedést és képzetet jelent, amelyet a tevékenységében és részvételében akadályozott ember léthelyzete indukál vagy érint, s ezen új tudomány a szubkultúra sajátos fogalmi-, tárgyi-, kommunikációs-, hagyomány-, és szokásrendszerét hivatott kutatni. A tanulmány fő célja, hogy felhívja a figyelmet a kulturális antropológiai aspektus fontosságára és újszerűségére, illetve, hogy hazánkban is elindítsa a témában való együttgondolkozást.

MÁCSAI BOGLÁRKA

VI. évfolyam
Néprajz szak
Pécsi Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar Néprajz és Kulturális
Antropológia Tanszék

*Konzulens: Nagy Zoltán
egyetemi docens*

CIVIL VALLÁS A POSZTSZOVJET OROSZORSZÁGBAN

A dolgozatomban tárgyalásra kerülő téma kiindulópontja az oroszországi háborús hősök emlékének múzeumi reprezentációja. Az iskolákban található múzeumok és hősi emlékművek szemiotikai elemzése három lehetséges értelmezését adja a hősök társadalmi szerepének. Egyrészt emléküik által a hősiesség és a hazáért halt halál erénnyé és követendő mintává válik a felnövekvő generációk számára, ez a hősiesség pedig egy továbbadandó kulturális hagyományként értelmeződik. Másrészt a személyes és történelmi emlékezet metszéspontján a hős olyan emlékezhelyként tűnik fel, mely előhívja és formába önti az

emlékezés módját. Harmadrészt pedig ez az emlékezés biztosítja az elhunyt katonák továbbélését a társadalomban, mely továbbélésnek szakralizált jelleget kölcsönöz mindaz a múzeumi eszköztár, mely a hősöket a keresztény szentekhez teszi hasonlatossá.

Ezeknek a tulajdonságoknak a relációjában a hős komplex kulturális szimbólumként jelenik meg, ez a szimbólum pedig ablakot nyit arra a társadalmi értékrendszerre, mely meghatározza, kiből válhat jó hazafi. A globális érték- és eszmerendszer, melynek középpontjában a jó állampolgár nevelése áll, s az ennek megvalósítására alkalmazott szakrális jellegű eszközök és attitűdök az egykori szovjet, s a jelenlegi oroszországi civil vallás kereteit rajzolják ki.

A két állam civil vallásának jellemzői és mechanizmusai szoros kapcsolatban állnak egymással. Így dolgozatom elméleti háttérét is elsősorban a posztszovjet kutatási irányzat határozza meg, melynek lényege szerint a mai Oroszország csupán a szovjet orosz átalakulás ok-okozati viszonyában érthető meg igazán. A háborús hős olyan kulturális kategória, mely alkalmazkodni tud a változó kontextusokhoz, ugyanakkor a szovjet és oroszországi történelmi emlékezetben való állandóságával meg tudja őrizni a generációk közötti folytonosság látszatát, és képes olyan törések elhomályosítására, mint a Szovjetunió szétesése.

STARCSEVICS NIKOLETTA

*Konzulens: Tengerdi Antal
c. egyetemi docens*

IV. évfolyam
Szociálpedagógia szak
Nyugat-magyarországi Egyetem
Benedek Elek Pedagógiai Kar

VÉLEMÉNYMEGOSZTÓ SZUBKULTÚRA: EMO!

A dolgozat témájául napjaink sajátos szubkultúráit, ezen belül az emót választottam. Célom, hogy dolgozatomban bemutassam, hogy mit tart a tudomány szubkultúrájának, ezek közül melyek a legjellemzőbbek. Foglalkozom az egyre jobban terjedő emóval, annak jelentésével, történetével, magyarországi megjelenésével, és divattá válásával. Lakókörnyezetemben, Tapolcán 13-18 éves fiatalok körében végzett vizsgálattal szerzett ismeretek birtokában szeretnék eloszlatni, vagy éppen megerősíteni minél többet az ezzel a témával kapcsolatban keringő vélekedések, tévhitek közül. Elsősorban arra kerestem a választ, hogy mi motiválja a fiatalokat arra, hogy vállalják az „emósággal” együtt járó

szerepeket. A motivációk, indokok mellett próbáltam választ kapni arra is, hogy mit szól a fiatalok közvetlen környezete, az iskolai, osztály közösség a nem éppen hétköznapi megjelenésükhöz.

Hipotéziseim között azt állítottam, hogy „Az osztályközösségek elfogadják az emo társaikat.” A vizsgálati adatokból kitűnik, hogy erőteljes elutasítás jelenik meg az emojelenségkörrel, emókkal kapcsolatban. A közel 40%-os elutasítást magasra értékelem, és elgondolkodtatónak (mindenképpen tovább vizsgálándónak) tartom.

„A vizsgált korosztály elfogadóbb a homoszexualitás iránt, mint a társadalom többsége.” A vizsgálat erre vonatkozó eredményeit szemlélve azt tapasztalhatjuk, hogy ismét téves volt a hipotézis, hiszen mérhető módon elutasítóbb a homoszexualitás iránt is a vizsgált közösség.

„Az emo gondolatiságának és külsőségeinek inkább a városi fiatalok a követői.” Valóban azt találtam, hogy jelentős mértékben (kétszeres) arányban felülreprezentáltak a városi fiatalok között az emók.

„Az általános értékekkel való azonosulásokban az emo különbözik nem emo társaitól.” Ennek az állításra irányuló vizsgálat hozott előre nem feltételezett eredményt is. Nem csak az emo nem emo relációban találtam értékelhető eltéréseket, hanem a különböző iskolatípusba járó fiatalok között is. „Az emók megengedőbbek az autóagresszióval és az öngyilkossággal kapcsolatban” A vizsgálati adataimból és elemzéseimből nem igazolható az állítás.

SZÁLKAI KINGA

II. évfolyam
Biztonság- és védelempolitika MSc
Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem

*Konzulens: Dávidné Koppányi Zsuzsa
főelőadó*

**HANDMAIDEN OF THE MILITARY? -
az alkalmazott antropológia és a haderő együttműködésének etikai kérdéseiről**

Az Amerikai Egyesült Államokban 2004-ben kezdődött meg az a folyamat, melynek hatására a kulturális megértés kérdése egyre központibb problémává vált a Pentagonban. Az iraki és afganisztáni háború kapcsán antropológusok és katonák ugyanazt emelték ki: a két hadszíntéren folyó új típusú háború megvívásához a társadalmak, kultúrák és motivációk

megértésének kivételes képességére van szükség. Az antropológia alkalmazása tehát fontos szerepet kap a hadszíntéren, az új típusú műveletekben a helyi civil népesség megértése, a „szívek és elmék megnyerése” talán még a katonai sikereknél is fontosabb a végső győzelem kivívásához. De vajon meddig segítheti egy antropológus a haderő munkáját anélkül, hogy a kémkedés vádjá érné, vagy a tudományosság etikai előírásainak megszegésére kényszerülne? Etikusa egyáltalán az antropológia alkalmazása ilyen esetben? Az alkalmazott antropológia és a haderő együttműködésének kérdése a XX. század során már több alkalommal nagy vihart kavart, a XXI. század új kihívásai és az erre adott válaszok hatására pedig a vita talán aktuálisabbá vált, mint valaha.

Dolgozatomban a haderő és az alkalmazott antropológia kapcsolatának aktuális etikai kérdéseivel foglalkozom, feltárom az említett viták főbb csomópontjait, majd szélesebb kontextusba helyezem az alkalmazott antropológia elméletének és gyakorlatának a haderőhöz kapcsolódó aspektusait. Hipotézisem, hogy az antropológia katonai célokra történő alkalmazása nem tekinthető egyértelműen „etikusnak” vagy „etikátlannak”. Ez véleményem szerint egy hamis dilemma, a tulajdonképpeni kérdés az alkalmazott antropológia *módszereire* vonatkozik. Kutatásom bemutatja, hogy nem lehetséges „igazságot tenni” az alkalmazott antropológia katonai célokra történő felhasználásának etikusságát illetően, és csupán az egyre szélesebb körű elméleti diskurzus, valamint a gyakorlatban megvalósult programok nem részrehajló értékelése hozhat kompromisszumot a kérdésben.

SZIGETI ESZTER

*Konzulens: Havasréti József
egyetemi docens*

VI. évfolyam
Kommunikáció-német szak
Pécsi Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

**SZUBKULTÚRÁK, INTERNETES KÖZÖSSÉGEK; AZ LD50 HONLAP
FELHASZNÁLÓI KÖRE**

Dolgozatomban az LD50 nevű honlapot (www.ld50.hu), valamint annak felhasználói körét mutatom be. Az LD50 oldal eredetileg goth és cyberpunk felhasználók számára készült, mára egy „interszubkulturális” portállá vált. Felhasználói között egyaránt jelen vannak a goth, cyberpunk, metal, és az elektro szubkultúrák képviselői is. Kutatásom során azt vizsgáltam, hogy ezen a közös oldalon/ennek az oldalnak a hatására létrejön-e valamiféle keveredés az

egyedülállóan mondható, mivel nálunk ez az egyetlen olyan portál, amely nem specifikusan egy szubkultúra felhasználói számára készült. Empirikus kutatásom során nyitott kérdéses kérdőívek kitöltésére kértem az oldal regisztrált felhasználóit, valamint három mélyinterjút készítettem két jelenleg is aktív taggal, illetve az oldal alkotójával.

Kutatásom célja az LD50 honlap „interszubkulturális” közösségének bemutatásán túl a hálózat egyre jelentősebbé váló, speciális közösségképző erejének bemutatása.

TÓTH JUDIT GABRIELLA

*Konzulens: Dr. Kotics József
egyetemi docens*

Végzett hallgató

Kulturális antropológia MA szak
Miskolci Egyetem
Kulturális és Vizuális Antropológia Intézet

A RÉPÁSHUTAI SZLOVÁKOK IDENTITÁSA

AZ OTDK dolgozat témája egy borsod megyei faluban, Répáshután élő szlovákok identitása. A pályamunka vizsgálja a nemzetiség asszimilációját, csoportkohézióját és az etnikai identitás átörökösítését, mely a nemzetiségi lét fenntartásához nélkülözhetetlen.

A kutatómunkát a szerző 2005-ben kezdte és résztvevő megfigyeléssel végezte, melynek során strukturálatlan interjúkat alkalmazott. A kutatás eredményei megvilágítják azokat a szocializáció színtereket, ahol nyelviség megvalósul és betölti szerepét: az egyik a család, a másik az iskola. Az interjúk során megállapítást nyert, hogy Répáshután egyre több vegyes házasságot kötnek, és a középkorú, magukat szlováknak valló emberek számára a nyelv már nem jelent sajátos, identitást meghatározó tényezőt. A nyelv átörökösítése teljesen az idősekre hárul. Azonban az idősebb generáció azon törekvése, hogy a szlovák nyelvet megtanítsa unokáinak, nem jelent semmiféle garanciát arra, hogy az unoka számára is ilyen fontos lesz majd annak továbbadása. A nyelv lassú eltűnését ösztönzi a magyar nyelvű egyházi szertartások, melyek egy többségében magyarok lakta településen, Bükkszentkereszten történik.

Répáshután az asszimilációs folyamat egyre inkább felgyorsul, és idő kérdése, hogy mikortól beszélhetünk nyelvváltásról nem csupán a vallás, hanem más interakciós mezőben is,

mint a családon belüli kommunikáció. Valójában csak az évtizedeken át megtartott és megőrzött kulturális tradíciók azok, amelyek fenntarthatják a répáshutai szlovák közösséget. Az olyan hagyományok, mint a néptánc vagy a szlovák ételek jelentik identitásuk magvát és a csoportkohézió biztosítékai.

VARGA ILDIKÓ

*Konzulens: Szijártó Zsolt
Tanszékvezető egyetemi docens*

II. évfolyam
Kommunikáció és Médiatudomány MA szak
PTE-BTK

A KÖZÖSSÉGI TEREK HASZNÁLATÁNAK VÁLTOZÁSAI PÉCSBÁNYA ÉS VASASBÁNYATELEP PÉLDÁJÁN

Dolgozatom Pécsbánya és Vasasbányatelep közösségi tereit, azok használatának változásait mutatja be az 1950-es évektől a bánya bezárásáig (1993), különös tekintettel a lakóhely, helyi fogyasztás- és a szórakozás színtereire. Az összehasonlítás során figyelembe vettem a munkástelepek Pécshez viszonyított földrajzi helyzetét, szerkezeti és funkcióbeli különbségeit. Vizsgálatom legnagyobb részben félig strukturált interjúkon, valamint az adatközlőktől kapott tárgyak, fényképek és dokumentumok elemzésén alapult. A dolgozatban hangsúlyos szerepet kap az egyéni interpretáció és visszaemlékezés, amelyet az ott élők belső perspektívájának és szemléletmódjának megismerése miatt különösen fontosnak tartottam. Kutatási hipotézisem szerint a zárt munkástelepek széthullását nem lehet egyetlen tényező – a bányabezárás – következményének tekinteni. Az interjúk elemzése során ugyanis bebizonyosodott, hogy a telepek szerkezeti átalakulása már az 1950-es évek végén megjelenő – a század második felére látványossá váló – modernizációs folyamatok hatására megkezdődött. Jól látható ez a bányászat megítélésének változásából, valamint a lakosok életét több szálon is az üzemhez és a telephez, annak közösségi tereihez kapcsoló összetartó erő gyengüléséből. Az adatközlők elbeszéléseiből nyomon követhető az a társadalmi, gazdasági, politikai és szemléletbeli átalakulás, amelynek következtében egyre nagyobb külső – nem a bányaműveléshez kapcsolódó – befolyás jelent meg az 1950-es évekig erőteljesen zárt telepeken. A növekvő mobilitás és az új életperspektívák kihatással voltak a lakosok életvitelére és szerkezetére. Mindezek jól nyomon követhetők a kolóniák közösségi tereinek, azok jelentőségének, funkcióinak átalakulása alapján.

Végzett hallgató
Szabad bölcsészet szak
Zsigmond Király Főiskola

CSALÁDI ÉLET, LÉTMÓD ÉS "SÚL" - NŐK ÉS GYERMEKEK A TÓRA SUGARÁBAN

Dolgozatomban a kortárs zsidó családi életet és gondolkodást kívántam bemutatni, legfőképpen a zsidó nők szemszögéből.

Tanulmányaim összegző szándékával és szakirodalmi tájékozódást követő témaválasztással olyan tematikát szándékoztam választani, melynek feltárásában, kutatásában saját hozzájárulásomat érvényesnek tekinthetem, mert ilyen szempontú interpretációval nem találkoztam. Ennek empirikus megvalósítása során törekedtem a lehető legjobban megismerni és megérteni a zsidó nők gondolkodását, ezért részt vettem különböző nők és gyermekek számára rendezett programokon, melyek alkalmával fő szándékom a mind több résztvevővel minél árnyaltabb összkép kialakítása volt. Különösen a nők és a gyermekek családban, illetve a vallásban betöltött szerepei, helyzetei, feladatai érdekelték igazán. A témaválasztás alapján legreprezentatívabbnak minősülő szintér, a Chábád Lubavicsiak által szervezett Álef kids programsorozat keretében alkalmam nyílt megismerni zsidó családokat, köztük az interjúim alanyaiként megszólaló anyukákat, nagymamákat. A velük való beszélgetéseim révén ismerkedtem meg közelebbről a vallással, és tudtam meg értékes részletinformációkat az ő életükkel, értékrendjükkel, felfogásmódjukkal kapcsolatban. Így kutatómunkám során fény derült arra, hogyan is gondolkodnak a zsidó nők az életükben bekövetkező főbb sorseseeményekről és mindennapi kulturális mintákról, mint a vallásgyakorlási feladatok a nők számára, a párválasztás, a házasság, a gyereknevelés, és sajnálatos esetekben a válás. Dolgozatom elkészítése során ezen témakörökről kérdeztem őket mélyinterjúk keretében, rendszerint saját társadalmi környezetükben vagy élethelyszíneiken, ezáltal a szakirodalomban olvasottakat válaszaikkal, életútjaikkal vett tapasztalataikkal tudtam alátámasztani vagy megcáfolni. Munkám számos tekintetben az ismeretek összegzésének, néhány pontján (mint számos más kortárs kutatási anyag) talán kiegészítő és árnyaló hozzájárulásnak tekinthető a hazai szakirodalom választott témaköréhez.

MÉDIA- ÉS KOMMUNIKÁCIÓTUDOMÁNYI TAGOZAT

A SZEXUALITÁS ÉS A NEMI SZEREPEK ÁBRÁZOLÁS A VIDEÓKLIPEKBEN

Kutatásom során a populáris zene elengedhetetlen vizuális kiegészítőjét, a videóklipet vizsgáltam meg. Érdeklődésem középpontjában a jelenlegi férfi- és nőábrázolási trendek állnak. Meglátásom szerint a szexualitás és nemi szerep ábrázolása függ az „eladandó termék” (vagyis a zeneszám, illetve az előadó) zenei stílusától, a formáció típusától (együttes vagy egyéni előadó) és az előadó nemétől. A női és férfi szexualitás típusait ezek alapján próbálok megfogalmazni és elkülöníteni. Egyik kiindulási pontom a sokat emlegetett pop és rock megkülönböztetés, amelyek tulajdonképpen a nemi dichotómiát felidéző attribútumokkal felruházott kategóriák. Célom többek között kideríteni, hogy helytálló-e ma ez a felosztás.

Vizsgálatom tárgya a „mainstream”, vagyis az MTV Video Music Awards 'Video of the year' (vagyis az év videója) díjra jelölt klipjei az elmúlt évtized adott éveiből. Ezek alapján úgy tűnik, hogy nem egyenlően befolyásolják a szexualitás megjelenését az általam felsorolt szempontok: a zenei stílus tényezője sokkal kevésbé bizonyul meghatározónak, mint a nem és a zenei formáció felállásából adódó variációk. Egyre nagyobb átjárást fedezhetünk fel a stílusok között, ezért sem fogalmazhatók meg egyértelmű sémák: egy előadó többféle stílusban is alkothat, másrészt a nemek a stílust sem korlátozzák.

Mindezek mellett továbbra is igaznak látszik, hogy a könnyűzenében a nőnek csak énekesként van bevett helye, és a nő szexuális tárgyként való ábrázolásának mértéke összességében nem csökkent (amellett, hogy a férfiaknál is gyakrabban előfordul, mint régen), eszközeiben pedig követi az elmúlt évtized irányvonalát, vagyis egyre provokatívabb. A zene szocializáló funkcióját tekintve azonban fontos és kedvező tendencia a szexualitás ábrázolására reflektáló, kritikus attitűd megjelenése pár (egyelőre igen kevés) előadónál.

A BEATLES-INNOVÁCIÓ

Kutatásom célja annak a hipotézisnek az igazolása volt, mely szerint egyrészt a hatvanas években a Beatles-jelenség szoros összefüggésben állt az aktuális mediális változásokkal, másrészt az együttes ilyen módon kialakult vizuális kommunikációjának újszerűsége fontos indítója volt a később széles körben elterjedő videoklip kultúrának. A dolgozat írása során a fenti kérdésekkel foglalkozó két fő fejezetben (A hatvanas évek és a Beatles kapcsolata; Kép és hang) így eltérő módszereket alkalmaztam, főként külföldi szakirodalomra támaszkodva. Először a tágabb kontextustól a szűkebb téma felé haladtam a kor kultúrtörténetét vizsgálva, a hatvanas évek társadalmi háttérétől a meghatározó technológiai változásokig (televízió és rádió). Később az együttes néhány mozgóképes reprezentációját elemeztem mélyebben, külön alfejezetet szánva az *Egy nehéz nap éjszakája* című filmnek. Néhány promóciós film részletes vizsgálatát követően dolgozatom végén az alábbi főbb megállapításokat tehettem. Az évtized mediális változásai következtében a csapatnak lehetősége nyílt tévéképernyőn keresztül turnézni és így – a televíziós médium adottságait kihasználva – a zenét vizuálisan is megjeleníteni. Ez a tendencia Nagy-Britannián túl különösen ismertté vált az Egyesült Államokban, ahova a hatvanas években betört a Beatles vezette „brit invázió”. Az 1964-es első Beatles-filmet négy másik követte, 1965-től pedig a hangot és a képet, a lemezeiket és a promóciós filmeket együtt jelentették meg a piacon. Az *Egy nehéz nagy éjszakája* újításainak (a dolgozatban részletesen elemzett műfaji és formanyelvi adottságok) köszönhetően a zene képi ábrázolása kiszabadult az instrumentális keretek közül. Így megjelentek a nem előadás alapú felvételek, melyek indító mérföldkővé váltak a televíziós videoklip formátum-csatornák kialakulásához vezető úton.

HOGY IS MONDJAM? A NON-VERBÁLIS JELEK TANULHATÓSÁGA ÉS TANÍTHATÓSÁGA A RETORIKÁBAN

Kutatásom céljával azt tűztem ki, hogy egy olyan módszert keresek, amellyel segíthetek főiskolás hallgatóknak abban, hogy előadásmódjuk fejlődjön, érvényes gondolataikat hallgatóságuknak közvetíteni tudják.

A módszer a klasszikus retorika tanait követve – az előadásmódhoz a taglejtést, a mimikát és a hanghordozást csoportosítják – próbálja fejleszteni a hallgatók non-verbális kommunikációját. A vokalizás nem kap szerepet a kutatásban, azt a beszédtechnika kimerítően taglalja. Cél tehát a taglejtésbeli (gesztus) és a mimikai kifejezőerő növelése. Közvetlen színházi tapasztalataim arra engedtek következtetni, hogy azokkal a gyakorlatokkal, melyeket színészhallgatókkal végeztetnek, előhívható az élénkebb non-verbális kommunikáció egy nem színházi – jelen esetben retorikai – szituációban is. A kutatás színházelméleti alapja Konsztantyin Szergejevics Sztanyiszlavszkij orosz színházi gondolkodó elmélete.

Egy kétnapos intenzív kurzus adja a dolgozat gyakorlati részét, ahol a retorikai alapok elméleti megismerése után a főiskolai hallgatók írtak egy beszédet, amit elmondtak a többiek előtt, azt videóra rögzítettük, majd elemeztük non-verbálisan, ezt követően egy közös színházi gyakorlatsor után mindenki – a látható akadály tükrében – kapott egy színházbeli instrukciót, ami gyakran a fizikai lazítást, a figyelem összpontosítását és a feszültségek legyőzését célozta meg. Mindezek után újból el kellett mondaniuk a beszédet. A dolgozat a két beszédmondás közti különbséget írja le. Azt, hogy mennyire gazdagodott non-verbális kifejezőeszközökkel kommunikációjuk.

A kurzus eredménye azt mutatja, hogy a módszer a hallgatók esetében alkalmazható, non-verbalitásuk gazdagodott, fejlődött előadásmódjuk. Ezért a dolgozat írója tovább kutatja témáját minél több gyakorlati kurzus szervezésével a módszer tökéletesítése érdekében.

MILITÁNS KATOLICIZMUS ÉS PROPAGANDA

Bangha Béla a katolikus megújulási mozgalom egyik közismert személyisége 1917-ben meg volt győződve arról, hogy „nemcsak az a kérdés, hogy mi az igazság, hanem hogy el tudom-e ezt az igazságot százezrekkel fogadtatni”. Ebben a szellemben próbálta a sajtót a katolikus megújulás szolgálatába állítani mivel úgy vélte, a társadalom megszólítása terén az egyháznak új módszereket kell kipróbálnia. A sajtóban valódi fegyvert látott, amellyel síkra szállhat a katolicizmus védelmében.

1918 januárjában a sajtókérdés már olyannyira jelentős szerepet töltött be a keresztény közgondolkodásban, hogy egy nagyszabású társadalmi megmozdulás jött létre a katolikus sajtó megújítására, amely egyházi és világi köröket is meglepő eredménnyel zárult. A Központi Sajtóvállalat javára a januártól októberig tartó részvényjegyzési időszakban a korabeli viszonyok között rekordnak számító alaptőke jegyeztetett. Dolgozatomban arra a kérdésre kerestem a választ, minek köszönhető a sajtóvállalat részvényjegyzési sikere, és milyen jelentőséggel bír a kezdeményezés a katolikus sajtó történetében. Munkám során azt a hipotézist igazoltam, miszerint a kiemelkedő eredmény annak köszönhető, hogy a mozgalom vezetői felismerték, az eljövendő kor a tömegek kora lesz, ezért a tömeges eszemeterjesztésre kell berendezkedni, amelyhez új kommunikációs és meggyőzési módszereket kell alkalmazni, és mozgósítható szervezeti hálózatokra van szükség. A sajtómozgalom harciasan képviselte az egyház érdekeit és hirdette tanítását, tartalmi és formai téren viszont új módszerek alkalmazásával próbálta az egyház üzenetét eljuttatni a tömegekhez. A Központi Sajtóvállalat létrejötte nem csupán mint társadalmi megmozdulás, de mint sajtótörténeti esemény is meghatározó volt. A részvényjegyzés során megmutatkozott, hogy a katolikus egyház az új kommunikációs eszközök segítségével jelentős sikereket érhet el a tömegeket megszólításában. A mozgalomnak köszönhetően a sajtókérdés jelentős szerepet kapott a katolikus közgondolkodásban, ami megteremtette

a feltételeket ahhoz, hogy a katolikus sajtó az új típusú sajtószervezetnek köszönhetően a fejlődés útjára lépjen.

BORS RÉKA

II. évfolyam
kommunikáció és médiatudomány MA szak
ELTE

*Konzulens: dr. Hammer Ferenc
egyetemi adjunktus*

PRO-ANOREXIA KÖZÖSSÉGEK AZ INTERNETEN

Hetente jelennek meg cikkek mind a nyomtatott sajtóban, mind az online médiában a különböző evészavarokról. Az anorexiában és a bulimiában szenvedők száma vészesen nő, ráadásul az utóbbi néhány évben egy új jelenség is felütötte a fejét a világhálón: az evészavarokat támogató, úgynevezett pro-anorexia honlapok. A pro-anorexia honlapok fórumain szerveződő csoportok új terepül szolgálnak a szubkultúra kutatás számára. Magukat a tökéletességért harcoló elitnek is nevezik, akik akár képesek meghalni is a tökéletes soványság elérésének érdekében.

Dolgozatom célja, hogy meghatározzak egy releváns szubkultúra fogalmat, majd ennek segítségével elemezzem a pro-anorexia közösséget, mint szubkultúrát. Mindeközben áttekintést nyújtok az anorexia megértéséhez szükséges összefüggésekről, mint amilyen a *test és társadalom/kultúra viszonyának változásai*; az *anorexia és test* kapcsolata; a *betegség-diskurzus* és a *társadalmi,- kulturális változások* közötti összefüggések; az *anorexia történetének* rövid leírása vagy az *anorexia üzenete*.

Az elemzésem terepét 2 pro-anorexia és 1 pro-ed (pro-eating disorder, azaz evészavart támogató) honlap adja. Tartalomelemzéssel kívánom bizonyítani a hipotézisemet, miszerint a pro-anorexia/pro-ed honlapokat látogatók közössége szubkultúrának minősül. Valamint, hogy a szubkultúra kialakulásának egyik legfőbb oka a betegségről folyó diskurzus megváltozása. A tartalomelemzés és a szakirodalmak feldolgozása után kapott eredmények alapján azt a következtetést vontam le, hogy a pro-anorexia közösségek megfeleltethetők a dolgozatomban leírt deviáns szubkultúra fogalomnak.

BUDAI ANNA MÁRIA

*Konzulens: Dr. Pusztai Bertalan
egyetemi docens*

VI. évfolyam
Történelem - kommunikáció szak
Szegedi Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

A THAIFÖLDI TURISZTIKAI REKLÁMOK TÁRSADALOMTUDOMÁNYI ELEMZÉSE – AZ AUTENTIKUSSÁG, A POSZTKOLONIALIZMUS ÉS A SZEKTURIZMUS JEGYÉBEN

A dolgozat thaiföldi turisztikai reklámok elemzésével foglalkozik. Mivel ezeket leginkább marketing szempontból vizsgálják, a szerző egy új kutatási témát kíván beemlíteni a társadalomtudományos diskurzusba. Emellett, a reklámokon keresztül feltárja – a kortárs társadalmak egyik legnagyobb migrációs folyamatának – a turizmus bizonyos jelenségeit is.

Az elemzés módszertana igen szerteágazó – reklámalemzéstől a különböző elméleti keretekben történő vizsgálatig –, ezért állításai alátámasztásához a humántudományokban egyre fontosabbá váló vizuális kultúrakutatást (*visual culture studies*) választotta a szerző. A humántudományokban lezajlott képi fordulat után jelent meg ez az irányzat, amelyet hasonlóan a kritikai kultúrakutatáshoz, sokkal inkább vizsgált témája határoz meg, mintsem kidolgozott módszertana. A dolgozat három elméleti kérdéssel foglalkozik részletesen. Ezek az autentikusság, a posztkolonialitás és a szekturizmus. A reklámokban látott képek, emberek és azok interakciója kiindulásként szolgál ezekhez a vizsgálati szempontokhoz. Az eredetiség kérdését Dean MacCannell színre vitt autentikusság elméletének segítségével vizsgálja a szerző. A posztkolonialitás diskurzus bemutatásához Edward Said írásait használta fel. A harmadik kérdés pedig abból a nyíltan meg nem jelenített témából ered, ami Thaiföld kapcsán elsődleges hívó szó szinte mindenki számára, ez pedig a szekturizmus. A jelenség ugyanúgy megfigyelhető a karibi térségben, így további, összehasonlító vizsgálatra is lehetőséget ad. Fontos leszögezni, hogy a dolgozat nem a reklámok eredetiségét kívánja vizsgálni, illetve vitatni. Elsődleges célja, hogy rávilágítson a látható világban tapasztalt élmények különböző aspektusaira, kiemelve azokat a mögöttes tartalmi elemeket, amelyeket sokan nem érzékelnek, így kevésbé tudnak tudatosan viszonyulni ezekhez.

III. évfolyam
Kommunikáció – és médiatudomány szak
Debreceni Egyetem
BTK Kommunikáció- és Médiatudományi
Tanszék

A KULTURÁLIS KÜLÖNBSÉGEK MEGJELENÉSE ÉS KEZELÉSE, VALAMINT KAMATOZTATÁSA A VÁLLALATI ÉRTEKTEREMTÉS FOLYAMATÁBAN - A MOL CSOPORT PÉLDÁJA ALAPJÁN

Dolgozatom a kulturális sokk jelenségét vizsgálja a MOL csoport külföldi kiküldetésben lévő menedzsereinek élményei alapján. Célom, hogy kutatásom során feltérképezzem a kulturális sokk bekövetkeztét a vizsgált menedzsereknél. Kérdés, ha valóban bekövetkezett, akkor ez a szakirodalmak alapján elvárható módon történt-e meg? A dolgozat három bevezető fejezettel indít, amelyben a vizsgálathoz szükséges fogalmakat és a témát mutatom be, majd ezt egy elemző rész követi, melyben magáról a MOL csoportról is szó lesz. Dolgozatom egy általam elkészített hipotézisvizsgáló kutatást mutat be, amelynek megfelelően a munka elején egy előzetes hipotézist állítottam föl. Elemzésem alapvetően egy empirikus, kvalitatív kutatás, ám néhol kvantitatív elemeket is tartalmaz. A menedzserek élményeit egyéni mélyinterjúk segítségével térképeztem föl. Elemzésemhez Geert Hofstede kulturális dimenzióit is segítségül hívtam. Néhol kutatásom az ő megállapításaitól eltérő eredményekre jutott. Ezen eltérésekre számos magyarázatot és példát hoz a dolgozat. A kutatás hipotézise csak részben igazolódott be: hiszen igaz, hogy a megkérdezettek közül mindenki megélte a kulturális sokkot, ám nem a szakirodalom alapján kijelölhető elvárások szerint.

II. évfolyam
Kommunikáció és médiatudomány szak
Debreceni Egyetem

A MAGÁNÉLET HALÁLTUSÁJA, VALÓ VILÁG 4 A MÉDIÁBAN

A valóságshow-k napjainkban mélyen beépültek a kereskedelmi tv-csatornák műsorába. Adásidejük bővülése mellett egyre több típusukkal találkozhatunk a képernyőn. Bár erősen megosztják a nézőközönséget, fokozódó nézettségük is jelzi, hogy a társadalomra gyakorolt hatásukkal egyre inkább számolnunk kell.

A *Való Világ 4* műsora jól példázza azt is, hogy ez a hatás kölcsönös. A népszerű reality legújabb szériájának szereplői ugyanis főként a mai társadalomban is megfigyelhető embertípusoknak felelnek meg. E kategóriák egyik fő jellemzője az, hogy személyiségük belső jegyeit külső megjelenésükkel is igyekeznek kihangsúlyozni: azaz különböző *testképek* hordozói. Esetükben a *megtestesítés* tehát szó szerint és képletes értelemben egyaránt igaz.

A különböző testképek szerinti megközelítés azért is tanulságos, mert nemcsak a közönség, hanem a valóságshow világához kapcsolódó egyéb médiumok: az online felületek, a bulvársajtó és a billboardok is gyakran ebből a szemszögből foglalkoznak a szereplőkkel és a műsorral egyaránt. Vizsgálódásaim főként ebből a szempontból kiindulva közelítenek a *Való Világ 4* műsorához, valamint a hozzá kapcsolódó jelenségekhez. Munkámban tehát foglalkozom a szereplők magatartásával: viselkedésük, egyéniségük mennyire van összhangban az általuk megjelenített testképekkel? Vizsgálom a különböző befogadói attitűdöket: milyen mértékben képesek a nézők azonosulni a különböző szereplők egyéniségével, testképeivel? Dolgozatomban arra is rámutatok, hogy a bulvársajtóban milyen újságírói szelekció tapasztalható a műsorral kapcsolatban. Vizsgáltam azt is, hogy a műsor szerkesztői betartják-e az általuk készített etikai kódex szabályait saját csatornájukon, illetve a más csatornán sugárzott kiegészítő műsorokra alkalmazzák-e ugyanezeket az elveket. Továbbá felfigyeltem a különböző médiumok szerepére is a hétköznapi testek sztártestekké válásában.

Mindezek tükrében igyekszem választ adni a valóságshow-k egyre növekvő népszerűségére. Ezek ugyanis – bár tartalmuk és megközelítésmódjuk sokakból jogos

visszatetszést vált ki és ellenérzéseket ébreszt – szoros kapcsolatban vannak a mai társadalmakat mélyen érintő problémákkal.

ERDÉLYI ILDIKÓ

I. évfolyam
Kommunikáció- és médiatudomány MA
Debreceni Egyetem
Bölcsészettudományi Kar

*Konzulens: Dr. Kovács Béla Lóránt
egyetemi adjunktus*

A BÖRTÖNTETOVÁLÁS MINT SZOCIÁLIS KIFEJEZŐESZKÖZ

Dolgozatom célja az, hogy bebizonyítsam azt a tézist miszerint a test médium, s hogy a tetoválások, illetve azon belül a börtöntetoválások szociális kifejezőeszközként is funkcionálhatnak. A kutatási terület fontossága abban rejlik, hogy napjaink világát a non-verbális kommunikáció előtérbe helyezkedése jellemzi a verbális kifejezőmóddal szemben. Ez a „szavak nélküli” információátadás azonban csak kevesek számára dekódolható; elsődlegesen csak az adott szociális környezet számára érthető ez a kommunikációs forma, az „avatatlanok” számára kódolt információt rejt. Dolgozatom koncepciója ezen „stigmák” vizsgálatán és értelmezésén alapszik. Kutatásom során az általam készített interjú és magyar illetve külföldi szakirodalmat használtam. S azt a konzekvenciát vontam le a börtöntetoválások vizsgálata során, hogy a test médium, mivel ez esetben a test maga az üzenet, tehát a börtöntetoválás értelmezhető szociális kifejezőeszközként, s nem csak az adott szociális környezetben.

FEKETE ILDIKÓ

III. évfolyam
Szabad bölcsészet szak
Debreceni Egyetem

*Konzulens: Dr. Oláh Szabolcs
egyetemi docens*

KÖZÖSSÉGI ÉRTÉKKÉPZÉS EGY TÉVÉSorozATBAN – A SZÜLETETT FELESÉGEK

Dolgozatom témája a közösségi értékképzés egy tévésorozatban. Ezt a *Született feleségek* című amerikai sorozaton keresztül mutatom be. Célom: megvizsgálni, hogy egy sorozat mivel képes lekötni a nézői figyelmet, továbbá megmutatni a *Született feleségekben* megjelenő közösség tagjainak kapcsolatait, s ezeken keresztül azt, hogy milyen közösségi értékek jönnek létre a sorozatban. Ehhez a benne meghatározó kérdést használok: a *közösség* és a *titok* egymásra hatása, a *pletyka* és a *titkolózás* közti összefüggés, hiszen az értékek a cselekedetek és döntések által nyilvánulnak meg. Vizsgálati módszerem a *jelenetelemzés*, ami elsősorban *szemiotikai* jellegű. A szemiotikai kódoknak a jelenetben rám tett hatása által vizsgáltam a lehetséges nézői reakciókat; feltételeztem szociológiailag és kulturálisan kódolt nézőket is. A rejtély, a titok és annak a felfedezése a *krimi* műfajához és szemiotikai műveleteihez viszi közel a sorozatot. A krimi kódja teszi lehetővé a módszertani kötést Roland Barthes szemiotikai olvasásmódjához, melynek egyik összetevője a hermeneutikus kód.

Kutatásom során arra jutottam, hogy a sorozatok tekintetében a különbség a történetben rejlik. *A narratív összetettség folyton hermeneutikaivá válik*, s ez a megértésre készíttettség nem engedi távol maradni a nézőt a sorozattól. Az izgalomban tartáshoz nem szükséges amerikai néző feltételezése. A kulturális helyszín jelentősége csupán annyi, hogy a néző életviteléhez, mindennapjaihoz közelebb áll, ami által a könnyebb azonosulás lehetősége áll fenn. Az általam elemzett és értelmezett eseményszálakból látható, hogy a cselekedetek mögötti okok és miértek alapján történik a közösségből való kiutasítás vagy a közösségbe való befogadás. Sikertelt bebizonyítanom: a sorozatban bonyolult érték szerkezet bontakozik ki. Az értékek közvetítődése összefügg a titok és a pletyka működésével, valamint a közösségképződés folyamataival. Az emberi áldozatvállalás, az empátia, a megértés, a megbocsátás, az egymás mellett való kiállás, a tolerancia, a segítőkészség, egymás döntésének

elfogadása a személyes és a közösségi problémák képződése és megoldása közben megmutatkozó értékek. A néző folyton arra van készítve, hogy saját értékítéletét és értelmezését követve alakítsa ki véleményét a sorozatbeli helyzetekről és ezek kezelésmódjairól.

GAZDAGOVÁ IRENA

VI. Évfolyam
Kommunikáció szak
Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Bölcsészettudományi Kar

*Konzulens: Dr. Ujvári Hedvig
egyetemi adjunktus*

A PLAKÁT MINT A KERESKEDELEM ÉS AZ IPAR VIZUÁLIS ESZKÖZE

„1896-ban a plakát végképp polgárjogot nyert.” 1910-ben Faragó megteremti az első magyar képi és verbális Blickfang-ot a *Marha miért nem iszol Gottschlieg rumot.* (Horváth 1986: 2) Ez a két dátum nagyban meghatározza a plakátművészet fejlődését és alakulását. A képek, esetemben a plakát vizuális kommunikáció. Dolgozatomban azt próbáltam bizonyítani, hogy az 1880-as évektől az 1930-as évekig született kereskedelmi plakátok a vizuális kommunikáció méltó reklámhordozói, s egyben közvetítő eszközei voltak. A litográfia felfedezésétől haladva végigkövettem a plakátok fontos állomásait. Kereskedelmi és sajtóplakátok képezik dolgozatom vázát, a róluk megjelent korabeli kritikák és cikkeken keresztül szemléltettem népszerűségüket. A sajtóplakátoknál meghatározó volt a közeg, amiben elhelyezték a konkrét lapot. Kiderült, hogy a korszerű hirdetési módszereket alkalmazó sajtókonzern, *Az Est* a húszas években fontos szerepet játszott az alkalmazott grafika megújításában. (Bakos 2009: 30) Azt is megpróbáltam bemutatni milyen egy jó plakát, mik azok az elengedhetetlen módszerek, melyek szükségesek ahhoz, hogy évekkel később is emlékezzünk egy plakátra. Külön részt szenteltem a magyar plakátnak, és a meghatározó hazai plakátfiguráknak. Kutatásom alatt kiderült, hogy egyes esetben egy plakátot egy festmény ihletett. Rendszereztem téma szerint a plakátokat, igyekeztem azokat a kategóriákat alapul venni, melyekben sok jó plakát született, mint például a Modiano-plakátok. Bemutattam fő előfordulási helyét, mellyel azt szerettem volna érzékeltetni, hogy maga a felület is rendkívül fontos a plakát hatékonysága szempontjából. Nyilvánvalóvá vált, hogy sajátos képi és tipográfiai aspektusa van a reklám-, esetemben a

plakátnyelvnek. Végül az is bebizonyosodott, hogy plakátokkal jól rekonstruálható egy korszak kulturális és gazdasági története. A plakátok beszámoltak arról, hogy az adott korszakban egyes iparágak túlsúlyban voltak. (Bakos 2009:11)

Vizsgálati módszerem különböző plakátgyűjtemények az érintett korszakra terjedő plakátjainak megfigyelésére, elemzésére, valamint a korabeli kritika és a jelenlegi helyzet összevetésére irányult, melyet sajátos megfigyelések és észrevételek megállapításával egészítettem ki, bemutattam a felfedezett hasonlóságokat más plakátokkal, illetve igyekeztem a plakátokra jellemző motívumokat összegyűjteni, melyek sikeressé tettek egy-egy vizsgált példányt.

ILYÉS LÁSZLÓ

Végzett hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Tanító- és Óvóképző Kar

*Konzulens: Lehmann Miklós
főiskolai adjunktus*

A SZERVEZETT SZURKOLÓI CSOPORTOK KIALAKULÁSA MAGYARORSZÁGON

Dolgozatom tárgya a szervezett szurkolói csoportok kialakulása Magyarországon. A médiában kizárólag a negatív oldalát mutatják be ennek a szubkultúrának. Többek között ezért is esett erre a témára a választásom. A másik ok pedig a kihívás, hogy felkeltsem az érdeklődést. Az anyaggyűjtés nagyon nehéz volt, szinte lehetetlen, hiteles szakirodalmat pedig egyáltalán nem lehetett hozzá találni. Tíz éve, amikor megismerkedtem a mozgalommal, én is csak a felszínére láttam rá. Még most is nehéz minden egyes tábort és minden egyes ultrát/huligánt megérteni, az ő fejükkel gondolkodni. Ezek a futbalszurkolók sajátos szubkultúrát alkotnak, radikális nézeteket vallanak. Az adott rendszerrel nem tudnak azonosulni, viszont nem elég erősek ahhoz, és nincsenek elég sokan arra, hogy változtassanak rajta. Változást azonban szeretnének. Ennek hangot adni hetente egyszer, a stadionok falai között tudnak. A csoportokon belüli kohézió azonban olyan mély gyökerekkel rendelkezik, amely az élet egyéb területein ritkán tapasztalható, szinte kivétel nélküli. A táborokon belüli barátságok pedig egy életre szólóak. Úgy érzem, ezzel az összetartással példát is mutatnak a társadalomnak.

A dolgozat megírása közben falakba ütköztem. A szurkolók a kívülállókkal szemben bizalmatlanok, mivel a lelátókat figyeli a Nemzetbiztonsági Hivatal, és éppen ezért nem szívesen nyilatkoznak. Úgy gondolom, hogy ez a dolgozat egy hiánypótló dokumentum, amelyet a későbbi témafeldolgozásoknál is fel lehet majd használni. Ebben az írásban nem csak egy éves kutatás, hanem tíz év személyes tapasztalat is benne rejlik. Remélem, sikerül előadásommal közelebb hoznom ezt a világot a hallgatók számára.

JUNG ZOLTÁN

Végzett hallgató

Kommunikáció és médiatudomány szak
Pécsi Tudomány Egyetem
Illyés Gyula Főiskolai Kar

*Konzulens: Korpics Márta
egyetemi adjunktus*

A SZÓRAKOZTATÓ KRIMI

A kriminek a populáris kultúra részeként, az erőszakos tartalmak ellenére a szórakoztatás a célja. Vizsgálatom tárgya a *C.S.I.-Miami helyszínelők* című sorozat. Azért ezt a sorozatot választottam, mert több tévécsatorna is sugározza, illetve a nézettségi adatok, és a fórumhozzászólások alapján, igen kedvelt a nézők körében.

Vizsgálatom az első évről terjed ki. A filmelemzés, és tartalomelemzés módszereit használom a dolgozatban. Az elemzése során megvizsgálom a műfajt, az erőszakos képsorok időtartamát, a megjelenő erőszak fajtáját, a gyilkossághoz használt eszközt. Megnézem, hogy az erőszakos cselekedetek milyen nemre, korra, etnikai csoportra jellemzőek leginkább. A szereplőktől hallható erőszakos kifejezéseket, szavakat is vizsgálom. Megnézem, hogy ezen tartalmak ellenére, miért olyan népszerű a sorozat, melyek is azok az elemek, amik miatt mégis a szórakozás, a kikapcsolódás válik hangsúlyosabbá. A filmben megjelennek a krimi műfajára jellemző kódok. Ezen kódok alapján tudja a néző beazonosítani a film műfaját. 34 erőszakos cselekmény történt 24 részben. Ilyenek a nemi erőszak, pedofília, családon belüli erőszak, baleset, stb. A gyilkosságokhoz használt fegyverek eltérőek. Megjelennek a különböző lőfegyverek, szűrőfegyverek, de a legjellemzőbbek, az ezektől eltérő, nem mindennapi fegyverek. A szereplők leginkább akkor használnak sértő, durva szavakat, amikor fenyegetnek valakit. A főhősök nem csak tetteikkel, hanem szavaikkal is az erkölcsöt képviselik. A szórakozást a látvány, az izgalmas történet, a téma, és a szereplők biztosítják.

Elkerülhetetlen az erőszak ahhoz, hogy legyen krimi. A film minden elem, még amelyik erőszakosabb is, szórakoztat. A nézőt, ez a szórakoztatás, és a műfajt körülvevő rejtély vonzhatja.

KIS RÉKA

*Konzulens: Tóth Benedek
egyetemi tanársegéd*

II. évfolyam

Kommunikáció- és médiatudomány MA szak

Szegedi Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

DAVID BECKHAM, AZ ÚJ SZUPERHŐS: ESETTANULMÁNY A SPORTOLÓI KÉP ALAKULÁSÁRÓL ÉS ALAKÍTÁSÁRÓL

A sport segítségével a társadalom hősokeket kreál. A róluk kialakított kép mindig egy adott kulturális háttér sajátos reprezentációja. Így van ez az első olimpiától napjainkig. Ennek a szerepnek az alakítása és a jelképteremtés folyamata korunk kommercializált médiavalóságában kitüntetett jelentőséggel bír (vö. Urry és Lash). Az egykori szakrális hagyomány mintegy feloldódott az Új Média világában, melyben döntő szerepet játszanak a sportolók, akik így új imázsformákként és imázsformálókként jelennek meg. A mai trendek egyik legjellegzetesebb képviselője David Beckham; véleményem szerint a manapság végbemenő folyamatok az ő alakján keresztül jól bemutathatók. Ikon, aki szimbolikus, kitüntetett terek sztárja. Már Barthes (Mitológiák) elemzésében a sportoló alapvető jellemvonása volt a szexualitás, erő, agresszió kitárulkozása. Így a közönség is lehetőséget kap arra, hogy egy modern, kvázi-szakrális rituálé keretében élje meg (és ki) ezekkel kapcsolatos frusztrációját. Dolgozatomban elemzem a Beckham által felkínált magatartásmintákat, vázolva azok ellentmondásait. Kulcsfontosságú például a metroszexualitás jelensége, a vizuális jelek összetett használata (tetoválás, hajviselet, ruházat). A tabloidizáció folyamata átalakította a sportolók és rajongóik egyébként is komplex viszonyát. A test reprezentációs módjainak megváltozásával az így kialakított emberkép is megváltozott. Hans Belting képanropológiáját segítségül hívva: a test képként való reprezentációjának módja átalakult, és ezzel összefonódva az emberkép megjelenítése és értelmezése is újradefiniálódott. Érdekes annak vizsgálata, milyen arányban találhatóak említések Beckhamról mint sportolóról és mint divatikonról. A sportolás terepe mint szimbolikus tér definiálódott újra: ez nemcsak a pályán látható megnyilvánulásokban, hanem a szurkolói

terekben létrejövő (nem egyszer durva) interakciókban is tetten érhető. Az elfogadás és tagadás folyamatának mozgatórugóira is szeretnék rávilágítani. Komplex folyamatot írok le tehát, a mítoszkezelés képi motívumainak és sajátos terének elemzésén túl a bálvány – rajongó viszony interaktivitásának boncolgatásáig.

KISZELY RÉKA

II. évfolyam
Kommunikáció és médiatudomány BA szak
Károli Gáspár Református Egyetem

*Konzulens: Dr. Spannraft Marcellina
egyetemi docens*

KÉT LOTTI A FILMVÁSZNON

Munkám során Erich Kästner *Két Lotti* című művének két filmes adaptációján vizsgáltam a főszereplők közötti kommunikációs és konfliktus kezelési szokások eltérését. Azért tartottam a témát feldolgozásra érdemesnek, mert napjainkban európai és magyar viszonylatokban nézve is egyre nő a válások száma és ezzel párhuzamosan válik egyre elterjedtebbé az egyszülős családmodell. A két választott film, amin tartalomelemzést végeztem *Josef von Baky: A Két Lotti* valamint *Nancy Meyers: The Parent Trap* című művei voltak. Az elsőt azért választottam, mert a könyv legelső filmes adaptációja, a másodikat pedig azért, mert a televízióban leggyakrabban vetített feldolgozás, így ezzel találkozhatnak legtöbbször a befogadók. Gerbner kultivációs elmélete alapján pedig, amit a televízióban lát a befogadó, az alakítja hosszútávon a véleményét egy adott kérdéstről, jelen esetben a válásról és az egyszülős családmodellről. Az elemzés során először az egyes filmek keretein belül vizsgáltam az ikrek közötti eltéréseket, utána pedig a filmek egymásnak megfelelő karaktereit hasonlítottam össze. Az elemzés során bizonyítást nyert, hogy a különböző feltételek mellett felnőtt lányok közt kimutathatók markáns eltérések mind a kommunikáció, mind a konfliktus kezelés terén. Baky filmjében az apa mellett felnőtt Luise sokkal inkább nyitott, élénk kommunikációs jellemzőkkel, valamint kettős konfliktus kezelési magatartással rendelkezik, mint az édesanya mellett felnőtt Lotte, akit zárkózottabb kommunikáció és a konfliktusokhoz való érettebb hozzáállás jellemez. Hasonló eltéréseket figyeltem meg Meyers filmjének főszereplőit, Hallie és Annie között is, itt azonban a különböző jellemvonások kialakulásáért nem csak a családi, de az eltérő kulturális háttér is felel, hiszen Hallie Amerikában, Annie pedig Nagy-Britanniában nőtt fel. A filmek közti összehasonlításból az is

kiderült, hogy Baky ikrei nagyobb eltéréseket mutatnak, mint Nancy Meyers filmjének szereplői, ahol mindkét lány inkább Luiséhez hasonlít, míg Lotte komoly, felnőtt karaktere majdnem teljesen eltűnik.

KOCSIS ANDREA

*Konzulens: K. Horváth Zsolt
Tanársegéd*

II. évfolyam
Kommunikáció és médiatudomány BA szak
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

A SZTÁROK REPREZENTÁCIÓJA A REFLEKTOR CÍMŰ MŰSORBAN - A HÍRNÉVIPAR ÉS - KULTÚRA VIZSGÁLATA

Dolgozatomban a kortárs külföldi és hazai sztárelméletet alapul véve arra a kérdésre kerestem a választ, hogy magyarországi vonatkozásban milyen módon reprezentálják a sztárokat a kifejezetten rájuk specializálódott tévéműsorok, azon belül is a *Reflektor* című bulvármagazin. A hírességek reprezentációjának vizsgálatához eszközül a tartalomelemzés módszerét választottam, hogy mérhető adatokat kapjak, de kiegészítettem kvalitatív módszerekkel is, hogy megpróbáljam kapcsolatba hozni az eredményeket az erről a témáról íródott szakirodalommal. Írásomban felvázolom, miért lényeges a tömegmédiát tanulmányozása, és miért különösen fontos azon belül a *celebrity studies*. Ennek oka, hogy a hírnévipar a médiaipar középpontjában áll. A hírességek a nyilvánosság világában történő reprezentációja a mi párbeszédünknek, interpretációnknak és időnként ítékezésünknek a tárgya. Három fontos kortárs jelenséggel állnak összefüggésben, amelyeket részletesen elemzek a dolgozatomban: a fogyasztói kapitalizmussal, a demokráciával és az individualizmussal. Miután kifejtettem a hírnév taxonómiáját és nevezéktanát, rátérek, hogyan olvashatóak a sztárok diskurzív szemiotikai jelként. Részletezem a szociális funkcióikat, hiszen a reprezentációk során egyéni és társas identitást artikulálnak, pletykaforrást biztosítanak, ezáltal adva lehetőséget a normák megerősítésére és az intimitás illúziójának létrehozására, a közösségteremtésre. Ennek kapcsán szólok a paraszociális interakció jelenségéről és a média demokratizálásáról.

Az utolsó nagy egységben azzal foglalkozom, hogy a híresség nem csupán diskurzív hatás és reprezentáció, hanem egy komplex kereskedelmi árucikk is, amelynek termelését és

kereskedelmét a hírnévtár koordinálja. Ebben a kontextusban elemzem a televízió mint médium szerepét, majd a reklám funkcióját vizsgálom. Mindvégig együtt tárgyalom a *Reflektor* elemzése során kapott adatokat az elmélettel, így a végére összeáll a szemünk előtt a műsor sztárrepresentációja.

Összességében azért fontos sztárokkal foglalkoznunk, mert tipikus módjait reprezentálják a viselkedésnek, érzésnek és gondolkodásnak a kortárs társadalomban, amelyek társadalmilag, kulturálisan és történelmileg konstruáltak. Hogy megértsük, ahhoz egy kritikai visszafordulás szükséges a maskírozatlan világukhoz, demitologizálni kell a kultúra termelésében játszott szerepüket.

KOVÁCS KRISTÓF GÁBOR

II. évfolyam
Kommunikáció és Médiatudomány BA szak
Budapesti Gazdasági Főiskola
Külkereskedelmi Kar

*Konzulens: Surányi András
Főiskolai adjunktus*

ADOMÁNYGYŰJTÉS FELSŐFOKON TÁMOGATÓ TOBORZÁS A GREENPEACE-NÉL

Dolgozatomban a Greenpeace környezetvédelmi szervezet adománygyűjtési módját, a támogató toborzást szeretném bemutatni. A pályamű elkészítésének célja elég egyszerű: csupán néhány információra voltam kíváncsi a hibátlan toborzáshoz. Röviden áttekintem a Greenpeace, a Föld legnagyobb független és erőszakmentes környezetvédelmi szervezetének történetét. Írok a toborzás feltételeiről és előzményeiről, valamint vázoló az Olvasóknak a toborzás megértéséhez szükséges alapfogalmakat. A beszélgetés technikájának szemléltetése után egy sikeres és egy sikertelen meggyőzés példájával jelenítem meg a támogató toborzás gyakorlati részét. A dolgozat utolsó fejezeteiben részletezem a kérdőíves vizsgálat eredményeit és a győri támogató toborzó koordinátorral, Kakuk Bálinttal készített interjút ahhoz, hogy még jobban megismerhessék a munka szépségeit és nehézségeit.

KUDRI DÁVID

II. évfolyam
Történelem MA szak
Debreceni Egyetem
Kommunikáció- és Médiatudományi Tanszék

*Konzulens: Bujdosó Ágnes
tudományos segédmunkatárs*

PROPAGANDA ÉS NÉPNEVELÉS A SZOMSZÉDOK TELEREGÉNYBEN

A *Szomszédok* egészen egyedülálló módon, sajátos norma- és szimbólumrendszerrel rendelkezik, ezzel együtt pedig számos erkölcsi, adott esetben politikai üzenetet közvetít. A fentiek alapján egyfajta „moralizáló mesének” is nevezhetnénk. Egy olyan univerzumot hoz létre, amely nagyban különbözik a mai szappanoperák világától, hőseit nem érdekli a pénz, a fogyasztói javak, a kényelmes életmód, a hatalom világa, ők csak élnek egyszerű kis életüket, boldogulva ebben az megbirkózva a szomorú, kelet európa, vagy jellemzően magyar problémákkal. Ebben a párhuzamos világban megjelenik a „való élet” közélete is, a tizenhárom éven keresztül futó sorozat ezért érdekes korrajz is, állandóan jelen van benne a politika, mint cselekményformáló tényező, ugyanakkor viszont számos kritika is megfogalmazódik a rendszerrel vagy a társadalommal szemben. A sajátos szimbólumrendszer, a verbális mondanivalók a szentenciákban, a nonverbális, vizuális propagandisztikus elemek, a szereplők példamutatása és bizonyos történetesalak egyértelműen nevelő célzatúak, amit maga a rendező, illetve a forgatókönyvírók sem tagadnak. A dolgozat egyrészt azt igyekszik bemutatnia, hogy ez a propagandisztikus és népnevelő jelleg milyen eszközökön keresztül válik a „moralizáló mese” központi motívumává. Másrészt pedig azokat a sorozatban megjelenő témákat tárgyalja, amelyek esetében fokozottan megfigyelhető a didaktikus hangvétel – a vallásosság kérdésétől kezdve egészen a káros szenvedélyek elleni propagandáig.

II. évfolyam
Kommunikáció- és médiatudomány MA szak
Szegedi Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

DIVAT, TEST ÉS METROSZEXUALITÁS
A metroszexuális jelenségek mediális vizsgálata

A divat témaköre rendkívül összetett, ugyanakkor szerteágazó, hiszen nagyon sok területet foglal magában, de behatárolása lehetetlennek tűnik. Maga a divatfogalom és a jelenség a társadalommal - tágabb értelemben a világgal - való kölcsönhatásának a vizsgálata; ilyen értelmű elemzése és leírása az utóbbi években különböző tudományos megközelítések (szemiológiai, szociológiai, történeti, test és kép viszonyának elemzése) kereszttüzében égett. Az ennek következményeként született összefoglalások rávilágítanak arra a tényre, hogy a divat nem tiszta kategória, hanem egy olyan jelenség, mely a társadalommal együtt folyamatosan változik. Felvetődik a kérdés: Mihez köthetők ennek az örökös változásnak az okai és indítékai? Talán a különböző szubkulturális jelenségekhez?

Kortárs posztmodernitásunk jellemzői, a sokféle egyenrangú létezők feltételezése, továbbá a határok és a heterogenitás elmosódása a nemek és szerepek „divatos” reprezentációs módjában is megmutatkoznak. Ez a folyamat jól megfigyelhető a metroszexualitás jelenségében. A fogalmat Mark Simpson angol újságíró és publicista írta le először 1994-ben. Metroszexuális férfiakon azokat a nagyvárosi férfiakat értette, akiknek esztétikai érzékük kifejezett, sok pénzt és időt szánnak szépítkezésre, öltözködésre, az életstílusuk tudatos alakítására, továbbá azt vallják, hogy a férfiak is lehetnek érzékenyek, romantikusak, "széplelkek". Tehát átveszik a korábbi nőiesség jegyeit, úgy, hogy nem feltétlenül homoszexuálisak. Dolgozatomban a metroszexualitás jelenségét és hatásait egy empirikus vizsgálat alapján (- milyen környezetben és működési térben észlelhető -) szemléltetem, és ennek tükrében vizsgálom a mediális szerepeket és a társadalmi kölcsönhatásokat. Kutatásomban kvantitatív (kérdőívvezés) és kvalitatív (megfigyelés, interjúkészítés) adatgyűjtési módszereket egyaránt alkalmazok. Céлом, hogy a saját kutatási eredményeimre is támaszkodva feltárjam azt az elméleti kontextust, amelyben e jelenség számomra értelmezhetővé vált, illetve rámutassak arra a változásra, amely a test- és divat-

fogalmában bekövetkezett, s amely szimptomatikusan a metroszexualitás jelenségében mutatkozik meg.

II. évfolyam
Kommunikáció- és médiatudomány MA szak
Szegedi Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

SZABÓ ZITA

II. évfolyam
Kommunikáció- és médiatudomány MA szak
Szegedi Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

**ÁLLATASSZISZTÁLT TERÁPIA AZ „AUTIZMUSSEL ÉLŐK” SZOCIÁLIS
INTERAKCIÓJÁBAN**

Az utóbbi évtizedekben egyre nagyobb figyelmet kapott az idegrendszeri fejlődési zavarokon belül az autizmus kutatása, mivel az atipikus fejlődési mutatók jelentős eredményekhez vezethetnek a tipikusan fejlődők elme struktúrájának megismerésében, tágabban az agy és az elme kapcsolatának feltárásában. A jelenség definíciója az első leírások, Kanner (1943) és Asperger (1944) meghatározásai óta sokat finomodott, egyre sokrétűbb lett. Ma az autizmust kizárólag humánspecifikus, nem tranzienst jelenségként tekintik a kutatók, melyet a különálló viselkedési jegyek alapján próbálnak behatárolni az úgynevezett Wing-féle triász segítségével. Az egyén társas kommunikációjának kiemelten fontos a szerepe, hiszen a kölcsönös kommunikatív viselkedések területén fellépő markáns, minőségi fejlődési zavar mind a verbális és mind a nonverbális jegyek esetében a triász egyik aspektusát képezi. Dolgozatunkban azt vizsgáljuk, hogy a loasszisztált terápia milyen hatással bír az autistáknak minősített egyének társas viszonyainak fejlesztésében, különös tekintettel az intencionális folyamatokra. Empirikus vizsgálatunk során két különböző fejlődési korban lévő (8 éves és 22 éves korosztály) autistákat veszünk alapul, és eredményeiket hasonlítjuk össze a tipikusan fejlődő egyének ismert mutatóival. A terápiás foglalkozásokat jelentekre bontva elemezzük a személyeket ért kommunikációs ingerek és visszacsatolások szempontjából az állat, a terapeuta és a külvilág interakciójában a feltételezhető közös

figyelem diádikus és triádikus megteremtésében. Kutatási módszerként megfigyelés, kép- és hanganyagrögzítést egyaránt alkalmazunk.

Jelen dolgozattal az a célunk, hogy a fent ismertetett társas helyzetekben a kommunikációs folyamatok feltérképezésével az állatterápia fontosságát hangsúlyozzuk az autisták szociális készségeinek fejlesztésében a hagyományos módszerek mellett, mivel ez csak egy másodlagos, kiegészítő módszerként szerepel.

LIPS ADRIÁN

II. évfolyam
Kommunikáció és médiatudomány, BA szak
Károli Gáspár Református Egyetem

*Konzulens: Dr. Lázár Imre
egyetemi docens*

EGY KÉPZELT AMERIKAI KERTVÁROS TÁRSADALOMKRITIKÁJA

Munkám során a Született feleségek c. sorozat egyik főszereplőjének – Bree –, karakterén keresztül közelítettem meg azt a kérdést, hogy a társadalom által elvárt nőszerepek – mint feleség, anya; és „finom hölgy” –; miként rajzolódnak ki a képernyőn. Azért ezeket a nőszerepeket emeltem ki, mert ezek számítanak magas krízisfaktornak egy mai modern nő életében, ahogy azt Hajduska Marianna is írja Krízislélektan c. könyvében.

Az elemzés alkalmával először a produkció elődjére (Kék bársony, Amerikai szépség, Stepfordi feleségek) hivatkoztam – cikkek, tanulmányok segítségével –, majd kiemeltem melyek azok a momentumok, amelyeket egyértelműen átvett az általam vizsgált tömegkommunikációs termék. A következő pontban – konzulensem hozzászólása alapján – azt vizsgáltam, a Született feleségek a „sorozatformákon” belül mely kategóriába tartozik. Arra jutottam, hogy szappanopera, s azon belül életmese, valamint az elnyújtott játékfilmből kölcsön vette a „jó” és a „rossz” szerepkörét – férfiakat beállítva „fő gonoszként”. Utaltam arra, hogy a sorozat azt üzeni a nőknek, hogy férfiakat meghazudtoló módon kell leplezni érzelmeiket. - Ezzel szemben a férfiak emocionális nőkké fejlődnek, s nem riadnak vissza a magas sarkú cipő viselésétől sem. A továbbiakban részletesebben kielemeztem a női szerepváltásból eredő kríziseket, s bemutattam, hogy Breen keresztül ezek hogyan jelennek meg a szappanoperában. (Kettéosztva Bree személyiségét *maszk* és *valódi arc* részre. „Bree-ismereti” tesztet töltöttem ki, melynek segítségével mindkét személyiségrészenek mozgatórugóira fény derült. Az online alapú mintavétel során nem az

előfeltevésemnek megfelelő eredményre jutottam: Nem Bree az, akivel a legkönnyebben képesek azonosulni a magyar nézők. A nyugati társadalmak nézőitől eltérően a válaszadók inkább az esetlen, tisztább jellemű Susant érezték magukhoz közelállóknak.

MAGYAR KRISZTIÁN

Végzett hallgató
Kommunikáció szak
Eszterházy Károly Főiskola

*Konzulensek: Dr. habil. Széchenyi Ágnes
főiskolai tanár
Dr. Martin József
főiskolai tanár*

A SZÓ VESZÉLYES FEGYVER. A GYŰLÖLKÖDŐ KIFEJEZÉSEK ÉS A GYŰLÖLETBESZÉD PROBLEMATIKÁJA A MAI MAGYAR SAJTÓBAN

A gyűlöletkeltésre alkalmas, uszításra felhívó tartalmak megjelenése a magyar sajtóban létező jelenség, eltérő intenzitással bukkannak fel a különböző csoportok és személyek elleni támadások. Ez mondhatni, a demokratikus rendszer és a szólásszabadság velejárója. Ám, – többek között – a csekély demokratikus hagyományok és a politikai elitnek a témával kapcsolatos alacsony ingerküszöbe szinte folyamatosan napirenden tartja a kérdést. Dolgozatomban egy újságíró szemszögéből kívánom bemutatni a mai magyar gyűlöletbeszéd-problémát a hatályos jogszabályok ismertetésével és több, nagy vihart kavaráó konkrét, gyűlölködő és uszításra alkalmas kifejezéseket tartalmazó példa vizsgálatával.

Mivel a téma hiteles bemutatásához hozzátartozik a hatályos jogszabályok megismerése és ismertetése is, foglalkozom olyan Alkotmánybírósági elvekkel is, amelyek meghatározzák a gyűlölködő és uszító tartalmú kifejezések korlátozásának lehetőségeit. A gyűlöletbeszéd-vita és a szólásszabadság jogi körülményeinek fontosabb szakirodalmainak áttekintése mellett két, a téma ismert szakemberével – Halmai Gáborral és Koltay Andrással – készített beszélgetésem segítségével is elemzem a kérdés körül kialakult mai helyzet nehézségeit. Továbbá kiemelem azokat a visszasságokat, amelyek a probléma megoldatlanságának mai helyzetét eredményezheti.

Példáimmal igazolni kívánom előfeltevésem, miszerint a jelenlegi, feszült társadalmi állapotok közepette nagyobb figyelmet kellene szentelni a gyűlölködő kifejezések visszaszorításának, továbbá a hatályos magyar jogszabályi keretek rendelkezésre álló eszközeit következetesebben és átgondoltabban kellene alkalmazni annak érdekében, hogy a médiában megjelenő káros tartalmak kevésbé válhassanak befolyásoló tényezővé.

SZOLGÁLATI RÁDIÓZÁS KÖZÖSSÉG ÉS KÖZ KÖZÖTT

A kutatást azért kezdtem el, hogy megvizsgáljam a lakóhelyemen, vagyis egy megyeszékhelyen hogyan tud közszolgálati tartalmat sugározni egy helyi rádió. A kutatásomat motiválta György Péter Közszolgálat a globális technokultúra korában – című tanulmánya, amelyben a Magyar Rádió és a közösségi rádiók rendszerének együttműködéséről írt. Kisközösségi rádiós tapasztalatom és a közszolgálat vizsgálata iránti érdeklődésem következtében megvizsgáltam miben tudna egymás hasznára válni a két rendszer.

Érdekes módon, a Magyarországon legnagyobb hallgatottsággal rendelkező helyi rádiók szintje az MR-nek túl kicsi, a kisközösségi rádióknak túl nagy. Így egy helyi sugárzású működő nonprofit rádió műsorstruktúráját vettem össze a regionális közszolgálati rádióéval, és összeszedtem, hogy a kisközösségi rádiós hagyományok miként tudnak az MR segítségére lenni a helyi szintű műsorszórásban. A kutatás módszertana a rádiók programjának vizsgálata és szakirodalmi áttekintés.

MEGBOCSÁJTHATÓ (?) ERŐSZAK- A (NEMI) ERŐSZAK KORTÁRS SAJTÓBELI
MEGJELENÍTÉSE, VALÓS ÉS FIKTÍV ESETEKBE: ESETTANULMÁNY
JOANNA LAURENS ÉS ROMAN POLANSKI TÖRTÉNETEIRŐL

Dolgozatom két, sajtószemlén alapuló esettanulmányt tartalmaz, melyekben a sajtó reakcióit értelmezem egy valós és egy fiktív nemi erőszakkal kapcsolatban, abból a szempontból, hogy milyen érvek illetve ellenérvek merülnek fel az erőszak megbocsáthatóságával kapcsolatban. A fiktív nemi erőszak megítélésének alapját a Joanna Laurens *Három madár* című darabjával kapcsolatban megjelent kritikák, elemzések adják. A valós eset kiválasztásához jó apropót adott a nemi erőszakkal vádolt Roman Polanski rendező 2009 szeptemberében történt elfogatása. Azért vetek össze valós és fiktív történeteket, mert érdekesnek tartom a megbocsáthatóságukkal kapcsolatban felépített érv és indokrendszerek különbségeit, hasonlóságait. Emellett figyelemre méltó alapnak tartom Joanna Laurens meglátását a média és a színház funkcionak, hatásmechanizmusainak közeledéséről, illetve felcserélődéséről, valamint arról, hogy a színházban egyre több a televízióba illő téma és kifejezőmód, és ez fordítva is igaz. Ennek igazolása, vagy megcáfolása érdekében vizsgálom két eset felépítésében használt eszköztárat. A dolgozat legfontosabb kérdései között szerepel az is, hogy kinek és mikor van joga felülni az erkölcsöt egy erőszakos cselekedet kapcsán. Hipotézisem szerint a Polanski ismertsége miatt ügye duplán áll az érdeklődés középpontjában, ennek igazolására olyan kutatásokat tekintettem át, melyek választ kívánnak adni az emberek erőszak és ismert emberek iránti érdeklődésének lehetséges okaira. Megfigyelésem szerint a média által gyakran túlszínezett történetmesélés, és egy ismert ember, mint ezen történetek főszereplője enyhíthetik az erőszak elítélendőségének tényét, valamint a fiktív eset művészetközpontú megítélése szinte teljes mértékben eltekint az erőszak erkölcsi és jogi olvasatától.

I. évfolyam
Kommunikáció- és médiatudomány MA szak
Debreceni Egyetem

A SPANYOL URALKODÓPÁR MEGJELENÉSE RITUÁLIS ÉS DISZKURZÍV SZÍNTEREKEN

A dolgozat azt kívánja szemléltetni, hogy bizonyos médiumötvözetek (infotainment tévéműsor, online tabloid vagy hírportál, közösségi portál) miként járulnak hozzá a spanyol uralkodópár kulturális jelenségé válásához. A társadalom rituális és diszkurzív szintereiben való megjelenése által kíván az uralkodópár a közösségi emlékezetbe „bevésozni”. A céloom tehát, hogy láthatóvá tegyem a formakölcsönző médiumötvözetek szerepét, kommunikatív teljesítményét ebben a folyamatban. A dolgozatban érvényesített nézőpontok sokfélék: a királyi reprezentáció az uralkodói és az alattvalói identitás képzésére is szolgál, ugyanakkor az így létrejövő azonosságmintá az ország márkázásának is eszköze. Tehát az uralkodóhoz kapcsolódó identitáskonstrukció olyan tevékenységformákat fog össze, amelyek a spanyol identitást Spanyolországon túlra – „kifelé” – is közvetítik, így ön-megkülönböztető erejük van az Európai Unióban belül. De ez az aktív, tevéleges művelet-együttes magában hordozza az alattvalói kisajátítás lehetőségét is: a monarchiában a spanyolországi alattvalóknak a saját identitásuk megalkotásához szükségük van a „király” és a „királyi pár” szerepkörére, melyet önazonosítási (vagy éppen ön-megkülönböztetési) mintaként használnak – a legkülönbözőbb médiumokban és formákban. Dolgozatom alapkövét *Bertrand Meyer-Stabley*, francia újságíró, *A spanyol uralkodó pár* című műve adja. Ezenkívül számos média rítuselmélettel foglalkozó tanulmányt, spanyol és angol nyelvű királyi reprezentációval foglalkozó írást használtam fel kutatásom során.

Kutatási módszerem többféle összetevőből épül fel: megtalálható benne a *kulturális és médiaszövegek elemzése* narratívaelmzéssel (ennek tárgya a vizsgált újságcikkek egésze, a történetmondásuk szerkezete, az tehát, hogy hogyan beszélnek el a királyi család életét, hogyan misztifikálják őket túl, és hogyan demisztifikálják a plebstől távoli társadalmi réteget), illetve a spanyol országimázs vonatkozásában brand-elemzést is végeztem.

Végzett hallgató
Kommunikáció - médiatudomány BA szak
Pécsi Tudományegyetem
Illyés Gyula Főiskolai Kar Irodalomtudományi
és Nyelvészeti Intézet

TŰSAROK ÉS FAKANÁL- AZAZ A POLITIKUS FELESÉGEK REPREZENTÁLÁSA, A HAZAI ÉS POLITIKAI ÉLET SZÍNTERÉN

Jelen dolgozat a politikus feleség, mint a tömegmédiá által megjelenített nő és a pártmédiá által megalkotott üzenet médiareprezentációs diskurzus ellentmondásait igyekszik feltárni. Egyrészt a nőképek, mint társadalmi szerepmodellek kétarcúságának bemutatásával, másrészt az üzenetek, a közbeszéd tematizálására tett kísérletek leleplezésével. Ha megnézzük azt, hogy manapság hányszor látjuk a politikus férfi mellett a feleségét, megállapíthatjuk, hogy igen gyakran. Arról viszont igazán csekély az információnk, hogy valójában kik is ezek a nők. Róluk hírek nem igen szólnak, sikereikkel kapcsolatban a sajtó nincs tele. Egyfajta kiegészítőként működnek férjük mellett. Ezeket a nőket a politikai élet népszerűsítésére használják fel. Kutatásom során, tengeren túli és hazánkban élő politikus feleségeket egyaránt vizsgáltam. Hazánk viszonylatában nagyobb a lemaradás ezekkel a nőekkel kapcsolatban, hiszen a patriarchális társadalmi forma részben az etalon, a férfi az alap, egy politikai eszme megtestesítője. Ebből következően a politikus feleségeket beszorítják egy konzervatív szerepfelfogásba, amire a média is ráerősít. Külföld tekintetében pedig már minduntalan kezdenek ezek a nők a bulvárigényeknek megfelelni. Dolgozatomat azzal kezdem, hogy bemutatom manapság mennyire meghatározóvá vált a személyek jelentősége a politikában, s ilyen formán eljutunk kutatásom főszereplőjéhez a politikus feleségekhez. Kutatásomat nagyban segítette még a foucault-i médiareprezentációs, személyiség-test-hatalom hármass felosztásáról szóló elmélet, illetve a kommunikáció framing elmélete. Mindezek után részletesen kitérek arra, hogy mind hazánk, mind a külföldi politikai élet viszonylatában milyen elvárásoknak kell megfeleljenek a szóban forgó nők. Külföldi és hazai példák folyamán számos megegyező és eltérő szerepeket találtam. Elemzésem mintájául szolgáltak, többnyire a témával kapcsolatban az interneten fellelhető cikkek. De fontosnak tartom azt is megjegyezni, hogy nem csak online anyagokból dolgoztam.

I. évfolyam
kommunikáció és médiatudomány MA szak
Eötvös Loránd Tudományegyetem

**A SZABAD NÉP POSTÁJÁBÓL
OLVASÓI LEVELEK A RÁKOSI- DIKTATÚRA KORSZAKÁBÓL**

Tanulmányomban a Rákosi-diktatúra szimbólumának számító napilap, a *Szabad Nép* olvasói leveleit s az ahhoz fűződő szerkesztői munkát vizsgálom. Kutatásom azt a feltevést kívánja megcáfolni, amely szerint a diktatúra korszakában a manipuláció érdekében bevett szerkesztői gyakorlat volt az olvasói levelek meghamisítása. Az olvasói levelek vizsgálata egyben egyfajta esettanulmányként is szolgál arra, hogy a diktatúrának milyen elképzelése volt a társadalmi nyilvánosságról és annak funkciójáról. Többek között arra keresem a választ, hogy a társadalmi nyilvánosság fórumának számító olvasói levél rovat milyen célt szolgált, és milyen logika mentén működött egy olyan szigorú elvek szerint szerveződő napilap hasábjain, mint a *Szabad Nép*? Egyáltalán miért volt szükség olvasói levelek közlésére, tehát a közvélemény megszólaltatására, mikor a lap saját magáról azt hirdette, hogy a „*nép hangjának*” szócsöve? S miről árulkodnak maguk a levelek: kik írták, milyen célból és mi a tartalmuk? Dolgozatomban egy sokkal bonyolultabb kép bontakozik ki a *Szabad Nép* olvasói leveleihez fűződő gyakorlatáról s ezáltal a Rákosi-korszak nyilvánosságáról, mint ahogyan azt a diktatúra és szabad sajtó ellentéte első pillantásra sugallná. A tervszerűen megszervezett és felépített levelezői mozgalom, amelynek a *Szabad Nép* munkáslevelezési osztálya egyfajta központja volt, nem csupán egy eszköz a manipulációra, hanem sokkal összetettebb célokat szolgált. A levelezői hálózat rendkívül fontos információforrás volt a hatalom számára, s ezáltal lehetőséget nyújtott a társadalom nagyobb fokú ellenőrzésére, a hiányosságok feltárására, a hatékonyabb kapcsolattartásra, valamint az uralom diskurzusának újratermelésére. Az „alulról felfelé” történő információáramlás azonban sok érdekellentétet és önellentmondást is magában rejt, amely árnyalja a centralizált, leszűkített és ellenőrzött nyilvánosság képét.

Végzett hallgató
Kommunikáció és médiatudomány szak
Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Bölcsészettudományi Kar

**KOMMUNIKÁCIÓS BRAVÚR:
AZ ELUTASÍTOTSÁGTÓL A TÁMOGATOTSÁGIG**

Dolgozatomban arra a kérdésekre kerestem a választ, hogyan tudott egy keleti, egzotikus vallás (a vaisnavizmus) a zsidó-keresztény hagyományokkal bíró Magyarországon mindössze 20 év alatt eljutni az elutasítottságtól a támogatottságig? A Magyar szervezet vizsgálata közben, és a mélyinterjú alatt arra jutottam, hogy erős hierarchia és szoros kapcsolódások állnak a kiterjedt hálózat mögött, ezért mint hálózatot, vizsgáltam az Magyarországi Krisna-tudatú Hívők Közösségét. A vizsgálatok, elemzések tükrében 3 rendkívül sikeres kommunikációs területet találtam, ezek a webes eszköztár, a személyes kommunikáció, és a sajtó- és médiamegjelenések.

Mindezek vizsgálata, és a mérhető adatok tükrében arra jutottam, hogy kevés non-profit szervezet szervezi ilyen hatékonyan kommunikációját, és még kevesebb kisegyház. A hatás magáért beszél, hiszen az adatok tükrében a létszámhoz mérten mind a támogatási statisztikák, mind a média megjelenések száma a Krisna-tudatú Hívők Közösségét igazolja. A cikkek jelentős hányadából az is kiderült, hogy a saját sajtóközleményük, tájékoztatásuk alapján jelent meg, ami minden jól működő szervezet szükséges funkciója. Úgy tűnik, ezen kommunikációs eszközök együttes használatával a krisnások jótékonyan befolyásolták a társadalmi beilleszkedést és elfogadottságot, mi több, az évek folyamán kialakult magas támogatottságra is kedvező hatással voltak.

SIMON KRISZTIÁN

I. évfolyam
Angoltanár MA szak
PTE BTK

*Konzulens: Dr. Fodor Mónika
egyetemi adjunktus*

**SUPERMAN: HISTORICAL-NARRATIVE FORMATION OF A 20TH CENTURY
POPULAR AMERICAN HERO**

Az 1930s évek gazdasági válsága az Amerikai Egyesült Államokban mélyreható társadalmi változásokat eredményezett. A problémákkal való szembesülést a kisember számára olyan popkulturális képregényhős, Superman, segítette, akinek fiktív életkörülményei valóságos helyzetekben gyökereztek. A kettős identitás: Superman és egyszerű halandó megjelenési formái tették lehetővé, hogy kirobbanó népszerűséggel hatalmas ívű karriert fusson be. Superman főbb vonásai az amerikai nemzeti tudat mítoszára épülnek, így a hős a XX. század harmincas éveitől napjainkig képes a folyamatos formálódásra és újjászületésre. Így megtartja érdekességét és figyelemreméltó voltát az egyes évtizedek változó gazdasági, társadalmi és politikai kihívásaival szemben.

SOMODY KRISTÓF

II. évfolyam
Kommunikáció és médiatudományok BA
Zsigmond Király Főiskola

*Konzulens: Dr. Jablonczay Timea
főiskolai docens*

**KERETEK, TÜKRÖK, METAFORÁK: A LAS MENINAS NARRATÍV
ÉRTELMEZÉSÉNEK LEHETŐSÉGEI**

Dolgozatom témája Diego Velázquez Las Meninas (Az Udvarhölgyek) című festményének elemzése, elbeszélésméleti megközelítésben. Kutatásom során a festészet narratív aspektusait igyekeztem körüljárni, választ keresve a vizuális képek szöveggé váló működésének relevanciáját illető kérdésekre. A festményről eddig készült tanulmányok áttekintése mellett főként a narratológia témaköréből, valamint a képi elbeszélések elméletével foglalkozó tanulmánykötetekből válogattam szakirodalmat. A festészet, mint

intencionális közlésforma kapcsán a művészet kommunikációs folyamatként való értelmezésének érvényességét vizsgálva kerül előtérbe a műalkotás szerzőjének és befogadójának „feladó-címzett” jellegű kapcsolata. A dolgozat központi témája a művészi önreflexió, amelyet egyfelől a képi reprezentáció keretezésének rövid bemutatásával, másrészt az elbeszélésméletben Gérard Genette nyomán ismeretté vált narratív metalepszis, mint önreflexív szerzői eljárás ismertetésével és a festményre vonatkoztatásával igyekeztem körüljárni. Ennek kiindulópontjaként vázolom a rétegződött narratívák szintén Genette nevéhez fűződő szintjeinek elkülönítését. Rövid áttekintés keretében kitérek a mise en abyme néven ismert öntükrözés fogalmi meghatározására, valamint a képek és irodalmi szövegek tükröreljárásainak összehasonlítására. A festmény valósággal való viszonyát és ebből kifolyólag a művészet lényegi természetének előtérbe kerülését a fokalizáció kérdéskörének tárgyalásával járom körbe, majd Louis Martin szemiotikai megközelítésű reprezentáció-elmélete kapcsán a keretezés önreferenciális vonatkozását vizsgálom. Végül néhány elemet kiemelve a festő életrajzából konkretizálom a saját festményének terében saját magát ábrázoló Velázquez önmagáról alkotott képét, a megállapított metaleptikus keretátlépések egyéni értelmezésével. A dolgozat elkészítését megelőző kutatási fázisban elsősorban az derült ki, hogy a narratív festéssel kapcsolatos ismeretek művészetről alkotott elképzeléseinknek részben újragondolására, részben megerősítésére alkalmasak. Ebből kiindulva készítettem el a Las Meninas elemzését, amely a teljesség igénye nélkül vázolja a festmény főbb kérdéseit és azok egy részére a narratológia fogalomrendszerének segítségével próbál választ adni.

SOMOGYI SZILVIA

III. évfolyam
kommunikáció- és médiatudomány szak
Debreceni Egyetem
BTK Kommunikáció- és Médiatudományi
Tanszék

*Konzulens: Dr. Maksa Gyula
egyetemi adjunktus*

AZ INDEX.HU USA-KÉPE

Írásomban arra próbálok választ találni, hogy mi módon függnek össze a hírportálokon megjelentetett hírek a nemzetekről kialakult sztereotípiákkal. Vizsgálom a hírportálokat általánosságban, majd az Index.hu jellegzetességeit, nagy hangsúlyt fektetve a „Külföld” rovatra. Kitérek a sztereotípa fogalomkörének bemutatására, főként a nemzeti sztereotípiákra.

Ezt követően egy konkrét példán keresztül próbálom felfedezni az összefüggéseket az Index.hu-n közzétett hírek és az adott nemzetről a köztudatban élő sztereotípiák között. Egy olyan nemzetre esett a választásom, amellyel azért érdemes foglalkozni, mert sokféle forrásból sokféle képet kaphatunk róluk, és már-már lehetetlen elválasztani mi a valóság és mi a sztereotípiát. Ők az Amerikai Egyesült Államok lakossága, az amerikaiak. Bőséges sztereotípiahálával rendelkezünk róluk, és a már meglévő sztereotípiák feltérképezésére fórum-hozzászólásokat használtam. Az Index.hu „Külföld” rovatában 2010. január 1. és 2010. június 30. között az amerikaiakról közzétett híreket tartalmi szempontból vizsgáltam meg, majd tematikus csoportokra osztottam. Ezt követően összevettem a hírek sugallta sztereotípiákat a hozzászólásokból leszűrt sztereotípiákkal. Nagyfokú hasonlóságot tapasztaltam a kettő között. Megvizsgáltam az átfedéseket, és arra a következtetésre jutottam, hogy elsősorban azokra a fórumozókra vannak nagy hatással a hírek, akiknek nincs semmilyen közvetlen tapasztalatuk az adott nemzetre vonatkozóan.

SZAKÁL ZSANETT

I. évfolyam
Szabad Bölcsészet szak
Szegedi Tudományegyetem
Bölcsészettudományi kar, Vizuális kultúra és
irodalomelméleti tanszék

*Konzulens: Tóth Zoltán
tudományos segédmunkatárs*

A KÉP POLITIKÁJA, A POLITIKA KÉPE - A 2009-ES EURÓPAI PARLAMENTI VÁLASZTÁS TÜKRÉBEN

Az Országos Választási Bizottság (OVb) összesen 23 pártot vett nyilvántartásba a 2009-es Európai Parlamenti választásokra. A Fidesszel közös listán induló KDNP-t nem számolva, a szintén közös jelöltlistát állító Humanista Pártot és a Lehet Más a Politikát egynek véve, összesen 21 lista közül kellett június 7-én eldönteni Magyarország lakosságának, hogy kinek a jelöltjeit látnák szívesen az Európai Parlament soraiban.

A dolgozat a politika képi megjelenésével foglalkozik a 2009-es Európai parlamenti választások mozgóképes kampányainak segítségével. A dolgozat rámutat a képi megjelenítés típusaira, korszakaira, illetve arra is, hogy az ember mikor, hogyan értelmezte az ábrázolási technikákat. Emellett betekintést nyerhetnek a politikai kampányok stratégiáiba, ugyanis ma már minden politikai kampány mögött egy jól képzett kampánystáb áll, akik a marketing egy

viszonylag új ágára, a politikai marketingre alapoznak. A politikai kampányok vezetői, a politikai marketingre szakosodott szakemberek, a *spin doctorok*. A politikai marketing sajátosságai és a 60-as, 70-es évek hatáselméletei segítségével értelmezi a dolgozat az EP választások kampányfilmjeit pártokra felosztva. Amióta 1956-ban Dwight Eisenhower felismerte, hogy a technológia vívmányait kitűnően lehet használni a választási kampány során, (így kapott fontos szerepet kampányában a televízió) a médiumok már alapvető hirdetési felületnek számítanak a kampányok során. A Fidesz, MSZP, SZDSZ, és a Jobbik pártvideói kerülnek elemzésre vizuális, marketing és médiaetikai szempont szerint.

SZÁNTÓ TAMÁS

*Konzulens: Réti János
óraadó tanár*

III. évfolyam
Kommunikáció és médiatudomány szak
Kölcsey Ferenc Református Tanítóképző
Főiskola

HAJLÉKTALANOK ÉS TÁRSADALOM – HAJLÉKTALANOK ÉS MÉDIA

A szakdolgozat célja az volt, hogy felkutassa mennyire jelentős a média hatása a társadalomra. Kifejezetten érvényesül a befolyásolás a társadalom peremére szorult csoportokkal szembeni véleményalkotás folyamán. Talán a legszélsőségesebb ilyen csoport, a hajléktalanság. A felvetésem az volt, hogy a társadalom csupán felszínes, időszaki (téli krízis) és dezinformáló üzeneteket kap a médiából. Ez az állítás önmagában nem állja meg a helyét. Ezért körül jártam a témát. Kezdve magával a problémával (hajléktalanság) majd annak „tüneteivel” (fizikális, mentális állapot). Ezt követte a probléma megoldására irányuló törekvések bemutatása (Európai Unió, Nagy Britannia). Miután képet alkothattunk erről a jelenségről csak azután léphetünk tovább a médiával való viszonyára. Egy felmérést készítettem, kérdőíves mintavételi formában. Teljesen anonim volt. 120 kérdőívet töltöttek ki, ebből 100 volt értékelhető. A válaszadók véletlenszerűen kerültek kiválasztásra, a felnőtt korú lakosságból. Különböző nemű, életkorú, iskolai végzettséggel rendelkező, és lakóhelyű lakosok közül. A céloom a kérdőívvel, hogy felmérjen mekkora hatást, gyakorol a média az átlag lakosság hajléktalanokkal szembeni megítélésére. Illetve az, hogy mit gondolnak az emberek a hajléktalanokról, és hogyan viszonyulnak ehhez a témához. A hajléktalanság prezentációjának három pillére van (hajléktalanok – szociális szakemberek – média). A

KULTURÁLIS ÉS SZOCIÁLANTROPOLÓGIA TAGOZAT

ÁRVAI TÜNDE

*Konzulens: Dr. Feischmidt Margit
egyetemi docens*

I. évfolyam
Interdiszciplináris doktori iskola - középkor
történeti program szak
Pécsi Tudományegyetem

„A MAGYAR NŐI LÉLEK HŐSI LÉLEK” A HAGYOMÁNYOS NŐI SZEREPEK ÁTPOLITIZÁLÓDÁSA A HORTHY-KORSZAKBAN

A két világháború közötti magyar konzervatív nőmozgalommal eddig meglehetősen mostohán bánt a nőtörténetírás, ahogy a pécsi helytörténetírás sem büszkélkedhet sok a nők társadalmi helyzetét tárgyaló tudományos munkával. A dolgozat célja, egyrészt a Magyar Asszonyok Nemzeti Szövetsége országos szervezetének és pécsi fiókjainak elhelyezése a Horthy-korszak nőmozgalmi és egyesületi palettáján. Másrészt levéltári és korabeli sajtóforrások segítségével megvilágítani annak a felfogásnak a relevanciáját, hogy a női politizálás tágabb értelmezésével megfogható az az 1940-ben pécsi postásokból, vasutasokból és pedagógusokból verbuválódott asszonytömeg, amely a „magyar támadás” kivívásáért folytatott küzdelem során kialakított magának egy szimbolikus közeget, amelyben működhetett. Az így létrehozott „anyai keret” ugyan csak a „nemzeti keretnek” alárendelve érvényesülhetett, de a hagyományos női szerepek (anyaság, karitatív munka, gyermeknevelés) nyilvánossá tételükkel, illetve a haza egészségére való kiterjesztésükkel a korszak politikájának meghatározó tényezőivé váltak.

III. évfolyam
Kommunikáció- és médiatudomány szak
Károli Gáspár Református Egyetem

**NAPJAINK „NÉPVISELETE”
A KATONAI GYAKORLÓK UTÓÉLETE EGY KÖZÉP-TISZA-VIDÉKI FALUBAN**

Kutatásom során a katonai, illetve katonai jellegű ruhák viselésének lehetséges okait tártam fel egy lokális közösségben. Célom elsősorban a lehetséges változók feltérképezése, kijelölése volt. A vizsgálat interjú beszélgetéseken, résztvevő megfigyelésen, a helyi kiadványok áttekintésén és kérdőíves lekérdezésen alapul. A dolgozat két nagyobb egységből épül fel. Az első rövid, vázlatos történelmi áttekintés a népviselet és a katonai ruházati elemek keveredéséről, egymásra hatásáról. E rész elsődleges értéke az, hogy rámutat, nem egyedülálló, múltbéli előzményektől mentes jelenséggel van dolgunk.

A második rész a saját vizsgálati eredmények és abból levonható következtések értelmezésével foglalkozik. Négy közös tényezőt találtam a megkérdezettek között, amelyek hatással lehetnek az öltözet viselésére: maszkulin értékrend; pozitív attitűdök megléte a sorkatonaság intézménye, értékei felé; élményközösség; praktikussági szempontok. Mindez egy sajátosan összetett kulturális helyzetet jelöl ki. A katonai gyakorlóruhák, mint olcsó, strapabíró munkaruhák funkcionálnak. Ugyanakkor elválnak a munka tevékenységétől, helyszínétől és a hétköznapok viseleti elemként jelennek meg. Ennek a jelenségnek a magyarázatául a falu-város dichotómiából eredeztethető magyarázósmához nyúltam, a kapcsolatok közvetlen szerveződési elvéhez, illetve a kulturális szignálok tudatosságának változásaihoz. A fentiek önmagukban azonban csak az erősen szintér és tevékenység független öltözködési szokásokra adtak volna magyarázatot. Az első három, látenszen működő tényező volt az, amely előhívta és élteti a jelenséget. A ruha a férfikor, férfiasság emblémájaként, a közös, a sorkatonasággal szembeni pozitív értékítéletek megjelenítőjeként, az összetartozás hordozójaként működik. A négy tényező tehát nem elválva, hanem sajátosan összefonódva hozza létre azt a jelenséget, melyben egy állandósult kulturális viselkedésforma gyakorlati hozadékok mellett képes felruházni az egyént látens értékek, attitűdök képviselésével.

VI. évfolyam
Kommunikáció-olasz szak
Pécsi Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

NEMZETI ROCK ÉS ELLENÁLLÁS: A KÁRPÁTIA MAGYARSÁGKÉPE

Az utóbbi években egyre több olyan nemzeti rock zenekar terjedt el, amelyek egy sajátos nemzetkonceptiót közvetítenek a hallgatóság felé, ezzel egyfajta alternatívát kínálnak a jelen korunkban felmerülő problémák megoldására. Itt elsősorban a globalizáció és a gazdasági válság következtében (újra)megjelenő nemzeti identitás kérdéséről, továbbá az elsősorban a fiatalok között terjedő létbizonytalanságról van szó.

Dolgozatomban a műfaj egyik legnépszerűbb képviselőjének, a *Kárpátiának* vizsgálom a magyarságképét. A dalszövegeken végzett kvantitatív és kvalitatív tartalomelemzésen keresztül többek között arra a következtetésre jutottam, hogy nemzetfelfogásuk középpontjában az etnikai viszonyok alapján elképzelt magyarság áll (szemben az állampolgárral), illetve a nagynemzeti tudatot képviselik.

A dalokban több helyen is utalnak a határon túli magyarokra, és az elcsatolt területek közül Erdély kap a legnagyobb hangsúlyt, mely többször úgy jelenik meg, mint egy „ősi forrás, kultusz hely”; így elmondható, hogy a *Kárpátia* a magyarok mint „kelet népe” felfogást képviseli. Ha mindemellett figyelembe vesszük a sorok között megbúvó politikai utalásokat, illetve azt, hogy a szóban forgó nemzetkonceptió egy bizonyos politikai csoport retorikájában is fellelhető; akkor kijelenthetjük, hogy mind az együttes, mind a nemzeti rock műfaja elhelyezhető a politika szimbolikus terében, még hozzá a radikális ellenkultúra részeként. Azonban ez utóbbi megállapítás még további vizsgálódásokat kíván, hiszen az elemzés során olyan motívumok is megjelennek, amelyek arra engednek következtetni, hogy a nemzeti rock ugyanakkor a két világháború között megjelenő irredenta szubkultúra egyik modern kori változatának is tekinthető.

**A KÖZÖSSÉGISÉG MEGJELENÉSE A MAGYAR, A SZÉKELY ÉS A CIGÁNY
NÉPMESÉKBEN**

A kutatásom során a magyar, a székely és a cigány közösségek differenciáltabb megismerése volt a céloom a népmesék tartalomelemzése által. A kutatási mintába magyar, székely és cigány népmesék kerültek be, utóbbit tovább bontva romungró, oláh, beás és erdélyi cigány népmeséket is vizsgáltam. Mind a hatféle meseirodalomból 40-40 került a vizsgálati korpuszba, vagyis összesen 240 mese tartalomelemzésével zajlott a kutatás. A tartalomelemzés során a Warren-féle közösségi funkciókra (szocializáció, gazdasági boldogulás, társadalmi részvétel, társadalmi kontroll, kölcsönös támogatás), a lokalitásra, valamint a népmesékben megjelenő identitás-tudatra vonatkozó tartalmak említésszámát vizsgáltam, utóbbit differenciálva negatív és pozitív tartalmú nemzeti/etnikai identitásra vonatkozó tartalmakra. Az említésszámokon kívül az említések tartalmát is feltártam, és a népmesék tartalomelemzését két független kódoló végezte. A hipotézisek vizsgálatához varianciaanalízist alkalmaztam. A kutatás során első hipotézisemet részben igazoltam, ugyanis a romungró, oláh és beás cigány népmesék esetében valóban sűrűbben jelennek meg a nemzeti/etnikai identitásra vonatkozó tartalmak, mint a magyar népmesékben, azonban a székely és az erdélyi cigány népmesék nem felelnek meg ennek a kritériumnak. A második és a harmadik hipotézisemet igazoltam, azaz a saját nemzeti/etnikai identitás negatívabban jelenik meg a cigány népmesékben, mint a székely vagy a magyar népmesékben, és az erdélyi cigány népmesékben megjelenített közösségiség nagyobb hasonlóságot mutat a székely népmesékkal, mint a trianoni Magyarország cigányságának népmeséivel. Az általam végzett vizsgálat tovább differenciálta Jenei (2009) kutatásának eredményeit, aki szerint azt, hogy a Nagy Olga által gyűjtött erdélyi cigány népmesékben ritkán jelenik meg a cigány identitás, okozhatja az, hogy a mesemondók közül sokan „magyarnak vallják magukat, értékrendjük és világszemléletük semmiben sem különbözik a magyar parasztemberétől”. (Jenei 2009,178) Kutatásom rávilágított, hogy nem csupán az identitás, hanem a közösségi funkciók ábrázolása is hasonló tendenciát mutat.

NAGY BARNABÁS

SEX, DRUGS AND ROCK 'N' ROLL

Az 50-es évek Amerikájában bekövetkezett társadalmi változások a mai napig hatással vannak a világ minden társadalmára. Tagadhatatlan, hogy az ekkor végbement átalakulások újraértelmezték a társadalmi szerepeket. Az új szemléletmód, a globalizáció felgyorsulása és kiteljesedése lehetőségek tárházát nyitotta meg az egyén önmegvalósítására, ugyanakkor az új kihívásoknak is meg kellett felelni. Ezen változások minden apró rezdülését hűen tükrözi a kor zenéje, különösen az újonnan kialakult műfajok. A társadalom mellett a gazdaság is új alapokra helyeződött. Az akkor kialakult gazdasági jelenségek, az átformálódott gazdasági szerepek, és szereplők, a rövid idő alatt feje tetejére állt társadalmi szemlélet és magatartásforma mind-mind egy új érárt vezettek fel.

Dolgozatunkban mindezek bemutatásával akarunk minél pontosabb korszakot adni a fent említett időszakból, s az azt követő évtizedekről, bemutatva azt annak zenéjén keresztül. Így, – a zenére felfűzve a kiváltó, és kísérőjelenségeket – nemcsak megtudhatjuk miként, de egyúttal beláthatjuk azt is, miért következtek be olyan maradandó események, mint amit az első Woodstock jelentett. Célunk a kor megismertetése az olvasóval, melyhez segítséget olyan neves előadóktól kaptunk, mint Eric Burdon (énekes – The Animals, a Rock and Roll Hall of Fame tagja), John Sebastian (szövegíró, énekes, a Rock and Roll Hall of Fame tagja, '69-es woodstocki fellépő), és Country Joe McDonald (énekes – Country Joe and the Fish, '69-es woodstocki fellépő). A velük készített interjúk során nem csak mi magunk kerültünk közelebb a kor szellemiségéhez, és gondolkodásmódjához, azonban segítségükkel első kézből ismerhettük meg azt a különleges látásmódot, amely az akkoriak közül is csak néhány kiválasztott előadónak adatott meg, élménygazdag karrierjük pedig a biztosíték, hogy nem

marad ki semmi lényeges, ami a kort jellemezte, illetve, hogy mindenhez van viszonyítási alapjuk. Végül véleményüket a sajátunkkal kombinálva érdekes párhuzamot vontunk a vizsgált kor, és napjaink zeneipari jelenségei között.

BÓNA ENIKŐ

Végzett hallgató
Szegedi Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

*Konzulens: Dr. Pusztai Bertalan
egyetemi docens*

COUCHSURFEREK – A TIPOLÓGIÁK ÉS IDEOLÓGIÁK KÖZÖTT

Pályamunkámban egy sajátos turistacsoportot, a CouchSurfing.org közösségi oldal használóit vizsgálom. E hálózatok lényege az önkéntes segítségnyújtás, ugyanis a regisztrált tagok szálláslehetőséget keresnek és kínálnak – a saját otthonukban. Kutatási célom, hogy egy tudományos osztályozásba besoroljam alanyaimat, majd a saját öndefinícióik alapján felfedezem az online közösségekre gyakran jellemző normatív viselkedést. Ez kétféle elemzőmunkát foglal magában. Dolgozatom első felében a turistatipológiai elméletek által felállított skálán helyezem el az oldal használóit, majd saját megnyilvánulásaik vizsgálatával figyelem meg, hogy hogyan építik fel kultúrájukat. Így a vonatkozó szakirodalom áttekintése után kiterjedt kérdőíves felméréssel és az oldalról vett idézetek elemzésével folytatom a csoport bemutatását. Ezzel a két módszerrel lefedem mind az emic, mind az etic vizsgálatát, ugyanis a turistatipológiai skála egy külső, kultúrától független, univerzális alapokon történő, etic osztályozás, az önreflexiók elemzése azonban már konstruktivista, kultúraspecifikus, emic megfigyelésnek felel meg. Munkám során sikerült megfeleltetnem a kanapészörfőket a tipológiai „nem-intézményesült turista” típusának, aki a nem szokványos úticélokot és látnivalókat, a kalandos, aktív kikapcsolódást keresi, kedveli a spontán és fapados megoldásokat. A megnyilatkozásokban pedig felfedeztem a „turista-lét” elvetését és az ideologizáló-normatív hajlamot, továbbá sikerült számos szabályt is beazonosítani (pl vendég és vendéglátó közötti mély kommunikáció, anyagiasság elvetése, tolerancia stb.). Eredményeim megerősítik, hogy a technológiai változás elősegítette a „nem-intézményesült” turizmus elterjedését, ugyanis a CouchSurfing.org-hoz hasonló weboldalak nagyban megkönnyítik az ilyen utazások megvalósulását. Megállapíthatjuk továbbá, hogy az online közösségi aktivitás folyamán megalakult normarendszer a kötelek megerősítését és a

csoport minél hosszabb távú fennmaradását segíti elő.

BOROS TAMÁS

V. évfolyam
Kommunikáció- és médiatudomány MSc szak
Budapesti Corvinus Egyetem
Társadalomtudományi Kar

*Konzulens: Vályi Gábor
egyetemi tanársegéd*

SPORTEGYESÜLET KONTRA SZURKOLÓI CSOPORT – Kapcsolatok és egy közös merchandise stratégia vizsgálata

Kutatásomban labdarúgó szurkolói csoportok és sportegyesületek közötti szembenállás okaira kerestem a választ. Tapasztalatom szerint az ultra szurkolói csoportok működésének megértésén keresztül választ kapunk a köztük és a törvényhozás (egyesület, rendfenntartó szervek, stb.) között lévő feszültség okaira, így a futballhuliganizmust kiváltó erők is láthatóvá válnak. Ezzel a hagyományos megoldási kísérletektől eltérő irányban kutatok. Célom nem csak a „régit” és „hagyományos” bírálata, hanem egy „új” lehetőség feltárása is lesz. Fontos, hogy eredményeim nem garantálják évszázados problémák megoldását, csupán a 'végső megegyezés' rögzítésén tett első lépést jelentenék.

Kutatásomban mind ultra szurkolói csoportok, mind sportegyesületek kommunikációs és marketing szakemberei körében végeztem terepmunkát. További célom egy, mindkét fél működésében szerepet játszó merchandising stratégia kidolgozása lett volna. Azonban tapasztalataim felülírták ezt a tervet, ugyanis a felek között nincs semmiféle kommunikáció, illetve a hazai szurkolói csoportok amatőr és esetleges működésük miatt nem állnak készen egy professzionális gazdasági működés szervezésére.

Legfontosabb eredményeim, hogy a futballhuliganizmus forrásai között a szubkulturális tökéjüket újratermelő aktusok és ezek gyakorlásának akadályozásából származó érdekellentét, düh, agresszió említhető. Megoldást jelenthet a felek közötti kommunikációs szakadék áthidalása a 'nyelvi különbségek' feltárásával, a hagyományos kontextustól (ki a felelős?) való kiszakadással és egy közös project (merchandise) megalakításával. Tehát a futballhuliganizmus megoldása felé tett helyes lépést a szurkolói csoportok és a sportegyesületek közötti, hagyományos kontextustól eltérő kommunikáció létrejötte jelenti, aminek alapja a közös célok rögzítése és egymás motivációinak, kultúrájának tiszteletben tartása.

III. évfolyam
Andragógia szak
Szent István Egyetem
Alkalmazott Bölcsészeti Kar

AZ ANIME SZUBKULTÚRA MAGYARORSZÁGON

TDK dolgozatom célja a magyarországi Anime szubkultúra bemutatása és tanulmányozása, annak érdekében, hogy egy átfogóbb képet adjak a szubkultúra tagjairól. Főként arra kerestem a választ hogyan oszlanak meg kor és nem tekintetében, mikor kerültek kapcsolatba a művészeti ággal és minek a hatására. Mennyire igazak a hazánkban kialakult sztereotípiák a mangák és animék hatásával kapcsolatban. Mi motiválja a rajongókat és mik a közkedvelt anime típusok, valamint szereplők. Érdelt az is, hogy milyen média fórumokon lépnek kapcsolatba velük, és hogy mennyire befolyásolja ez életüket, mindennapjaikat. Vizsgálatomban kérdőíves módszert alkalmaztam amely nyitott és zárt kérdésekből állt össze. A kérdőívem 102 emberrel töltöttem ki. Eredményeim arra engedtek következtetni hogy a szubkultúrát főként 14 -20 éves korosztály alkotja, a nők és a férfiak aránya kiegyenlített, ezért úgy gondolom főként a tinédzsereket célozza meg az ágazat. Kutatásaim kimutatták, hogy többségük a televízió révén került kapcsolatba velük azon belül egy kereskedelmi tévécsatorna és egy konkrétan erre specializálódott másik kereskedelmi tévécsatorna hatására. Ezzel összhangban hazánk legkedveltebb és legismertebb anime illetve manga típusai, műsorai és karakterei is olyan műsorokból származnak amiket ezeken a tévécsatornákon is látni lehetett vagy látni lehet. Érdeklődésüket főként a jellegzetes japán stílus és az animék illetve mangák üzenete váltotta ki, ebből arra a következtetésre jutottam, hogy a vonzalmat újdonságuk adja. Továbbá folytonos érdeklődésüket, a mondanivaló mélysége és jellegzetes stílusa tartja fent. Kutatásaim arra engedtek következtetni, hogy bár animékben és mangákban megjelenik az agresszió, mégis a rajongók nagy többségét nem ez motiválja, nem ezért szereti eme a kultúra ágát.

II. évfolyam
kommunikáció és médiatudomány MA szak
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi
Egyetem

SZUBKULTURÁLIS TŐKE A BOURDIEU-I TŐKETÍPUSOK KÖZÖTT

Sarah Thornton 1995-ben vezette be a szubkulturális tőke fogalmát, ami hamar el is terjedt a szubkultúra-kutatók között. Thornton csupán nagy vonalakban ismertette az új fogalmat, nagymértékben támaszkodva Bourdieu tőkeelméletére. Ám nem tisztázta pontosan a szubkulturális tőke és a "klasszikus" tőketípusok közötti kapcsolatot. Noha Thornton rengeteg kutatást végzett, és eredményei vitathatatlanok, mégis maradtak szürke foltok a szubkulturális tőke fogalmában. Feltehetőleg azért, mert munkájában az empirikus kutatási anyag dominál, a szakirodalomba és már meglévő elméletekbe való beillesztés nem kapott akkora hangsúlyt. Ezen igyekeztem változtatni egy alaposabb tudományos háttérbe helyezéssel. A tanulmány megírását a szakirodalmi felkészülés mellett három hónapnyi résztvevő megfigyelés előzte meg, melyet egy budapesti szórakozóhely nyitása körül végeztem. A megfigyelés mellett mélyinterjúkat készítettem, és némi forráselemzést is alkalmaztam, hogy hozzávetőlegesen felmérhessem a helyszín két főbb szereplőjének kulturális, társadalmi és szubkulturális tőkéjét. A kutatás során olyan információkhoz jutottam, amelyek a szubkultúrák és belső tőkéjük eddig ismeretlen és emiatt vizsgálatlan aspektusát tárták előm.

A szubkultúra mint az egyetemes érvényességre igényt formáló kultúrán kívül eső kultúra nem rendelkezik a bourdieu-i értelemben vett kulturális értékkel, így tőkével sem. Sokkal közelebb áll ahhoz, amit társadalmi tőkének nevezünk. Ezt bizonyítja megszerzésének folyamata, működése az intézményesítés során és gyakorlati felhasználása is. Ha szeretnénk elhelyezni Bourdieu elméletében, akkor a szubkultúra tagjai által alkotott csoportot a társadalmi tőke egyik csoportjának tekinthetjük, míg a szubkulturális tőkét az ebben a csoportban zajló intézményesítési folyamatok során felhasznált ismereteknek.

UTAZÁS A VILÁGÖRÖKSÉGEK VILÁGÁBA A PÉCSI VILÁGÖRÖKSÉG
TURISZTIKAI ELEMZÉSÉVEL

TDK dolgozatom témája a világörökségek és ezen belül is a pécsi világörökség turisztikai vizsgálata. A dolgozatom célja volt, hogy megismerjem az emberek kulturális utazási szokásait, a számukra legvonzóbb programokat, ezen belül is a világörökségekkel kapcsolatos attitűdjeiket. A Pécsi Ókeresztény Sírkamrák turisztikai vizsgálatával, szerettem volna betekintést nyerni egy magyarországi világörökség körül zajló folyamatokba. Célom volt, hogy a 2008 Kulturális Turizmus témaév céljából készített kutatások eredményeit összehasonlítsam az általam végzett felmérés eredményeivel. A dolgozatban kilenc hipotézist állítottam fel. A dolgozatomban szekunder és primer kutatást végeztem. A szekunder kutatás keretében fontosnak tartottam azt, hogy témámat elméleti alapokra helyezzem, melyhez szakirodalmak, folyóiratok, internetes oldalak álltak rendelkezésemre. A primer kutatás keretében készítettem egy mélyinterjút a Pécs/Sopianae Örökség Nonprofit Kht. ügyvezető igazgatójával, valamint egy standard interjút, melynek alapja egy online kérdőíves felmérés volt. A kutatást 500 fővel végeztem, kvantitatív módszerrel, nem reprezentatív mintán.

A kutatásból azt a következtetés vontam le, hogy a magyar lakosság attitűdje a kulturális és örökség turizmussal kapcsolatosan pozitív és jelentős a kulturális turizmus iránti belföldi kereslet. Ami a világörökségi helyszínek ismeretét illeti elmondható, hogy az emberek átlagosan 2-3 világörökséget tudnak megnevezni, a világörökségek iránti érdeklődésük átlagos. A kérdőíves felmérés bebizonyította, hogy a Pécsi Ókeresztény Sírkamrák emlékhelye a legkevésbé ismert világörökségi helyszín. A 2008-as évben végzett kutatások valamint az általam végzett felmérés eredményeit összevetve megállapítható, hogy kis mértékben változott a magyar lakosság kultúrához és világörökségekhez való viszonya, sok esetben a két év eredményei megegyeztek egymással. Az interjú kapcsán vált világossá számomra, hogy nagy szükség van világörökségi törvényre, amely megteremti a világörökségi területek védelmével kapcsolatos feladatok ellátásához szükséges anyagi

forrásokat, ezáltal a világörökségi területeknek lehetőségük nyílhat további innovációk megvalósítására.

EGY VALLÁSI KÖZÖSSÉG SZUBKULTURÁLIS JEGYEI.
ESETTANULMÁNY A KISKÖRÖSI PÜNKÖSDI FIATALOKRÓL

Az egységesnek nem tekinthető ifjúságot a közösség iránti igény ma is jellemzi. A fiatalok egy része a vallásos csoportokat választja. Az egyház tanításait szerint vallásos fiatalok közösségeire jellemző a hagyományos keresztényi erkölcs megőrzésére való törekvés, ennek egyik következményeként az elszigetelődés. A zárt vallásos ifjúsági közösség szubkulturális jegyeket mutat. Ezeket vizsgálom egy esettanulmányban, a kiskörösi pünkösdi fiatalok életén keresztül. Az Evangéliumi Pünkösdi Közösségen belül nagy gondot fordítanak az ifjúság nevelésére. Ez a sajátos közeg megfigyelésem szerint egyes elemeiben szubkulturális jegyeket visel. A pünkösdi vallású fiatalságot a szubkultúra tágabb értelmezése szerint vizsgálom, egyfajta serdülő-ifjúkori kulturális preferenciarendszerként. Ez a preferenciarendszer meghatározza a fiatalok közösségen kívüli kapcsolatait, törekvéseit.

Kutatásomat 2007 óta végeztem a kiskörösi pünkösdi ifjúság körében. 2009 nyarán általuk nyílt lehetőségem arra, hogy a pünkösdi országos ifjúsági táborán részt vegyek, ahol kutatásomat tovább folytathattam, kibővíthettem. Dolgozatomban így két kutatási terepen szerzett eredményeim mutatnak be: a kiskörösi ifjúsági csoportban és a kadarkúti nyári táborban. A terepkutatásom során kvalitatív módszereket használtam. A közösségben számos alkalommal végeztem résztvevő megfigyelést, emellett 10 félig strukturált interjút készítettem a kiskörösi pünkösdi fiatalokkal, valamint a pünkösdi ifjúsági vezetőivel.

Kutatásom során azt tapasztaltam, hogy a kiskörösi pünkösdi fiatalok döntő többsége beleszületik a pünkösdi közösségbe. Abból adódóan egy körülhatárolható, sajátos jegyekkel bíró ifjúsági közösséggé alakul. Míg külső megjelenésükben nagy mértékben nem térnek el a pünkösdi fiatalok a korosztályuktól, addig jelentős diszkrépancia mutatkozik a pünkösdi és a

többi fiatal között a pütkösi, keresztény érték- és normarendszerből adódóan. Kialakult a pütkösi fiatalok fogyasztási igényeit kielégítő „keresztény kereskedés”. A pütkösi jegye a dicsőítő zene. Mindennapjaik fontos részét képezi az effajta zenehallgatás, amivel a közösséghez tatózásukat fejezik ki, és egyfajta szubkulturális jelleget ölt.

GYÖRGY RÉKA

VI. évfolyam
Néprajz – Kulturális antropológia szak
PTE-BTK

*Konzulens: Farkas Judit
egyetemi adjunktus*

„VIGYÉL VISSZA KRISNÁHOZ” PÁRVÁLASZTÁS ÉS ANNAK TÁRSADALMI ASPEKTUSAI A SOMOGYVÁMOSI KRISNA-VÖLGYBEN

Krisna-völgyi terepmunkám során azt vizsgáltam meg, hogy egy zárt, vallásos közösség miként és hogyan nyújt alternatívát a XXI. századi társadalmi változásokra, tendenciákra? (családtípusok pluralizálódása, válás) Véleményem szerint ahhoz, hogy a család, mint a társadalom alapsejtje erős motorként tudjon működni, kikerülhetetlen életszakasz a párválasztás, a kutató számára pedig kikerülhetetlen kutatási terület a *partnerszelekciós mechanizmusok* vizsgálata. Azaz annak vizsgálata, hogy ki, kivel és miért házasodik? Megvizsgáltam, hogy milyen tanítások, szabályok mentén zajlik a párválasztás és annak menete, illetve, hogy a döntés mögött milyen egyéni elvárások, társadalomgazdasági és kulturális erőforrások játszanak szerepet. Megfigyeltem a párválasztási folyamat vertikális mozgását, hogy miként szűkül a kereső egyén előtt a házassági piac összetétele.

Végül, ez a dolgozat a kutatás első állomása, melynek célja, az idáig összegyűjtött adatok alapján egy koherens képalkotás és elemzés a krisna-völgyiek párválasztásairól, illetőleg azon részterületekről, amelyek összefüggnek, relációban állnak ezzel a rítussal vagy éppen a párválasztásra vezethetőek vissza.

HALÁSZ TIMEA

*Konzulens: Feischmidt Margit
egyetemi docens*

VI. évfolyam
Kommunikáció-angol szak
PTE BTK

KELET ÉS NYUGAT ÁTJÁRÓJA – A VILÁGZENE ÉS AZ INTERKULTURÁLIS KOMMUNIKÁCIÓ KAPCSOLATA A PÉCSI BALKÁN VILÁGZENEI FESZTIVÁL VIZSGÁLATA ALAPJÁN

A világzene, az interkulturális kommunikáció és a multikulturalizmus gyakran használt terminusok napjaink tudományos kutatásaiban. Megvizsgáltam, hogyan jelenik meg a világzene és a Balkán a szakirodalomban, milyen diskurzusok veszik körül azokat a pécsi egyetemistákat, akiknek városa Balkán kapuja kíván lenni, hogyan beszél róla egy olyan rendezvény szervezője, amelynek célja, hogy a balkáni zenéket közelebb hozza a pécsi és rajtuk keresztül az európai közönséghez, és, hogy magának a koncepciónak a kitalálója, miként is vélekedik a fesztivál történetéről és mai megvalósulásáról. Mindehhez módszereim a résztvevő megfigyelés, a fókuszcsoporthoz interjú és a félig strukturált interjú voltak.

A világzene meghatározható: egy térben távoli, régmúltat idéző, kulturális mássággal azonosítható zene hallgatásával, ezért fontos a kultúrközi kommunikáció aspektusa, amely alapján létrejöhet a találkozás kelet és nyugat kulturális konstrukciói között. Ennek a találkozásnak a lehetőségeit mutatom be. A fókuszcsoporthoz vizsgálat mellett, amely a résztvevők diskurzusának főbb szálait hivatott feltárni, a kutatásom kiegészül az eseményt övező politikai erőteret és a szervezők szándékait leíró szakasszal, amelynek célja, hogy a dolgozat érzékletesen és széles horizonton mutassa be az interkulturális kommunikáció főbb szereplőinek szándékait, értelmezéseit és értékválasztásait.

VI. évfolyam
Magyar – Néprajz - Kulturális Antropológia
szak
Pécsi Tudományegyetem

**PILLANATKÉP A NAGYATÁDI VÁSÁRCSARNOK PIACÓZÓIRÓL.
TÁRSADALMI, GAZDASÁGI HELYZETÜK ÉS PIACÓZÁSHOZ FÜZŐDŐ
VISZONYUK ELEMZÉSE**

Kutatásom célja a nagyatádi vásárcsarnokban árusítók társadalmi és gazdasági helyzetének feltérképezése, valamint a gazdálkodáshoz és a piacozáshoz fűződő viszonyuknak az elemzése. Adataimhoz a nagyatádi vásárcsarnokban végzett – összességében egy hónapnyi terepmunka során – résztvevő megfigyelés, valamint a piacozókkal és a piacfelügyelővel készített interjúk által jutottam. A vásárcsarnok piacozóinak a gazdasági és a társadalmi helyzete nagyon hasonló. Mindannyian az ipari vagy a szolgáltató szektorban vállaltak munkát, de ennek ellenére az agráriummal állandó volt a kapcsolatuk: telkeken és/vagy a ház körüli kertekben önellátásra termeltek. Többségük gazdaságilag inaktívává válása – és az ezáltal kialakult gazdasági kényszerhelyzet – következtében fogott bele terményeinek, termékeinek árusításába, anélkül, hogy korábban a mezőgazdaság (tervezett) jövedelemforrást jelentett volna számára.

Az árusok közül legtöbben nyugdíjasok vagy rokkantnyugdíjasok. Annak ellenére, hogy maguk is elsősorban a plusz bevétel szükségével indokolják terményeik értékesítését, néhányuk élettörténetének elemzése során dolgozatomban megmutatkozik, hogy az önellátás, a földhöz és műveléséhez való ragaszkodás, a terményekhez való viszony, a gazdasági kényszer, a közösség élménye, a társadalmi tőke megszerzésének célja, mind alapvetően meghatározza piacozási és gazdálkodási gyakorlatukat.

Minden piacozó esetében egyedi a motivációs erő, de általában egyfelé mutat: a gazdálkodás és a piacozás szeretete nyomán a telkek, kertek gondozását nem elvégzendő, kötelező munkaként, hanem valamiféle belső „kényszerként”, megszokásként végzik. Részben ennek következtében képesek fennmaradni a nagyáruházakkal folyó versenyben, és a termények közvetlen értékesítésére vonatkozó szigorú szabályozások ellenére sem hagynak fel a piacozással.

II. évfolyam
Néprajz MA szak
Babeş-Bolyai Tudományegyetem, Kolozsvár
Bölcsész tudományi Kar

**VISSZACSENGŐ FORDULATOK. EGY ÉRTELMI SZEREP
REPREZENTÁCIÓS SZINTJEI 1968-BAN**

Könczei Ádám kolozsvári folklórkutató életét nyomon követte a szekuritáté. Érdeklődéséről, tevékenységéről, a közügyek érdekében tett lépéseiről jelentések sora számol be. A dolgozat több szinten követhető események alapján, azt járja körül, hogy 1968-ban egy kolozsvári értelmiségi, milyen feladatot próbál betölteni és hogyan reagál erre a környezete. Hogyan válik pletykaszintű kijelentésekből irodalmi munka. Mi alapján alkotja meg a kor a maga „megszállottjait”, és ez hogyan multiplikálódik különböző médiumokban.

JUHÁSZ PÉTER*Konzulens: R. Nagy József
egyetemi adjunktus*

II. évfolyam
Kulturális antropológia MA szak
Miskolci Egyetem

**IDEGEN A FILMEN – A KULTURÁLIS MÁSSÁG MOZGÓKÉPES
REPREZENTÁCIÓJÁNAK PROBLÉMÁIRÓL. ETNOGRÁFIAI SZÖVEG ÉS
MOZGÓKÉP AZ ÁBRÁZOLÁS NEHÉZSÉGEINEK TÜKRÉBEN.**

A munka elsősorban problémafelvetés: a kulturálisan másnak minősíthető, illetve másnak minősített jelenségek mozgóképes reprezentációjával foglalkozik. A kérdéscsoportokat azok az elméletileg is belátható nehézségek motiválják, melyek a kulturális idegenség filmes ábrázolásának befogadásakor a nézői oldal viselkedésének megértésében jelentkezik(nek). A dolgozat másodsorban irányjelölésre vállalkozik: a mozgóképes befogadás folyamatának olyan újragondolására tesz javaslatot, melynek alapját a néző kulturálisan determinált pozíciójának módszeres megértése adja. Ennek a megértésének

előfeltétele, hogy a mozgókép médiumának a társadalmi életben elfoglalt helyzetét és felhasználásának módjait a komplex társadalmi valóság részeként tekintjük.

Az írás kijelöli azokat a metszéspontokat, melyek mentén a kulturális idegenség mozgóképes ábrázolásának összetett, holisztikus szemléletmódot kívánó problematikája vizsgálható. Az extrapolációt kitértetett mozgókép-típuson, a fikciós játékfilmekben hajtja végre. A munka mellett érvel, hogy az esztétikai-irodalmi hagyományon túlmenően, a mozgókép-befogadást és annak a nézői oldalon jelentkező eredményét, médiumhasználati gyakorlatként tekintjük. Vázolja, hogy ez esetben mik a médiumhasználat elemzését befolyásoló nehézségek és milyen dimenziókban értelmezhetők azok; továbbá azt is, hogy a fikciós mozgókép gyakorlatában hogyan válnak nehezen körülhatárolhatóvá a kulturálisan más reprezentációjának eljárásai.

Az írásban hivatkozott filmek (és etnográfiai kitekintések) demonstrálni kívánják, hogy a társadalomtudományi megközelítésben a filmesztétikai gondolkodástól és a filmtörténeti kánontól való távolmaradás nem e tudásterületek elvetését, hanem az azokétól eltérő szemléletmód alkalmazását jelöli. A tanulmány célja nem végső válaszok megfogalmazása vagy gyökeresen újszerű elméleti alapok lerakása, hanem egy termékenynek vélelmezhető, interdiszciplináris elméleti alapállás részletes jövőbeni kidolgozásának sürgetése.

KERESZTURY ÁGNES

II. évfolyam
kulturális antropológia MA szak
Miskolci Egyetem
Bölcsészettudományi Kar Kulturális és Vizuális
Antropológiai Intézet

*Konzulens: Biczó Gábor
egyetemi tanár, docens*

AZ ÉRTÉKREND SZEREPE EGY SZILÁGYSÁGI FALU MAGYAR LAKOSAINAK MIGRÁCIÓS STRATÉGIÁIBAN

A dolgozat témája az értékrend, és munkavállalási, gazdasági stratégiákban játszott szerepe a falu magyar lakosainak körében. Helyszíne egy magyar többségű település – igaz, jelentős román kisebbséggel -, Bősháza, ahol az elmúlt két évben öt alkalommal végeztem hosszabb-rövidebb ideig terepmunkát. Megfigyelésem szerint a magyar és román lakosok migrációs stratégiái eltérőek: a román fiatalok nagyobb számban költöznek el a faluból, mint

a magyarok. Hipotézisem szerint ennek alapvető és egymást erősítő okai, hogy a magyar társadalomban több, a hagyományos paraszti társadalom értékrendjében érvényes szokás él tovább, mint az együtt élő román közösségben. Másfelől, a Bősházáról az elmúlt évtizedekben – városokba, esetleg külföldre – elvándorló magyarok negatív tapasztalatai visszatartó erőként fejtenek ki hatást a közösség kollektív értékítéletében. A faluban gyakori három generáció együttélése, ami sajátos gazdasági stratégiát hoz létre, melyben a hagyományos parasztagazdaság fő terhei elsősorban az idősekre hárulnak, akik voltaképp megtermelik a család élelmiszer szükségletét. Gyermekük elsősorban a közeli városokban – Szilágycseh, Nagybánya – vállalnak munkát, és fennmaradó idejükben segítenek szüleiknek a földművelésben. Eddigi kutatásaim alapján úgy tűnik a jelenség okai az értékrend különbözőségeiből vezethetők le: a magyarok jobban kötődnek a földműveléshez, magához a településhez, illetve, az idősek státusza is más, mint a románok esetében. A dolgozatban igyekszünk fényt deríteni az értékrendnek azokra az elemeire, melyek a magyarok alacsony fokú migrációs hajlandóságát okozzák, valamint bemutatjuk az értékrend meghatározó elemeinek generációk közötti átadási gyakorlatát.

A kutatás még nem befejezett, bár a terepmunkák során már készültek interjúk, illetve végeztem megfigyeléseket, melyekre feltevéseim alapozom, de a dolgozat a vizsgálat jelenlegi állását hivatott bemutatni. A kutatás az értékrenddel kapcsolatos vizsgálatok közé sorolható, és a témát a kulturális antropológia felől közelíti meg.

KORSÓS BERNADETT

VI. évfolyam
Kulturális antropológia – történelem szak
Miskolci Egyetem
Bölcsészettudományi Kar,
Kulturális és Vizuális Antropológiai Intézet

*Konzulensek: Dr. Biczó Gábor
egyetemi docens
Dr. Ilyés Zoltán
egyetemi docens*

„TI SZERETTEK ITT KINN, S MI OTT BENN...” GYIMES FEJLŐDÉSÉNEK KÉRDÉSE A FOLKLÓRTURIZMUS TÜKRÉBEN. EGY TÖBBSZÖRÖSEN ELLENTMONDÁSOKKAL TERHELT KISTÉRSÉG PROBLÉMÁINAK ALKALMAZOTT ANTROPOLÓGIAI MEGKÖZELÍTÉSE

Kutatásom helyszíne az egyre nagyobb népszerűségnek örvendő Gyimes-völgye. Az oly sokak által elvesztett paradicsomként emlegetett régió nagyfokú természeti kuriozitásának, archaikusnak ítélt állapotainak és kiaknázatlan kultúrkinccseinek köszönheti popularitását,

melyet a rendszerváltás után fellendülő turizmus idézett elő. A hétköznapiakból kiszakítani szándékozó, a magyarságot megélni és a nemzeti identitást megerősíteni kívánó turizmus ily módon tette történelmileg is „hiteles hellyé” Gyimest, ahol a fejlődés kérdése a völgyre jellemző társadalmi, kulturális- és gazdasági diskurzusoknak köszönhetően számos kihívást tartogat mind a lokális, mind a kívülről érkező közönség számára.

Dolgozatom célja ezért a völgy fejlődési lehetőségeinek feltárása, problematikájának bemutatása, elsősorban a folklórturizmus tükrén keresztül. A völgy turisztikai attrakcióinak sokszínűsége által több turizmustípust felvonultatva nyújt élményt az ideérkezőknek, így biztosítva kiegészítő megélhetési forrást a helyi lakosság egy részének. A völgy számos olyan „kincs” birtokában van, mely elegendő alapot nyújthat egy kedvező fejlődés kivitelezéséhez. Az e tekintetben vett előny azonban olyan tényezőket is tartalmaz, melyek mögött meghúzódó társadalmi diskurzus által még inkább ellentmondásokkal terheltté válik az önmagában is nehézséggel járó fejlődés kérdése. Ennek hátterében leginkább az a jelenség áll, miszerint a helyi közösség nincs tisztában saját kultúrájának értékeivel, s azt nem tudja megfelelő módon jól kihasználható kulturális erőforrásként felhasználni, így állítva gátat egy hatékonyabb fejlődés útjába. Terepmunkáim során strukturált - félig strukturált interjúkat és fotódokumentációt készítettem, valamint résztvevő megfigyelést végeztem. A kutatás során igyekeztem alkalmazott antropológiai megközelítésben szemlélni a Gyimes-völgyében elindult változások ambivalens kérdéskörét. Az alkalmazott antropológiai szemléletnek megfelelő GyELV-elemzés segítségével pedig egy újabb, a közösség- és területfejlesztésre irányuló kutató munkát kívánok megalapozni.

KOVÁCS KITTI

I. évfolyam
Kulturális antropológia MA szak
Miskolci Egyetem
Bölcsészettudományi Kar – Kulturális és
Vizuális Antropológiai Intézet

*Konzulens: dr. Biczó Gábor
egyetemi docens*

KÖZÖSSÉGI ÉLET VIZSGÁLATA VÖLCSÖKÖN AVAGY A „HIÁNY” FUNKCIÓJÁRÓL

Az Országos Tudományos Diákköri Konferenciára megírt dolgozat alapjául szolgáló önálló kutatás 2009 augusztusától folytatott *Etnikai egyensúlyhelyzetek, lokális együttélési*

modellek két vegyes lakosságú kistérségben (Tövishát, Zobor-vidék) című OTKA kutatási projekt keretén belül került megvalósításra. A kutatás célja Völcsök (Ulciug) szilágysági közösség komplex antropológiai vizsgálata. Ennek első, lezárult kutatási szakaszát dolgozza fel jelen írás, melyben a falu közösségként való bemutatására és értelmezésére törekszem, pontosabban annak tisztázására, hogy a falu társadalmának együttélési viszonyai miként feleltethetők meg egy lokális falusi közösségnek.

A kutatás alapkérdése, hogy miért nem funkcionálnak a közösségi intézmények egy több mint 1000 fős falu esetében. A közösségi életet kulturális rendszernek tekintve a struktúra elemeinek feltárására és elemzésére került sor a kutatás során. Ennek alapját a terepmunka során a modern kulturális antropológia módszertanával végzett megfigyelések és elkészített interjúk szolgáltatták. Ezek mentén sikerült felépíteni a helyi közösségi élet rendszerét, majd ennek dekonstrukciójával vizsgálni a helyiek magyarázatait a hiány okairól, funkcióiról és a mögöttük húzódó társadalmi folyamatokról.

Hipotézisem a helyiek által megfogalmazott elemek vizsgálatával felépíthető egy feltételekből álló kulturális rendszer, mely maga a közösségi élet. Ez a struktúra azért nem működik Völcsökön, mert elemei hiányosak vagy diszfunkcionálisan működnek.

A dolgozat formai és tartalmi szempontok szerint a kulturális antropológiában is fontos szerepet játszó közösségtanulmány.

KUNT ZSUZSANNA

*Konzulens: Zászkaliczky Péter
főiskolai tanár*

V. évfolyam
Látássérültek pedagógiája – egyetemi szak
ELTE
Bárcsi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar

DISABILITY CULTURE? KÉRDŐJELEK A TEVÉKENYSÉGÜNKBEN ÉS RÉSZVÉTELÜNKBEN AKADÁLYOZOTT EMBEREK SZUBKULTÚRÁJÁNAK EGZISZTENCIÁLIS ÉS TARTALMI HORIZONTJÁRÓL

A tevékenységünkben és részvételünkben akadályozott emberek szubkultúrájának kutatására irányuló törekvések elméleti háttere és gyakorlati eredményei egy új tudományt (disability culture) szönek a jelenség köré. Három évtizede a témában folyó, a világ egyre több országában megjelenő diskurzus bemutatására vállalkozik a tanulmány, keresve a választ

arra, hogy mit jelent a fogalom; 'disability culture', mi a célja és feladata, illetve valóban létezik-e az, amire utal?

Ezen új diszciplína terminológiai problematikáinak, tudomány-rendszertani helyzet- és szerepképének, ill. fejlődéstörténetének bemutatását követően a dolgozat ismerteti az angolszász szakirodalomban legelterjedtebb disability-culture meghatározásokat (történelmi/nyelvi megközelítés, társadalmi/politikai értelmezés, perszonális/esztétikai meghatározás), amelyek elméleti bázisát és elemi különbségét a (szub)kultúra-fogalomra vonatkozó elérő definíció használata adja. A tanulmány utolsó része a szerző egyéni értelmezését mutatja be a témában, a tevékenységben és részvételben akadályozottság fogalmi és egzisztenciális horizontjait elemezve a kulturális antropológiában. Ebben a megközelítésben a tevékenységükben és részvételükben akadályozott emberek szubkultúrája minden olyan tanult viselkedést és képzetet jelent, amelyet a tevékenységében és részvételében akadályozott ember léthelyzete indukál vagy érint, s ezen új tudomány a szubkultúra sajátos fogalmi-, tárgyi-, kommunikációs-, hagyomány-, és szokásrendszerét hivatott kutatni. A tanulmány fő célja, hogy felhívja a figyelmet a kulturális antropológiai aspektus fontosságára és újszerűségére, illetve, hogy hazánkban is elindítsa a témában való együttgondolkozást.

MÁCSAI BOGLÁRKA

VI. évfolyam
Néprajz szak
Pécsi Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar Néprajz és Kulturális
Antropológia Tanszék

*Konzulens: Nagy Zoltán
egyetemi docens*

CIVIL VALLÁS A POSZTSZOVJET OROSZORSZÁGBAN

A dolgozatomban tárgyalásra kerülő téma kiindulópontja az oroszországi háborús hősök emlékének múzeumi reprezentációja. Az iskolákban található múzeumok és hősi emlékművek szemiotikai elemzése három lehetséges értelmezését adja a hősök társadalmi szerepének. Egyrészt emléküik által a hősiesség és a hazáért halt halál erénnyé és követendő mintává válik a felnövekvő generációk számára, ez a hősiesség pedig egy továbbadandó kulturális hagyományként értelmeződik. Másrészt a személyes és történelmi emlékezet metszéspontján a hős olyan emlékezhelyként tűnik fel, mely előhívja és formába önti az

emlékezés módját. Harmadrészt pedig ez az emlékezés biztosítja az elhunyt katonák továbbélését a társadalomban, mely továbbélésnek szakralizált jelleget kölcsönöz mindaz a múzeumi eszköztár, mely a hősöket a keresztény szentekhez teszi hasonlatossá.

Ezeknek a tulajdonságoknak a relációjában a hős komplex kulturális szimbólumként jelenik meg, ez a szimbólum pedig ablakot nyit arra a társadalmi értékrendszerre, mely meghatározza, kiből válhat jó hazafi. A globális érték- és eszmerendszer, melynek középpontjában a jó állampolgár nevelése áll, s az ennek megvalósítására alkalmazott szakrális jellegű eszközök és attitűdök az egykori szovjet, s a jelenlegi oroszországi civil vallás kereteit rajzolják ki.

A két állam civil vallásának jellemzői és mechanizmusai szoros kapcsolatban állnak egymással. Így dolgozatom elméleti háttérét is elsősorban a posztszovjet kutatási irányzat határozza meg, melynek lényege szerint a mai Oroszország csupán a szovjet orosz átalakulás ok-okozati viszonyában érthető meg igazán. A háborús hős olyan kulturális kategória, mely alkalmazkodni tud a változó kontextusokhoz, ugyanakkor a szovjet és oroszországi történelmi emlékezetben való állandóságával meg tudja őrizni a generációk közötti folytonosság látszatát, és képes olyan törések elhomályosítására, mint a Szovjetunió szétesése.

STARCSEVICS NIKOLETTA

*Konzulens: Tengerdi Antal
c. egyetemi docens*

IV. évfolyam
Szociálpedagógia szak
Nyugat-magyarországi Egyetem
Benedek Elek Pedagógiai Kar

VÉLEMÉNYMEGOSZTÓ SZUBKULTÚRA: EMO!

A dolgozat témájául napjaink sajátos szubkultúráit, ezen belül az emót választottam. Célom, hogy dolgozatomban bemutassam, hogy mit tart a tudomány szubkultúrájának, ezek közül melyek a legjellemzőbbek. Foglalkozom az egyre jobban terjedő emóval, annak jelentésével, történetével, magyarországi megjelenésével, és divattá válásával. Lakókörnyezetemben, Tapolcán 13-18 éves fiatalok körében végzett vizsgálattal szerzett ismeretek birtokában szeretnék eloszlatni, vagy éppen megerősíteni minél többet az ezzel a témával kapcsolatban keringő vélekedések, tévhitik közül. Elsősorban arra kerestem a választ, hogy mi motiválja a fiatalokat arra, hogy vállalják az „emósággal” együtt járó

szerepeket. A motivációk, indokok mellett próbáltam választ kapni arra is, hogy mit szól a fiatalok közvetlen környezete, az iskolai, osztály közösség a nem éppen hétköznapi megjelenésükhöz.

Hipotéziseim között azt állítottam, hogy „Az osztályközösségek elfogadják az emo társaikat.” A vizsgálati adatokból kitűnik, hogy erőteljes elutasítás jelenik meg az emojelenségkörrel, emókkal kapcsolatban. A közel 40%-os elutasítást magasra értékelem, és elgondolkodtatónak (mindenképpen tovább vizsgálándónak) tartom.

„A vizsgált korosztály elfogadóbb a homoszexualitás iránt, mint a társadalom többsége.” A vizsgálat erre vonatkozó eredményeit szemlélve azt tapasztalhatjuk, hogy ismét téves volt a hipotézis, hiszen mérhető módon elutasítóbb a homoszexualitás iránt is a vizsgált közösség.

„Az emo gondolatiságának és külsőségeinek inkább a városi fiatalok a követői.” Valóban azt találtam, hogy jelentős mértékben (kétszeres) arányban felülreprezentáltak a városi fiatalok között az emók.

„Az általános értékekkel való azonosulásokban az emo különbözik nem emo társaitól.” Ennek az állításra irányuló vizsgálat hozott előre nem feltételezett eredményt is. Nem csak az emo nem emo relációban találtam értékelhető eltéréseket, hanem a különböző iskolatípusba járó fiatalok között is. „Az emók megengedőbbek az autóagresszióval és az öngyilkossággal kapcsolatban” A vizsgálati adataimból és elemzéseimből nem igazolható az állítás.

SZÁLKAI KINGA

II. évfolyam
Biztonság- és védelempolitika MSc
Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem

*Konzulens: Dávidné Koppányi Zsuzsa
főelőadó*

**HANDMAIDEN OF THE MILITARY? -
az alkalmazott antropológia és a haderő együttműködésének etikai kérdéseiről**

Az Amerikai Egyesült Államokban 2004-ben kezdődött meg az a folyamat, melynek hatására a kulturális megértés kérdése egyre központibb problémává vált a Pentagonban. Az iraki és afganisztáni háború kapcsán antropológusok és katonák ugyanazt emelték ki: a két hadszíntéren folyó új típusú háború megvívásához a társadalmak, kultúrák és motivációk

megértésének kivételes képességére van szükség. Az antropológia alkalmazása tehát fontos szerepet kap a hadszíntéren, az új típusú műveletekben a helyi civil népesség megértése, a „szívek és elmék megnyerése” talán még a katonai sikereknél is fontosabb a végső győzelem kivívásához. De vajon meddig segítheti egy antropológus a haderő munkáját anélkül, hogy a kémkedés vádjá érné, vagy a tudományosság etikai előírásainak megszegésére kényszerülne? Etikusa egyáltalán az antropológia alkalmazása ilyen esetben? Az alkalmazott antropológia és a haderő együttműködésének kérdése a XX. század során már több alkalommal nagy vihart kavart, a XXI. század új kihívásai és az erre adott válaszok hatására pedig a vita talán aktuálisabbá vált, mint valaha.

Dolgozatomban a haderő és az alkalmazott antropológia kapcsolatának aktuális etikai kérdéseivel foglalkozom, feltárom az említett viták főbb csomópontjait, majd szélesebb kontextusba helyezem az alkalmazott antropológia elméletének és gyakorlatának a haderőhöz kapcsolódó aspektusait. Hipotézisem, hogy az antropológia katonai célokra történő alkalmazása nem tekinthető egyértelműen „etikusnak” vagy „etikátlannak”. Ez véleményem szerint egy hamis dilemma, a tulajdonképpeni kérdés az alkalmazott antropológia *módszereire* vonatkozik. Kutatásom bemutatja, hogy nem lehetséges „igazságot tenni” az alkalmazott antropológia katonai célokra történő felhasználásának etikusságát illetően, és csupán az egyre szélesebb körű elméleti diskurzus, valamint a gyakorlatban megvalósult programok nem részrehajló értékelése hozhat kompromisszumot a kérdésben.

SZIGETI ESZTER

*Konzulens: Havasréti József
egyetemi docens*

VI. évfolyam
Kommunikáció-német szak
Pécsi Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

**SZUBKULTÚRÁK, INTERNETES KÖZÖSSÉGEK; AZ LD50 HONLAP
FELHASZNÁLÓI KÖRE**

Dolgozatomban az LD50 nevű honlapot (www.ld50.hu), valamint annak felhasználói körét mutatom be. Az LD50 oldal eredetileg goth és cyberpunk felhasználók számára készült, mára egy „interszubkulturális” portállá vált. Felhasználói között egyaránt jelen vannak a goth, cyberpunk, metal, és az elektro szubkultúrák képviselői is. Kutatásom során azt vizsgáltam, hogy ezen a közös oldalon/ennek az oldalnak a hatására létrejön-e valamiféle keveredés az

egyedülállóan mondható, mivel nálunk ez az egyetlen olyan portál, amely nem specifikusan egy szubkultúra felhasználói számára készült. Empirikus kutatásom során nyitott kérdéses kérdőívek kitöltésére kértem az oldal regisztrált felhasználóit, valamint három mélyinterjút készítettem két jelenleg is aktív taggal, illetve az oldal alkotójával.

Kutatásom célja az LD50 honlap „interszubkulturális” közösségének bemutatásán túl a hálózat egyre jelentősebbé váló, speciális közösségképző erejének bemutatása.

TÓTH JUDIT GABRIELLA

*Konzulens: Dr. Kotics József
egyetemi docens*

Végzett hallgató

Kulturális antropológia MA szak
Miskolci Egyetem
Kulturális és Vizuális Antropológia Intézet

A RÉPÁSHUTAI SZLOVÁKOK IDENTITÁSA

AZ OTDK dolgozat témája egy borsod megyei faluban, Répáshután élő szlovákok identitása. A pályamunka vizsgálja a nemzetiség asszimilációját, csoportkohézióját és az etnikai identitás átörökösítését, mely a nemzetiségi lét fenntartásához nélkülözhetetlen.

A kutatómunkát a szerző 2005-ben kezdte és résztvevő megfigyeléssel végezte, melynek során strukturálatlan interjúkat alkalmazott. A kutatás eredményei megvilágítják azokat a szocializáció színtereket, ahol nyelviség megvalósul és betölti szerepét: az egyik a család, a másik az iskola. Az interjúk során megállapítást nyert, hogy Répáshután egyre több vegyes házasságot kötnek, és a középkorú, magukat szlováknak valló emberek számára a nyelv már nem jelent sajátos, identitást meghatározó tényezőt. A nyelv átörökösítése teljesen az idősekre hárul. Azonban az idősebb generáció azon törekvése, hogy a szlovák nyelvet megtanítsa unokáinak, nem jelent semmiféle garanciát arra, hogy az unoka számára is ilyen fontos lesz majd annak továbbadása. A nyelv lassú eltűnését ösztönzi a magyar nyelvű egyházi szertartások, melyek egy többségében magyarok lakta településen, Bükkszentkereszten történik.

Répáshután az asszimilációs folyamat egyre inkább felgyorsul, és idő kérdése, hogy mikortól beszélhetünk nyelvváltásról nem csupán a vallás, hanem más interakciós mezőben is,

mint a családon belüli kommunikáció. Valójában csak az évtizedeken át megtartott és megőrzött kulturális tradíciók azok, amelyek fenntarthatják a répáshutai szlovák közösséget. Az olyan hagyományok, mint a néptánc vagy a szlovák ételek jelentik identitásuk magvát és a csoportkohézió biztosítékai.

VARGA ILDIKÓ

*Konzulens: Szijártó Zsolt
Tanszékvezető egyetemi docens*

II. évfolyam
Kommunikáció és Médiatudomány MA szak
PTE-BTK

A KÖZÖSSÉGI TEREK HASZNÁLATÁNAK VÁLTOZÁSAI PÉCSBÁNYA ÉS VASASBÁNYATELEP PÉLDÁJÁN

Dolgozatom Pécsbánya és Vasasbányatelep közösségi tereit, azok használatának változásait mutatja be az 1950-es évektől a bánya bezárásáig (1993), különös tekintettel a lakóhely, helyi fogyasztás- és a szórakozás színtereire. Az összehasonlítás során figyelembe vettem a munkástelepek Pécshez viszonyított földrajzi helyzetét, szerkezeti és funkcióbeli különbségeit. Vizsgálatom legnagyobb részben félig strukturált interjúkon, valamint az adatközlőktől kapott tárgyak, fényképek és dokumentumok elemzésén alapult. A dolgozatban hangsúlyos szerepet kap az egyéni interpretáció és visszaemlékezés, amelyet az ott élők belső perspektívájának és szemléletmódjának megismerése miatt különösen fontosnak tartottam. Kutatási hipotézisem szerint a zárt munkástelepek széthullását nem lehet egyetlen tényező – a bányabezárás – következményének tekinteni. Az interjúk elemzése során ugyanis bebizonyosodott, hogy a telepek szerkezeti átalakulása már az 1950-es évek végén megjelenő – a század második felére látványossá váló – modernizációs folyamatok hatására megkezdődött. Jól látható ez a bányászat megítélésének változásából, valamint a lakosok életét több szálon is az üzemhez és a telephez, annak közösségi tereihez kapcsoló összetartó erő gyengüléséből. Az adatközlők elbeszéléseiből nyomon követhető az a társadalmi, gazdasági, politikai és szemléletbeli átalakulás, amelynek következtében egyre nagyobb külső – nem a bányaműveléshez kapcsolódó – befolyás jelent meg az 1950-es évekig erőteljesen zárt telepeken. A növekvő mobilitás és az új életperspektívák kihatással voltak a lakosok életvitelére és szerkezetére. Mindezek jól nyomon követhetők a kolóniák közösségi tereinek, azok jelentőségének, funkcióinak átalakulása alapján.

Végzett hallgató
Szabad bölcsészet szak
Zsigmond Király Főiskola

CSALÁDI ÉLET, LÉTMÓD ÉS "SÚL" - NŐK ÉS GYERMEKEK A TÓRA SUGARÁBAN

Dolgozatomban a kortárs zsidó családi életet és gondolkodást kívántam bemutatni, legfőképpen a zsidó nők szemszögéből.

Tanulmányaim összegző szándékával és szakirodalmi tájékozódást követő témaválasztással olyan tematikát szándékoztam választani, melynek feltárásában, kutatásában saját hozzájárulásomat érvényesnek tekinthetem, mert ilyen szempontú interpretációval nem találkoztam. Ennek empirikus megvalósítása során törekedtem a lehető legjobban megismerni és megérteni a zsidó nők gondolkodását, ezért részt vettem különböző nők és gyermekek számára rendezett programokon, melyek alkalmával fő szándékom a mind több résztvevővel minél árnyaltabb összkép kialakítása volt. Különösen a nők és a gyermekek családban, illetve a vallásban betöltött szerepei, helyzetei, feladatai érdekelték igazán. A témaválasztás alapján legreprezentatívabbnak minősülő szintér, a Chábád Lubavicsiak által szervezett Álef kids programsorozat keretében alkalmam nyílt megismerni zsidó családokat, köztük az interjúim alanyaiként megszólaló anyukákat, nagymamákat. A velük való beszélgetéseim révén ismerkedtem meg közelebbről a vallással, és tudtam meg értékes részletinformációkat az ő életükkel, értékrendjükkel, felfogásmódjukkal kapcsolatban. Így kutatómunkám során fény derült arra, hogyan is gondolkodnak a zsidó nők az életükben bekövetkező főbb sorseseeményekről és mindennapi kulturális mintákról, mint a vallásgyakorlási feladatok a nők számára, a párválasztás, a házasság, a gyereknevelés, és sajnálatos esetekben a válás. Dolgozatom elkészítése során ezen témakörökről kérdeztem őket mélyinterjúk keretében, rendszerint saját társadalmi környezetükben vagy élethelyszíneiken, ezáltal a szakirodalomban olvasottakat válaszaikkal, életútjaikkal vett tapasztalataikkal tudtam alátámasztani vagy megcáfolni. Munkám számos tekintetben az ismeretek összegzésének, néhány pontján (mint számos más kortárs kutatási anyag) talán kiegészítő és árnyaló hozzájárulásnak tekinthető a hazai szakirodalom választott témaköréhez.

MÉDIA- ÉS KOMMUNIKÁCIÓTUDOMÁNYI TAGOZAT

A SZEXUALITÁS ÉS A NEMI SZEREPEK ÁBRÁZOLÁS A VIDEÓKLIPEKBEN

Kutatásom során a populáris zene elengedhetetlen vizuális kiegészítőjét, a videóklipet vizsgáltam meg. Érdeklődésem középpontjában a jelenlegi férfi- és nőábrázolási trendek állnak. Meglátásom szerint a szexualitás és nemi szerep ábrázolása függ az „eladandó termék” (vagyis a zeneszám, illetve az előadó) zenei stílusától, a formáció típusától (együttes vagy egyéni előadó) és az előadó nemétől. A női és férfi szexualitás típusait ezek alapján próbálom megfogalmazni és elkülöníteni. Egyik kiindulási pontom a sokat emlegetett pop és rock megkülönböztetés, amelyek tulajdonképpen a nemi dichotómiát felidéző attribútumokkal felruházott kategóriák. Célom többek között kideríteni, hogy helytálló-e ma ez a felosztás.

Vizsgálatom tárgya a „mainstream”, vagyis az MTV Video Music Awards 'Video of the year' (vagyis az év videója) díjra jelölt klipjei az elmúlt évtized adott éveiből. Ezek alapján úgy tűnik, hogy nem egyenlően befolyásolják a szexualitás megjelenését az általam felsorolt szempontok: a zenei stílus tényezője sokkal kevésbé bizonyul meghatározónak, mint a nem és a zenei formáció felállásából adódó variációk. Egyre nagyobb átjárást fedezhetünk fel a stílusok között, ezért sem fogalmazhatók meg egyértelmű sémák: egy előadó többféle stílusban is alkothat, másrészt a nemek a stílust sem korlátozzák.

Mindezek mellett továbbra is igaznak látszik, hogy a könnyűzenében a nőnek csak énekesként van bevett helye, és a nő szexuális tárgyként való ábrázolásának mértéke összességében nem csökkent (amellett, hogy a férfiaknál is gyakrabban előfordul, mint régen), eszközeiben pedig követi az elmúlt évtized irányvonalát, vagyis egyre provokatívabb. A zene szocializáló funkcióját tekintve azonban fontos és kedvező tendencia a szexualitás ábrázolására reflektáló, kritikus attitűd megjelenése pár (egyelőre igen kevés) előadónál.

A BEATLES-INNOVÁCIÓ

Kutatásom célja annak a hipotézisnek az igazolása volt, mely szerint egyrészt a hatvanas években a Beatles-jelenség szoros összefüggésben állt az aktuális mediális változásokkal, másrészt az együttes ilyen módon kialakult vizuális kommunikációjának újszerűsége fontos indítója volt a később széles körben elterjedő videoklip kultúrájának. A dolgozat írása során a fenti kérdésekkel foglalkozó két fő fejezetben (A hatvanas évek és a Beatles kapcsolata; Kép és hang) így eltérő módszereket alkalmaztam, főként külföldi szakirodalomra támaszkodva. Először a tágabb kontextustól a szűkebb téma felé haladtam a kor kultúrtörténetét vizsgálva, a hatvanas évek társadalmi háttérétől a meghatározó technológiai változásokig (televízió és rádió). Később az együttes néhány mozgóképes reprezentációját elemeztem mélyebben, külön alfejezetet szánva az *Egy nehéz nap éjszakája* című filmnek. Néhány promóciós film részletes vizsgálatát követően dolgozatom végén az alábbi főbb megállapításokat tehettem. Az évtized mediális változásai következtében a csapatnak lehetősége nyílt tévéképernyőn keresztül turnézni és így – a televíziós médium adottságait kihasználva – a zenét vizuálisan is megjeleníteni. Ez a tendencia Nagy-Britannián túl különösen ismertté vált az Egyesült Államokban, ahova a hatvanas években betört a Beatles vezette „brit invázió”. Az 1964-es első Beatles-filmet négy másik követte, 1965-től pedig a hangot és a képet, a lemezeiket és a promóciós filmeket együtt jelentették meg a piacon. Az *Egy nehéz nagy éjszakája* újításainak (a dolgozatban részletesen elemzett műfaji és formanyelvi adottságok) köszönhetően a zene képi ábrázolása kiszabadult az instrumentális keretek közül. Így megjelentek a nem előadás alapú felvételek, melyek indító mérföldkövé váltak a televíziós videoklip formátum-csatornák kialakulásához vezető úton.

**HOGY IS MONDJAM? A NON-VERBÁLIS JELEK TANULHATÓSÁGA ÉS
TANÍTHATÓSÁGA A RETORIKÁBAN**

Kutatásom céljával azt tűztem ki, hogy egy olyan módszert keresek, amellyel segíthetek főiskolás hallgatóknak abban, hogy előadásmódjuk fejlődjön, érvényes gondolataikat hallgatóságuknak közvetíteni tudják.

A módszer a klasszikus retorika tanait követve – az előadásmódhoz a taglejtést, a mimikát és a hanghordozást csoportosítják – próbálja fejleszteni a hallgatók non-verbális kommunikációját. A vokalizás nem kap szerepet a kutatásban, azt a beszédtechnika kimerítően taglalja. Cél tehát a taglejtésbeli (gesztus) és a mimikai kifejezőerő növelése. Közvetlen színházi tapasztalataim arra engedtek következtetni, hogy azokkal a gyakorlatokkal, melyeket színészhallgatókkal végeztetnek, előhívható az élénkebb non-verbális kommunikáció egy nem színházi – jelen esetben retorikai – szituációban is. A kutatás színházelméleti alapja Konsztantyin Szergejevics Sztanyiszlavszkij orosz színházi gondolkodó elmélete.

Egy kétnapos intenzív kurzus adja a dolgozat gyakorlati részét, ahol a retorikai alapok elméleti megismerése után a főiskolai hallgatók írtak egy beszédet, amit elmondtak a többiek előtt, azt videóra rögzítettük, majd elemeztük non-verbálisan, ezt követően egy közös színházi gyakorlatsor után mindenki – a látható akadály tükrében – kapott egy színházbeli instrukciót, ami gyakran a fizikai lazítást, a figyelem összpontosítását és a feszültségek legyőzését célozta meg. Mindezek után újból el kellett mondaniuk a beszédet. A dolgozat a két beszédmondás közti különbséget írja le. Azt, hogy mennyire gazdagodott non-verbális kifejezőeszközökkel kommunikációjuk.

A kurzus eredménye azt mutatja, hogy a módszer a hallgatók esetében alkalmazható, non-verbalitásuk gazdagodott, fejlődött előadásmódjuk. Ezért a dolgozat írója tovább kutatja témáját minél több gyakorlati kurzus szervezésével a módszer tökéletesítése érdekében.

MILITÁNS KATOLICIZMUS ÉS PROPAGANDA

Bangha Béla a katolikus megújulási mozgalom egyik közismert személyisége 1917-ben meg volt győződve arról, hogy „*nemcsak az a kérdés, hogy mi az igazság, hanem hogy el tudom-e ezt az igazságot százezrekkel fogadtatni*”. Ebben a szellemben próbálta a sajtót a katolikus megújulás szolgálatába állítani mivel úgy vélte, a társadalom megszólítása terén az egyháznak új módszereket kell kipróbálnia. A sajtóban valódi fegyvert látott, amellyel síkra szállhat a katolicizmus védelmében.

1918 januárjában a sajtókérdés már olyannyira jelentős szerepet töltött be a keresztény közgondolkodásban, hogy egy nagyszabású társadalmi megmozdulás jött létre a katolikus sajtó megújítására, amely egyházi és világi köröket is meglepő eredménnyel zárult. A Központi Sajtóvállalat javára a januártól októberig tartó részvényjegyzési időszakban a korabeli viszonyok között rekordnak számító alaptőke jegyeztetett. Dolgozatomban arra a kérdésre kerestem a választ, minek köszönhető a sajtóvállalat részvényjegyzési sikere, és milyen jelentőséggel bír a kezdeményezés a katolikus sajtó történetében. Munkám során azt a hipotézist igazoltam, miszerint a kiemelkedő eredmény annak köszönhető, hogy a mozgalom vezetői felismerték, az eljövendő kor a tömegek kora lesz, ezért a tömeges eszemeterjesztésre kell berendezkedni, amelyhez új kommunikációs és meggyőzési módszereket kell alkalmazni, és mozgósítható szervezeti hálózatokra van szükség. A sajtómozgalom harciasan képviselte az egyház érdekeit és hirdette tanítását, tartalmi és formai téren viszont új módszerek alkalmazásával próbálta az egyház üzenetét eljuttatni a tömegekhez. A Központi Sajtóvállalat létrejötte nem csupán mint társadalmi megmozdulás, de mint sajtótörténeti esemény is meghatározó volt. A részvényjegyzés során megmutatkozott, hogy a katolikus egyház az új kommunikációs eszközök segítségével jelentős sikereket érhet el a tömegeket megszólításában. A mozgalomnak köszönhetően a sajtókérdés jelentős szerepet kapott a katolikus közgondolkodásban, ami megteremtette

a feltételeket ahhoz, hogy a katolikus sajtó az új típusú sajtószervezetnek köszönhetően a fejlődés útjára lépjen.

BORS RÉKA

II. évfolyam
kommunikáció és médiatudomány MA szak
ELTE

*Konzulens: dr. Hammer Ferenc
egyetemi adjunktus*

PRO-ANOREXIA KÖZÖSSÉGEK AZ INTERNETEN

Hetente jelennek meg cikkek mind a nyomtatott sajtóban, mind az online médiában a különböző evészavarokról. Az anorexiában és a bulimiában szenvedők száma végesen nő, ráadásul az utóbbi néhány évben egy új jelenség is felütötte a fejét a világhálón: az evészavarokat támogató, úgynevezett pro-anorexia honlapok. A pro-anorexia honlapok fórumain szerveződő csoportok új terepül szolgálnak a szubkultúra kutatás számára. Magukat a tökéletességért harcoló elitnek is nevezik, akik akár képesek meghalni is a tökéletes soványság elérésének érdekében.

Dolgozatom célja, hogy meghatározzak egy releváns szubkultúra fogalmat, majd ennek segítségével elemezzem a pro-anorexia közösséget, mint szubkultúrát. Mindeközben áttekintést nyújtok az anorexia megértéséhez szükséges összefüggésekről, mint amilyen a *test és társadalom/kultúra viszonyának változásai*; az *anorexia és test* kapcsolata; a *betegség-diskurzus* és a *társadalmi,- kulturális változások* közötti összefüggések; az *anorexia történetének* rövid leírása vagy az *anorexia üzenete*.

Az elemzésem terepét 2 pro-anorexia és 1 pro-ed (pro-eating disorder, azaz evészavart támogató) honlap adja. Tartalomelemzéssel kívánom bizonyítani a hipotézisemet, miszerint a pro-anorexia/pro-ed honlapokat látogatók közössége szubkultúrának minősül. Valamint, hogy a szubkultúra kialakulásának egyik legfőbb oka a betegségről folyó diskurzus megváltozása. A tartalomelemzés és a szakirodalmak feldolgozása után kapott eredmények alapján azt a következtetést vontam le, hogy a pro-anorexia közösségek megfeleltethetők a dolgozatomban leírt deviáns szubkultúra fogalomnak.

BUDAI ANNA MÁRIA

*Konzulens: Dr. Pusztai Bertalan
egyetemi docens*

VI. évfolyam
Történelem - kommunikáció szak
Szegedi Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

A THAIFÖLDI TURISZTIKAI REKLÁMOK TÁRSADALOMTUDOMÁNYI ELEMZÉSE – AZ AUTENTIKUSSÁG, A POSZTKOLONIALIZMUS ÉS A SZEKTURIZMUS JEGYÉBEN

A dolgozat thaiföldi turisztikai reklámok elemzésével foglalkozik. Mivel ezeket leginkább marketing szempontból vizsgálják, a szerző egy új kutatási témát kíván beemlíteni a társadalomtudományos diskurzusba. Emellett, a reklámokon keresztül feltárja – a kortárs társadalmak egyik legnagyobb migrációs folyamatának – a turizmus bizonyos jelenségeit is.

Az elemzés módszertana igen szerteágazó – reklámalemzéstől a különböző elméleti keretekben történő vizsgálatig –, ezért állításai alátámasztásához a humántudományokban egyre fontosabbá váló vizuális kultúrakutatást (*visual culture studies*) választotta a szerző. A humántudományokban lezajlott képi fordulat után jelent meg ez az irányzat, amelyet hasonlóan a kritikai kultúrakutatáshoz, sokkal inkább vizsgált témája határoz meg, mintsem kidolgozott módszertana. A dolgozat három elméleti kérdéssel foglalkozik részletesen. Ezek az autentikusság, a posztkolonialitás és a szekturizmus. A reklámokban látott képek, emberek és azok interakciója kiindulásként szolgál ezekhez a vizsgálati szempontokhoz. Az eredetiség kérdését Dean MacCannell színre vitt autentikusság elméletének segítségével vizsgálja a szerző. A posztkolonialitás diskurzus bemutatásához Edward Said írásait használta fel. A harmadik kérdés pedig abból a nyíltan meg nem jelenített témából ered, ami Thaiföld kapcsán elsődleges hívó szó szinte mindenki számára, ez pedig a szekturizmus. A jelenség ugyanúgy megfigyelhető a karibi térségben, így további, összehasonlító vizsgálatra is lehetőséget ad. Fontos leszögezni, hogy a dolgozat nem a reklámok eredetiségét kívánja vizsgálni, illetve vitatni. Elsődleges célja, hogy rávilágítson a látható világban tapasztalt élmények különböző aspektusaira, kiemelve azokat a mögöttes tartalmi elemeket, amelyeket sokan nem érzékelnek, így kevésbé tudnak tudatosan viszonyulni ezekhez.

III. évfolyam
Kommunikáció – és médiatudomány szak
Debreceni Egyetem
BTK Kommunikáció- és Médiatudományi
Tanszék

A KULTURÁLIS KÜLÖNBSÉGEK MEGJELENÉSE ÉS KEZELÉSE, VALAMINT KAMATOZTATÁSA A VÁLLALATI ÉRTEKTEREMTÉS FOLYAMATÁBAN - A MOL CSOPORT PÉLDÁJA ALAPJÁN

Dolgozatom a kulturális sokk jelenségét vizsgálja a MOL csoport külföldi kiküldetésben lévő menedzsereinek élményei alapján. Célom, hogy kutatásom során feltérképezzem a kulturális sokk bekövetkeztét a vizsgált menedzsereknél. Kérdés, ha valóban bekövetkezett, akkor ez a szakirodalmak alapján elvárható módon történt-e meg? A dolgozat három bevezető fejezettel indít, amelyben a vizsgálathoz szükséges fogalmakat és a témát mutatom be, majd ezt egy elemző rész követi, melyben magáról a MOL csoportról is szó lesz. Dolgozatom egy általam elkészített hipotézisvizsgáló kutatást mutat be, amelynek megfelelően a munka elején egy előzetes hipotézist állítottam föl. Elemzésem alapvetően egy empirikus, kvalitatív kutatás, ám néhol kvantitatív elemeket is tartalmaz. A menedzserek élményeit egyéni mélyinterjúk segítségével térképeztem föl. Elemzésemhez Geert Hofstede kulturális dimenzióit is segítségül hívtam. Néhol kutatásom az ő megállapításaitól eltérő eredményekre jutott. Ezen eltérésekre számos magyarázatot és példát hoz a dolgozat. A kutatás hipotézise csak részben igazolódott be: hiszen igaz, hogy a megkérdezettek közül mindenki megélte a kulturális sokkot, ám nem a szakirodalom alapján kijelölhető elvárások szerint.

II. évfolyam
Kommunikáció és médiatudomány szak
Debreceni Egyetem

A MAGÁNÉLET HALÁLTUSÁJA, VALÓ VILÁG 4 A MÉDIÁBAN

A valóságshow-k napjainkban mélyen beépültek a kereskedelmi tv-csatornák műsorába. Adásidejük bővülése mellett egyre több típusukkal találkozhatunk a képernyőn. Bár erősen megosztják a nézőközönséget, fokozódó nézettségük is jelzi, hogy a társadalomra gyakorolt hatásukkal egyre inkább számolnunk kell.

A *Való Világ 4* műsora jól példázza azt is, hogy ez a hatás kölcsönös. A népszerű reality legújabb szériájának szereplői ugyanis főként a mai társadalomban is megfigyelhető embertípusoknak felelnek meg. E kategóriák egyik fő jellemzője az, hogy személyiségük belső jegyeit külső megjelenésükkel is igyekeznek kihangsúlyozni: azaz különböző *testképek* hordozói. Esetükben a *megtestesítés* tehát szó szerint és képletes értelemben egyaránt igaz.

A különböző testképek szerinti megközelítés azért is tanulságos, mert nemcsak a közönség, hanem a valóságshow világához kapcsolódó egyéb médiumok: az online felületek, a bulvársajtó és a billboardok is gyakran ebből a szemszögből foglalkoznak a szereplőkkel és a műsorral egyaránt. Vizsgálódásaim főként ebből a szempontból kiindulva közelítenek a *Való Világ 4* műsorához, valamint a hozzá kapcsolódó jelenségekhez. Munkámban tehát foglalkozom a szereplők magatartásával: viselkedésük, egyéniségük mennyire van összhangban az általuk megjelenített testképekkel? Vizsgálom a különböző befogadói attitűdöket: milyen mértékben képesek a nézők azonosulni a különböző szereplők egyéniségével, testképeivel? Dolgozatomban arra is rámutatok, hogy a bulvársajtóban milyen újságírói szelekció tapasztalható a műsorral kapcsolatban. Vizsgáltam azt is, hogy a műsor szerkesztői betartják-e az általuk készített etikai kódex szabályait saját csatornájukon, illetve a más csatornán sugárzott kiegészítő műsorokra alkalmazzák-e ugyanezeket az elveket. Továbbá felfigyeltem a különböző médiumok szerepére is a hétköznapi testek sztártestekké válásában.

Mindezek tükrében igyekszem választ adni a valóságshow-k egyre növekvő népszerűségére. Ezek ugyanis – bár tartalmuk és megközelítésmódjuk sokakból jogos

visszatetszést vált ki és ellenérzéseket ébreszt – szoros kapcsolatban vannak a mai társadalmakat mélyen érintő problémákkal.

ERDÉLYI ILDIKÓ

I. évfolyam
Kommunikáció- és médiatudomány MA
Debreceni Egyetem
Bölcsészettudományi Kar

*Konzulens: Dr. Kovács Béla Lóránt
egyetemi adjunktus*

A BÖRTÖNTETOVÁLÁS MINT SZOCIÁLIS KIFEJEZŐESZKÖZ

Dolgozatom célja az, hogy bebizonyítsam azt a tézist miszerint a test médium, s hogy a tetoválások, illetve azon belül a börtöntetoválások szociális kifejezőeszközként is funkcionálhatnak. A kutatási terület fontossága abban rejlik, hogy napjaink világát a non-verbális kommunikáció előtérbe helyezkedése jellemzi a verbális kifejezőmóddal szemben. Ez a „szavak nélküli” információátadás azonban csak kevesek számára dekódolható; elsődlegesen csak az adott szociális környezet számára érthető ez a kommunikációs forma, az „avatatlanok” számára kódolt információt rejt. Dolgozatom koncepciója ezen „stigmák” vizsgálatán és értelmezésén alapszik. Kutatásom során az általam készített interjú és magyar illetve külföldi szakirodalmat használtam. S azt a konzekvenciát vontam le a börtöntetoválások vizsgálata során, hogy a test médium, mivel ez esetben a test maga az üzenet, tehát a börtöntetoválás értelmezhető szociális kifejezőeszközként, s nem csak az adott szociális környezetben.

FEKETE ILDIKÓ

III. évfolyam
Szabad bölcsészet szak
Debreceni Egyetem

*Konzulens: Dr. Oláh Szabolcs
egyetemi docens*

KÖZÖSSÉGI ÉRTÉKKÉPZÉS EGY TÉVÉSorozATBAN – A SZÜLETETT FELESÉGEK

Dolgozatom témája a közösségi értékképzés egy tévésorozatban. Ezt a *Született feleségek* című amerikai sorozaton keresztül mutatom be. Célom: megvizsgálni, hogy egy sorozat mivel képes lekötni a nézői figyelmet, továbbá megmutatni a *Született feleségek*ben megjelenő közösség tagjainak kapcsolatait, s ezeken keresztül azt, hogy milyen közösségi értékek jönnek létre a sorozatban. Ehhez a benne meghatározó kérdést használok: a *közösség* és a *titok* egymásra hatása, a *pletyka* és a *titkolózás* közti összefüggés, hiszen az értékek a cselekedetek és döntések által nyilvánulnak meg. Vizsgálati módszerem a *jelenetelemzés*, ami elsősorban *szemiotikai* jellegű. A szemiotikai kódok a jelenetben rám tett hatása által vizsgáltam a lehetséges nézői reakciókat; feltételeztem szociológiailag és kulturálisan kódolt nézőket is. A rejtély, a titok és annak a felfedezése a *krimi* műfajához és szemiotikai műveleteihez viszi közel a sorozatot. A krimi kódja teszi lehetővé a módszertani kötést Roland Barthes szemiotikai olvasásmódjához, melynek egyik összetevője a hermeneutikus kód.

Kutatásom során arra jutottam, hogy a sorozatok tekintetében a különbség a történetben rejlik. *A narratív összetettség folyton hermeneutikaivá válik*, s ez a megértésre készíttettség nem engedi távol maradni a nézőt a sorozattól. Az izgalomban tartáshoz nem szükséges amerikai néző feltételezése. A kulturális helyszín jelentősége csupán annyi, hogy a néző életviteléhez, mindennapjaihoz közelebb áll, ami által a könnyebb azonosulás lehetősége áll fenn. Az általam elemzett és értelmezett eseményszálakból látható, hogy a cselekedetek mögötti okok és mérték alapján történik a közösségből való kiutasítás vagy a közösségbe való befogadás. Sikerült bebizonyítanom: a sorozatban bonyolult értékstruktúra bontakozik ki. Az értékek közvetítődése összefügg a titok és a pletyka működésével, valamint a közösségképződés folyamataival. Az emberi áldozatvállalás, az empátia, a megértés, a megbocsátás, az egymás mellett való kiállás, a tolerancia, a segítőkészség, egymás döntésének

elfogadása a személyes és a közösségi problémák képződése és megoldása közben megmutató értékek. A néző folyton arra van készítve, hogy saját értékítéletét és értelmezését követve alakítsa ki véleményét a sorozatbeli helyzetekről és ezek kezelésmódjairól.

GAZDAGOVÁ IRENA

VI. Évfolyam
Kommunikáció szak
Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Bölcsészettudományi Kar

*Konzulens: Dr. Ujvári Hedvig
egyetemi adjunktus*

A PLAKÁT MINT A KERESKEDELEM ÉS AZ IPAR VIZUÁLIS ESZKÖZE

„1896-ban a plakát végképp polgárjogot nyert.” 1910-ben Faragó megteremti az első magyar képi és verbális Blickfang-ot a *Marha miért nem iszol Gottschlieg rumot*. (Horváth 1986: 2) Ez a két dátum nagyban meghatározza a plakátművészet fejlődését és alakulását. A képek, esetemben a plakát vizuális kommunikáció. Dolgozatomban azt próbáltam bizonyítani, hogy az 1880-as évektől az 1930-as évekig született kereskedelmi plakátok a vizuális kommunikáció méltó reklámhordozói, s egyben közvetítő eszközei voltak. A litográfia felfedezésétől haladva végigkövettem a plakátok fontos állomásait. Kereskedelmi és sajtóplakátok képezik dolgozatomban vázát, a róluk megjelent korabeli kritikák és cikkek keresztül szemléltettem népszerűségüket. A sajtóplakátoknál meghatározó volt a közeg, amiben elhelyezték a konkrét lapot. Kiderült, hogy a korszerű hirdetési módszereket alkalmazó sajtókonzern, *Az Est* a húszas években fontos szerepet játszott az alkalmazott grafika megújításában. (Bakos 2009: 30) Azt is megpróbáltam bemutatni milyen egy jó plakát, mik azok az elengedhetetlen módszerek, melyek szükségesek ahhoz, hogy évekkel később is emlékezzünk egy plakátra. Külön részt szenteltem a magyar plakátnak, és a meghatározó hazai plakátfiguráknak. Kutatásom alatt kiderült, hogy egyes esetben egy plakátot egy festmény ihletett. Rendszereztem téma szerint a plakátokat, igyekeztem azokat a kategóriákat alapul venni, melyekben sok jó plakát született, mint például a Modiano-plakátok. Bemutattam fő előfordulási helyét, mellyel azt szerettem volna érzékeltetni, hogy maga a felület is rendkívül fontos a plakát hatékonysága szempontjából. Nyilvánvalóvá vált, hogy sajátos képi és tipográfiai aspektusa van a reklám-, esetemben a

plakátnyelvnek. Végül az is bebizonyosodott, hogy plakátokkal jól rekonstruálható egy korszak kulturális és gazdasági története. A plakátok beszámoltak arról, hogy az adott korszakban egyes iparágak túlsúlyban voltak. (Bakos 2009:11)

Vizsgálati módszerem különböző plakátgyűjtemények az érintett korszakra terjedő plakátjainak megfigyelésére, elemzésére, valamint a korabeli kritika és a jelenlegi helyzet összevetésére irányult, melyet sajátos megfigyelések és észrevételek megállapításával egészítettem ki, bemutattam a felfedezett hasonlóságokat más plakátokkal, illetve igyekeztem a plakátokra jellemző motívumokat összegyűjteni, melyek sikeressé tettek egy-egy vizsgált példányt.

ILYÉS LÁSZLÓ

Végzett hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Tanító- és Óvóképző Kar

*Konzulens: Lehmann Miklós
főiskolai adjunktus*

A SZERVEZETT SZURKOLÓI CSOPORTOK KIALAKULÁSA MAGYARORSZÁGON

Dolgozatom tárgya a szervezett szurkolói csoportok kialakulása Magyarországon. A médiában kizárólag a negatív oldalát mutatják be ennek a szubkultúrának. Többek között ezért is esett erre a témára a választásom. A másik ok pedig a kihívás, hogy felkeltsem az érdeklődést. Az anyaggyűjtés nagyon nehéz volt, szinte lehetetlen, hiteles szakirodalmat pedig egyáltalán nem lehetett hozzá találni. Tíz éve, amikor megismerkedtem a mozgalommal, én is csak a felszínére láttam rá. Még most is nehéz minden egyes tábor és minden egyes ultrát/huligánt megérteni, az ő fejükkel gondolkodni. Ezek a futbalszurkolók sajátos szubkultúrát alkotnak, radikális nézeteket vallanak. Az adott rendszerrel nem tudnak azonosulni, viszont nem elég erősek ahhoz, és nincsenek elég sokan arra, hogy változtassanak rajta. Változást azonban szeretnének. Ennek hangot adni hetente egyszer, a stadionok falai között tudnak. A csoportokon belüli kohézió azonban olyan mély gyökerekkel rendelkezik, amely az élet egyéb területein ritkán tapasztalható, szinte kivétel nélküli. A táborokon belüli barátságok pedig egy életre szólóak. Úgy érzem, ezzel az összetartással példát is mutatnak a társadalomnak.

A dolgozat megírása közben falakba ütköztem. A szurkolók a kívülállókkal szemben bizalmatlanok, mivel a lelátókat figyeli a Nemzetbiztonsági Hivatal, és éppen ezért nem szívesen nyilatkoznak. Úgy gondolom, hogy ez a dolgozat egy hiánypótló dokumentum, amelyet a későbbi témafeldolgozásoknál is fel lehet majd használni. Ebben az írásban nem csak egy éves kutatás, hanem tíz év személyes tapasztalat is benne rejlik. Remélem, sikerül előadásommal közelebb hoznom ezt a világot a hallgatók számára.

JUNG ZOLTÁN

Végzett hallgató

Kommunikáció és médiatudomány szak
Pécsi Tudomány Egyetem
Illyés Gyula Főiskolai Kar

*Konzulens: Korpics Márta
egyetemi adjunktus*

A SZÓRAKOZTATÓ KRIMI

A kriminek a populáris kultúra részeként, az erőszakos tartalmak ellenére a szórakoztatás a célja. Vizsgálatom tárgya a *C.S.I.-Miami helyszínelők* című sorozat. Azért ezt a sorozatot választottam, mert több tévécsatorna is sugározza, illetve a nézettségi adatok, és a fórumhozzászólások alapján, igen kedvelt a nézők körében.

Vizsgálatom az első évről terjed ki. A filmelemzés, és tartalomelemzés módszereit használom a dolgozatban. Az elemzése során megvizsgálom a műfajt, az erőszakos képsorok időtartamát, a megjelenő erőszak fajtáját, a gyilkossághoz használt eszközt. Megnézem, hogy az erőszakos cselekedetek milyen nemre, korra, etnikai csoportra jellemzőek leginkább. A szereplőktől hallható erőszakos kifejezéseket, szavakat is vizsgálom. Megnézem, hogy ezen tartalmak ellenére, miért olyan népszerű a sorozat, melyek is azok az elemek, amik miatt mégis a szórakozás, a kikapcsolódás válik hangsúlyosabbá. A filmben megjelennek a krimi műfajára jellemző kódok. Ezen kódok alapján tudja a néző beazonosítani a film műfaját. 34 erőszakos cselekmény történt 24 részben. Ilyenek a nemi erőszak, pedofília, családon belüli erőszak, baleset, stb. A gyilkosságokhoz használt fegyverek eltérőek. Megjelennek a különböző lőfegyverek, szűrőfegyverek, de a legjellemzőbbek, az ezektől eltérő, nem mindennapi fegyverek. A szereplők leginkább akkor használnak sértő, durva szavakat, amikor fenyegetnek valakit. A főhősök nem csak tetteikkel, hanem szavaikkal is az erkölcsöt képviselik. A szórakozást a látvány, az izgalmas történet, a téma, és a szereplők biztosítják.

Elkerülhetetlen az erőszak ahhoz, hogy legyen krimi. A film minden elem, még amelyik erőszakosabb is, szórakoztat. A nézőt, ez a szórakoztatás, és a műfajt körülvevő rejtély vonzhatja.

KIS RÉKA

*Konzulens: Tóth Benedek
egyetemi tanársegéd*

II. évfolyam
Kommunikáció- és médiatudomány MA szak
Szegedi Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

DAVID BECKHAM, AZ ÚJ SZUPERHŐS: ESETTANULMÁNY A SPORTOLÓI KÉP ALAKULÁSÁRÓL ÉS ALAKÍTÁSÁRÓL

A sport segítségével a társadalom hősokeket kreál. A róluk kialakított kép mindig egy adott kulturális háttér sajátos reprezentációja. Így van ez az első olimpiától napjainkig. Ennek a szerepnek az alakítása és a jelképteremtés folyamata korunk kommercializált médiavalóságában kitüntetett jelentőséggel bír (vö. Urry és Lash). Az egykori szakrális hagyomány mintegy feloldódott az Új Média világában, melyben döntő szerepet játszanak a sportolók, akik így új imázsformákként és imázsformálókként jelennek meg. A mai trendek egyik legjellegzetesebb képviselője David Beckham; véleményem szerint a manapság végbemenő folyamatok az ő alakján keresztül jól bemutathatók. Ikon, aki szimbolikus, kitüntetett terek sztárja. Már Barthes (Mitológiák) elemzésében a sportoló alapvető jellemvonása volt a szexualitás, erő, agresszió kitárulkozása. Így a közönség is lehetőséget kap arra, hogy egy modern, kvázi-szakrális rituálé keretében élje meg (és ki) ezekkel kapcsolatos frusztrációját. Dolgozatomban elemzem a Beckham által felkínált magatartásmintákat, vázolva azok ellentmondásait. Kulcsfontosságú például a metroszexualitás jelensége, a vizuális jelek összetett használata (tetoválás, hajviselet, ruházat). A tabloidizáció folyamata átalakította a sportolók és rajongóik egyébként is komplex viszonyát. A test reprezentációs módjainak megváltozásával az így kialakított emberkép is megváltozott. Hans Belting képanropológiáját segítségül hívva: a test képként való reprezentációjának módja átalakult, és ezzel összefonódva az emberkép megjelenítése és értelmezése is újradefiniálódott. Érdekes annak vizsgálata, milyen arányban találhatóak említések Beckhamról mint sportolóról és mint divatikonról. A sportolás terepe mint szimbolikus tér definiálódott újra: ez nemcsak a pályán látható megnyilvánulásokban, hanem a szurkolói

terekben létrejövő (nem egyszer durva) interakciókban is tetten érhető. Az elfogadás és tagadás folyamatának mozgatórugóira is szeretnék rávilágítani. Komplex folyamatot írok le tehát, a mítoszkreálás képi motívumainak és sajátos terének elemzésén túl a bálvány – rajongó viszony interaktivitásának boncolgatásáig.

KISZELY RÉKA

II. évfolyam
Kommunikáció és médiatudomány BA szak
Károli Gáspár Református Egyetem

*Konzulens: Dr. Spannraft Marcellina
egyetemi docens*

KÉT LOTTI A FILMVÁSZNON

Munkám során Erich Kästner *Két Lotti* című művének két filmes adaptációján vizsgáltam a főszereplők közötti kommunikációs és konfliktus kezelési szokások eltérését. Azért tartottam a témát feldolgozásra érdemesnek, mert napjainkban európai és magyar viszonylatokban nézve is egyre nő a válások száma és ezzel párhuzamosan válik egyre elterjedtebbé az egyszülős családmodell. A két választott film, amin tartalomelemzést végeztem *Josef von Baky: A Két Lotti* valamint *Nancy Meyers: The Parent Trap* című művei voltak. Az elsőt azért választottam, mert a könyv legelső filmes adaptációja, a másodikat pedig azért, mert a televízióban leggyakrabban vetített feldolgozás, így ezzel találkozhatnak legtöbbször a befogadók. Gerbner kultivációs elmélete alapján pedig, amit a televízióban lát a befogadó, az alakítja hosszútávon a véleményét egy adott kérdéstről, jelen esetben a válásról és az egyszülős családmodellről. Az elemzés során először az egyes filmek keretein belül vizsgáltam az ikrek közötti eltéréseket, utána pedig a filmek egymásnak megfeleltethető karaktereit hasonlítottam össze. Az elemzés során bizonyítást nyert, hogy a különböző feltételek mellett felnőtt lányok közt kimutathatók markáns eltérések mind a kommunikáció, mind a konfliktus kezelés terén. Baky filmjében az apa mellett felnőtt Luise sokkal inkább nyitott, élénk kommunikációs jellemzőkkel, valamint kettős konfliktus kezelési magatartással rendelkezik, mint az édesanya mellett felnőtt Lotte, akit zárkózottabb kommunikáció és a konfliktusokhoz való érettebb hozzáállás jellemez. Hasonló eltéréseket figyeltem meg Meyers filmjének főszereplőin, Hallie és Annie között is, itt azonban a különböző jellemvonások kialakulásáért nem csak a családi, de az eltérő kulturális háttér is felel, hiszen Hallie Amerikában, Annie pedig Nagy-Britanniában nőtt fel. A filmek közti összehasonlításból az is

kiderült, hogy Baky ikrei nagyobb eltéréseket mutatnak, mint Nancy Meyers filmjének szereplői, ahol mindkét lány inkább Luiséhez hasonlít, míg Lotte komoly, felnőtt karaktere majdnem teljesen eltűnik.

KOCSIS ANDREA

*Konzulens: K. Horváth Zsolt
Tanársegéd*

II. évfolyam
Kommunikáció és médiatudomány BA szak
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

A SZTÁROK REPREZENTÁCIÓJA A REFLEKTOR CÍMŰ MŰSORBAN - A HÍRNÉVIPAR ÉS - KULTÚRA VIZSGÁLATA

Dolgozatomban a kortárs külföldi és hazai sztárelméletet alapul véve arra a kérdésre kerestem a választ, hogy magyarországi vonatkozásban milyen módon reprezentálják a sztárokat a kifejezetten rájuk specializálódott tévéműsorok, azon belül is a *Reflektor* című bulvármagazin. A hírességek reprezentációjának vizsgálatához eszközül a tartalomelemzés módszerét választottam, hogy mérhető adatokat kapjak, de kiegészítettem kvalitatív módszerekkel is, hogy megpróbáljam kapcsolatba hozni az eredményeket az erről a témáról íródott szakirodalommal. Írásomban felvázolom, miért lényeges a tömegmédiá tanulmányozása, és miért különösen fontos azon belül a *celebrity studies*. Ennek oka, hogy a hírnévipar a médiaipar középpontjában áll. A hírességek a nyilvánosság világában történő reprezentációja a mi párbeszédünknek, interpretációnknak és időnként ítékezésünknek a tárgya. Három fontos kortárs jelenséggel állnak összefüggésben, amelyeket részletesen elemzek a dolgozatomban: a fogyasztói kapitalizmussal, a demokráciával és az individualizmussal. Miután kifejtettem a hírnév taxonómiáját és nevezéktanát, rátérek, hogyan olvashatóak a sztárok diskurzív szemiotikai jelként. Részletezem a szociális funkcióikat, hiszen a reprezentációk során egyéni és társas identitást artikulálnak, pletykaforrást biztosítanak, ezáltal adva lehetőséget a normák megerősítésére és az intimitás illúziójának létrehozására, a közösségteremtésre. Ennek kapcsán szólok a paraszociális interakció jelenségéről és a média demokratizálásáról.

Az utolsó nagy egységben azzal foglalkozom, hogy a híresség nem csupán diskurzív hatás és reprezentáció, hanem egy komplex kereskedelmi árucikk is, amelynek termelését és

kereskedelmét a hírnévtár koordinálja. Ebben a kontextusban elemzem a televízió mint médium szerepét, majd a reklám funkcióját vizsgálom. Mindvégig együtt tárgyalom a *Reflektor* elemzése során kapott adatokat az elmélettel, így a végére összeáll a szemünk előtt a műsor sztárrepresentációja.

Összességében azért fontos sztárokkal foglalkoznunk, mert tipikus módjait reprezentálják a viselkedésnek, érzésnek és gondolkodásnak a kortárs társadalomban, amelyek társadalmilag, kulturálisan és történelmileg konstruáltak. Hogy megértsük, ahhoz egy kritikai visszafordulás szükséges a maskírozatlan világukhoz, demitologizálni kell a kultúra termelésében játszott szerepüket.

KOVÁCS KRISTÓF GÁBOR

II. évfolyam
Kommunikáció és Médiatudomány BA szak
Budapesti Gazdasági Főiskola
Külkereskedelmi Kar

*Konzulens: Surányi András
Főiskolai adjunktus*

ADOMÁNYGYŰJTÉS FELSŐFOKON TÁMOGATÓ TOBORZÁS A GREENPEACE-NÉL

Dolgozatomban a Greenpeace környezetvédelmi szervezet adománygyűjtési módját, a támogató toborzást szeretném bemutatni. A pályamű elkészítésének célja elég egyszerű: csupán néhány információra voltam kíváncsi a hibátlan toborzáshoz. Röviden áttekintem a Greenpeace, a Föld legnagyobb független és erőszakmentes környezetvédelmi szervezetének történetét. Írok a toborzás feltételeiről és előzményeiről, valamint vázoló az Olvasóknak a toborzás megértéséhez szükséges alapfogalmakat. A beszélgetés technikájának szemléltetése után egy sikeres és egy sikertelen meggyőzés példájával jelenítem meg a támogató toborzás gyakorlati részét. A dolgozat utolsó fejezeteiben részletezem a kérdőíves vizsgálat eredményeit és a győri támogató toborzó koordinátorral, Kakuk Bálinttal készített interjút ahhoz, hogy még jobban megismerhessék a munka szépségeit és nehézségeit.

KUDRI DÁVID

II. évfolyam
Történelem MA szak
Debreceni Egyetem
Kommunikáció- és Médiatudományi Tanszék

*Konzulens: Bujdosó Ágnes
tudományos segédmunkatárs*

PROPAGANDA ÉS NÉPNEVELÉS A SZOMSZÉDOK TELEREGÉNYBEN

A *Szomszédok* egészen egyedülálló módon, sajátos norma- és szimbólumrendszerrel rendelkezik, ezzel együtt pedig számos erkölcsi, adott esetben politikai üzenetet közvetít. A fentiek alapján egyfajta „moralizáló mesének” is nevezhetnénk. Egy olyan univerzumot hoz létre, amely nagyban különbözik a mai szappanoperák világától, hőseit nem érdekli a pénz, a fogyasztói javak, a kényelmes életmód, a hatalom világa, ők csak élnek egyszerű kis életüket, boldogulva ebben az megbirkózva a szomorú, kelet európa, vagy jellemzően magyar problémákkal. Ebben a párhuzamos világban megjelenik a „való élet” közélete is, a tizenhárom éven keresztül futó sorozat ezért érdekes korrajz is, állandóan jelen van benne a politika, mint cselekményformáló tényező, ugyanakkor viszont számos kritika is megfogalmazódik a rendszerrel vagy a társadalommal szemben. A sajátos szimbólumrendszer, a verbális mondanivalók a szentenciákban, a nonverbális, vizuális propagandisztikus elemek, a szereplők példamutatása és bizonyos történetesalak egyértelműen nevelő célzatúak, amit maga a rendező, illetve a forgatókönyvírók sem tagadnak. A dolgozat egyrészt azt igyekszik bemutatnia, hogy ez a propagandisztikus és népnevelő jelleg milyen eszközökön keresztül válik a „moralizáló mese” központi motívumává. Másrészt pedig azokat a sorozatban megjelenő témákat tárgyalja, amelyek esetében fokozottan megfigyelhető a didaktikus hangvétel – a vallásosság kérdésétől kezdve egészen a káros szenvedélyek elleni propagandáig.

II. évfolyam
Kommunikáció- és médiatudomány MA szak
Szegedi Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

DIVAT, TEST ÉS METROSZEXUALITÁS
A metroszexuális jelenségek mediális vizsgálata

A divat témaköre rendkívül összetett, ugyanakkor szerteágazó, hiszen nagyon sok területet foglal magában, de behatárolása lehetetlennek tűnik. Maga a divatfogalom és a jelenség a társadalommal - tágabb értelemben a világgal - való kölcsönhatásának a vizsgálata; ilyen értelmű elemzése és leírása az utóbbi években különböző tudományos megközelítések (szemiológiai, szociológiai, történeti, test és kép viszonyának elemzése) kereszttüzében égett. Az ennek következményeként született összefoglalások rávilágítanak arra a tényre, hogy a divat nem tiszta kategória, hanem egy olyan jelenség, mely a társadalommal együtt folyamatosan változik. Felvetődik a kérdés: Mihez köthetők ennek az örökös változásnak az okai és indítékai? Talán a különböző szubkulturális jelenségekhez?

Kortárs posztmodernitásunk jellemzői, a sokféle egyenrangú létezők feltételezése, továbbá a határok és a heterogenitás elmosódása a nemek és szerepek „divatos” reprezentációs módjában is megmutatkoznak. Ez a folyamat jól megfigyelhető a metroszexualitás jelenségében. A fogalmat Mark Simpson angol újságíró és publicista írta le először 1994-ben. Metroszexuális férfiakon azokat a nagyvárosi férfiakat értette, akiknek esztétikai érzékük kifejezett, sok pénzt és időt szánnak szépítkezésre, öltözködésre, az életstílusuk tudatos alakítására, továbbá azt vallják, hogy a férfiak is lehetnek érzékenyek, romantikusak, "széplelkek". Tehát átveszik a korábbi nőiesség jegyeit, úgy, hogy nem feltétlenül homoszexuálisak. Dolgozatomban a metroszexualitás jelenségét és hatásait egy empirikus vizsgálat alapján (- milyen környezetben és működési térben észlelhető -) szemléltetem, és ennek tükrében vizsgálom a mediális szerepeket és a társadalmi kölcsönhatásokat. Kutatásomban kvantitatív (kérdőívvezés) és kvalitatív (megfigyelés, interjúkészítés) adatgyűjtési módszereket egyaránt alkalmazok. Célom, hogy a saját kutatási eredményeimre is támaszkodva feltárjam azt az elméleti kontextust, amelyben e jelenség számomra értelmezhetővé vált, illetve rámutassak arra a változásra, amely a test- és divat-

fogalmában bekövetkezett, s amely szimptomatikusan a metroszexualitás jelenségében mutatkozik meg.

II. évfolyam
Kommunikáció- és médiatudomány MA szak
Szegedi Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

SZABÓ ZITA

II. évfolyam
Kommunikáció- és médiatudomány MA szak
Szegedi Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

**ÁLLATASSZISZTÁLT TERÁPIA AZ „AUTIZMUSSEL ÉLŐK” SZOCIÁLIS
INTERAKCIÓJÁBAN**

Az utóbbi évtizedekben egyre nagyobb figyelmet kapott az idegrendszeri fejlődési zavarokon belül az autizmus kutatása, mivel az atipikus fejlődési mutatók jelentős eredményekhez vezethetnek a tipikusan fejlődők elme struktúrájának megismerésében, tágabban az agy és az elme kapcsolatának feltárásában. A jelenség definíciója az első leírások, Kanner (1943) és Asperger (1944) meghatározásai óta sokat finomodott, egyre sokrétűbb lett. Ma az autizmust kizárólag humánspecifikus, nem tranziens jelenséggént tekintik a kutatók, melyet a különálló viselkedéses jegyek alapján próbálnak behatárolni az úgynevezett Wing-féle triász segítségével. Az egyén társas kommunikációjának kiemelten fontos a szerepe, hiszen a kölcsönös kommunikatív viselkedések területén fellépő markáns, minőségi fejlődési zavar mind a verbális és mind a nonverbális jegyek esetében a triász egyik aspektusát képezi. Dolgozatunkban azt vizsgáljuk, hogy a lóasszisztált terápia milyen hatással bír az autistáknak minősített egyének társas viszonyainak fejlesztésében, különös tekintettel az intencionális folyamatokra. Empirikus vizsgálatunk során két különböző fejlődési korban lévő (8 éves és 22 éves korosztály) autistákat veszünk alapul, és eredményeiket hasonlítjuk össze a tipikusan fejlődő egyének ismert mutatóival. A terápiás foglalkozásokat jelentekre bontva elemezzük a személyeket ért kommunikációs ingerek és visszacsatolások szempontjából az állat, a terapeuta és a külvilág interakciójában a feltételezhető közös

figyelem diádikus és triádikus megteremtésében. Kutatási módszerként megfigyelés, kép- és hanganyagrögzítést egyaránt alkalmazunk.

Jelen dolgozattal az a célunk, hogy a fent ismertetett társas helyzetekben a kommunikációs folyamatok feltérképezésével az állatterápia fontosságát hangsúlyozzuk az autisták szociális készségeinek fejlesztésében a hagyományos módszerek mellett, mivel ez csak egy másodlagos, kiegészítő módszerként szerepel.

LIPS ADRIÁN

II. évfolyam
Kommunikáció és médiatudomány, BA szak
Károli Gáspár Református Egyetem

*Konzulens: Dr. Lázár Imre
egyetemi docens*

EGY KÉPZELT AMERIKAI KERTVÁROS TÁRSADALOMKRITIKÁJA

Munkám során a Született feleségek c. sorozat egyik főszereplőjének – Bree –, karakterén keresztül közelítettem meg azt a kérdést, hogy a társadalom által elvárt nőszerepek – mint feleség, anya; és „finom hölgy” –; miként rajzolódnak ki a képernyőn. Azért ezeket a nőszerepeket emeltem ki, mert ezek számítanak magas krízisfaktornak egy mai modern nő életében, ahogy azt Hajduska Marianna is írja Krízislélektan c. könyvében.

Az elemzés alkalmával először a produkció elődjére (Kék bársony, Amerikai szépség, Stepfordi feleségek) hivatkoztam – cikkek, tanulmányok segítségével –, majd kiemeltém melyek azok a momentumok, amelyeket egyértelműen átvett az általam vizsgált tömegkommunikációs termék. A következő pontban – konzulensem hozzászólása alapján – azt vizsgáltam, a Született feleségek a „sorozatformákon” belül mely kategóriába tartozik. Arra jutottam, hogy szappanopera, s azon belül életmese, valamint az elnyújtott játékfilmből kölcsön vette a „jó” és a „rossz” szerepkörét – férfiakat beállítva „fő gonoszként”. Utaltam arra, hogy a sorozat azt üzeni a nőknek, hogy férfiakat meghazudtoló módon kell leplezni érzelmeiket. - Ezzel szemben a férfiak emocionális nőkké fejlődnek, s nem riadnak vissza a magas sarkú cipő viselésétől sem. A továbbiakban részletesebben kielemeztem a női szerepváltásból eredő kríziseket, s bemutattam, hogy Breen keresztül ezek hogyan jelennek meg a szappanoperában. (Kettéosztva Bree személyiségét *maszk* és *valódi arc* részre. „Bree-ismereti” tesztet töltöttem ki, melynek segítségével mindkét személyiség részének mozgatórugóira fény derült. Az online alapú mintavétel során nem az

előfeltevésemnek megfelelő eredményre jutottam: Nem Bree az, akivel a legkönnyebben képesek azonosulni a magyar nézők. A nyugati társadalmak nézőitől eltérően a válaszadók inkább az esetlen, tisztább jellemű Susant érezték magukhoz közelállónak.

MAGYAR KRISZTIÁN

Végzett hallgató
Kommunikáció szak
Eszterházy Károly Főiskola

*Konzulensek: Dr. habil. Széchenyi Ágnes
főiskolai tanár
Dr. Martin József
főiskolai tanár*

A SZÓ VESZÉLYES FEGYVER. A GYŰLÖLKÖDŐ KIFEJEZÉSEK ÉS A GYŰLÖLETBESZÉD PROBLEMATIKÁJA A MAI MAGYAR SAJTÓBAN

A gyűlöletkeltésre alkalmas, uszításra felhívó tartalmak megjelenése a magyar sajtóban létező jelenség, eltérő intenzitással bukkannak fel a különböző csoportok és személyek elleni támadások. Ez mondhatni, a demokratikus rendszer és a szólásszabadság velejárája. Ám, – többek között – a csekély demokratikus hagyományok és a politikai elitnek a témával kapcsolatos alacsony ingerküszöbe szinte folyamatosan napirenden tartja a kérdést. Dolgozatomban egy újságíró szemszögéből kívánom bemutatni a mai magyar gyűlöletbeszéd-problémát a hatályos jogszabályok ismertetésével és több, nagy vihart kavaráó konkrét, gyűlölködő és uszításra alkalmas kifejezéseket tartalmazó példa vizsgálatával.

Mivel a téma hiteles bemutatásához hozzátartozik a hatályos jogszabályok megismerése és ismertetése is, foglalkozom olyan Alkotmánybírósági elvekkkel is, amelyek meghatározzák a gyűlölködő és uszító tartalmú kifejezések korlátozásának lehetőségeit. A gyűlöletbeszéd-vita és a szólásszabadság jogi körülményeinek fontosabb szakirodalmainak áttekintése mellett két, a téma ismert szakemberével – Halmai Gáborral és Koltay Andrással – készített beszélgetésem segítségével is elemzem a kérdés körül kialakult mai helyzet nehézségeit. Továbbá kiemelem azokat a visszásságokat, amelyek a probléma megoldatlanságának mai helyzetét eredményezheti.

Példáimmal igazolni kívánom előfeltevésem, miszerint a jelenlegi, feszült társadalmi állapotok közepette nagyobb figyelmet kellene szentelni a gyűlölködő kifejezések visszaszorításának, továbbá a hatályos magyar jogszabályi keretek rendelkezésre álló eszközeit következetesebben és átgondoltabban kellene alkalmazni annak érdekében, hogy a médiában megjelenő káros tartalmak kevésbé válhassanak befolyásoló tényezővé.

SZOLGÁLATI RÁDIÓZÁS KÖZÖSSÉG ÉS KÖZ KÖZÖTT

A kutatást azért kezdtem el, hogy megvizsgáljam a lakóhelyemen, vagyis egy megyeszékhelyen hogyan tud közszolgálati tartalmat sugározni egy helyi rádió. A kutatásomat motiválta György Péter Közszolgálat a globális technokultúra korában – című tanulmánya, amelyben a Magyar Rádió és a közösségi rádiók rendszerének együttműködéséről írt. Kisközösségi rádiós tapasztalatom és a közszolgálat vizsgálata iránti érdeklődésem következtében megvizsgáltam miben tudna egymás hasznára válni a két rendszer.

Érdekes módon, a Magyarországon legnagyobb hallgatottsággal rendelkező helyi rádiók szintje az MR-nek túl kicsi, a kisközösségi rádióknak túl nagy. Így egy helyi sugárzású működő nonprofit rádió műsorstruktúráját vettem össze a regionális közszolgálati rádióéval, és összeszedtem, hogy a kisközösségi rádiós hagyományok miként tudnak az MR segítségére lenni a helyi szintű műsorszórásban. A kutatás módszertana a rádiók programjának vizsgálata és szakirodalmi áttekintés.

MEGBOCSÁJTHATÓ (?) ERŐSZAK- A (NEMI) ERŐSZAK KORTÁRS SAJTÓBELI MEGJELENÍTÉSE, VALÓS ÉS FIKTÍV ESETEKBE: ESETTANULMÁNY JOANNA LAURENS ÉS ROMAN POLANSKI TÖRTÉNETEIRŐL

Dolgozatom két, sajtószemlén alapuló esettanulmányt tartalmaz, melyekben a sajtó reakcióit értelmezem egy valós és egy fiktív nemi erőszakkal kapcsolatban, abból a szempontból, hogy milyen érvek illetve ellenérvek merülnek fel az erőszak megbocsáthatóságával kapcsolatban. A fiktív nemi erőszak megítélésének alapját a Joanna Laurens *Három madár* című darabjával kapcsolatban megjelent kritikák, elemzések adják. A valós eset kiválasztásához jó apropót adott a nemi erőszakkal vádolt Roman Polanski rendező 2009 szeptemberében történt elfogatása. Azért vetek össze valós és fiktív történeteket, mert érdekesnek tartom a megbocsáthatóságukkal kapcsolatban felépített érv és indokrendszerek különbségeit, hasonlóságait. Emellett figyelemre méltó alapnak tartom Joanna Laurens meglátását a média és a színház funkcionak, hatásmechanizmusainak közeledéséről, illetve felcserélődéséről, valamint arról, hogy a színházban egyre több a televízióba illő téma és kifejezőmód, és ez fordítva is igaz. Ennek igazolása, vagy megcáfolása érdekében vizsgálom két eset felépítésében használt eszköztárat. A dolgozat legfontosabb kérdései között szerepel az is, hogy kinek és mikor van joga felülni az erkölcsöt egy erőszakos cselekedet kapcsán. Hipotézisem szerint a Polanski ismertsége miatt ügye duplán áll az érdeklődés középpontjában, ennek igazolására olyan kutatásokat tekintettem át, melyek választ kívánnak adni az emberek erőszak és ismert emberek iránti érdeklődésének lehetséges okaira. Megfigyelésem szerint a média által gyakran túlszínezett történetmesélés, és egy ismert ember, mint ezen történetek főszereplője enyhíthetik az erőszak elítélendőségének tényét, valamint a fiktív eset művészetközpontú megítélése szinte teljes mértékben eltekint az erőszak erkölcsi és jogi olvasatától.

I. évfolyam
Kommunikáció- és médiatudomány MA szak
Debreceni Egyetem

A SPANYOL URALKODÓPÁR MEGJELENÉSE RITUÁLIS ÉS DISZKURZÍV SZÍNTEREKEN

A dolgozat azt kívánja szemléltetni, hogy bizonyos médiumötvözetek (infotainment tévéműsor, online tabloid vagy hírportál, közösségi portál) miként járulnak hozzá a spanyol uralkodópár kulturális jelenségé válásához. A társadalom rituális és diszkurzív szintereiben való megjelenése által kíván az uralkodópár a közösségi emlékezetbe „bevésozni”. A céloom tehát, hogy láthatóvá tegyem a formakölcsönző médiumötvözetek szerepét, kommunikatív teljesítményét ebben a folyamatban. A dolgozatban érvényesített nézőpontok sokfélék: a királyi reprezentáció az uralkodói és az alattvalói identitás képzésére is szolgál, ugyanakkor az így létrejövő azonosságmintá az ország márkázásának is eszköze. Tehát az uralkodóhoz kapcsolódó identitáskonstrukció olyan tevékenységformákat fog össze, amelyek a spanyol identitást Spanyolországon túlra – „kifelé” – is közvetítik, így ön-megkülönböztető erejük van az Európai Unióban belül. De ez az aktív, tevéleges művelet-együttes magában hordozza az alattvalói kisajátítás lehetőségét is: a monarchiában a spanyolországi alattvalóknak a saját identitásuk megalkotásához szükségük van a „király” és a „királyi pár” szerepkörére, melyet önazonosítási (vagy éppen ön-megkülönböztetési) mintaként használnak – a legkülönbözőbb médiumokban és formákban. Dolgozatom alapkövét *Bertrand Meyer-Stabley*, francia újságíró, *A spanyol uralkodó pár* című műve adja. Ezenkívül számos média rítuselmélettel foglalkozó tanulmányt, spanyol és angol nyelvű királyi reprezentációval foglalkozó írást használtam fel kutatásom során.

Kutatási módszerem többféle összetevőből épül fel: megtalálható benne a *kulturális és médiaszövegek elemzése* narratívaelmzéssel (ennek tárgya a vizsgált újságcikkek egésze, a történetmondásuk szerkezete, az tehát, hogy hogyan beszélnek el a királyi család életét, hogyan misztifikálják őket túl, és hogyan demisztifikálják a plebstől távoli társadalmi réteget), illetve a spanyol országimázs vonatkozásában brand-elemzést is végeztem.

Végzett hallgató
Kommunikáció - médiatudomány BA szak
Pécsi Tudományegyetem
Illyés Gyula Főiskolai Kar Irodalomtudományi
és Nyelvészeti Intézet

TŰSAROK ÉS FAKANÁL- AZAZ A POLITIKUS FELESÉGEK REPREZENTÁLÁSA, A HAZAI ÉS POLITIKAI ÉLET SZÍNTERÉN

Jelen dolgozat a politikus feleség, mint a tömegmédiá által megjelenített nő és a pártmédiá által megalkotott üzenet médiareprezentációs diskurzus ellentmondásait igyekszik feltárni. Egyrészt a nőképek, mint társadalmi szerepmodellek kétarcúságának bemutatásával, másrészt az üzenetek, a közbeszéd tematizálására tett kísérletek leleplezésével. Ha megnézzük azt, hogy manapság hányszor látjuk a politikus férfi mellett a feleségét, megállapíthatjuk, hogy igen gyakran. Arról viszont igazán csekély az információnk, hogy valójában kik is ezek a nők. Róluk hírek nem igen szólnak, sikereikkel kapcsolatban a sajtó nincs tele. Egyfajta kiegészítőként működnek férjük mellett. Ezeket a nőket a politikai élet népszerűsítésére használják fel. Kutatásom során, tengeren túli és hazánkban élő politikus feleségeket egyaránt vizsgáltam. Hazánk viszonylatában nagyobb a lemaradás ezekkel a nőekkel kapcsolatban, hiszen a patriarchális társadalmi forma részben az etalon, a férfi az alap, egy politikai eszme megtestesítője. Ebből következően a politikus feleségeket beszorítják egy konzervatív szerepfelfogásba, amire a média is ráerősít. Külföld tekintetében pedig már minduntalan kezdenek ezek a nők a bulvárigényeknek megfelelni. Dolgozatomat azzal kezdem, hogy bemutatom manapság mennyire meghatározóvá vált a személyek jelentősége a politikában, s ilyen formán eljutunk kutatásom főszereplőihöz a politikus feleségekhez. Kutatásomat nagyban segítette még a foucault-i médiareprezentációs, személyiség-test-hatalom hármass felosztásáról szóló elmélet, illetve a kommunikáció framing elmélete. Mindezek után részletesen kitérek arra, hogy mind hazánk, mind a külföldi politikai élet viszonylatában milyen elvárásoknak kell megfeleljenek a szóban forgó nők. Külföldi és hazai példák folyamán számos megegyező és eltérő szerepeket találtam. Elemzésem mintájául szolgáltak, többnyire a témával kapcsolatban az interneten fellelhető cikkek. De fontosnak tartom azt is megjegyezni, hogy nem csak online anyagokból dolgoztam.

I. évfolyam
kommunikáció és médiatudomány MA szak
Eötvös Loránd Tudományegyetem

A SZABAD NÉP POSTÁJÁBÓL OLVASÓI LEVELEK A RÁKOSI- DIKTATÚRA KORSZAKÁBÓL

Tanulmányomban a Rákosi-diktatúra szimbólumának számító napilap, a *Szabad Nép* olvasói leveleit s az ahhoz fűződő szerkesztői munkát vizsgálom. Kutatásom azt a feltevést kívánja megcáfolni, amely szerint a diktatúra korszakában a manipuláció érdekében bevett szerkesztői gyakorlat volt az olvasói levelek meghamisítása. Az olvasói levelek vizsgálata egyben egyfajta esettanulmányként is szolgál arra, hogy a diktatúrának milyen elképzelése volt a társadalmi nyilvánosságról és annak funkciójáról. Többek között arra keresem a választ, hogy a társadalmi nyilvánosság fórumának számító olvasói levél rovat milyen célt szolgált, és milyen logika mentén működött egy olyan szigorú elvek szerint szerveződő napilap hasábjain, mint a *Szabad Nép*? Egyáltalán miért volt szükség olvasói levelek közlésére, tehát a közvélemény megszólaltatására, mikor a lap saját magáról azt hirdette, hogy a „*nép hangjának*” szócsöve? S miről árulkodnak maguk a levelek: kik írták, milyen célból és mi a tartalmuk? Dolgozatomban egy sokkal bonyolultabb kép bontakozik ki a *Szabad Nép* olvasói leveleihez fűződő gyakorlatáról s ezáltal a Rákosi-korszak nyilvánosságáról, mint ahogyan azt a diktatúra és szabad sajtó ellentéte első pillantásra sugallná. A tervszerűen megszervezett és felépített levelezői mozgalom, amelynek a *Szabad Nép* munkáslevelezési osztálya egyfajta központja volt, nem csupán egy eszköz a manipulációra, hanem sokkal összetettebb célokat szolgált. A levelezői hálózat rendkívül fontos információforrás volt a hatalom számára, s ezáltal lehetőséget nyújtott a társadalom nagyobb fokú ellenőrzésére, a hiányosságok feltárására, a hatékonyabb kapcsolattartásra, valamint az uralom diskurzusának újratermelésére. Az „alulról felfelé” történő információáramlás azonban sok érdekellentétet és önellentmondást is magában rejt, amely árnyalja a centralizált, leszűkített és ellenőrzött nyilvánosság képét.

Végzett hallgató
Kommunikáció és médiatudomány szak
Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Bölcsészettudományi Kar

KOMMUNIKÁCIÓS BRAVÚR: AZ ELUTASÍTOTTSÁGTÓL A TÁMOGATOTTSÁGIG

Dolgozatomban arra a kérdésekre kerestem a választ, hogyan tudott egy keleti, egzotikus vallás (a vaisnavizmus) a zsidó-keresztény hagyományokkal bíró Magyarországon mindössze 20 év alatt eljutni az elutasítottságtól a támogatottságig? A Magyar szervezet vizsgálata közben, és a mélyinterjú alatt arra jutottam, hogy erős hierarchia és szoros kapcsolódások állnak a kiterjedt hálózat mögött, ezért mint hálózatot, vizsgáltam az Magyarországi Krisna-tudatú Hívők Közösségét. A vizsgálatok, elemzések tükrében 3 rendkívül sikeres kommunikációs területet találtam, ezek a webes eszköztár, a személyes kommunikáció, és a sajtó- és médiamegjelenések.

Mindezek vizsgálata, és a mérhető adatok tükrében arra jutottam, hogy kevés non-profit szervezet szervezi ilyen hatékonyan kommunikációját, és még kevesebb kisegyház. A hatás magáért beszél, hiszen az adatok tükrében a létszámhoz mérten mind a támogatási statisztikák, mind a média megjelenések száma a Krisna-tudatú Hívők Közösségét igazolja. A cikkek jelentős hányadából az is kiderült, hogy a saját sajtóközleményük, tájékoztatásuk alapján jelent meg, ami minden jól működő szervezet szükséges funkciója. Úgy tűnik, ezen kommunikációs eszközök együttes használatával a krisnások jótékonyan befolyásolták a társadalmi beilleszkedést és elfogadottságot, mi több, az évek folyamán kialakult magas támogatottságra is kedvező hatással voltak.

SIMON KRISZTIÁN

I. évfolyam
Angoltanár MA szak
PTE BTK

*Konzulens: Dr. Fodor Mónika
egyetemi adjunktus*

**SUPERMAN: HISTORICAL-NARRATIVE FORMATION OF A 20TH CENTURY
POPULAR AMERICAN HERO**

Az 1930s évek gazdasági válsága az Amerikai Egyesült Államokban mélyreható társadalmi változásokat eredményezett. A problémákkal való szembesülést a kisember számára olyan popkulturális képregényhős, Superman, segítette, akinek fiktív életkörülményei valóságos helyzetekben gyökereztek. A kettős identitás: Superman és egyszerű halandó megjelenési formái tették lehetővé, hogy kirobbanó népszerűséggel hatalmas ívű karriert fusson be. Superman főbb vonásai az amerikai nemzeti tudat mítoszára épülnek, így a hős a XX. század harmincas éveitől napjainkig képes a folyamatos formálódásra és újjászületésre. Így megtartja érdekességét és figyelemreméltó voltát az egyes évtizedek változó gazdasági, társadalmi és politikai kihívásaival szemben.

SOMODY KRISTÓF

II. évfolyam
Kommunikáció és médiatudományok BA
Zsigmond Király Főiskola

*Konzulens: Dr. Jablonczay Timea
főiskolai docens*

**KERETEK, TÜKRÖK, METAFORÁK: A LAS MENINAS NARRATÍV
ÉRTELMEZÉSÉNEK LEHETŐSÉGEI**

Dolgozatom témája Diego Velázquez Las Meninas (Az Udvarhölgyek) című festményének elemzése, elbeszélésméleti megközelítésben. Kutatásom során a festészet narratív aspektusait igyekeztem körüljárni, választ keresve a vizuális képek szöveggé váló működésének relevanciáját illető kérdésekre. A festményről eddig készült tanulmányok áttekintése mellett főként a narratológia témaköréből, valamint a képi elbeszélések elméletével foglalkozó tanulmánykötetekből válogattam szakirodalmat. A festészet, mint

intencionális közlésforma kapcsán a művészet kommunikációs folyamatként való értelmezésének érvényességét vizsgálva kerül előtérbe a műalkotás szerzőjének és befogadójának „feladó-címzett” jellegű kapcsolata. A dolgozat központi témája a művészi önreflexió, amelyet egyfelől a képi reprezentáció keretezésének rövid bemutatásával, másrészt az elbeszélésméletben Gérard Genette nyomán ismeretté vált narratív metalepszis, mint önreflexív szerzői eljárás ismertetésével és a festményre vonatkoztatásával igyekeztem körüljárni. Ennek kiindulópontjaként vázolom a rétegződött narratívák szintén Genette nevéhez fűződő szintjeinek elkülönítését. Rövid áttekintés keretében kitérek a mise en abyme néven ismert öntükrözés fogalmi meghatározására, valamint a képek és irodalmi szövegek tükröljárásainak összehasonlítására. A festmény valósággal való viszonyát és ebből kifolyólag a művészet lényegi természetének előtérbe kerülését a fokalizáció kérdéskörének tárgyalásával járom körbe, majd Louis Martin szemiotikai megközelítésű reprezentáció-elmélete kapcsán a keretezés önreferenciális vonatkozását vizsgálom. Végül néhány elemet kiemelve a festő életrajzából konkretizálom a saját festményének terében saját magát ábrázoló Velázquez önmagáról alkotott képét, a megállapított metaleptikus keretátlépések egyéni értelmezésével. A dolgozat elkészítését megelőző kutatási fázisban elsősorban az derült ki, hogy a narratív festéssel kapcsolatos ismeretek művészetről alkotott elképzeléseinknek részben újragondolására, részben megerősítésére alkalmasak. Ebből kiindulva készítettem el a Las Meninas elemzését, amely a teljesség igénye nélkül vázolja a festmény főbb kérdéseit és azok egy részére a narratológia fogalomrendszerének segítségével próbál választ adni.

SOMOGYI SZILVIA

III. évfolyam
kommunikáció- és médiatudomány szak
Debreceni Egyetem
BTK Kommunikáció- és Médiatudományi
Tanszék

*Konzulens: Dr. Maksa Gyula
egyetemi adjunktus*

AZ INDEX.HU USA-KÉPE

Írásomban arra próbálok választ találni, hogy mi módon függnek össze a hírportálokon megjelentetett hírek a nemzetekről kialakult sztereotípiákkal. Vizsgálom a hírportálokat általánosságban, majd az Index.hu jellegzetességeit, nagy hangsúlyt fektetve a „Külföld” rovatra. Kitérek a sztereotípa fogalomkörének bemutatására, főként a nemzeti sztereotípiákra.

Ezt követően egy konkrét példán keresztül próbálom felfedezni az összefüggéseket az Index.hu-n közzétett hírek és az adott nemzetről a köztudatban élő sztereotípiák között. Egy olyan nemzetre esett a választásom, amellyel azért érdemes foglalkozni, mert sokféle forrásból sokféle képet kaphatunk róluk, és már-már lehetetlen elválasztani mi a valóság és mi a sztereotípiát. Ők az Amerikai Egyesült Államok lakossága, az amerikaiak. Bőséges sztereotípiahálával rendelkezünk róluk, és a már meglévő sztereotípiák feltérképezésére fórum-hozzászólásokat használtam. Az Index.hu „Külföld” rovatában 2010. január 1. és 2010. június 30. között az amerikaiakról közzétett híreket tartalmi szempontból vizsgáltam meg, majd tematikus csoportokra osztottam. Ezt követően összevettem a hírek sugallta sztereotípiákat a hozzászólásokból leszűrt sztereotípiákkal. Nagyfokú hasonlóságot tapasztaltam a kettő között. Megvizsgáltam az átfedéseket, és arra a következtetésre jutottam, hogy elsősorban azokra a fórumozókra vannak nagy hatással a hírek, akiknek nincs semmilyen közvetlen tapasztalatuk az adott nemzetre vonatkozóan.

SZAKÁL ZSANETT

I. évfolyam
Szabad Bölcsészet szak
Szegedi Tudományegyetem
Bölcsészettudományi kar, Vizuális kultúra és
irodalomelméleti tanszék

*Konzulens: Tóth Zoltán
tudományos segédmunkatárs*

A KÉP POLITIKÁJA, A POLITIKA KÉPE - A 2009-ES EURÓPAI PARLAMENTI VÁLASZTÁS TÜKRÉBEN

Az Országos Választási Bizottság (OVb) összesen 23 pártot vett nyilvántartásba a 2009-es Európai Parlamenti választásokra. A Fidesszel közös listán induló KDNP-t nem számolva, a szintén közös jelöltlistát állító Humanista Pártot és a Lehet Más a Politikát egynek véve, összesen 21 lista közül kellett június 7-én eldönteni Magyarország lakosságának, hogy kinek a jelöltjeit látnák szívesen az Európai Parlament soraiban.

A dolgozat a politika képi megjelenésével foglalkozik a 2009-es Európai parlamenti választások mozgóképes kampányainak segítségével. A dolgozat rámutat a képi megjelenítés típusaira, korszakaira, illetve arra is, hogy az ember mikor, hogyan értelmezte az ábrázolási technikákat. Emellett betekintést nyerhetnek a politikai kampányok stratégiáiba, ugyanis ma már minden politikai kampány mögött egy jól képzett kampánystáb áll, akik a marketing egy

viszonylag új ágára, a politikai marketingre alapoznak. A politikai kampányok vezetői, a politikai marketingre szakosodott szakemberek, a *spin doctorok*. A politikai marketing sajátosságai és a 60-as, 70-es évek hatáselméletei segítségével értelmezi a dolgozat az EP választások kampányfilmjeit pártokra felosztva. Amióta 1956-ban Dwight Eisenhower felismerte, hogy a technológia vívmányait kitűnően lehet használni a választási kampány során, (így kapott fontos szerepet kampányában a televízió) a médiumok már alapvető hirdetési felületnek számítanak a kampányok során. A Fidesz, MSZP, SZDSZ, és a Jobbik pártvideói kerülnek elemzésre vizuális, marketing és médiaetikai szempont szerint.

SZÁNTÓ TAMÁS

*Konzulens: Réti János
óraadó tanár*

III. évfolyam
Kommunikáció és médiatudomány szak
Kölcsey Ferenc Református Tanítóképző
Főiskola

HAJLÉKTALANOK ÉS TÁRSADALOM – HAJLÉKTALANOK ÉS MÉDIA

A szakdolgozat célja az volt, hogy felkutassa mennyire jelentős a média hatása a társadalomra. Kifejezetten érvényesül a befolyásolás a társadalom peremére szorult csoportokkal szembeni véleményalkotás folyamán. Talán a legszélsőségesebb ilyen csoport, a hajléktalanság. A felvetésem az volt, hogy a társadalom csupán felszínes, időszaki (téli krízis) és dezinformáló üzeneteket kap a médiából. Ez az állítás önmagában nem állja meg a helyét. Ezért körül jártam a témát. Kezdve magával a problémával (hajléktalanság) majd annak „tüneteivel” (fizikális, mentális állapot). Ezt követte a probléma megoldására irányuló törekvések bemutatása (Európai Unió, Nagy Britannia). Miután képet alkothattunk erről a jelenségről csak azután léphetünk tovább a médiával való viszonyára. Egy felmérést készítettem, kérdőíves mintavételi formában. Teljesen anonim volt. 120 kérdőívet töltöttek ki, ebből 100 volt értékelhető. A válaszadók véletlenszerűen kerültek kiválasztásra, a felnőtt korú lakosságból. Különböző nemű, életkorú, iskolai végzettséggel rendelkező, és lakóhelyű lakosok közül. A céloom a kérdőívvel, hogy felmérjen mekkora hatást, gyakorol a média az átlag lakosság hajléktalanokkal szembeni megítélésére. Illetve az, hogy mit gondolnak az emberek a hajléktalanokról, és hogyan viszonyulnak ehhez a témához. A hajléktalanság prezentációjának három pillére van (hajléktalanok – szociális szakemberek – média). A

szakemberek azonban két markánsan elkülönülő csoportra oszlanak. Az egyik oldal partnerként tekint a médiára, míg a másik csak ellenséget lát benne. Mindkét típusal készült interjú, amely érdekes eredményeket hozott. Alapfelvetésem végül igaznak bizonyult, bár nem minden részletében. A média hatása nyilvánvalóan erős, de nem egyedüli információforrás. Ha lehetőség nyílik rá mélyebben is, szeretnék a témával foglalkozni.

SZILLER DALMA

*Konzulens: K. Horváth Zsolt
egyetemi tanársegéd*

II. évfolyam
Kommunikáció- és médiatudomány MA
szak
Eötvös Lóránd Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

A HÁBORÚ - NŐI SZEMMEL

Dolgozatomban azt vizsgálom, hogy a nők reprezentációja hogyan alakult át az elmúlt évtizedekben a háborús filmekben, azaz, hogy a nők és a hátország ábrázolása hogyan nyert teret egy klasszikusan férfiakra és erőszakra épülő műfajban. Az írásmű első részében a háborús gépezetről szóló diskurzusokat foglalom össze, rámutatva, hogy a háború korábbi, kizárólag férfiakkal összefüggésben való tárgyalása nemi, társadalmi és történeti képződmény. Számot vetek azzal a fogalomtörténeti változással, amely Clausewitz klasszikus értelmezése óta történt, azaz, hogy a háború immáron nem két (vagy több) fél fegyveres összecsapását jelenti, hanem a társadalom széles spektrumát érinti, tehát az otthonmaradtakat, így a nőket is. Kiváltképp, mert a háború számos esetben olyan biopolitikai fegyverként is működik, amely elsősorban a fegyvertelen (civil) hátországot veszi célba, ennek demonstrálására ismeretem a Délszláv háborúban és Ruandában elkövetett nemi erőszakok kampányokat.

A tanulmány második részében azt elemzem, hogy a populáris kultúra, mint a modern társadalom egyik legfontosabb szocializációs és normaképző intézménye hogyan jeleníti meg a háborút filmen, a fentebb felvázolt értékátrendeződés hogyan reprezentálódik benne, átrajzolva ezzel a műfaj korábbi jellegzetességét, amely átalakulás a hetvenes évek közepétől húzódik (emlékezetpolitika és nemi szerepek tekintetében). A nők és a hátország háborús tapasztalatainak ábrázolását egy erősödő tendenciaként azonosítom, mely folyamatot három, egymástól elkülöníthető irányvonal segítségével

mutatom be: míg kezdetben a nők egyáltalán nem képezték a háborús filmek műfajának részét, vagy csak alávetett, passzív szerepkörökben jelentek meg, később egyenrangú, aktív félként ábrázolják őket a frontvonal és a hátország párhuzamos montázsba állításával. Végül bizonyos alkotásoknak már főszereplőivé válnak, egyrészt militáris szerepkörökben, aktív harcolóként, másrészt a hátország háborús tapasztalatainak vizsgálatában. Összességében arra próbálok rávilágítani, hogy a nők és a háború összefüggésrendszere kultúr- és társadalomtörténeti kontextusban interpretálódó politikai kérdés.

SZÜCS ERIKA KIERSTEN

*Konzulens: Dr. Oláh Szabolcs
egyetemi docens*

I. évfolyam
Kommunikáció- és médiatudomány MA szak
Debreceni Egyetem
Kommunikáció- és médiatudományi Tanszék

A SONY BRAVIA KAMPÁNY MÉDIAESZTÉTIKAI ÉS MARKETINGKOMMUNIKÁCIÓS ASPEKTUSAINAK VIZSGÁLATA

A hagyományos katódsugaras televíziók utáni technológiai léptékváltás radikálisan új tendenciákat jelölt ki egyrészt a tartalomszolgáltatók, másrészt a készülékgyártók számára. A 2005-ös év ebben a kontextusban meglehetősen fontos, elsődlegesen a társadalmi folyamatok szempontjából, ekkor alakult ki a megfelelő fogyasztói réteg az új technológiák felvásárlására, másrészt a digitális televízióra való átállás egy teljesen új televízióézőt is kialakított, akinek elvárásai az új médiumok képalkotásához illeszkednek. A vizsgálat fókuszpontjában a Sony Bravia 2005-ben indult *Colour like no other* kampánya áll. Elemzésem meglehetősen komplex szempontrendszer mentén halad, ugyanakkor e szempontok relevánsan kapcsolódnak célkitűzésemhez. Először is tágabb marketingkommunikációs perspektívát bemutató elemzést végzek, melyben vizsgálom a termékvonalbővítés háttérét és körülményeit, a Sony folyadékkristályos televíziók piacán való megjelenésének folyamatát és következményeit, valamint a mákatranszfer lehetőségeit. Kutatásom kiterjed a Sony brand értékének megingását vizsgáló esettanulmányra is, hiszen a cég újfajta marketingkommunikációs stratégia bevezetésére kényszerült, az online felületek tudatos tematizálására fókuszált, melynek hatására képes volt átrendezni az európai piaci struktúrákat. Dolgozatom további fejezeteiben a kampány médiaesztétikai és reklámszemiotikai szempontjai mentén vizsgáltam, melyben az 5 reklámfilmről álló kampány részletes

elemzésével tárom fel összefüggéseimet. A kampányban megjelenő képminőség reprezentációja beleilleszkedik az új médium által generált képfogalom struktúrájába, valódi helyszíneket, tereket, városokat színez át és épít újjá egy digitális kontextusban, így alapjaiban strukturálja át képfogalmunkat, észlelésünket.

Módszeremet a média brief ismeretének hiánya miatt kellett kialakítanom, a botrány kapcsán kevés szakirodalmi támaszt találtam, de főként blogokból, fórumokból, online magazinokból és gazdasági, piaci viszonylatokat feltáró információk hálózatából vontam le következtetéseket. A kampány kreatív munkaszakaszaira a reklámfilmek komplex elemzésével tudtam reflektálni.

TÓTH JUDIT GABRIELLA

*Konzulens: Dr. Murai András
főiskolai docens*

Végzett hallgató

Kommunikáció és médiatudomány szak
Nyugat-Magyarországi Egyetem, Savaria
Egyetemi Központ

AHOL A CSEND MÉG HALLHATÓ. KOMMUNIKÁCIÓS HÁLÓ NYÉSTÁN.

TDK dolgozat témája egy csereháti kisfalu, Nyésta kommunikációs hálójának feltérképezése és bemutatása, mely a lokális identitás mentén írható le a közösségben. A pályamunka két irányban vizsgálódik. Egy részről a lokális identitással foglalkozik, hiszen a mai modern embernek számos identitása létezik, és a legtöbb identitáselmélet hangsúlyozza, hogy az identitás mennyire változik az egyén életútja során. Az elméletek ezen részét cáfolják a Nyéstan folytatott kutatás eredményei, mert az itteni emberek nem költöznek el a szegényes életkörülmények ellenére sem, mely a Csereháton közismert. A téma újszerűsége egy másik irányvonal vizsgálatában rejlik, mely a közösségi kommunikációt vizsgálja, és fényt derít arra, hogy egy olyan faluval állunk szemben, ahol úgy élnek emberek, hogy életüknek nem jelenti meghatározó részét a mindennapi kommunikáció és a kommunikációs tereket is átforgalmazzák

A kutatómunka egy éven át zajlott résztvevő megfigyeléssel, melynek során strukturálatlan, strukturált interjúkat alkalmazott a szerző, fotóantropológiával egybevetve. A kutatás eredményei azt mutatják, hogy Nyéstan nagyon kicsi a társadalmi aktivitás,

meghatározó kommunikációs terek a temető és a templom, ugyanakkor az interjúk alapján kijelenthető, hogy az identitáselméletek újragondolására van szükség.

TÓTH TAMÁS

*Konzulensek: Dr. Tarnay László
egyetemi docens
Doboviczki Attila
egyetemi tanársegéd*

II. évfolyam
Mozgóképkultúra és médiaismeret MA szak
PTE-BTK

SZIMULÁCIÓ ÉS NARRATÍVA A SZÁMÍTÓGÉPES JÁTÉKOKBAN

A dolgozat kiindulópontját az a globális tendencia adja, hogy a fiatalság körében a számítógép egyre inkább teret hódít a hagyományosabbnak tekinthető mozgókép ellenében. A szerző véleménye szerint ez a jelenség párhuzamba vonható a film korai történetével és annak emancipációs folyamatával. Ezzel kapcsolatban a dolgozat felvázol egy fejlődési ívet az egyik legsikeresebb műfajon, a First Person Shotereken keresztül, amely kirajzolja az eddigi lehetséges játékkészítési módokat. Ezek megkülönböztetése során az erős narratívájú játékokkal kapcsolatban a kurrens elméleteket támadva, megpróbál egy mérsékelt álláspontra helyezkedni, miszerint a szimuláció és a narráció egyszerre is megjelenhet, csak eltérő szinteken kell őket értelmezni. Majd ezután bemutatja az új, rendszerfelfogású játékok működési elvét, amely a számítógépes médium egyedi eszközeként szakít az addig jellemző erős narratív kötődéssel, így adva nagyobb szabadságot a felhasználónak.

URBÁN CSILLA

*Konzulens: Hammer Ferenc
adjunktus*

V. évfolyam
Kommunikáció- és médiatudomány MA szak
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

VÁLTOZATOS VISZONYOK

Dolgozatomban a Várpalota – Inotán megrendezett retro majális vizsgálatom, melynek során a szocialista majálisok korhű elemeivel egy rendszerváltás előtti majális elevenítették fel. A rendezvénynek többféle célja is volt: egyrészt a szocializmusnak egy olyan arcát

akarták bemutatni, amelytől nem kell félnie az embereknek, másrészt az eseménnyel ismertté akarták tenni a várost. A régi május elseje megidézésével egyfajta trauma- és műtfeldolgozást is elindítottak. Ez Várpalota esetében azért is lényeges, mert a szocializmus rengeteg épített emléke található a településen, ráadásul a város második világháború utáni újjáépítését is a szocializmus korszakának köszönheti. A dolgozatomban azt vizsgálom, hogy az olyan különböző célok, mint a korszak emlékeinek feldolgozása és a turizmus fellendítése mennyire hangolható össze, hogyan segít ebben egy esemény felelevenítése. Az esemény értelmezésében felhasználtam az emlékezetkutatás általam kiemelt elméleteit, a nosztalgia, az irónia, a retro fogalmát, valamint a rítuselméletet. Véggövetkeztetésem az, hogy a várpalotai kezdeményezés úttörő jellegű, és a hétköznapi embereket középpontba állító rítus újrarájátszása miatt a műtfeldolgozás szempontjából hatékonyabb, mint egy passzív befogadói magatartást követelő kezdeményezés. Ennek ellenére nem mondható teljesen sikeresnek a különböző célok és az olyan, egymással ellentétes megközelítések és attitűdök miatt, mint a nosztalgia és az irónia.

A retro majálist 2008-ban és 2009-ben rendezték meg, az utóbbin magam is részt vettem. Az ott készült, valamint a várpalotai könyvtárból származó fotókkal illusztráltam a dolgozatot. A képeken kívül interjút is készítettem a város akkori polgármesterével és a rendezvény szervezőivel.

ZSÁK KATA

Végzett hallgató
Szabad bölcsészet szak
Zsigmond Király Főiskola

*Konzulens: Tóth Péter
főiskolai adjunktus*

HARMADIK-SZEMÉLY HATÁS ÉRTELMEZÉSEK A TELEVÍZIÓS HELYSZÍNELŐS SOROZATOK MEGÍTÉLÉSÉBEN

Kutatásom a harmadik-személy hatás elmélettel és a különböző helyszínelős sorozatok összefüggésével foglakozik. Mindkét téma újszerűsége miatt kezdett el érdekelni.

A harmadik-személy hatás elmélet lényege, hogy az „Én”- képből kiindulva vizsgálja az emberek véleményét különböző médiahatásokról. Az ember először mindig magából tud kiindulni, így a magáról alkotott képe nagyban befolyásolja a másokról kialakított véleményét is. Az ember vagy ugyanolyannak képzei magát, mint mindenki más (tömegember, aki nem

akar kitűnni), vagy jobbnak gondolja magát (felsőbbrendűség érzése, a tömeg fölé emelkedés), vagy kevesebbnek gondolja magát az átlagnál (kisebbségi érzéssel rendelkezik). E három csoport megmutatja, hogyan viszonyulunk a társadalomhoz, és nagyban befolyásolja a másokról kialakított képünket. Tegyük fel egy magányos törékeny idős nő sokkal brutálisabbnak, zordabbnak gondolja a világot, mint egy erős, fiatal férfi. Hiszen az idős hölgy számára sokkal több kockázattal járnak bizonyos élethelyzetek, így a világról kialakított képe is ekként fog alakulni. A gyerekes szülők szerint sokkal jobban ki vannak téve az emberek a televízióban sugárzott agresszív képeknek, mint a gyermek nélküli családok szerint. Az alap feltevésem szerint veszélyesebb a helyszínelős sorozatokban vetített brutális, agresszív képek. Korábbi kutatásaim azonban bebizonyították, hogy mivel mindig megtorlódnak a bűntettek, nem beszélhetünk negatív agresszióról. Ez az eredmény indított el afelé, hogy megnézzem vajon mások, hogyan gondolnak a helyszínelős sorozatok nézőkre tett hatásáról. Ennek érdekében egy nem reprezentatív kérdőíves felmérést végeztem, egy felsőoktatási intézetben. Sajnos az eredmények egymás oppozíciói lettek, mivel kiderült, hogy a megkérdezettek más-más kérdéseknél más-más kategóriákba sorolták magukat. Az egyik kérdésnél értelmiségi fiatalembert gondoltak magukra, a másik kérdésnél sebezhető nőként, a harmadikban fegyvertelen áldozatként.

MŰVELŐDÉSTÖRTÉNET ÉS -ELMÉLET TAGOZAT
TUDOMÁNY- ÉS TECHNIKATÖRTÉNET TAGOZAT

ABELOVSZKY TAMÁS

Konzulens: Dr. Sárosi Mária
egyetemi adjunktus

IV. évfolyam
Nemzetközi tanulmányok szak
Budapesti Corvinus Egyetem

NAGYVASÚTI VONTATÓJÁRMŰ-GYÁRTÁS A GANZ GYÁRBAN

A magyar vasúti járműgyártás egyik legfontosabb szereplője a Ganz gyár volt az 1880-as évektől kezdve. A Ganz körülbelül százötven éves története során számtalan kiváló, világhírű mérnök (a teljesség igénye nélkül: Mechwart András, Déri Miksa, Zipernovszky Károly, Bláthy Ottó, Bánki Donát, Kandó Kálmán, Jendrassik György, stb.) volt az üzem munkatársa, akik munkatársaik segítségével szabadalmak százait alkották meg. Sok találmány közvetlenül is kapcsolódik a vasúti jármű-gyártáshoz, elég Kandó fázisváltós villamos mozdonyát, vagy Jendrassik György munkásságát megemlíteni. A jól képzett mérnökök és a gyakorlott munkások kezei alól ezer- és ezerszámra gördültek ki a gyárból a legkülönfélébb, magas műszaki színvonalat képviselő, sokszor maguknak világhírnevet kivívott vontatott és vontatójárművek. A hazai szükségletek kielégítése mellett kezdetektől jutott a termékekből exportra is – a Ganz termékei gyakorlatilag a világ minden részére eljutottak, hirdelve a magyar ipar egykori kiválóságát.

Dolgozatomban a gyár vasúti vontatójármű-gyártásában betöltött évszázados szerepét kívánom bemutatni, az 1880-as évektől kezdődő, majdnem évszázados sikertörténetet, és az 1960-as években megkezdődött hanyatlás évtizedeit egyaránt felvázolva, bemutatva a legfontosabb újításokat, a legkiválóbb mérnökök munkásságát.

gyakorlati év utolsó szemeszter
Rabbi szak
Országos Rabbiképző — Zsidó Egyetem

SZABOLCSI MIKSA KÖRE ÉS A MAGYARORSZÁGI ZSIDÓSÁG

Szükségszerű vagy véletlen az a szociológiai folyamat, amelynek eredményeként a századforduló magyarországi zsidóságának tekintélyes hányadát a 20. században „magyar zsidó” – ként említik. Mi volt a szerepe mindebben a Szabolcsi – féle irányvonalnak. Történelmi tablónk a Szabolcsi család történetén keresztül közelíti meg azt a társadalmi változást, amelyen a magyarországi zsidóság jelentős része átmegy a dualizmus korában. A dolgozat a családtörténet eredményeit veti egybe a korabeli társadalom és gazdaság kutatásának eredményeivel. A zsidó modernizáció esettanulmányaiból merítve, a történelem tényei közt maradva mutatja be, hogy Szabolcsi Miksa milyen zseniálisan látta meg e folyamat befolyásának, irányításának feladatait. Létrehozva az általa felismert feladatok megoldásának eszközrendszerét, az irányítására alkalmas módszert, apparátust és támogatói kört. Szabolcsi Miksa köre — megfelelően a liberális korszellemnek, legyőzve az antiszemita erők asszimiláció ellenes törekvéseit — az asszimilációt vitte következetesen sikerre. Szerepük volt abban, hogy a magyar társadalom elfogadta és megbecsülte a zsidóságot. Harcos felekezeti és közélet fórumának is köszönhető, hogy a magyar zsidóság —, amely meghonosította Magyarországon a társadalmi mobilitáson, a személyes teljesítményen és a gazdasági sikereken alapuló életformát —, a polgári társadalomban lehetséges mértékig megőrizte a judaizmust, amiről az Egyenlőség meggyőződéssel hirdette, hogy ez az ami biztosítja és fenntartja a zsidó jellegzetességet. Mint fórum a felekezeti egységért harcolva is fenntartotta a zsidóság sokszínűségét.

II. évfolyam
Andragógia (BA)
Kodolányi János Főiskola

OPERETT MESE

A dolgozat témája az operett mesés világa, célja ennek a világnak a megismertetése. Munkámban először bemutatom a műfaj születését – Offenbach első darabjától, Konti József, az első magyar operett komponistának művéig. Ezt követően kitérek a műfaj szerkezetére, összetételére és szereplőire, majd röviden elemzem megítélését a XX. század elejétől napjainkig. A dolgozat következő részében Kálmán Imre, a halhatatlan komponista élete is az olvasó elé tárul. Szerénységéről, maximalista szemléletéről hivatásában és mozgalmas magánéletéről is megtudhatunk pár érdekességet. Egy siófoki kisfiúból kalandos úton lett Budapest, Bécs majd az egész világ egyik kedvenc zeneszerzője. Neve ma is ismert és nem csak színházi berkekben, hiszen Puskás Ferenc után Kálmán a második legismertebb magyar a világon. A következő fejezetben Kálmán Imre leghíresebb operettjének, a Csárdáskirálynőnek megszületéséről és életútjáról tudhatunk meg információkat. A darab fejlődése során több kisebb-nagyobb átalakításon ment keresztül. Saját története van, megélt két világháborút, egy forradalmat és még a frontokon is játszották. A művet sok célra használták fel. Az évek során nem csak a nézők életét és a színházi pénztárat gazdagította, hanem a szocializmusban a szovjet-magyar barátság mélyítésére és a magyarok iránti szimpátia növelésére is felhasználta a Rákosi kormány. Legvégül levonhatjuk a kutatás céljának teljes beigazolódását, miszerint az operett műfaja és ezáltal Kálmán Imre halhatatlanná vált. Kálmán neve márkanévvé vált, az operett pedig lassan hungarikummá.

III. évfolyam
Andragógia szak
Kaposvári Egyetem
Pedagógiai Kar

TRADÍCIÓ ÉS MODERNIZÁCIÓ. SZÜKSÉG VAN-E AZ OPERETT MEGÚJÍTÁSÁRA?

Az „magyar” operett a színházi műfajok között egyedülként hungarikum. Egyedülállóan magyar különlegesség. Temették sokszor és mindannyiszor meg is akarták menteni. Felmerül a kérdés, van-e létjogosultsága, és vajon a tradíció vagy a modernizáció eszközeivel lehet hosszú távú túlélővé tenni? Ahhoz, hogy ezt meg tudjuk válaszolni, ismerni kell nem csak a műfajt, hanem a mindenkori szakmai és nézői, olykor politikai attitűdöt, amely összefonódott az operett történetével. A méltán világhírű Kálmán Imre legnépszerűbb és legtöbbet feldolgozott operettjét a Csárdáskirálynőt vettem alapul kutatásomban. Négy emblematikus előadás nyomán haladva, négy különböző látásmódot és megközelítést mutatok be. Ezzel együtt végigjáróm az operettjátás hazai történetét.

Ezen az úton haladva fogok rávilágítani arra, hogy a hungarikumnak tartott műfaj miként élte túl fő bázisának, a polgári középosztálynak gyengülését és hogyan éledt újra Magyarországon a 20. század második felében, és milyen utat járt be eddig. Kiderül, hogy milyen műfajmegújító variációk merültek fel az elmúlt évtizedekben, és hogy látják a szakemberek napjainkban a modernizáció kérdését. Primer forrásaim a témával foglalkozó újságcikkek, előadás-kritikák. Készítettem három interjút, valamint felhasználtam az 1916-os budapesti ösbemutató és az 1954-es Fővárosi Operettszínházi Csárdáskirálynő előadások szövegkönyvét. Az 1954-es előadás kapcsán és a történeti fejezetek kidolgozásában szekunder forrásokra támaszkodtam. A témában megjelent szakirodalmakat, tanulmányokat, életrajzi köteteket is felhasználok.

Ahhoz, hogy képet kapjak az operett megítéléséről, hogy megtudjam, miben látják a megújításának lehetőségét, kérdőíves felmérést végeztem.

V. évfolyam
Szociológia szak
Szegedi Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

A MŰVÉSZET AUTONÓMIÁJA A TÖMEGKULTÚRA ÉS SZÉPSÉG HATÁRÁN

A művészetszociológia többnyire abból a feltételezésből indul ki, hogy bizonyos társadalmi tényezők determinálják a művészeti alkotások létrejöttét, ezáltal különleges feltételek szükségesek a művészet autonómiájának megvalósulásához, vagyis a tisztán művészetből származó elvek érvényesüléséhez. A dolgozat célja ezzel szemben éppen az, hogy Niklas Luhmann-nak a művészetről, mint műveletileg zárt rendszerről írt elméletéből kiindulva tisztázni próbálja a művészet és más rendszerek kölcsönhatását, mint autonóm és önszervező rendszerek együttműködését. A művészet reflexiók elméletei alapvetően ugyanis a tömegkultúra (vagy populáris kultúra) és a magas művészet differenciájából indulnak ki, határozott értékpreferenciával az utóbbi javára. A dolgozat központi tézise szerint a művészet autonómiája (autopoieízise) kényszerű megvalósításához éppen más rendszerekhez, így a tömegkommunikációhoz való viszonyának strukturálása révén jut el, amely együttműködés éppenséggel a rendszerek magasabb „szabadságfokon” való funkcionálását segíti elő, és jelöli ki a művészet evolúciójának egyik lehetséges terepét. A teoretikus elemzés elsősorban a leginkább műfajközpontú kortárs művészeti ág, a film vizsgálatára támaszkodik, és éppen a műfajokkal való kommunikáció elsődleges szerepét igyekszik kimutatni a kapcsolódó funkció-területek önszervezésének megvalósításában. A műfaj ugyanis egyszerre biztosíthatja a tömegkommunikáció szórakozató programjának információfeldolgozásához szükséges formaképzést, illetve a művészet bináris kódja mentén, a forma/kontextus differenciájával megvalósuló formaképzést. A dolgozat gondolatmenete végül a két funkcióterület szinkronizálódásának következményeit veszi számba a művészet szempontjából: az esztétikai és kritikai diskurzus letűnését a populáris művészetben, a művészet szubkulturális leírás módját, a művészet fokozott temporalizációját, és az autonómia nyomán fokozódó szervezethez való igényt.

III. évfolyam
Informatikus könyvtáros BA szak
Eszterházy Károly Főiskola
Médiainformatika Intézet

„...A MÍTOSZ SEM NEM IGAZ, SEM NEM HAZUGSÁG...”
VÁRKONYI NÁNDOR LÁTOMÁSA AZ EMBERI KULTÚRA KIALAKULÁSÁRÓL

Einstein azt mondta egyszer: „Azt nem tudom, hogy a harmadik világháborút milyen fegyverekkel fogják megvívni, de a negyediket biztosan botokkal és kövekkel.”

Ezzel nyilvánvalóvá teszi – ami minden józanul gondolkodó ember számára egyértelmű, legyen bár tudós vagy művészember –, hogy az ember, az emberiség rossz úton jár. Ha a technikai tudásunk és lehetőségeink hihetetlen mértékű fejlődését nem követi erkölcsi és kulturális életünk fejlődése, saját sírunkat ássuk.

Várkonyi Nándor, Pécs nagy tudású és széles műveltségű „szent embere” arra tette fel az életét, hogy összegyűjtse az emberiség szellemi és erkölcsi produktumait, formába öntse és megmutassa a választ kereső embereknek – ha nem is az abszolút igazságot, de – az évszázadok/évezredek alatt a különböző kultúrák által adott válaszokat az örök kérdésekre. A jövőt nem érdemli meg az, aki nem ismeri meg a múltját – tartja a mondás, de igazság szerint nem is lehet másként jövőnk. Puszkaporos hordón ülünk – ismét.

A mítoszok, a kollektív emberi tudat megjelenítőjeként tudósítanak minket az időről-időre bekövetkező világégésekről. Hogy a következőt elkerülhessük, vagy túlélhessük, vagy csak hogy átmenthessünk értékeket a következő generációknak, tanulnunk kell az elődök hibájából, meg kell ismernünk, hogy milyenek vagyunk, milyen kozmikus erők formálnak minket és dolgoznak bennünk, mire vagyunk képesek és hogyan...

Várkonyi kézen fog minket, és bemutat minket magunknak, végigbarangolva a csillagok és az emberi képzelet párhuzamos végtelenségét. Ha nem merevedtünk még bele teljesen a racionális, materiális világunkba, javaslom: tartsunk vele!

II. évfolyam
Nemzetközi tanulmányok BA szak
Pannon Egyetem

NEMZETI KARAKTER ÉS LELKIALKAT KAPCSOLATA JOÓ TIBOR
MŰVEIBEN

Dolgozatomban a *multikulturalitás* és a *nemzeteszmé* fogalmi összefüggéseivel és ezek mai jelentőségével foglalkozom. Tanulmányomban elsősorban Joó Tibor (1901-1945) történet- és kultúrfilozófus – ma is aktuális – tudományos munkái alapján dolgozom fel a nemzettudat összefüggéseit, a nemzeti szellem létrejöttét. Joó Tibor értelmezésében a normatív szellem soha nem léphet közvetlen kapcsolatba a valóság folyamataival, mindenkor absztrakció marad, és érvényesülése csak a szubjektív szellemben tükröződhet. A filozófus kiemeli, hogy a kultúra és a hagyomány mindig örökségként várja az egyént, aki maga dönthet abban, hogy – akár mint egyén, akár mint nemzedék – változtatni kíván-e a hagyományon és kultúrán. Ennek első lépcsőfoka az egyén számára, hogy önmagán végezze el a változtatásokat, s saját szubjektív szellemében alakuljanak ki az új értékek tételezése, s a hozzá kapcsolódó indítékok és motívumok. A kultúra azonban nemcsak összefog egy közösséget, hanem konfliktusok talajául is szolgál, hiszen visszatekintve a történelemre, látható, hogy sok feszültség vallási és/vagy kulturális különbségekből ered. Például a közkeletű térségben is a fő konfliktus-forrás az, hogy egy adott területen sokféle kultúrájú és vallású ember él, de ugyanígy az Európai Unión belül is megvannak, sőt éleződnek bizonyos kulturális és vallási alapú ellentétek. (Lásd Angela Merkel nyilatkozatát: „*Teljességgel megbukott a multikulturális Németország modellje, amely szerint különböző kultúrák harmonikusan élhetnek egymás mellett*” (2010. 10. 17.) A téma aktualitását az is megerősíti, hogy a mai rohanó világban fel-felbukkannak olyan rendezvények, szervezetek, melyek emlékeztetnek bennünket a régi magyar szokásokra, hagyományokra: például a mohácsi busójárás vagy a balatonfüredi Reformkori Napok hagyományörző programjai. Dolgozatomban a nemzeti hagyományokhoz kötődő emlékek fontosságát elemzem napjaink jövőképeivel kapcsolatban.

A PERFORMANSZ MINT KOMMUNIKATÍV ESZKÖZ A KORTÁRS
MŰVÉSZETBEN

Dolgozatom témája a magyar performansz és a kortárs művészet kapcsolata. Kutatásaim fő területe az 1960-80-as évek művészeti megnyilvánulásai, a performansz virágkora. Célom a határfelületeket megvizsgálása, hogy mit és miért és meddig tekintünk performansznak és milyen stílusjegyei, technikái, eszközei vannak. Címválasztásommal arra utaltam, hogy a performansz több, mint kommunikáció. Kommunikatív üzenetnek tekintem, amit a legideálisabb környezetben, a kortárs művészettel való viszonyában értelmezek. A felmerülő probléma maga a művészet, élet és valóság kérdése, a realitás és a fikció arányai és a műfaj létjogosultsága. Vizsgálatom egyik kiindulópontja a lakóhelyem, Szentendre volt. A város művészeti tevékenységét meghatározó performerekből és a főleg képzőművészekből álló Vajda Lajos Stúdió és a köré szerveződő szellemi csoportosulásokból indultam ki. Megkísértem a szakirodalom feldolgozásával összevetni a saját tapasztalataimmal, élményeimmel és interjút készítettem felugossy Lászlóval és Szirtes Jánossal. Dolgozatom felépítésekor törekedtem a performansz fő jegyeit megvizsgálni először a képzőművészetben, leginkább a festészetben, az idő és tér, a kezdet és a vég viszonyában. Az első részben a performansz tradícióihoz, előzményeihez nyúlok vissza, a képzőművészeti jegyek megvizsgálása mellett a rituális eseményekből vezetem le a performansz színházi megnyilvánulását. A színház és a performansz kétértelműségét jelölő elméleteket elemezve az alkotói oldal mellett a közönséget is figyelemmel kísérve. A második részben foglalkozom bővebben a performansz magyarországi megjelenésével, az első happeningektől az első filmes megnyilvánulásokig. A dolgozat már részben lezárt, jelentős életműveket kíván megmutatni és egy történeti áttekintést nyújtani a performanszok kezdeteiről Magyarországon, a külföldi hatásokról és a performer-performansz-közönség kommunikatív viszonyáról.

ERZSÉBET KIRÁLYNÉ KULTUSZA A 19-20. SZÁZAD FORDULÓJÁNAK
KERTMŰVÉSZETÉBEN

Erzsébet királyné és császárné a XIX. század egyik idolya volt, személyisége mély nyomot hagyott a köztudatban, s napjainkig sem kopott ki emléke, sőt kultuszának egyfajta újjáéledése figyelhető meg. A dolgozatom célja, hogy egyes elemek vizsgálatával mutassak rá azokra, a századforduló tájépítészetében megjelenő szimbólumokra, amelyek speciálisan a korszakra, Erzsébet királyné személyére utalnak. A királyné tájépítészeti és kertművészeti hatásának vizsgálatához azonban elengedhetetlen élettörténetét pontosan ismerni, illetve ugyanilyen fontos, hogy szemügyre vegyük a kort, melyben élt. A dolgozatban vizsgáltam, mik voltak azok a szellemi áramlatok, divatok, amiket ő személyében megtestesített, ezek minek hatására jöttek létre. Alapvető jelentőségű kultuszának kialakulása, ami nagyban összefügg a romantikus eszmékkel és igen fontos társadalomlélektani és politikai vonatkozása is van. Vizsgáltam királyné halála után megindult fásítási emlékmozgalom létesítésének történeti hátterét, és azon szokás kialakulásának okát, hogy ebben az időszakban parkokat alakítottak és fákat ültettek a mélyen tisztelt személy számára.

Szakmai szempontból az emlékfásításokat és emlékparkokat több oldalról közelítettem meg. Szemügyre vettem, hogyan jöttek létre ezek a parkok, kik, miért kezdeményezték a fásítási mozgalmat, illetve milyen intézményi háttér biztosította a megvalósulást. Kik voltak a tervezők, és kik létesítettek ligeteket. A kutatás tárgyát képezte egyes parkok térszervezése, útvonalvezetése, sajátos épített elemeik, és berendezési tárgyaik. Megvizsgáltam a kiválasztott parkok növényállományát, architektúráját, azt, hogy ezek alkalmazását mennyiben határozza meg az Erzsébet kultusz.

I. évfolyam
Ember és műveltség-területi tanár MA szak
Eszterházy Károly Főiskola

**CIVILIZÁCIÓ ÉS TECHNOLÓGIAI FEJLŐDÉS -
Társadalomtudományos és filozófiai válaszok a transzhumanizmus kihívásaira**

Dolgozatom célja egy egyre szélesebb körben elterjedő etikai- és filozofikus irányzat, a transzhumanizmus jelenségének beható vizsgálata. Pontos elemzést írok a korszakról és viszonyrendszeréről, bemutatom a transzhumanizmus eszméit és létrejöttét, összegzem a kritikusok véleményét és a végkövetkeztetések során választ keresek ezen új irányzat által felvetett morális, etikai kérdésekre. Munkám első részében részletesen elemzem a jelen általános társadalmi és gazdasági viszonyait, a hatásokat és körülményeket, különös tekintettel az információs társadalommal foglalkozó művekre, mert épp ez biztosít helyet és megalapozottságot a transzhumanista világnézetnek. Olyan szerzők, mint például Marx, Elias, vagy Castells, munkáinak elemzése és összefoglalása által írom le a viszonyokat, melyekben a transzhumanista gondolatiság gyökeredzik. A transzhumanizmus elméletét és történetét a leghitelesebb forrásokra támaszkodva vázolom a következő részben, ahol helyet kap e világ- és jövőképek kritikusainak véleménye is. A kritikusok közül Francis Fukuyamával kiemelten foglalkozom, hiszen ő talán sokkal többször keres hasonló válaszokat, melyek megtalálása e dolgozat célkitűzése is. Azt azonban le kell szögezni: nem mindegyikre sikerül – és talán nem is lehetséges. Elemző, összegző és kifejtő módszerrel megírt dolgozatomban nem általános igazságokat keresek általános törvényszerűségekre, hanem sokkal inkább a tudományos, leíró módszerekkel bizonyítható morális válságokat – és ezek lehetséges megoldásait veszem sorra. A transzhumanista eszmék és gyakorlatok, ahogyan első megjelenésüktől egészen mostanáig, kétségkívül hasonlóan ambivalens fogadtatásra számíthatnak még az elkövetkező évtizedekben is. Ám az emberiség, a civilizáció nem engedheti meg magának azt a luxust, hogy a világ legveszélyesebb eszméjét – ahogyan Fukuyama nevezi meg a transzhumanizmust – egyetlen legyintéssel kizárja a tudomány köréből. E dolgozat épp ennek elkerüléséért született.

I. évfolyam
Teológia MA szak
Szent Pál Akadémia

HADITENGERÉSZETI HÉTKÖZNAPOK NELSON KORÁBAN

Dolgozatom célja, hogy a napóleoni háborúk angol haditengerészeti hétköznapjait az eddig magyar nyelven elérhető szövegeknél alaposabban és azokhoz képest új szemléletben mutassam be. Az első fejezetben sorra veszem a korabeli vitorlás hadihajóknak azokat a jellemzőit, melyek leginkább befolyásolták a rajtuk élők hétköznapi életét. Majd részletesen megvizsgálom, hogy kik is tartózkodtak egy hadihajón, és milyen feladatokat láttak el. Ebből egy elég összetett kép bontakozik ki, a legénységet hagyományosan két elkülönült egységként, a tisztek és matrózok szembenálló csoportjaiként kezelő felfogás nem tartható. Egy újabb fejezetben mutatom be, hogyan kerülhetett valaki a haditengerészethez, és ott milyen lehetőségei voltak az előrelépésre, végül érintem a szervezet jogi háttérét. Ennek során olyan mértékadó haditengerészeti történészek munkáira támaszkodom, mint Brian Lavery, N. A. M. Rodger és Michael Lewis. Hozzájuk hasonlóan igyekszem megmutatni, hogy Nelson korának haditengerészete nem a tisztiként önkényen és a brutálisan kemény büntetéseken alapult, hanem a tengerészek szakértő együttműködésén.

A szakkifejezéseket, ahol lehet, magyarra fordítottam, de zárójelben megadom eredetijüket is. A haditengerészeti jogi háttérét jelentő *Hadi cikkelyeket* – mivel tudtommal magyarul nem elérhető – lefordítottam és a függelékben közlöm.

A POSZTMODERN GICCS KIALAKULÁSA

Tanulmányomban arra a problémára próbáltam kielégítő magyarázatot találni, hogy a 19-20. század fordulóján megjelenő giccs jelensége miképpen válik a tömegkultúra egyik kulcskategóriájává. Vizsgálódásaimat elsősorban a 20. század második felétől publikált, ismert és fontosnak tartott szerzők dialektikai szövegeiből vettem, majd a 90-es évek kultúrákritikájánál fejeztem be. Ez a kicsit történeti, kicsit filozófiai áttekintés igyekszik vizsgálni a posztmodern kultúrában megtalálható produktumok értékelhetőségének dualitását és azt, hogy a giccsesedésnek, az értékek felületessé válásának következtében hogyan változik meg ez a bizonyos kulturális értékrend és miért telítődött fel a kultúra önellentmondásokkal. Nagyon fontosnak tartottam végigvenni ennek az újfajta mechanizmusnak a különböző kulturális szférákra gyakorolt hatását és többek között azt is meghatározni, hogy vajon mi lehet ez a folyamat valójában. Éppen úgy, ahogy a posztmodern áthatja a jelen időben létező kultúránkat, a kulturális jelenségek is teljes egészében megtalálhatóak olyan területeken, ahol alapvetően nem lenne helyük. Ennek az újfajta jelenségnek már voltak jelei az európai kultúra és művészettörténetben, viszont a mostani állapotuk elsősorban körülbelül az 50-60-as évek Amerikájából származik. Annak ellenére, hogy Európában is jelen van egy ideje, így együttesen, ilyen formában, ilyen „szabadon” csupán a 80-as évek környékén volt először tapasztalható. A posztmodern tömegkultúrának csupán az egyik hozadéka a posztmodern tér átalakulása. Ezen túl a kultúra tehát a mindennapi életet alkotó világ gyakorta absztrakt létezői is részesülnek egy bizonyos átesztétizálási folyamatból. Eme átesztétizálás következtében vesztek el nagyon gyakran a posztmodern tárgyak az értelmüket és az értéküket. Az „átesztétizálás” elég egyértelműen a posztmodern tárgyak státuszának megváltozásához vezet, minek következtében minden, ami ezen a folyamaton átesik, csupán egy gazdasági produktummá válik. Áruvá válnak, és ezen áruk megítélésében nem az érték a lényeg, hanem a „csomagolás”. Így a tárgyak csupán az eladhatóságuknak,

terjeszthetőségüknek tükrében rendelkeznek értékkel, ami nagyon gyakran csak és kizárólag anyagi alapú.

VITÉZ VERONIKA*Konzulens: Dr. Z. Karvalics László
tanszékvezető egyetemi docens*

II. évfolyam
Informatikus könyvtáros MA szak
Szegedi Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar, Könyvtártudományi
Tanszék

**LÁBÁN RUDOLF, A TÁNCÍRÁS KORSZERŰSÍTŐJE ÉS A LÁBÁN-RENDSZER
(UTÓ)ÉLETE AZ INFORMÁCIÓS TÁRSADALOMBAN**

Lábán Rudolf. Egy szűk szakmai kör kivételével alig mond már valamit ez a név bárkinek Magyarországon. Eközben a magyar származású táncpedagógus-koreográfusról, a táncjel-írás modern rendszerének kialakítójáról szóló nemzetközi irodalom ma reneszánszát éli, óriási az érdeklődés és a figyelem Lábán iránt. Jól illusztrálja mindezt az, hogy nemrég is több angol nyelvű monográfia jelent meg róla. De mi állhat Lábán, a táncírási újkeletű népszerűsége mögött? A vizualitás felértékelődése, a képeknek a tudásszerzés csatornáin, a médiában betöltött új szerepe, az internet detonációja, a televízió népszerűsége, a videók, fotók vagy akár az iskolai szemléltető anyagok robbanás-szerű számbeli gyarapodása. A pusztasággal szemben a kép igyekszik többlet-információt nyújtani, mégis vannak olyan pontok, ahol a tudás lejegyzése és átörökítése korlátokba ütközik. A test mozgása, a tánc, a bonyolult műveletek ilyenek: továbbra sem nélkülözhetik a személyes és közvetlen Mester-tanítvány viszonyt, ugyanakkor az érdeklődés tömegesedése miatt felértékelődnek a közvetett ismeretátadás csatornáin. Így kelhetett új életre a táncírási egyre kifinomultabb ábráit mostanra kizárólagos alaprendszerrel tevő Lábán-módszer, a Lábán-kinetográfia. Úgy tűnik, nagyon sok „performatív” közösségi térbe kezd áttérjedni ez a sajátos jeltechnika: hasznosnak bizonyul a sportolók mozgás-tökéletesítésében, a színházi mozgások tanításában és hatékony eszköz a gyermekek mozgáskultúrájának fejlesztésében is. Ideje megismerkednünk a táncírási magyar úttörőjének életével, munkásságával, rendszerével, és rendszerének továbbélésével.

NEMZETKÖZI TANULMÁNYOK TAGOZAT

BÍRÓ ILONA

*Konzulens: Dr. Szigetvári Tamás
egyetemi docens*

III. évfolyam
Nemzetközi tanulmányok szak
Pázmány Péter Katolikus Egyetem, BTK

AZ EURÓPAI UNIÓ MIKROHITELEZÉSI GYAKORLATA -A MIKROHITEL A MAGYAR EU ELNÖKSÉG CÉLJAINAK TÜKRÉBEN

Napjainkban az Unió legfontosabb célkitűzése közé tartozik a Lisszaboni Stratégiában -2010 után **EU 2020 Stratégiában**- lefektetett dinamikusan növekvő, a világ legversenyképesebb tudásalapú gazdaságává váló Európai Unió megteremtése. Talán ez jelenti ma a legnagyobb kihívást az EU számára. Azonban egyre nagyobb probléma Európa szinte mindegyik országában a gazdaság teljesítményének jelentős visszaesése, a pénzügyi válság okozta finanszírozási nehézségek, és a munkanélküliségi ráta növekedése (az euróövezet válságáról nem is beszélve). A célok tehát elég egyértelműek: a gazdasági növekedés beindítása, a foglalkoztatás bővítése, a szegénység és társadalmi kirekesztettség elleni küzdelem és még sorolhatnánk. A 2011-es év első felében az Európai Tanács elnökeként rajtunk a sor, hogy előrébb vigyük ezeket a célokat egy lépéssel a megvalósuláshoz. De a gyakorlatban ez hogyan lehetséges? A dolgozatomban egy olyan konkrét eszközt mutatok be, amely hatékony lehet a munkahelyteremtésben, a gazdaságdinamizálásban és a feketegazdaság elleni küzdelemben, tehát több szempontból is megfelelő az EU és a magyar elnökség által kitűzött közösségi célok eléréséhez: ez a mikrohitel. Fontos kiemelni, hogy ez az eszköz közvetetten, a mikro- és kisvállalkozási szektor fejlesztésén keresztül segíti a gazdasági növekedés elindítását, ezért a dolgozatom első részében bemutatom az európai és magyar vállalkozásfejlesztési politikák ezen szektor fejlesztését célzó intézkedéseit, a mikrohitelvezés fejlődését, és a mikrohitel intézményi és gyakorlati megvalósítását a magyar elnökség céljain (kiemelve a munkahelyteremtést és a romák integrálását célzó stratégiát) keresztül. A mikrohitelvezés is csak akkor lehet hatásos, ha a vállalkozásfejlesztés intézményrendszere hatékonyan működik, amit az ügyintézés egyszerűsítésével érhetünk el. Dolgozatomban az intézményrendszer hiányosságainak kritikáján túl két konkrét javaslatot teszek a célok hatékonyabb elérése érdekében: a támogató intézmények párhuzamosságának megszüntetésével egy egységes ügyfélkapu létrehozása, valamint egy új szociális mikrohitel konstrukció megalkotása.

MUSZLIM INTEGRÁCIÓ ÉS ISZLAMOFÓBIA HOLLANDIÁBAN

A kisebbségi politika Európa-szerte kiemelkedő helyet foglal el az országok politikai rendszerében. Nyugat-Európában ma a muszlim kérdés égető problémakör, melyben a különböző kormányzatok különböző álláspontokat képviselnek. Az iszlamofóbia, az iszlámtól való félelem jelensége egyre szélesebb teret nyer Nyugat-Európában.

Témaválasztásom során figyelembe vettem, hogy új keletű, kifejezetten aktuális tárgykörrel foglalkozzam. Hollandiát választottam, melyet Európában Svájc mellett a demokrácia másik mintaországának tartanak. Dolgozatomban arra keresem a választ, hogy a holland társadalom és a politika hogyan viszonyul az országukban élő, egyre növekvő muszlim lakossághoz, el tudják-e fogadni jelenlétüket. Továbbá, hogy a demokrácia a bevándorló muszlimok vonatkozásában milyen mértékben érvényesül.

Ezen kérdéseket három fejezetben taglalom. Az első részben a muszlimok Hollandiába kerülésétől napjainkig végigvezetem bevándorlásuk történetét, pl. milyen szakaszokban érkeztek, milyen kül- és belpolitikai események hatottak ezekre a folyamatokra, a mai demográfiai mutatók bemutatása, táblázatokkal történő szemléltetése. A második fejezetben rátérek a holland oktatáspolitikára, és azt vizsgálom, hogy az a muszlimok társadalomba történő integrációjához milyen mértékben járul hozzá. Bemutatom az iszlám oktatást, milyen különbségek merülnek fel az allochton és az autochton lakosság iskolázottsága között, továbbá ugyanez a muszlim lakosságon belül is. Az utolsó nagy egységben a holland aktuális politikai helyzettel, és az oda vezető úttal foglalkozom. Bemutatom a szélsőjobboldal térnyerését, Geert Wilders és Szabadságpártja programját, a *Fitna* című film keltette politikai viharokat, Wilders londoni látogatását.

Ezek alapján megállapítható, hogy a holland demokrácia az elmúlt években milyen irányt vett a kisebbségi politika terén. A dolgozat megírásához szociológiai, politológiai elemzéseket, forrásokat és a holland Központi Statisztikai hivatal adatait használtam fel, melyeket összevettem egymással, és következtetéseket vontam le belőlük.

A SZENTGOTTHÁRDI FEGYVERSZÁLLÍTÁSI BOTRÁNY SAJTÓVISSZHANGJA
A PESTI NAPLÓ, A NÉPSZAVA ÉS A TIMES ALAPJÁN

Az 1928-ban történt szentgotthárdi fegyverszállítási botrány a kutatásom alaptémája. Mivel Zsiga Tibor írt már egy összefoglaló művet ezen eseménnyel kapcsolatban, így a sajtóviSSHang alapján közelítettem meg. Az 1920-as években a rádió és az újság volt a főforrása az embereknek. Ezzel tisztában voltak a politikai hatalmak, így odafigyeltek arra, hogy mik is jelentek meg ezekben a periodikákban. A Pesti Napló a kormánypárt, a Népszava pedig a szociáldemokraták lapja volt. Arra kívántam választ adni, hogy ezek a sajtóorgánumok mennyire torzították, tusolták el a valóságot és az igazságot a szentgotthárdi fegyverbotrányal kapcsolatban. Továbbá azt is vizsgáltam, hogy mennyire foglalkoztatta a külföldi lapokat a Magyarországon történt botrány. Kutatásom során azt állapítottam meg, hogy a kisantant és a francia lapok élesen támadták a Bethlen kormányt. A lehető legtöbb érvet vonultatták fel annak érdekében, hogy a botrányt vizsgáló Népszövetség bűnösnek kiáltsa ki Magyarországot. A Pesti Napló arra törekedett, hogy a közhangulatot ne korbácsolja fel ez a botrány. Így olyan külföldi sajtóvéleményeket közölt leginkább, amelyek mérsékelt hangvételűek voltak. A Népszava azonban a támadó jellegű cikkeket tett közzé, amelyek Magyarország vesztét kívánták. A dolgozatomhoz felhasználtam a londoni Times cikkeit is. Ez a kormánypárti lap nem tükrözte az angol kabinet álláspontját, tehát az ügy minél hamarabbi lezárását. A botrány körüli eseményeket közölte. Valószínűleg azért, mert akkoriban lord Rothermere a Daily Mail hasábjain kampányolt a magyarok mellett és mivel az angol kormány elhatárolódott hivatalosan így nem akarták azt a látszatot kelteni, hogy a területi revíziót akkora lelkesedéssel pártolták. A korabeli sajtó is egy szuverén vagy egy politikai csoportosulás véleményét közölte. Elengedhetetlen volt már akkor is, hogy megnézze az olvasó azt, hogy ki írta a cikket és melyik lapban olvashatta a publikációt.

Végzett hallgató
Nemzetközi tanulmányok MA szak
Budapesti Corvinus Egyetem

RASID GANÚSI ÉS A TUNÉZIAI ISZLAMISTA MOZGALOM DISKURZUSELMÉLETI MEGKÖZELÍTÉSE

A tunéziai iszlamista mozgalom politikai szerepvállalásának diskurzuselméleti perspektívából történő vizsgálata új horizontot kínál fel az értelmezés számára. A konstruktivista szemlélet alkalmazásával feltáruló értelmezési horizont középpontjában a tunéziai iszlám politikai identitásának megértése áll. Az iszlamista mozgalmak vizsgálatának konstruktivista megközelítése az iszlám diskurzív konstrukcióját állítja középpontba, mely képes ellenállni mind az orientalizmus, mind az ellentétéként létrejött értelmezés esszencializmusának. Az iszlám az iszlamista politikai diskurzusban központi, valamennyi muszlimot egyesítő jelölőként funkcionál, és az iszlám értelmezéséért vívott küzdelem a mozgalom és a rezsim között egyet jelent a diskurzushegemoniáért folytatott harccal. A tunéziai kontextusban az Iszlám Irányzat Mozgalom (Mouvement de la Tendance Islamique – MTI) reiszlamizációs diskurzusa képezett társadalmi antagonizmust Burgiba elnök szekuláris diskurzusával. Burgiba 1987-es leváltása az általa képviselt diskurzus kizökkenését eredményezte, ezzel új diskurzusok előtt nyitva lehetőséget, hogy harcba szálljanak a hegemon pozícióért: így egy új társadalmi antagonizmus kialakulásának lehetünk tanúi, melynek egyik pólusát a Burgibát leváltó Ben Ali elnök "tunéziai iszlámot" hirdető diskurzusa, a másikat pedig az MTI-t követő en-Nahda (Újjászületés) mozgalom képezte. Az iszlamista mozgalom működését – az 1989-es választásokon kapott meglepően nagyszámú szavazata miatt – a kormány betiltotta, ezért az ismét földalatti mozgalommá vált, illetve bizonyos nézetek szerint meg is szűnt Tunéziában, miután Ganúsi londoni száműzetésébe „magával vitte” a mozgalmat is. Így a Ben Ali-rezsimet fenyegető iszlamizmus valóságáról nem sokat állíthatunk, ám diskurzuselméleti nézőpontból egyértelműnek látszik, hogy az iszlamista mozgalom, mint a hegemon diskurzus társadalmi antagonizmusának alkotó másikja nem tűnhet el, amíg a diskurzus fennáll.

Végzett hallgató
Nemzetközi tanulmányok szak
Eszterházy Károly Főiskola

AZ INTERNET SZEREPE A 2008-AS AMERIKAI ELNÖKVÁLASZTÁSBAN

A 2008-as amerikai elnökválasztási kampányban meghatározó szerep jutott az új médiumnak, az internetnek. Barack Obama győzelmében döntő szerepe volt a rendkívül jól szervezett internetes kampánynak és a webes közösségszervezésnek. TDK dolgozatomban az Obama-féle internetes kampány elemeit vettem sorra azzal a céllal, hogy rávilágítsak, miért is volt ilyen példaértékű az új elnök korteshadjárata. A dolgozat elkészítése során egyrészt a témához kapcsolódó szakirodalomra támaszkodtam, másrészt a kampány internetes megjelenési formáit – például Youtube videók, barackobama.com - vizsgáltam meg.

Az Obama-féle internetes kampány egyik fő erényének azt tartom, hogy abban a közegben sikerült megszólítani a felhasználókat, amelyet ismernek, amelyet naponta használnak. Ilyen közeg volt például a Facebook vagy a Youtube. A kampány sikerében fontos szerepet játszott még, hogy Obama életét, lépését, a kampányt állandóan figyelemmel lehetett kísérni, kezdve a megannyi videón át, a telefonos alkalmazásokon keresztül, a stáb és a felhasználók által készített tartalmakig. Természetesen Obama nem győzhetett volna az emberek megmozdulása, kampányban való részvétele nélkül. A résztvevőknek megadtak minden eszközt az elnökjelölt melletti kampányolásra. Nem szabták meg, hogy hogyan használják fel ezeket, így mindenki a saját képességei és lehetőségei szerint tudott hozzájárulni a kampányhoz. A közösség erejét, a szavazók elkötelezettségét tovább erősítette a jelölt retorikája. A retorika, hogy közösen, a választókkal együtt érhető el csak a siker, azt a tudatot erősítette az egyes emberekben, hogy milyen fontos az ő személyes részvételük a kampányban. A győzelem legnagyobb elemeként a folytonosságot emelném ki, miszerint Obama elnökként is számít az állampolgárok véleményére. Továbbhalad a megkezdett úton, és az internet segítségével próbálja bevonni a szavazókat a döntések meghozatalába, hogy ezáltal erősítse meg az amerikai demokráciát.

DELI KRISZTINA

III. évfolyam
Közszolgálati szak
Általános Vállalkozási Főiskola

*Konzulens: Dr. Kuti Éva
főiskolai tanár*

**LENGYELORSZÁG ÉS MAGYARORSZÁG
FOGLALKOZTATÁSPOLITIKÁJÁNAK ÉS MUNKANÉLKÜLSÉGI
HELYZETÉNEK ÖSSZEHASONLÍTÁSA**

Kutatásomban Lengyelország és Magyarország foglalkoztatáspolitikáját és munkanélküliségi helyzetét hasonlítom össze. A hipotézisem az, hogy a rendszerváltást követő időszakban a két ország munkaerőpiacán hasonló folyamatok zajlottak le, ám a későbbiekben felerősödtek a különbségek, és a lengyel gazdaság- és foglalkoztatáspolitikai összességében hatékonyabbnak bizonyult. A kutatás során a munkanélküliségi- és foglalkoztatási rátát, a foglalkoztatottak ágazati megoszlását vizsgáltam, valamint az eltérések okait próbáltam megkeresni.

Az eredmények azt mutatják, hogy az 1990-es évek végéig hasonló fejlődési út figyelhető meg a két ország esetében. Ezt követően elágaztak az utak, a magyar adatok egészen 2004-ig kedvezőbben alakultak. Az Európai Unió csatlakozás után komoly változás következett be. A lengyel foglalkoztatási és munkanélküliségi adatok látványosan javultak, Lengyelország jobb helyzetbe került, a gazdasági válságot is könnyebben átvészelte, mint Magyarország.

A hipotézis első és utolsó része tehát helyesnek bizonyult, mert kezdetben a fejlődési út hasonló volt, s az utóbbi években már a lengyel foglalkoztatáspolitikai a sikeresebb. Közben azonban volt egy időszak, amikor – várakozásaimmal ellentétben - Lengyelország küzdött súlyosabb munkanélküliségi és foglalkoztatási gondokkal.

A különbségeknek számos oka lehet: köztük a legfontosabbak az eltérő foglalkoztatáspolitikák, a külföldi működő tőke bevonásának mértéke és a munkaerő-migráció nagysága.

DELI ZSOFIA

*Konzulens: Lőrinczné dr. Bencze Edit
főiskolai adjunktus*

PÁLFI ÁGNES KATALIN

III. évfolyam
Nemzetközi tanulmányok szak
Kodolányi János Főiskola
Társadalomtudományi Kar

KOSZOVÓ NEMZETKÖZI ELISMERTETÉSÉNEK FOLYAMATA, PROBLÉMÁI

Választott témánk Koszovó nemzetközi elismertetésének folyamata. Témaválasztásunkat az indokolta, hogy az itt kialakult konfliktus a nemzetközi politika évek óta napirenden lévő kérdése. Ahhoz azonban, hogy a témával kapcsolatosan átfogó képet kapjunk, tisztában kell lennünk a térség történelmével és ezáltal azzal, hogy miért ragaszkodnak ennyire a szerbek és az albánok egyaránt Koszovóhoz. Erről a koszovói probléma történelmi háttere című fejezetben számolunk be részletesebben. Ez a rigómezei csatától kezdődően a kilencvenes évek végén kialakult fegyveres konfliktuson át Koszovó függetlenségének kikiáltásáig tartó intervallumot foglalja magában.

A koszovói konfliktus nemzetközi szinten zajlott, elengedhetetlen tehát az ide vonatkozó nemzetközi jog ismerete és értelmezésének megértése, hiszen a konfliktus kapcsán a különböző álláspontot képviselő nemzetek ugyanazon jogszabályokra hivatkoznak. Ezen keresztül próbáljuk bemutatni, hogy a jog ezen területeinek iránymutatásai, szabályai, határozatai többféle szempontból értelmezhetők, és ezen sokoldalúságot használják fel az államok saját érdekeik érvényre juttatásában.

Ebből a szempontból a következő részekben megvizsgáljuk az eltérő nemzeti állásfoglalásokat és a különböző érdekek által vezérelt érvek ütköztetését. A dolgozat főként ezen kérdéskör köré épül fel. Továbbá bemutatjuk a függetlenségi nyilatkozat körüli problémákat, illetve az azóta eltelt 3 év főbb eseményeit, melyek meghatározóak voltak Koszovó nemzetközi szerepének megítélésében. A Koszovó státuszával kapcsolatos hosszú éveken át tartó tárgyalásokat számos kijelentés, határozat és egyezmény kísérte végig, melyek közül a leglényegesebbeket a függelékben mutatjuk be.

II. évfolyam
Nemzetközi tanulmányok szak
Zsigmond Király Főiskola

**A KÖRNYEZETVÉDELMI SZEMPONTOK INTEGRÁCIÓJA AZ EURÓPAI UNIÓ
SZAKPOLITIKÁIBA**

A környezetvédelmet korábban nemzetállami és európai szinten egyaránt elszigetelt területként kezelték, azonban a környezet rohamos pusztulása hamar újfajta szemléletmódot követelt meg annak szerepéről: a környezetvédelmi szempontokat ugyanúgy integrálni szükséges az EU hosszú távú hatékony működése érdekében, mint ahogy más uniós politikáknál ez már megtörtént. Ez mára már a fenntartható fejlődés alapelemévé vált. Lényege, hogy a környezetvédelmi politika akkor eredményes, ha követelményeit, mint horizontális szempontokat és célkitűzéseket képes integrálni a többi szakpolitikába, a tervezéstől és a döntések meghozatalán keresztül, egészen a végrehajtással és az értékeléssel bezárólag. A dolgozat célja egyrészt, hogy bemutassa a környezetvédelmi szempontok integrációjának kialakulását, elméleti háttérét és rávilágítson annak jelentőségére. Másrészt, hogy ezen elméleti háttér után megkísérelje bemutatni az Európai Unió energia- és agrárpolitikáján keresztül a környezetvédelmi szempontok ágazati integrációjának folyamatát és a vizsgált szakpolitikák fejlődését a környezetvédelem tükrében. Ennek folyamán konkrét példák bemutatásával kísérli meg szemléltetni a dolgozat a környezetvédelmi szempontok integráltságát a gyakorlatban.

PhD hallgató
Nemzetközi tanulmányok szak
Budapest Corvinus Egyetem

A TÖRÖKORSZÁGI ISZLAMIZMUS ÉS AZ AKP

Törökországban 2002-ben az Igazság és Felemelkedés Pártja (Adalet ve Kalkinma Partisi) alakíthatott kormányt. Az AKP hatalomra kerülése óta polémia alakult ki a párt megítélését illetően. A korábban iszlamista pártokban szocializálódó Erdogan-féle vezetés az AKP megalakításával és nyugatos, csatlakozást igénylő programjával valóban elfordult-e múltjától, vagy pedig a török társadalom lassú iszlamizálására tör? A dolgozat ennek a vitának a hatását, a török belpolitikai szereplők és az EU-csatlakozás problematikáját mutatja be. Megvizsgálja a törökországi iszlamizmus és szekularizmus kérdéskörét, illetve az iszlamista pártcsaládot. A tanulmány leghangsúlyosabb része az AKP-kormány tevékenységét elemzi, ismertetvén a nyugatos elköteleződés dinamikáját, a jelenkori törökországi modernizációt, a kormány és a hadsereg viszonyát.

EGERESI ZOLTÁN*Konzulensek: Dr. Csicsmann László
egyetemi adjunktus
Dr. Lugosi Győző egyetemi docens*

PhD hallgató
Nemzetközi tanulmányok
Budapest Corvinus Egyetem

**REPEDEZŐ NEMZETÁLLAM? A TÖRÖK NEMZETÉPÍTÉS ÉS KURD
NEMZETALKOTÁS**

A dolgozat a török és kurd nacionalizmus és nemzetépítés legfőbb kérdéseit vizsgálja meg, elsősorban napjaink problémáinak tükrében. Mindez nacionalismuselméletek felhasználásán, főleg az Anthony D. Smith téziseire alapozott elméleti kereten alapul. A tanulmány bemutatja, milyen tényezők hatottak a török és a kurd nemzeté válás első szakaszára, majd pedig a Török Köztársaság létrejöttével hogyan zajlottak a nemzetiesítő "nemzetállam" (ulus-devlet) és a kisebbségi kurd nemzeti mozgalmak összecsapásai. A

dolgozat kiemelten vizsgálja az 1980-as években létrejövő PKK tevékenységét, illetve a kurd nemzetépítés jelenlegi szereplőit. Ezzel párhuzamosan behatóan foglalkozik a török nacionalizmus és elítélés jelenkori változásával, a kurd kérdés ártérkékelődésével. A 2009-ben, az AKP-kormány által meghirdetett kurd nyitást (Kürt acilim) egy tágabb kontextusban, a török nemzetállami koncepció lehetséges átalakulásának szemszögéből vizsgálja, és hasonlítja össze az előző korszakokkal.

FARKAS ATTILA

II. évfolyam
Nemzetközi tanulmányok szak
Budapesti Corvinus Egyetem
Társadalomtudományi Kar

*Konzulens: Marton Péter
tanársegéd*

**„BOLOND SZABADSÁG” – A KANTI MÁSODIK DEFINITÍV CIKK A XX.
SZÁZADBAN**

Immanuel Kant két évszázaddal ezelőtt több értelemben is paradigmát teremtett. Évekkel a legelső kormányközi nemzetközi szervezet (IGO) létrejöttét megelőzően lefektette ezen entitások alapvető működési céljait, elveit és kereteit. Alapvetéseit azóta sokan támadták (elsősorban a realista iskola részéről), gyakran állítva, hogy az azokra alapuló nemzetközi szervezet sikeres működése eleve kizárt. A dolgozat alapkérdése, hogy az örök béke elsősorban a címben foglalt szakaszában kifejtett gondolatok mennyiben érvényesek a XX. század IGO-ira. Érvényesség alatt a vizsgált szervezetek alapelveinek és működésének a Kant által kikötötteknek való megfeleltethetőségét, valamint utóbbiak a század nemzetközi viszonyainak való megfelelését érti a dolgozat. A vizsgált nemzetközi szervezetek működésének és jogi és informális kereteinek történeti elemzésével a dolgozat arra a központi megállapításra jut, hogy míg a kanti alapelvek és –értékek releváns kiindulópontul valamint célként és háttérként szolgálhatnak, ahhoz, hogy a gyakorlatban is alkalmazható modellt alkothassunk, szükség van egy a szervezetek eszközeit, gyakorlatát meghatározó keretre is, amihez a dolgozat Robert O. Keohane modelljét alkalmazza, így összességében egy olyan rendszert mutat be, mely védhető normatív-idealista alapokon állva nem kizárólag értékek és célok, hanem konkrét instrumentumok meghatározására is vállalkozik. A dolgozat elsőként megadja Kant vonatkozó munkásságának a továbbiakban használt értelmező összegzését, majd kitér a Keohane-i modell bemutatására. Ezután sorra alkalmazza a két elméletet az IGO-

kra általában, majd kiemelten a Népszövetségre és az ENSZ-re, végül az Európai Unióra, mint regionális szervezetre vonatkoztatva.

FARKAS ZSÓFIA

*Konzulens: dr. Kalmár Zoltán
egyetemi docens*

III. évfolyam
Nemzetközi tanulmányok szak
Pannon Egyetem

MAROKKÓ ÉS AZ EGYESÜLT ÁLLAMOK – AZ „ÖRÖK BARÁTOK”

Dolgozatomban Marokkó és az Amerikai Egyesült Államok közötti több szintű együttműködés részletes elemzésére vállalkoztam. A két ország évszázadokkal ezelőtt kezdődött szövetsége a második világháború óta erősödött meg, Marokkó függetlenségének eléréséhez is jelentős mértékben számított az Egyesült Államok támogatására. Az 1970-80-as években Nyugat-Szahara megszerzésének vágya, a Polisario elleni harc hatotta át a marokkói külpolitikát. Az elmúlt tíz év amerikai-marokkói kereskedelmi megállapodásai a kapcsolatokat további elmélyítést jelentettek. Dolgozatomban arra a kérdésre keresem a választ, hogy egy olyan kicsi, észak-afrikai arab állam, mint Marokkó, hogyan válhatott a világ vezető hatalmának szövetségesevé. Az Egyesült Államok 1942. november 8-i marokkói partraszállását követően a két ország lakossága közvetlen kapcsolatba került egymással. Ezért azt is vizsgálom, hogy az amerikai katonák megjelenésével hogyan változott a marokkói gazdaság, az életmód és a mindennapok. Az 1970-80-as évek kapcsolatát az Egyesült Államok fegyverreladási programja által, a nyugat-szaharai konfliktusban nyújtott támogatásával mutatom be. A Clinton-adminisztrációval beköszöntő új korszak a szövetség aranykorát jelentette, ezért ezt az időszakot is részletesen vizsgálom. Dolgozatomat az amerikai-marokkói kapcsolatok 21. századi perspektíváival zárom.

Marokkó és az Egyesült Államok több évszázados szövetsége kiváló bizonyíték arra, hogy nemcsak egy területileg vagy gazdaságilag befolyásos ország képes kiemelkedő szerepet játszani az amerikai külpolitikában.

I. évfolyam
Nemzetközi tanulmányok MA szak
Gazdaságinformatikus BSc II. évfolyam
Budapesti Corvinus Egyetem

**A REGIONÁLIS INTEGRÁCIÓK NEMZETKÖZI SZERVEZETT BŰNÖZÉS
ELLENI KÜZDELME**

A dolgozat a szervezett bűnözésre vonatkozó elméletekből, illetve annak regionális relevanciájából kiindulva igyekszik bemutatni komparatív szemlélettel négy regionális integráció nemzetközi szervezett bűnözés elleni küzdelmének lépéseit, különös tekintettel a felhasznált eszközökre, intézményekre és stratégiákra. Az elméleti háttér feltárása olyan általános megközelítésekből indul ki, mint például a szervezett bűnözés védelem- vagy tiltás-központú felfogása, a szervezett bűnözés külső és belső dimenziója, valamint a neofunkcionalista spillover-jelenség. Ezekből kiindulva segít megvilágítani a transznacionális bűnözés és nemzetközi szervezetek közötti kapcsolatokat, illetve az egyre több kérdéskört magába foglaló együttműködést. Az elemzés bemutatja az Afrikai Unió, az Amerikai Államok Szervezete, az Ázsiai és Csendes-óceáni Gazdasági Együttműködés és az Európai Unió szervezett bűnözés-megközelítéseit. A dolgozat vizsgálja, hogy a problémát a nemzetközi szervezetek átfogóan, vagy csak egyes részeiben látják-e fenyegetőnek és folyamatszerűen mutatja be, hogyan jutottak el a legelső multilaterális kezdeményezésektől az illegális tevékenységeket megelőző programokig, információs központok létrehozásáig, esetleg külön rendészeti szerv megalakításáig.

A dolgozat a nemzetközi szervezett bűnözésre vonatkozó elméleteket, illetve a helyi sajátosságokat figyelembe véve igyekszik meghatározni a regionális integrációk számára legideálisabb stratégiát a problémakomplexum kezelésére.

IV. évfolyam
Nemzetközi tanulmányok szak
Budapesti Corvinus Egyetem

„SPAIN IS DIFFERENT”: SPANYOL ÉRDEKEK AZ UNIÓBAN

Spanyolország földrajzi adottságaiból és történelmi múltjából kifolyólag különleges pozíciót foglal el az Európai Unión belül. Annak ellenére, hogy nem alapító tag, nem tartozik az Unió legnagyobb államai közé, gazdasági felzárkózása pedig csak a 1990-es években indult be, meghatározó szerepet játszik az európai politikai játszmákban. Több politikaterületen nehéz Spanyolország nélkül döntést hozni, a legtöbb kérdésben döntő szerepe lehet Spanyolország állásfoglalásának. Dolgozatomban arra keresem a választ, minek köszönhető az, hogy Spanyolország relatíve jól tudja artikulálni az érdekeit. Mely államokkal tud tartós vagy ideiglenes szövetséget kötni, milyen közös érdekek mentén tud együttműködni partnereivel. Érvelésemben nagyrészt elsődleges forrásokra támaszkodom. Spanyolország stratégiai programja, a parlamenti felszólalások és az uniós intézményekben képviselt álláspontjainak, valamint az Európai Unió költségvetési szerkezetének elemzésével azonosítom Spanyolország legfőbb prioritásait, és vázolólok többi uniós tagállamhoz fűződő viszonyát. Az uniós intézményrendszerben mely fórumokon tudja Spanyolország hallatni a hangját ill. a Lisszaboni Szerződés életbe lépése esetén mennyiben fog megváltozni a hispanok tárgyalási pozíciója. Fontos megfigyelnünk azt is, milyen perspektívák rejlenek a spanyol uniós politikában. Előre próbálom vetíteni a közös spanyol – magyar – belga elnökség prioritásait. A latin-amerikai politikai tendenciák fényében felmerül a kérdés, hogy a jövőben mennyire lesz képes Ibéria fenntartani a Latin-Amerikai kontinens és az Európai Unió között betöltött hagyományos hídszerepet anélkül, hogy politikai presztízsvesztést kellene elszenvednie. Napjainkban sok még a nyitott kérdés Spanyolország jövőbeli lehetőségeit illetően, munkámban ezekre keresek választ az uniós intézményrendszer, valamint Spanyolország gazdasági, pénzügyi és politikai pozícióinak elemzésével.

**DER „ULMER PROZESS” UND DIE EUROPÄISCHE DONAUSTRATEGIE (AZ
ULMI FOLYAMAT ÉS AZ EURÓPAI DUNA-STRATÉGIA)**

Az Európai Unió aktuális kérdései között előkelő helyet foglal el a készülő Duna Stratégia. Ez Magyarország szempontjából különleges jelentőséggel bír, hiszen a stratégia minden valószínűség szerint a 2011-es magyar EU-elnökség alatt kerül majd elfogadásra. Dolgozatomban ismertetem a Duna-régiót érintő legfontosabb történeti vonatkozásokat, elemzem a Duna összekötő-szétválasztó szerepét Közép-Európában. A dolgozat egyik fő célja, hogy a készülő Duna Stratégia fő politikai pillérének, az „Ulmi Folyamatnak” történetét ismertesse. A más néven Kis Dunai Együtműködés (Baden- Württemberg, Bajorország, Ausztria és Magyarország között) politikai szinten 2001- 2005 között intenzíven működött, sok csúcstalálkozóra került sor, s olyan fontos eredmények köthetők hozzá, mint pl. az Andrássy Gyula Német Nyelvű Egyetem megalapítása Budapesten. A 2009-es Ulmi Duna-csúcson a résztvevő országok felélesztették és kibővítették az „Ulmi Folyamat” politikai dimenzióját, s így nagyban hozzájárulnak a Duna Stratégia létrejöttéhez. A dolgozat második részében bemutatom Baden-Württemberg és Magyarország szerepét a készülő Duna Stratégia alakításában. Baden-Württemberg a Duna-menti együttműködés egyik motorjának számít, így tevékenysége megkerülhetetlen a Duna Stratégia vizsgálatakor. Magyarország számára pedig különösen fontos a Duna Stratégia, hiszen a magyar EU-elnökség komoly sikerét jelentené, ha egy jól megalkotott stratégia kerülne elfogadásra. A dolgozatban a készülő Duna Stratégia 3 politikai pillére közül csak az Ulmi Folyamattal kívánok részletesen foglalkozni, a másik kettővel nem (Dunai Együtműködési Folyamat ill. egyéb bilaterális együttműködések).

**MAGYARPÁRTI LOBBI A BRIT PARLAMENTBEN A KÉT VILÁGHÁBORÚ
KÖZÖTT**

Vizsgálataim alapját a két világháború között Londonban megszerveződött magyarbarát csoport működésének bemutatása képezi, tizenhárom brit felső- és alsóházi politikus pályafutására, Magyarország érdekében kifejtett tevékenységére helyezve a hangsúlyt. A dolgozat legfontosabb célkitűzése az, hogy adalékokat nyújtson a nemzetközi kapcsolatok történetének egy kevésbé ismert, nem hivatalos szintjéhez az angol-magyar kapcsolatok viszonylatában.

Kutatásaim során a témával kapcsolatban fellelhető szakirodalom mellett, elsősorban a levéltári források, angol és magyar parlamenti jegyzőkönyvek, korabeli memoárok és életrajzok, angol és magyar sajtóanyagok nyújtottak lényeges információkat a magyarbarát politikusokról. Dolgozatomban többek között arra keresem a választ, hogy mi állt e politikusok magyarbarát álláspontjának háttérében, milyen magyar rokoni kapcsolatokkal rendelkeztek, milyen érvekkel igyekeztek rávilágítani a trianoni békeszerződés igazságtalanságaira, milyen formában támogatták a magyar ügyet és hogyan viszonyult tevékenységükhöz a magyar politikai- és közélet.

A tizenhárom politikust vizsgálva megállapítható, hogy aktív működésüknek köszönhetően ugyan húsz éven át sikerült napirenden tartaniuk a magyar határok kérdését a brit parlamentben, de a revíziót támogató álláspontjuk csupán egyéni véleményüket fejezte ki, semmilyen kapcsolatban nem álltak a hivatalos angol külpolitika irányítóival, így nem is tudtak hatást gyakorolni a brit-magyar kapcsolatok hivatalos szintjére. Túlzottan optimista kijelentéseikkel pedig hamis reményeket keltettek Magyarországon, ahol egy-egy angol politikus körül a Lord Rothermere esetéhez hasonló kultusz alakult ki.

SZENTSZÉK A SZENTFÖLDÖN

Vallás és politika a Vatikán és a modern kori Izrael kapcsolatában a cionizmustól
napjainkig

A szekularizált Európában a politikai gondolkodásnak nem képezi részét a világnézet jelentősége, legfeljebb a periférikus elemzések szintjén. De diplomáciai kapcsolatok szempontjából ez a szemlélet olykor egy, a megértéshez elengedhetetlen aspektust hagy figyelmen kívül. Céлом, hogy bemutassam, mennyire meghatározó szerepe lehet a világnézetnek a politikai döntésekben, s ehhez két olyan államot választottam, melyek pusztán léte be van ágyazva a teológia tárgykörébe: Vatikán és Izrael Államot. Dolgozatomban olyan kérdésekre keresem a választ, mint például: Kihagyható-e a világnézet a politikából? Hogyan érvényesül a politikai érdek és a teológia befolyása Vatikán Állam külügyi tevékenységében? A mindenkori regnáló pápák egyéni meggyőződése felül tudja-e írni a Katolikus Egyház legfontosabb dogmáit?

Kutatásom során már közreadott, a témával kapcsolatos elemzések, forrásanyagok, elsősorban pedig a két állam hivatalos állásfoglalásainak, és a Katolikus Egyház e témában kiadott dokumentumainak, zsinati határozatainak tartalmi feldolgozása a kiválasztott módszertan.

Dolgozatom konklúziója szerint, az utóbbi évtizedek pápái nyíltan elismerték Izrael állam politikai létezésének jogát, és mindent megtettek a diplomáciai kapcsolatot ápolására. Ugyanakkor fontos dogmatikai tanításokat nem változtattak meg, emiatt Izrael létezése a katolikus eszkatológia szerint nem igazolható, így legitimitása bármikor kikezdehető az Egyház részéről is, s ez meghatározhatja más országok diplomáciai magatartását is.

JINNAH ELLENTMONDÁSOS ÁLMA: PAKISZTÁN

A dolgozat célja, hogy feltárja a Pakisztán-teóriában rejlő ellentmondásokat és bemutassa azok következményeit. Kiindulópontja, hogy az államalapításhoz vezető konkurens, egymásnak is ellentmondó, de belső ellentmondásuktól sem mentes különböző ideológiákat kell megvizsgálni ahhoz, hogy megértsük a mai Pakisztán alapvető dilemmáit és államiségének azon gyenge pontjait, melyek az államra és a nemzetközi közösségre nézve is veszélyeket hordoznak. A dolgozat központi gondolata, hogy az elméleti ellentmondások részben az alapító atya, Mohammed °Alī Jinnah gondolatainak ellentmondásosságaiból, részben pedig a teória alap gondolatának, a muszlim nemzetállamnak az iszlám vallás egyik fundamentumával, az *umma*-fogalommal való összeegyeztethetlenségéből fakadnak. A taglalt problémák jobb megértése érdekében a dolgozat kitér a Pakisztán és India külön államokként való függetlenedését megelőző, valamint az ehhez vezető történeti eseményekre, Jinnah politikai gondolkodására és annak változására, valamint a Pakisztánt életre hívó Pakisztán-teóriára. Az elméleti háttér és a teoretikus problémák mellett a dolgozat három olyan gyakorlati kérdést is elemez, amelyek a bemutatott ellentmondások mellett állandó kihívást jelentenek Pakisztán államiségára nézve: ezek az iszlám vallásnak az államiségben betöltött szerepe, a pakisztáni nemzet kérdése, és végül a pakisztáni államiség dilemmái. A felsorolt témák taglalása során a dolgozat elemzi Pakisztán alkotmányos rendszerét, különös tekintettel az iszlám hatását Pakisztán alkotmányára, kitér az iszlámizmus kérdésére – ezen belül röviden bemutatja °Abdul °Ala Maudūdī ideológiáját –, leírja a főbb etnikai és területi alapú szeparatista törekvéseket, végül taglalja a hadsereg politikai szerepvállalását és a demokrácia kérdését. A konklúzióban a dolgozat Pakisztán államiségének fenntarthatóságát, illetve az ehhez fűződő nagyhatalmi érdekeket elemzi.

PEARL HARBOR MEGJELENÉSE A KORABELI MAGYAR
SAJTÓBAN

A kutatásom célja az volt, hogy egy autoriter diktatúrában működő sajtó -ami cenzúra alá volt vonva- egy katonai és politikai szövetségesének egyik legnagyobb tettét, hogyan és miként mutatta be a magyar olvasó közönségnek. Milyen eszközöket használt fel, milyen forrásokat és milyen volt a „kor véleménye” az eseményről. Módszerem az volt, amit a kutatás során használtam, hogy az újságokból minden olyan írást kiemeltem, ami Pearl Harborról szólt vagy ahhoz lehetett kapcsolni. Így olyan írásokat is megvizsgáltam, amelyekben elsősorban csak Japán bemutatását tűzték ki célul, esetleg a térséget mutatták be az olvasóknak vagy éppenséggel csak az angolszász hatalmakat prezentálták az olvasóközönségnek, de maga Pearl Harbor is szóba került. Így összesen 449 hírt/írást néztem át. Ezeket először kvantitatív elemzésnek vettem alá, mely során azt figyeltem meg, hogy az írások hogyan és miként oszlottak el a különböző sajtótermékekben. Majd ezek után tartalmi (kvalitatív) elemzésnek vettem alá a híreket, itt leginkább arra figyeltem, hogy milyen értékeket hordoz maga az írás. Mennyire csak tényközlő vagy mennyire tartalmaz ideológiai megközelítést az eseményről, egy adott országról vagy egy személyről.

Úgy vélem, hogy bár a magyar sajtó nem volt cenzúrától mentes és hogy a hivatalos hadiállapot beállása az angolszász hatalmak és Magyarország között miatt nehezebben lehetett amerikai véleményekhez hozzá jutni, mégis a sajtó próbált sok és kimerítő írást közzé tenni az eseményről. Úgy gondolom, hogy magyar írott médiában ez az esemény helyén és megfelelő képen volt kezelve.

NAGYHATALMI JELENLÉT AFGANISZTÁNBAN A 19-21. SZÁZADBAN:
HASONLÓ ÉS SAJÁTOS VONÁSOK

2001. szeptember 11.-e után a világsajtóban Afganisztán egyé vált a terrorizmus fogalmával. Vajon tényleg „bukott állam” ez az ország, vagy más tényezők is állnak a háttérben? Dolgozatomban arra törekszem, hogy összehasonlítást adjak a brit, a szovjet, és az amerikai illetve szövetségi jelenlétről Afganisztánban. Miért volt, és még napjainkban is miért olyan fontos a világ vezető hatalmainak, hogy jelen legyenek Afganisztánban? Be szeretném mutatni, hogy mi volt a nagyhatalmak célja ezekkel a műveletekkel. Jelenléttük milyen hatással volt az afgán államra, a lakosságra, az ország gazdaságára, politikai- védelmi berendezkedésére. Eredményesek voltak-e ezek a nagyhatalmi beavatkozások?

Meg szeretném vizsgálni, hogy az elmúlt 150 év afganisztáni folyamatai milyen hatással voltak a világrendre, illetve a világrend alakulása hogyan befolyásolta az afganisztáni eseményeket. Vajon merre tart ma Afganisztán? Vannak-e közös vonásai a három nagyhatalom ott tartózkodásának, és ezekből lehet-e bármiféle következtetést levonni a jelenlegi háború kimenetelével kapcsolatban?

Dolgozatom végén pedig arra szeretnék rámutatni, hogy a nemzetközi politika-elmélet számára milyen tanulsággal, üzenettel szolgálnak az afganisztáni folyamatok.

Hipotézisem szerint a brit, a szovjet és az amerikai jelenlétnak olyan sajátságos elemei vannak, amelyekből következtetést lehet levonni a jelenlegi háború kimenetelével kapcsolatban.

V. évfolyam
Nemzetközi tanulmányok szak
Budapesti Corvinus Egyetem
Társadalomtudományi Kar

AZ OSZTRÁK ÁLLAMSZERZŐDÉS DILEMMÁJA

Dolgozatom a hidegháború korai szakaszában Ausztria helyzetét vizsgálja és a nemzetközi kapcsolatok elméletében már használt játékelméleti eszközökkel elemzi az ország helyzetét tisztázó döntés hátterét. Az elemzés az Egyesült Államok és Szovjetunió szemszögéből mutatja be az osztrák államszerződéshez vezető utat, melynek során a nagyhatalmaknak dönteniük kellett a második világháborúban vereséget szenvedett Ausztria felelősségéről, kormányzásának korlátairól és jövőbeni helyzetéről a hidegháborús nemzetközi rendszerben. A történelmi körülmények feltárása után az egyes döntési lehetőségek mérlegelésével, elsősorban a nagyhatalmi érdekek mentén egyszerűsíti le a szerződés megkötésének dilemmáját. Dolgozatom a döntési helyzet lehetséges kimeneteleit bimátrixok segítségével vizsgálja és a játékelméletben ismert alapjátszmákkal hasonlítja össze, melynek során a döntési helyzet új, kontraintuitív megvilágításba kerül. Ennek eredményeképpen a dolgozat megállapítja, hogy az 1955-ös államszerződés dilemmája a „Nemek harca” elnevezésű alapjátszmának felel, így egy új értelmezési keretet ad a történelmi szituációnak. Megállapíthatjuk például, hogy a játékelmélet egy hatékony eszköz az egyes döntési helyzetek elemzésére, mivel a valóságban egy egyensúlyi megoldás jött létre. A modell azonban azt is elárulja, hogy nem létezik olyan megoldás, mely mindkét nagyhatalom elvárásait az adott feltételek mentén maximálisan kielégíti.

I. évfolyam
Nemzetközi tanulmányok MA szak
Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Bölcsészettudományi Kar

EMBERI JOGOK IRÁNBAN

Az Iráni Iszlám Köztársaság az elmúlt években a nemzetközi közösség figyelmének középpontjába került, nem csak nukleáris programja miatt, hanem mint olyan ország, amely az egyetemesnek tekintett emberi jogokat semmibe veszi. Az Amerikai Egyesült Államok térségben játszott kiemelkedő szerepének és nyilvánvaló gazdasági- politikai- katonai érdekeinek tudatában még inkább igyekezett szélsőségesnek bemutatni a régió országai közül amúgy is egyedi, sí'ita, hierokratikus jellegével kitűnő országot. Tanulmányunk központi témája Irán és az emberi jogok elméleti és gyakorlati megvalósulásának keretei illetve korlátai, a Nyugat kritikájára válaszul születő megállapodások és elmozdulások valódi jelentősége. Kérdéseink vizsgálatában alapvetően az iráni alkotmány és a shari'a szabályozásait kellett szembeállítanunk a nyugati kezdeményezésekkel és az ENSZ emberi jogi védelmező mechanizmusával. A shari'a-n alapuló ország emberi jogi kérdéseinek generációs csoportosításán alapuló elemzésében fontos volt továbbá kiemelt szerepet szánunk a kisebbségek, nőknek és az ellenzéknek, mint az emberi jogi szabályozás és védelem leginkább érintett és támogatásra szoruló csoportjainak.

Kutatásunk a következő eredményekre vezetett. Bár továbbra is a shari'a élvez kitüntetett szerepet, bizonyos fokú elmozdulás és változás figyelhető meg Iránban az emberi jogok védelmében, amit az alkotmányos szabályozás mellett a mára már létrejött, bár kezdetleges intézményesülés, és az emberi jogi aktivisták fokozódó tevékenységének növekvő nemzetközi figyelme is mutat. Az emberi jogok tényleges védelméhez és körének folyamatos bővüléséhez azonban nem csak az iráni, hanem a nyugati igények mérséklése és fokozatossága is szükséges lenne.

KADERJÁK ANITA

II. évfolyam
Gazdálkodási és Menedzsment szak
Budapesti Corvinus Egyetem

POLYÁK PÁLMA

II. évfolyam
Nemzetközi tanulmányok szak
Budapesti Corvinus Egyetem

*Konzulens: Bálint Eszter
tanácsos
Nemzetgazdasági Minisztérium,
Tudásgazdaság Főosztály*

A VILÁG MEGMENTÉSE TÚL DRÁGA? Kína stratégiája a globális környezetvédelmi együttműködésben

Dolgozatunk multidiszciplináris megközelítéssel, a legfontosabb aspektusokon keresztül mutatja be a jelenlegi legnagyobb szén-dioxid-kibocsátó ország, Kína stratégiáját a globális klímavédelmi együttműködésben, a kapcsolódó érdekeket és ösztönzőket alapul véve. Kína környezetvédelmi diplomáciában megfogalmazott érdekeit a neorealista elméleti keretrendszerrel használva rekonstruáljuk. A történeti és Kínán belüli intézményi háttérből következtetve kiderül, hogy, a "globális közjó" mint ösztönző mentén kötött, önként vállalt, nemzetközi jogi értelemben kötelező kibocsátás-korlátozó szerződések alapvető külpolitikai irányelvekbe ütköznek. Csak gazdasági ösztönzőkre fókuszáló, játékelméleti megközelítésünkkel szintén arra a konklúzióra jutunk, hogy a domináns stratégia Kína számára rövidtávon a kooperáció elutasítása. Az elemzés eredményei egyrészt a relevánsan felmerülő, becsült költségeken és hasznokon alapulnak, másrészt annak vizsgálatán, hogy Kína mennyire sérülékeny ökológiailag a globális felmelegedés hatására, és mekkora költségekkel járna a szennyezőanyag-kibocsátás volumenének csökkentése. Ezek alapján a megállapodás szempontjából akadályozó országként definiáljuk.

Kínának tehát a globális egyezményekre épülő rendszerben nem érdeke az együttműködés, viszont megfelelő gazdasági ösztönzés hatására köthet megegyezéseket regionális szinten vagy kisebb számú partnerrel. Valószínű kimenetel, hogy belső folyamatok hatására Kína meg fog felelni a szennyezőanyag-kibocsátás terén felállított elvárásoknak. Az országnak számolnia kell a gyors növekedésével járó társadalmi feszültséggel, mely gazdasági és politikai nyomást egyaránt gyakorol. Következtetésünk, hogy a Kínában elkezdődött

paradigmaváltás hosszú távon energiahatékonyabb és fenntarthatóbb gazdaságot eredményezhet.

KISS ÖRS

III. évfolyam
Nemzetközi Tanulmányok szak
Zsigmond Király Főiskola

*Konzulens: Dr. Hubai László
főiskolai tanár*

A TURNU-SEVERIN-I TÁRGYALÁSOK (A KORABELI SAJTÓ TÜKRÉBEN)

A második bécsi döntés mind a magyar, mind pedig a román nép életében egy nagy jelentőséggel bíró történelmi esemény volt az 1940-es években, amely meghatározta e két ország további geopolitikai helyzetét. E folyamat előzményét képezi az 1920-ban meghozott döntés, mely mai napig egy fennmaradó téma maradt a két ország viszonyát tekintve. Az 1930-as években kialakuló magyar revízió az 1940-es évekre felerősödött, így a tengelyhatalmak kihasználva ezt, befolyást gyakorolhattak a magyar külpolitikára. A második bécsi döntés közvetlen előzménye a Turnu-Severinben („Szörényvár”) a két ország között lezajlott tárgyalássorozat, amely később a német-olasz döntéshez vezetett. A dolgozatban e döntésnek az előzményeit, azaz a Szörényvárott lezajlott tárgyalások kimenetelét és lefolyását vizsgálom a korabeli sajtóanyagot felhasználva. A Turnu-Severin-i eseményeket megelőző egy hónapot és a találkozón történeteket fogom jelen dolgozatomban figyelembe venni. Továbbá mindazok a kérdések foglalkoztatnak, amelyek a tárgyalások kudarcát vizsgálják. Egy sajátos módszert alkalmazva és a korabeli sajtóanyagot felhasználva bemutatom, hogy az akkori magyar sajtó miként foglalkozott a Turnu-Severinben lezajlott tanácskozással. A mű első részében az 1940. júliusi (és június végi) valamint az augusztus első hetében lezajlott eseményeket mutatom be, a magyar és a román viszony alakulását a tárgyalások előtt. Továbbá szemléltetem azokat a megbeszéléseket, amelyeket a magyar és román fél folytatott a tengelyhatalmakkal Turnu-Severin-t megelőzően.

Ezt követően, a sajtóanyagot felhasználva a Szörényvárott történt eseteket fogom feldolgozni és bemutatni. A magyar sajtóanyag felhasználásával, a különböző társadalmi rétegek újságai által prezentálom, hogy a hazai lapok milyen módon adtak tudomást a magyar lakosság számára, a Magyarországot is jelentős mértékben érintő külpolitikai történésekről.

I. évfolyam
Nemzetközi Tanulmányok MA szak
Budapesti Corvinus Egyetem
Társadalomtudományi Kar

**VAN-E ÉLET KOPPENHÁGA UTÁN? - A KLÍMAVÁLTOZÁS ELLENI
KÜZDELEM KILÁTÁSAI**

Dolgozatom témája a 2009 decemberében Koppenhágában megrendezett ENSZ klímátárgyalások és azok várható következményei. Bemutatom, hogy milyen fórumokon, és kik vettek részt a megbeszéléseken, ott milyen szembenállások voltak, illetve hogy a kis híján kudarcba fulladt találkozót hogyan mentette meg (majdnem) a főbb gazdaságok egy csoportja, aztán hogyan is ért véget az esemény. Megvizsgálom a COP15 szinte egyetlen kézzelfogható eredményét, a Koppenhágai Egyezséget: mit tartalmaz, mik a hiányosságai, illetve az Egyezés alapján benyújtott vállalások elégséges voltáról mit mond a tudomány. Láthatjuk majd, hogy a dolgok nem az eredeti tervek szerint alakulnak, a dokumentum semmilyen tekintetben nem váltotta be a hozzá fűzött reményeket. Kitérek arra is, hogy a jelenlegi álláspontok alapján hogyan folytatódhatnak majd a tárgyalások, és mik a fő megosztó tényezők. De mivel így csak igen minimális eredményekről lehetne beszámolni, az írás legvégén azt is taglalom, hogy ha esetleg az egyeztetések nem haladnának, akkor milyen alternatív eszközökkel lehetne mégis elérni, hogy előrelépés történjen a klímaváltozás elleni harcban. Mivel a téma igen aktuális, ezért nagyrészt interneten megtalálható anyagokra támaszkodtam, hivatalos szervek (ENSZ, UNFCCC, EU) honlapján elérhető adatokra, európai és amerikai think tank-ek, nagy környezetvédő civil szervezetek elemzéseire, és a nemzetközi sajtó legelismertebb orgánumainak cikkeire, mert a releváns információk jórésze, sok politikus és szakértő véleménye még csak így érhető el. Céлом az volt, hogy felvázoljam, hogy mi várható a Koppenhágai Konferencia után, milyen esélyei vannak a mindenki által kívánt globális, jogilag ötelező egyezmény létrejöttének, mik az egyes felek tárgyalási pozíciói, milyen ellentétek vannak, és ezek kibékíthetőek-e? Továbbá léteznek-e ezen kívüli, alternatív utak arra az esetre, ha a világ országai mégsem tudnának megegyezni? Hiszen az éghajlatváltozás elleni harc létkérdés az emberiség szempontjából, a késlekedésnek pedig végzetes következményei

lehetnek.

KOLOSÍ BÁLINT*Konzulens: dr. Simon Zoltán
főiskolai docens*

III. évfolyam
Nemzetközi tanulmányok BA szak
Eszterházy Károly Főiskola
Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar

**BEVÁNDORLÁSPOLITIKA AZ EURÓPAI UNIÓBAN, AZ EGYESÜLT
KIRÁLYSÁG ÉS FRANCIAORSZÁG ÖSSZEHOSONLÍTÁSA**

A dolgozat célja az Európai Uniót érintő migrációs problémák vizsgálata, kiemelve két tagállamot, Franciaországot és az Egyesült Királyságot. Témaválasztásomat egyrészt a nemzetközi migráció uniós szintű, másrészt a két ország esetében tapasztalt problémáinak aktualitása indokolta. Az elemzés során röviden bemutatom a második világháború utáni Európát érintő migrációs folyamatokat, és az elmúlt évek bevándorlási statisztikáit és az Európai Unió törekvéseit egy közös bevándorlási- és menekültügyi politika megteremtésére. Külön elemzem a két ország bevándorláspolitikájának történelmi előzményeit, a legutóbbi elnökök, illetve kormányok törekvéseit és eredményeit, továbbá az összehasonlítás alapját képező francia asszimilációs és brit multikulturális társadalmi modellt. A kutatás során a szakirodalom tanulmányozásán túl újságcikkek, társadalomtudományi értekezések illetve statisztikai adatok és közvélemény-kutatások eredményei kerülnek felhasználásra. Dolgozatomat az elmúlt évek bevándorláspolitikáinak elemzéséből, illetve a két társadalmi modell előnyeik és hátrányainak számbavételéből levont következtetésekkel zárom.

I. évfolyam
Nemzetközi tanulmányok MA szak
Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Bölcsészettudományi Kar

AZ ÉSZAK-KOREAI NUKLEÁRIS FEGYVERKEZÉS BIZTONSÁGPOLITIKAI HATÁSAI

A kutatás célja az észak-koreai nukleáris fegyverkezés biztonságpolitikai kockázatainak vizsgálata a konfliktusban érintett államok katonai biztonságának szempontjából, különleges hangsúlyt fektetve Dél-Korea, Japán, Kína, Oroszország és az Egyesült Államok érdekeire és aggodalmaira. A dolgozat kiindulópontját az öt érintett állam Észak-Koreához és egymáshoz fűződő viszonyának szempontjából a következő kérdések nyújtották: Milyen katonai kockázatot jelent Dél-Korea, Japán, Kína, Oroszország és az Egyesült Államok számára az észak-koreai nukleáris fegyverkezés? Milyen hatásai lennének egy kiterjedt fegyveres konfliktusnak a Koreai-félszigeten, és ennek tükrében felmerülhet-e az amerikai megelőző csapás gondolata, mint lehetséges válságkezelő alternatíva? Milyen lehetséges külpolitikai irányvonalak követésében érdekeltek a fent említett országok?

A távol-keleti térség biztonsági stabilitása az egész világ politikai és gazdasági folyamataira kiható, kulcsfontosságú kérdés, ezért az észak-koreai nukleáris fegyverkezés mihamarabbi megfékezése minden egyes vizsgált ország elemi érdeke. Az érintett államok biztonságpolitikai kockázatainak és a katonai összeütközés feltételezhető következményeinek számításba vételével világossá válik, hogy a kialakult válsághelyzet egyetlen ésszerű megoldása a katonai erő alkalmazásának teljes elutasítása mellett történő békés, kölcsönös kompromisszumokon nyugvó diplomáciai rendezése, mely a vizsgált öt állam biztonságpolitikai és egyéb érdekein túl az egész nemzetközi közösség alapvető érdeke.

II. évfolyam
Nemzetközi Tanulmányok MA szak
Szegedi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

NUKLEÁRIS NON-PROLIFERÁCIÓ AZ ATOMSOROMPÓ EGYZEMÉNY KERETEIN BELÜL, AVAGY REALITÁS-E A NUKLEÁRIS FEGYVEREKTŐL MENTES VILÁG?

A nukleáris energia a XX. század egyik legnagyobb felfedezései közé tartozik. Míg békés felhasználása esetén a világ egyik energiaforrásáról, nem békés felhasználása esetén a nukleáris katonai eszközökről beszélünk, amelyek a világ legveszélyesebb fegyverei közé tartoznak. Ezek között is a legjelentősebb az atombomba.

Az atombomba több dolgot is jelentett a XX. században: a második világháború végét, a hidegháború egyik legfontosabb eszközét, elrettentést, pusztítást, félelmet, presztízst és hatalmat is egyben. Az államok, amelyek hozzájutottak, a nemzetközi közösség legfontosabb szereplői lettek. Az általuk birtokolt fegyver elleni küzdelem igen gyorsan megindult: már az '50-es években megkezdődtek a non-proliferációs törekvések. Az erre irányuló konferenciák és szerződések közül az 1970. március 5-én hatályba lépett Atomsorompó Egyezményt tartják a nukleáris non-proliferáció sarokkövének. Az egyezményt öt évente felülbírálják résztvevői egy felülvizsgálati konferencia keretein belül, így vázat adnak a nemzetközi nukleáris leszerelési és non-proliferációs törekvések vizsgálatának. Az Atomsorompó Egyezmény a teljes nukleáris leszerelés tűzte ki célul, azaz a nukleáris fegyverek eltörlését a föld színéről.

Vajon véghez lehet-e vinni ezt a célt? Képes-e egy ilyen jelentős kérdésben közel 200 állam és a nem állami szereplők megállapodni és egyetérteni? Be lehet-e ilyen mértékű kötelezettséget tartatni az egész világgal? Amint az a dolgozat végére kiderül, ez egyelőre nem reális elképzelés. Nem csupán azért, mert nincs meg a szükséges támogatottsága a törekvésnek, hanem főképp azért, mert alapvetően nem érdeke az államoknak az, hogy ezt a célkitűzést megvalósítsák. Az elmúlt évek pozitív közhangulata mégis reménnyel töltheti el az embereket: ha a teljes nukleáris leszerelés nem is megvalósítható, a készletek jelentős csökkentése valóságos, és nem lebecsülendő cél.

III. évfolyam
Nemzetközi tanulmányok szak
Budapesti Corvinus Egyetem
Társadalomtudományi Kar

ORTODOX DISKURZUS A POSZT-SZOVJET OROSZORSZÁGBAN

A dolgozat a „kulturális reakcionizmus” vizsgálatára és annak hatalomhoz fűződő viszonyának feltárására tesz kísérletet a poszt-szovjet Oroszországban. A dolgozat hipotézise, hogy az ortodoxia újból összekapcsolódik a politikai hatalommal, egyrészt inspirációs forrás, másrészt legitimációs eszköztár. Állításunkat az Orosz Ortodox Egyház diskurzusainak szisztematikus elemzésén és azoknak különböző szinteken történő leképeződésen keresztül fogjuk bizonyítani. Az ortodox vallás „diskurzusként” való értelmezése az elemzés következő kritériumait vonja maga után: először is meg kell határoznunk az Orosz Ortodox Egyház történelmi és jelenbéli helyzetét, hatalomhoz fűződő viszonyát, mivel rendszerint ez teszi lehetővé, hogy egy diskurzus érvényesülni tudjon egy politikai közösségen belül. A második elemzési pont a társadalomnak az Egyházzal fűződő viszonyrendszerének felderítése. Ezután azt vizsgáltuk, hogy maga az Egyház miként látja saját szerepét, milyen mértékben és milyen módszerekkel kívánja befolyásolni környezetét. A dolgozat ezután tér rá az ortodox diskurzus és hagyományrendszer megjelenésének elemzésére, a következő analitikus szinteket véve figyelembe: identitás, társadalmi viszonyok, társadalmi produktumok, társadalmi struktúrák és politikai rendszer. Kitekintésként az ortodox gondolkodásmód megjelenési formáit vizsgáltuk a mai orosz külpolitikában. A dolgozat során elsősorban az Orosz Ortodox Egyház által kiadott hivatalos dokumentumok, közlemények, illetve vezetőinek nyilatkozatait, állásfoglalásait vettük figyelembe. Diskurzusként értelmeztük az ortodoxia különböző szimbólumrendszereinek megjelenését is. Ezzel párhuzamosan elemeztük a politika és a politikai vezetők viszonyát az ortodoxiához (személyes viszonyok feltárása, törvények kiadása). Fontosnak tartottuk, álláspontjaink igazolása érdekében, az utóbbi évek közvélemény-kutatási eredményeinek felhasználását.

A dolgozat következtetése, hogy a szovjet rendszer összeomlása után keletkezett ideológiai űrt részben az ortodoxián alapuló diskurzusrendszer töltötte be: egyrészt identitás-teremtő és társadalomszervező erőként, másrészt pedig a bel- és külpolitika egyik inspirációs

forrásaként és legitimációs eszközöként jelenik meg. Fontos megjegyezni, hogy nem egy egységes, homogén civilizáció képét szeretnénk lefesteni (meggyőződésünk szerint ilyen nem létezik), hanem egyszerűen a politika és az egyházi hatalom érdekeinek összekapcsolódásának bemutatására teszünk kísérletet.

MÜLLER DIÁNA

Konzulens: Kardosné dr. Kaponyi Erzsébet
egyetemi docens

V. évfolyam
Nemzetközi tanulmányok szak
Budapesti Corvinus Egyetem
Társadalomtudományi Kar

**AZ ÚT MAGA A CÉL?
A TÖRÖKORSZÁGI NŐK HELYZETÉNEK VÁLTOZÁSA AZ EU CSATLAKOZÁSI
FELTÉTELEINEK HATÁSÁRA**

Napjainkban az iszlám világbeli női jogok kérdésköre előkelő helyet foglal el a nyugati világ és a térség országainak viszonyrendszerében. Az emberi jogok és a demokratizálódás előmozdításának kontextusában a női egyenjogúság meghatározó tényezőnek számít. Dolgozatomban az Európa és az iszlám világ között hosszú idők óta hídszerepet betöltő Törökország fejlődését vizsgálom az ott élő nők jogainak szempontjából.

Az erősödő iszlamizmus és az ezzel párhuzamosan zajló EU-s csatlakozási tárgyalások a török nők helyzetének ellentmondásosságára hívják fel a figyelmet. Céлом ennek feltárása, a hiányosságok mellett a meglévő erőforrások kiemelésével, amelyek a további előrehaladást segíthetik. Kutatásom során európai uniós dokumentumokat, nemzetközi szervezetek tanulmányait és jelentéseit, valamint a téma szakértőinek munkáit tanulmányoztam. A címben szereplő kérdésfelvetéssel a következőt vizsgáltam: Az EU felé vezető út valójában már a cél elérését jelenti a török nők helyzetének szempontjából?

Dolgozatom konklúziója alapján nőjogi szempontból az EU-hoz való közeledés a csatlakozási tárgyalások kimenetelétől függetlenül alapvető fordulópontot jelent, és az országban életre hívott jogi reformok a női egyenlőség gyakorlati megvalósulását is segítik, annak ellenére, hogy az egyenjogúság nem azonos a nemek közötti tényleges egyenlőséggel. Ez utóbbi elérése felé még hosszú út áll Törökország előtt, a fő hiányosságok az oktatás, a foglalkoztatás, a politikai részvétel és a nőket érő erőszak terén keresendők. Azonban a

társadalmi összefogás lehetősége, a különböző nőjogi szervezetek elhivatottsága és a kormányzat EU-s csatlakozási szándéka mind előrevivő erőt jelentenek a cél véghezviteléhez.

NAGY GÁBOR

V.évfolyam
Közgazdász, nemzetközi kapcsolatok szak
Budapesti Corvinus Egyetem
Társadalomtudományi Kar

*Konzulens: dr.Sz. Bíró Zoltán
tudományosfőmunkatárs
MTA Történettudományi Intézet*

AZ EU-OROSZ KAPCSOLATOK KILÁTÁSAI A 2004-ES BŐVÍTÉS ÓTA ELTELTEK FÉNYÉBEN

A dolgozat keretében következetesen előbb az Európai Unió, majd az Oroszországi Föderáció oldalán jelentkező változások megragadására törekszem. Az EU oldalán jelentkező módosulások több tényezővel is összefüggnek, több szinten is jelen vannak. Mindenképpen legnagyobb mozgatója ezeknek a változásoknak a 2004-es tízes bővítéssel hozható összefüggésbe, különösképpen hazánk és négy további közép-európai állam, illetve a balti hármak csatlakozása révén. Olyan államok váltak így az EU-orosz kapcsolatrendszer egyenjogú alakítóivá, akiknek sajátos történelmi tapasztalataik, érintettségük folytán a régi tízenötök érdekorientáltabb megközelítéseitől merőben új, értékorientáltabb meglátások kerülnek az EU napirendjére, közös álláspontjaiba. A csatlakozás azonban nemcsak önmagában, de áttételesen is befolyásolja Moszkva-Brüsszel viszonyát, hiszen ennek folytán a régi tagállamok egy része is új megközelítéseket tett magáévá – akár öncélúan akár az uniós szolidaritás jegyében. A régiók körében végbemenő változások szerves következményei az orosz félnél tapasztalható hangsúly-eltolódásoknak is, azaz a 2004-től megnyilvánuló konfrontatívabb magatartásának. Ahogyan a dolgozatomban egy Mitrova-idézet is sejteti, ez a változás nemcsak a bővítésre adott orosz válasszal, egyfajta kényszerhelyzettel magyarázható, hanem az orosz belső folyamatok, új stratégiai elképzelések is generálták. Így a második alfejezetben pontosan kibontásra kerül a kutatói meglátás orosz háttére, természetesen már a gázszektortól elrugaszkodva. A változások eredője két kulcsterület kapcsán – nevezetesen az energetika és a poszt-szovjet térség – külön alfejezetekben is be lesz mutatva. Vagyis nemcsak horizontálisan, de vertikálisan is elemzésre kerülnek az EU-orosz viszony fejleményei. A két terület olyan kölcsönösségeket és ellentmondásokat hordoz magában, hogy

elengedhetetlen alaposabb vizsgálatuk ahhoz, hogy valóban értékelni tudjam az ötödik alfejezetben bemutatandó továbblépési lehetőségek célravezetőségét, azaz képesek-e a megnevezett problémákat orvosolni. A víziókkal való zárás a végső következtetések megvonásakor pedig egy nagyon jó kiindulópontként szolgált.

NAGY GABRIELLA

I. évfolyam
Nemzetközi tanulmányok MA szak
Pannon Egyetem
Modern Filológiai és Társadalomtudományi Kar

*Konzulens: Dr. Molnár Anna
egyetemi adjunktus*

SZUDÁN 2010 - 2011: MEGHIÚSULT REMÉNYEK?

A napjainkban Szudánban zajló események a 21. század egyik legfontosabb, mielőbbi megoldásra váró, az ezredfordulóra már nemzetközi jellegűvé terebélyesedett konfliktusát jelentik. A téma aktualitását több aspektusból vizsgálva magyarázhatjuk. Első releváns területként megemlíthető, hogy az afrikai állam jelenlegi helyzete befolyással bír a környező országokra is, sőt mi több, a nemzetközi békét és biztonságot veszélyezteti, melynek hatására a nemzetközi szféra szereplői is beavatkozni kényszerültek. Ebből kifolyólag már nem beszélhetünk kizárólag az afrikai kontinensre korlátozódó kérdés- illetve problémakörörről. Másodsorban a 2010-ben történt események megosztották a közvéleményt nemzeti és nemzetközi szempontból, hiszen két döntő jelentőségű eseménysor is történt: egyrészt a Dárfúr konfliktusát lezárni hivatott, Doha városában megkötött tűzszüneti megállapodás, másrészt a 2010. évi áprilisi választások, melyeket saját komplexitásukban szükséges megvizsgálnunk a tartalom- és dokumentumelemzés módszereivel. A történések komparatív jellegű feltárása kapcsán ki kell térnünk továbbá arra, hogy a 2011 januárjában megrendezésre kerülő referendumban Dél-Szudán dönthet önálló állammá válásáról, mely tényező tovább mélyítheti a szóban forgó állam jelenleg is fennálló törésvonalait.

Ahhoz azonban, hogy a végső konklúzió megfogalmazásra kerüljön, meg kell alkotni a fent említett esetek szintézisét a múlt, a jelen és a közeljövő perspektívájából, feleletet remélve arra a fontos tárgykörre, hogy valóban kudarcként értékelhetjük, s ténylegesen is negatívan ítéltjük-e meg Szudán nemzetközi térben elfoglalt helyét, függetlenségének kivívása után több mint fél évszázaddal.

EURÓPAI IDENTITÁS ÉS AZ EURÓPAI UNIÓ

Az Európai Unió mindennapjaink része. Magyarország az Európai Unió tagállama, a magyar állampolgárok egyben uniós állampolgárok is.

A nagy változások korszakát éljük; a nemzeti ünnepeken egyre kevesebben vesznek részt a városok terein, a belpolitika iránti elégedetlenség egyre mélyebbre süllyed, de ezzel egy időben mégis nő az európai integráció iránti elkötelezettségünk?! Az európai szintér lassan eluralkodna a nemzeti történések felett? Az állampolgárok képesek nemzeti kereteket túllépve ténylegesen azonosulni az Európai Unió mindennapjaival? Miként gondolunk Európára, és az Európai Unióra? Milyen alapokra helyezhetjük az európai integráció jövőjét? A soros magyar elnökség közeledtével különösen fontos látnunk, milyen alapokkal rendelkezik az európai közösség, milyen közös projektek realizálhatók.

Fontos tisztázni, hogyan vezetett a gazdasági együttműködés egy politikai egységesülésig, hogy van-e esély arra, hogy az Európai Unió felismerje annak a tényét, hogy az ő határai is végesek és ennek tudatában talán az unió teljes kiteljesedéséig, a tényleges európai társadalom kialakulásához és annak megszilárdulásához vezethetne. Az európai kollektív öntudat, az Európai Unió társadalmának európai identitásához, annak kialakulásához.

A jövőbeli fejtegetések elkerülhetetlenek; merre tovább Európa, merre tovább Európai Unió. A nemzetek nem képesek szolidaritást vállalni egymással és a Lisszaboni Szerződés által folytatni kívánt polgár közelibb politika; ilyen ambivalens helyzetben kell prioritást élveznie a témának.

A dolgozat egy átfogó kép bemutatására vállalkozik, arról az európai társadalomról, amelyik annyi megpróbáltatáson ment keresztül, és amelyik a mai napig az állandó változások korát éli, amelyiknek egy újonnan jött identitással kell esetlegesen azonosulnia.

NEMZETKÖZI MIGRÁCIÓ AZ EURÓPAI UNIÓBAN JOGI, GAZDASÁGI, DEMOGRÁFIAI ASPEKTUSOK

Munkámban az Európai Unió migrációs politikáját mutatom be a jogi, gazdasági, és demográfiai aspektusok figyelembe vételével. Fontosnak tartom ugyanis, hogy az integrációs szervezet minél előbb kialakítson egy egységes bevándorlás politikát. Többek közt e szándék, illetve a 2009-2010-es tanév őszi szemeszterében Franciaországban eltöltött három hónap tapasztalata ösztönzött a dolgozat elkészítésére. Dolgozatomban az Európai Unióban négy a migrációban leginkább érintett csoportot, így az Unión belüli migránsok, harmadik országból érkező migránsok, illegális bevándorlók, menekültek helyzetét elemzem. Velük kapcsolatban felvázoltam a problémákat, és bemutattam a lehetséges megoldásokat. Céлом volt ezenfelül, hogy a bevándorlást illetően érveket, illetve ellenérveket sorakoztassak fel, e szerint: a bevándorlás vajon európai mentőöv, vagy veszélyforrás. Vizsgáltam továbbá a multikulturális Európa lehetőségeit, illetve annak gátat szabó korlátait; illetve időszerű képet adtam az Európai Uniót érintő migrációról. A kutatások eredményeképp arra a megállapításra jutottam, hogy globálisan nem lehet egyértelmű választ találni arra a kérdésre, hogy vajon a bevándorlókból profitálnak, vagy veszteséget szenvednek el adott országok. Tény, hogy a célzott legális bevándorlás, megfelelő időben és helyen viszonylag rövid idő alatt képes, pozitív gazdasági eredményeket produkálni, és enyhíteni az elöregedő társadalom okozta problémákat. Be kell azonban látnunk, hogy a túlzott, nem célirányos bevándorlás komoly problémákat is okozhat mind gazdasági, mind az európai identitást illetően.

Mára magabiztosan kijelenthetjük, hogy a bevándorlás problémájának enyhítése kizárólag sok egyeztetéssel, konszenzussal érhető el. Mindenképp kihívást jelent az Európai Unió számára az egységes bevándorlás politika kialakítása, de az égetően szükséges, a legtöbb tagállam már belátta ezt, és kész az együttműködésre.

Végzett hallgató
Budapesti Corvinus Egyetem
Társadalomtudományi Kar

KÉNYSZEREK VS. REMÉNYEK
- AVAGY -
SZÜKSÉGESEK-E AZ ATOMFEGYVEREK?

Szükség van-e napjainkban atomfegyverekre? Maga a kérdés 2007 januárjában került újra a figyelem középpontjába, amikor az amerikai politikai elit számos jeles képviselője a Wall Street Journal hasábjain megjelentette 'A World Free of Nuclear Weapons' című cikkét, melyben egy atomfegyver-mentes világ tervét vetették fel, és számos javaslatot tettek ennek gyakorlati megvalósítására. Tervüket az újonnan megválasztott Obama-adminisztráció is beemelte programjába, és ennek jegyében több területen igyekszik olyan útra terelni az amerikai bel- és külpolitikát, melynek végcélja a teljes leszerelés. Dolgozatomban alapvetően az Egyesült Államok szempontjából szeretném megvizsgálni ezen felvetés realitását, számba véve a nukleáris non-prolifерáció mellett és ellen szóló legfőbb elméleti érveket, illetve a legjelentősebb belső és külső folyamatokat. Az időkereteket tekintve, szigorúan az Obama-adminisztrációra fókuszálok, és a 2009-ben, Prágában meghirdetett leszerelési doktrína legfrissebb napirendi pontjaira.

Fő hipotézisem szerint ugyanakkor, a teljes nukleáris leszerelés terve napjainkban csupán távoli vágyálom, és jelenleg még szükség van ezekre a fegyverekre. Egyetlen igazi realitás a számuk csökkentése lehet, azonban még ez is komoly problémákba ütközik – többek között ezt is be szeretném bizonyítani dolgozatomban. Eddigi olvasmányaim alapján azt azonban már most is hangsúlyoznám, hogy a további leszerelés legfőbb gátja mindenek előtt az amerikai belpolitikai viszonyokban keresendő.

Végzett hallgató
Budapesti Corvinus Egyetem
Társadalomtudományi Kar

A „TERROR ELLENI HÁBORÚ” ÉS AZ AMERIKAI
„NAGY STRATÉGIA”

A Szovjetunió és a bipoláris világrend összeomlásával az Amerikai Egyesült Államokban a feltartóztatásra épülő hidegháborús "nagy stratégia" létjogosultságát veszítette. A szovjet fenyegetés helyén keletkezett űrt teljesen új, váratlanul felmerülő kihívások váltották, melyek rendkívül diffúzzá tették a külpolitikai elit gondolkodását, és máig megoldatlan problémák elé állították az amerikai kormányzatot. Így a nemzeti konszenzuson alapuló, egyetlen jól definiált központi elemre épülő koherens stratégia helyett, nehéz volt megtalálni az új átívelő prioritást, mely egységes irányt adott volna az amerikai külpolitikának. Ekkor lépett elő a Bush-adminisztráció szeptember 11-e utáni terror elleni stratégiájával, mely első öt évében úgy tűnt, hogy betöltheti ezt a vákuumot. Dolgozatomban ennek a kísérletnek az útját követem végig – a kezdeti sikerektől és támogatottságtól, egészen 2006-ig, mikorra nyilvánvalóvá vált, hogy a "terror elleni háború" az adott formában már nem alkalmas az új "nagy stratégia" szerepének betöltésére. A dolgozat végén pedig egy rövid kitekintést teszek arra vonatkozóan, hogy az újonnan hatalomra került Obama-adminisztráció külpolitikájában már szintén nem valószínű, hogy a terrorizmus ellenes politika lenne az egyetlen központi prioritás.

UÇK COMPANY

Dolgozatomban a Koszovói Felszabadítási Hadsereg és utódszervezeteinek működését vizsgálom az 1992 és 2008 közötti időszakban. A KLA példáján keresztül bemutatom, hogy a nemzetközi szervezett bűnözői csoportok – mint a transznacionális kapcsolatok új aktorai – számos szempontból hasonlóságot mutatnak a multinacionális vállalatokkal felépítésüket, illetve működésüket tekintve. Ennek érdekében a nemzetközi bűnözés definíciójára alapozva az UÇK-t – az elemzés tárgyát –, majd az egyes tevékenységi köröket azonosítom, ezt követően pedig röviden áttekintem a szervezet működési területeit – utalva a lokális, a szűkebb regionális és a tágabb nemzetközi összefüggésekre. Végül mindezekre építve, analogizáló módszerrel igyekszem rávilágítani arra, hogy a vállalati megközelítés megfelelő modellezési keretnek tekinthető ezen bűnözői csoport esetén. Mindehhez a gazdasági és a szűkebb vállalati aspektus mellett, a történelmi, a politikai és a nemzetközi kapcsolatokat érintő összefüggések is lényeges részét képezik az elemzésnek.

Dolgozatom tehát két szempontból tér el a korábbi, nemzetközi szervezett bűnözői csoportokat gazdasági módszerekkel vizsgáló munkáktól. Egyrészt az elemzést a Koszovói Felszabadítási Hadseregen végzem el, másrészt nem csupán a vállalati megfeleltethetőséget, hanem a multinacionális vállalatokra jellemző sajátosságok megjelenését vizsgálom.

**THE INTERNATIONAL RELATIONS ANALYSIS OF A LORD OF THE RINGS
CASE**

Dolgozatomban egy esetet vizsgálok meg a népszerű A Gyűrűk Ura című könyvből. Célom, hogy megvizsgáljam hipotézisemet, mely szerint a történetben szereplő aktorok nem viselkedtek racionálisan. Hipotézisem teszteléséhez a neorealizmus nemzetközi kapcsolatok teóriáját hívom segítségül, és felírok egy játékelméleti problémát. Ezen kívül célom, hogy megmutassam, a nemzetközi kapcsolatok tudományág sokkal tágabb környezetben is alkalmazható. Hipotézisemet egy játékelméleti modellel fogom alátámasztani. Ennek eléréséhez a racionalitás definíciójának segítségével számításokat fogok végezni, és magyarázó változóként kívánom használni a hipotézisem valóságának eldöntésére: ha a játékelmélet nem mutatja, hogy a történetben szereplő aktorok nem viselkedtek racionálisan, el kell vetnem a hipotézisemet. Minden egyéb esetben nem tudok nyilatkozni a racionalitásukról. Vizsgálatomban a következő lépéseket fogom követni: először azonosítom az aktorokat, majd az aktorok érdekeit és végül erejüket. Másodszor felmérem a vizsgált eset várható kimeneteit. A harmadik részben pedig beárazva a különböző kimeneteket felírom a játékelméleti modellt, analizálom a problémát és körüljáróm a lehetséges hibákat. Végül összevetem eredményeimet a Tolkien által írt megoldással.

Eredményeim meg fogják mutatni, hogy ezek az aktorok racionálisan viselkedtek, azonban a végső konklúziónk mégis az lesz, hogy ez nem jelenthető ki ennyire egyszerűen. Modellem természetesen rendelkezik hibákkal és az aktorok nem a mi valóságos világunkban élnek, így racionalitásuk különbözhet a mi általunk definiálttól.

I. évfolyam
Nemzetközi gazdaság és gazdálkodás MA szak
Széchenyi István Egyetem
Kautz Gyula Gazdaságtudományi Kar

AZ EURÓPAI KÜLÜGYI SZOLGÁLAT ÉS AZ EURÓPAI UNIÓ GLOBÁLIS SZEREPÉNEK ERŐSÍTÉSE

Az Európai Unióról szóló Szerződés az Európai Unió külügyeit három kiemelt szempontból érintette: az Európai Tanács állandó elnöke és a külügyi és biztonságpolitikai főképviselő pozícióinak létrehozása, illetve az Európai Külügyi Szolgálat (EKSZ) megalakulása révén. A külügyi szolgálat felállítását már a 2000-es évek elején is szorgalmazták, a tényleges elhatározás pedig a Lisszaboni Szerződéssel született meg. A dolgozat célja a még formálódóban lévő Európai Külügyi Szolgálat bemutatása abból a szempontból, hogy várhatóan milyen módon és milyen mértékben fogja előmozdítani az Európai Unió globális szerepét és szerepvállalásait. A dolgozat műfaja irodalomkutatás, amelynek keretében a különféle külföldi és magyar szakmai portálokon és folyóiratokban megjelent cikkeket, illetve hivatalos dokumentumokat gyűjtöttem össze, rendszereztem és elemeztem. A dolgozat fő következtetése az, hogy a szolgálat pontos helye még nem határozható meg az Európai Unió intézményrendszerében, és az Európai Unió továbbra sem lép fel mindig egységesen harmadik országokkal, országcsoportokkal és nemzetközi szervezetekkel szemben. Kérdéses az EKSZ-nek a tagállami diplomáciai szolgálatokhoz való viszonya is, az EKSZ kiegészíti és nem helyettesíti a nemzeti diplomáciai szolgálatokat. Ugyanakkor az Európai Külügyi Szolgálatot nagyobb és diverzifikáltabb apparátusa alkalmassá teszi arra, hogy javítsa az Európai Unió globális megítélését, globális fellépésének hatékonyságát és sikerességét, ezáltal növelje az EU nemzetközi befolyását.

III. évfolyam
Társadalmi tanulmányok szak
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Társadalomtudományi Kar

JÖNNEK A TÖRÖKÖK?!

Törökország Európai Unió csatlakozásának kérdése a migráció szemszögéből

Dolgozatom a Törökország lehetséges Európai Unió csatlakozása kapcsán felmerülő érvek és ellenérvek közül a migráció kérdéskörét járja körül. Fő kutatási kérdéseim, hogy mennyire és miért fontos a migráció kérdése a csatlakozási tárgyalások során, reális-e az Uniót elárasztó bevándorló-tömegtől való félelem, valamint, hogy mennyire volt sikeres a török bevándorlók integrációja az EU tagállamaiba. Ehhez kapcsolódóan kitérek az eltérő kulturális és vallási hagyományokból fakadó problémákra is. Kutatásom különböző tanulmányok és kutatási eredmények vizsgálatára irányult, s arra az eredményre jutottam, hogy a migráció kérdése egyre nagyobb hangsúlyt kap a csatlakozási tárgyalások során, ám reálisan kicsi az esélye egy akkora bevándorlási hullámnak, ami miatt meg kéne akadályozni, hogy Törökország Európai Unió tagállam legyen. Ráadásul az EU tagállamai egyre inkább küszködnek az előregedő társadalmakból adódó problémákkal (pl. kevesebb járulék befizető, munkaképes korú népesség csökkenése), s ebből a szempontból pont, hogy szükség lenne a bevándorlókra, akik komoly munkaerő-tartalékot jelenthetnének. Éppen ezért sokkal nagyobb hangsúlyt kellene helyezni a bevándorlás pozitív hozadékaira.

A migráció kérdését vizsgálva felmerül az integráció sikerességének kérdése is. Dolgozatomban én elsősorban Németországra fókuszáltam, mivel itt él Európában a legnagyobb számú török bevándorló. Az integrációjuk azonban nem mondható teljesen sikeresnek, melynek fő okai, hogy csak az utóbbi évtizedben kezdtek a törökökre mint bevándorlókra, s nem mint vendégmunkásokra tekinteni, s emiatt sokáig hiány volt az integrációt segítő programokban. A 2001. szeptember 11-i terrortámadások után feléledő muszlimokkal szembeni gyanakvás pedig csak tovább rontott a helyzeten. A következő évek meghatározó kérdése, hogy a társadalmi vitákat és feszültségeket generáló problémára milyen választ, megoldási kísérletet sikerül adni.

III. évfolyam
Nemzetközi tanulmányok szak
Zsigmond Király Főiskola

MAGYARORSZÁG SZEREPE AZ 1989-ES KELETNÉMET MENEKÜLTÜGYI VÁLSÁGBAN

Témaválasztásom Magyarország a Német Demokratikus Köztársaság 1989-es menekültügyi válságában betöltött szerepének bemutatására esett. A kutatásom fő célja az volt, hogy pályamunkámon keresztül bemutassam, a Magyar Népköztársaság milyen mértékben járult hozzá a Keleti Blokk szocialista rendszerközösségének a dezintegrációjához, illetve mely világpolitikai és társadalmi változások tették lehetővé, hogy az 1980-as évek magyarországi belpolitikai reformkurzusa katalizátorává váljon azoknak a folyamatoknak, melyek végül 1990-ben az NDK összeomlásához és az egységes Németország létrejöttéhez vezettek. Ennek a folyamatnak volt a csúcspontja 1989. szeptember 11, amikor az osztrák-magyar határon lezajlott a kerek ötvenezer keletnémet „turista átszilipelése” Ausztrián át az NSZK-ba. Hogyan vált Magyarország az NDK vezetés által „Republikflucht”-ként nevezett keletnémet exodus Rubiconjává? Az NDK állampolgárai eltérően lázadoztak, mint például a szlovákok és a csehek. Mivel a Berlini fal és a két német állam közötti szigorú műszaki határfal megakadályozta őket abban, hogy az NSZK-ba utazhassanak, ezért a diplomáciai határokat célozták meg. Budapesten, Varsóban, Prágában és Kelet-Berlinben a Szövetségi Köztársaság nagykövetségeit szállták meg, politikai menedéket kérve. Földrajzi elhelyezkedésének és belpolitikai viszonyainak köszönhetően hamarosan Magyarország lett az elsőszámú rés a berliini falon.

II. évfolyam
Nemzetközi tanulmányok MA szak
Pannon Egyetem
Modern Filológiai és Társadalomtudományi Kar

SZLOVÁKIA AZ EURÓPAI INTEGRÁCIÓ ÚTJÁN

A Lisszaboni Stratégia sikertelensége után az Európai Unió újabb változásoknak néz elébe. E kudarc hátterében álló okok közt szerepelnek többek között a nemzetállamok reakciói, amelyek néhány kérdésben nehezen találták meg a szükséges érdekközösséget egymással. A reformok nem megvalósulása köszönhető annak is, hogy a tagállamok inkább részesítették előnyben saját nemzeti érdekeiket, saját nemzeti politikájukat, mint a közösségi érdekeket. Ennek hátterében kereshetjük a néhány ország esetében érezhető euroszeptícizmust vagy a saját hazai belpolitikai állapotok fenntartására való törekvést is. Az Európai Unió sikeres működésének egyik alapfeltétele a tagállamok közti eredményes együttműködés. Az európai integráció a folyamatosan megújuló kompromisszumok folyamata. Azonban fontos figyelembe venni, hogy ez nem jelenti a tagállami politika végét. A mostani Európában párhuzamosan beszélhetünk az integrációs folyamatok elmélyítéséről, mélyüléséről és a nemzetállami érdekek megnyilvánulásáról. Vajon hogy fér össze ez a két folyamat egymással az integrálódó Európa középső részén? Munkában e két, első ránézésre ellentétes folyamat egyidejű megnyilvánulását vizsgálom egy konkrét ország, Szlovákia esetében. Szlovákia hosszú és bizonyos értelemben példa értékű utat tett meg az Európai Unióhoz való csatlakozásáig. A kilencvenes években kialakult lemaradását a megfelelően bizonyuló politikai váltással hamar le tudta faragni és visegrádi társaival közösen tudott csatlakozni az EU-hoz. Az Unión belül azonban sajátos szereplő, egyéni politikai fellépéssel, mely nem egyszer nemzetállami megfontolás által vezérelt. Munkám során Szlovákia Európai Unióba vezető útját vizsgálom a megalakulásától kezdődően. A dolgozat másik részében pedig az Unió tagállam Szlovákia hozzáállást vizsgálom. Vajon hogy képzei Európa jövőjét és milyen szerepet szán magának ebben? Egy ilyen, Unió értelemben kis ország által elérni kívánt célok vajon hatással vannak/lesznek az Európai Unió jövőbeni terveinek elérésére?

EGYES EMBERI JOGOK TÖRÖKORSZÁGBAN – ÖSSZEFOGLALÓ

Az Európai Unió hivatalos tagjelölt országává válása óta megkülönböztetett figyelem irányul Törökországra. Sok kifogást emelnek az ország EU-tagsága ellen, ezek közül az egyik az emberi jogok biztosításának hiánya. Az elmúlt évek reformjai során többek között eltörölték a halálbüntetést, valamint kimondták a nemzetközi szerződések elsőbbségét a belső joggal szemben. Problémák azonban még mindig vannak. Bár az Alkotmány garantálja a szólás, a gyülekezés, az egyesülés és a sajtó szabadságát, más törvények korlátozhatják ezeket a jogokat. Előfordul, hogy a jogi lehetőségekkel élve hallgattatják el a politikai ellenzék, a kormányt kritizálókat, vagy oszlatnak fel pártokat. A nők egyenjogúságát biztosító jogi kereteket szintén fejlesztették, de a rendelkezéseik a gyakorlatban nem mindig valósulnak meg kifogástalanul – ennek egyik oka a hagyományos társadalmi szerepek szerinti gondolkodás. A lányok kevésbé tudják kihasználni az oktatási rendszer adta lehetőségeket, a nők pedig mind a munkaerőpiacon, mind a közéletben alulreprezentáltak. Ami a kínzást és a kegyetlen, megalázó bánásmódot illeti, Törökország elkötelezte magát a „nulla tolerancia” elve mellett. A kínzásról tett panaszok száma valóban csökkent, azonban a törvényi keretek gyakorlati alkalmazása terén vannak még hiányosságok. Törökország vonakodik elismerni a területén élő kisebbségeket, ez alól csak a görögök, zsidók és örmények képeznek kivételt, ők is vallási alapon. A muszlim vallású kisebbségeket egyáltalán nem ismerik el. Pozitív lépések leginkább a nyelvi jogok, valamint a vallási kisebbségek alapítványainak működése terén történtek. A kisebbségek politikai képviselete sem biztosított.

Bár az Európai Tanács szerint Törökország teljesítette a csatlakozáshoz szükséges politikai kritériumokat, vannak hiányosságok, valamint a kulturális különbségek is okoznak nehézségeket a szabályok alkalmazásában. Az ország vezetőinek célja azonban az EU-csatlakozás – ezzel együtt az emberi jogok biztosítása.

POLITIKATUDOMÁNYI TAGOZAT

II. évfolyam
Ember és társadalom műveltségterületi tanár –
kommunikációtanár MA szak
Eszterházy Károly Főiskola

A KORRUPCIÓ MINT TÁRSADALMI TÁRSASJÁTÉK

Dolgozatom témájaként a korrupció jelenségét választottam. Központi célom az volt, hogy válaszokat találjak arra a kérdésre, hogy melyek a korrupció kommunikatív aspektusai. A korrupció kommunikációs szempontból való megközelítése, vizsgálata kívánatos és a vizsgált jelenséggel kapcsolatos kutatások hiányterületét képezi. A dolgozatban azokat a kommunikációs modelleket elemeztem, amelyek alátámasztják azt a meggyőződést, hogy a korrupciót érdemes kommunikációelméleti szempontból is vizsgálni mivel a korrupciós szituáció egy bonyolult interakciós folyamat végterméke. Ennek szellemében megvizsgáltam John Langshaw Austin beszédaktus elméletét. A korrupció az austini értelmezésben egy olyan kommunikációs cselekvés, amelynek perlokúciós hatása van a *társadalom egészére* nézve. Habermas kommunikatív etikáját is vizsgáltam a korrupció szempontjából, mely szerint a korrupció egy olyan látens stratégiai cselekvés, amelynek hatása van az *egyes egyénre*. E cselekvés mögött a cselekvést végrehajtató egyén konkrét szándékai és motivációi húzódnak meg. Mivel a korrupciós szituációk játszma-ként is felfoghatók, a jelenséget játékelméleti szempontból is megvizsgáltam. A jelenség csapdajellegét jól prezentálja például a fogoly dilemmája, amelyet egy konkrét példán keresztül elemzek, bevezetve az *anonim szubjektum* fogalmát is, amely a társadalom és az egyes egyének szempontjából szerepet játszik az etikai feszültségek látszólagos feloldásában. A korrupcióval kapcsolatban készítettem egy empirikus vizsgálatot, amelyet közép- és felsőoktatásban tanuló dunaújvárosi diákok körében hajtottam végre (N=164). A kutatásnak elsősorban állapotfelmérő, másodsorban felhívó jellege van azáltal, hogy érzékelteti a jövő társadalmának tudását (vagy tudatlanságát) a korrupcióval kapcsolatban. Empirikus kutatásom tudományos elméleti kapcsolódási pontját az anonim szubjektum fogalma jelenti, oly módon, hogy feltételez egy olyan tudásbázist, amelyből a fiatal generáció is építkezik. Ez alatt azt értem, hogy léteznek olyan kommunikációs klisék, illetve játékelméleti dilemmák, amelyek generációról generációra öröklődve elősegítik a

korrupciós szituációkban való eligazodást, s amelyeknek elindítóját senki sem képes megnevezni. Ezt a társadalom felé konkrét elvárásokkal élő, ismeretlen individuumot nevezzük anonim szubjektumnak.

II. évfolyam
Politológia szak
Budapesti Corvinus Egyetem

PÁRTIRÁNYÍTÁS – IRÁNYÍTOTT PÁRT. A FIDESZ SZERVEZETI VÁLTOZÁSAINAK HATÁSA A PÁRT CENTRALIZÁCIÓJÁRA (1988-2008)

A dolgozat a Fidesz története során a pártban lezajló szervezeti változásokat vizsgálta, a kutatás fókuszában pedig az a hipotézis állt, miszerint a Fidesz szervezeti változásai alapvetően a centralizáció irányába mutatnak. A kutatás módszertanát egyrészt a párt alapszabályainak tartalomelemzése, másrészt a Fidesz egykori és jelenlegi vezetőivel készített mélyinterjúk képezték. A vizsgálati keretet a Panebianco-féle hat hatalmi zóna képezte, ezeken belül került sor a változások elemzésére.

Az elemzés megállapította, hogy a hat vizsgált terület közül ötben egyértelmű centralizációs folyamatok zajlottak le, egy pedig semlegesnek tekinthető, így a centralizációra vonatkozóan felállított hipotézis egyértelműen igazoltnak tekinthető. A centralizáció folyamata a párt egész történetét jellemezte, mindazonáltal négy olyan időszakot lehet elkülöníteni, mikor különösen intenzívvé vált (1990, 1993, 1996-99, 2003).

A kutatás a centralizáció kérdésére fókuszált, azonban mint több helyen is kitűnik, ezen folyamat megértése nagyban hozzásegíthet a magyar politika néhány eseményének kielégítőbb értelmezéséhez.

BÉKÉS MÁRTON

III. évfolyam
Politológia BA szak
Budapesti Corvinus Egyetem

FARSANG ZSUZSANNA

I. évfolyam
Politológia MA szak
Budapesti
Budapesti Corvinus Egyetem

*Konzulens: Várnagy Réka
egyetemi tanársegéd*

CÍMSZAVAKBAN. A MANIPULATÍV FŐCÍMEK HATÁSA A POLITIKAI VÉLEMÉNYALKOTÁSRA

A dolgozatban a média közvélemény-formáló hatásának egyik legkoncentráltabb és legérdekesebb területét, a főcímek hatásait vizsgáltuk, azt a kérdést helyezve középpontba, hogy van-e, és ha igen, milyen tényezőktől függ a főcímeknek a politikai véleményalkotásra gyakorolt hatása. A felállított hipotézisek alapján olyan tényezőket vizsgáltunk, mint a főcímet megjelentető médium típusa (napilap, hírportál), a téma jellege, valamint az olvasó tájékozottsága és politikai preferenciái.

A hipotézisek vizsgálatára kontrollcsoportos, utólagos mérésen alapuló kísérlettel került sor, melynek lényege az volt, hogy a két csoport által kapott újságok, illetve hírportálok csak az egyes cikkek címeiben tértek el. Az utólagos mérésnél alkalmazott kérdőív struktúrája lehetővé tette mind a kvantitatív, mind a kvalitatív elemzést.

A kutatás kvantitatív eredményei egyértelműen bizonyították a főcímek létező, esetenként kifejezetten erős hatását, továbbá hogy a hagyományos napilapok címei erősebb befolyással bírnak, valamint hogy a tájékozottság jelentős mértékben csökkenti a címek hatását.

A kvalitatív elemzés bebizonyította, hogy a címek mindegyikének volt hatása az alany gondolkodási keretének kialakításában, bár az sokszor teljesen független volt attól, hogy attitűdjeiben végül történt-e változás. A két elemzés eredményeinek összevetésével dolgoztuk ki a főcímek hatásának kétlépcsős modelljét, mely a keretező és véleményváltató hatások elkülönítésén alapul. A hatásmechanizmus feltárása egy főcím-tipológia kidolgozása, aminek előnye, hogy meglehetősen egyszerű, mindazonáltal jelentős magyarázó erővel bír.

DOBOS ARNOLD

II. évfolyam
Politológia MA szak
Miskolci Egyetem
BTK, Politikatudományi Intézet

*Konzulens: dr. Csizmadia Ervin
egyetemi docens*

A BRIT KONZERVATÍV PÁRT MEGÚJULÁSI KÍSÉRLETE: A PROGRESSZÍV KONZERVATIVIZMUS

Egészen a XVIII. századig kell vissza mennünk az időbe, ha precedenst kívánunk találni olyan időszakra, amely a brit Konzervatív Párt életében az 1997-2010-es intervallumhoz hasonlítható. Az akkori premodern, inkább Tory Pártnak nevezett organizáció, volt hasonlóan hosszú ideig ellenzékben. Ebből az egy adatból is jól látható, hogy a Konzervatív Pártnak az elmúlt közel másfél évtized történelmi mélységnek bizonyult, mely nyilvánvalóvá tette a párt politikusai számára, hogy alapvető és radikális változásokra van szükség, ha csakugyan szeretnék, hogy pártjuk ismét komoly riválisa lehessen az utóbbi években szintén - párt-strukturális illetve egyéb, többnyire a platformok széthúzásához köthető – problémákkal küzdő Munkáspártnak. A dolgozatom célja tehát bemutatni azt a folyamatot, amely a legújabb korban jellemzi a brit Konzervatív Pártot: egy új, módszereiben és stratégiájában meglehetősen pragmatikusnak tűnő ideológia kidolgozásának szándéka ez, mégpedig a progresszív konzervativizmusé. Az tudvalevő, hogy a Konzervatív Párt többek között a folyamatos innovációnak és a strukturális és funkcionális megújulási potenciáljának köszönheti, hogy a világ egyik legrégebbi szervezett pártjaként napjainkban is hatalomban lévő kormánypártként tud funkcionálni. Ennek megfelelően miközben dolgozatom elsődleges prioritásának azt tartom, hogy bemutassam azt az ideológiát, mellyel kidolgozóinak célja a Konzervatív Párt megújítása, fontosnak fogom tartani, hogy megemlítek olyan korábbi reformtörekvéseket is, melyek valamilyen módon és aspektusból relevánsak lehetnek a dolgozat stratégia céljának megvalósítása érdekében. Ezek feldolgozása szolgálja, majd a dolgozat egyik lényeges **metodológiai követelményének**, a történetiségnek a jelenlétét. Ez segíteni fog abban, hogy egy **politikaelméleti kontinuitásra** is felhívjam a figyelmet.

HAGYOMÁNYOS ÉS INTERNETES TÁRSADALMI MOZGALMAK
A taxisblokádtól és az augusztus 20-i tüzijátéktól lemondók Facebook csoportja alapján

A 2010-es magyarországi árvíz károsultjainak megsegítésére alakult online kezdeményezésnek sikerült hatnia a politikai döntéshozatalra, melyre korábban nem volt példa hazánkban. Érdekes hát megvizsgálni, hogyan érte el célját a „Mondjunk le az aug. 20-i tüzijáték élményéről az árvíz-károsultak javára!!!” nevű internetes csoport. Mennyiben hasonló és mennyiben más a működése, mint egy fizikai világban megvalósult mozgalom? A dolgozat a hagyományos és az internetes kezdeményezéseket hasonlítja össze, megvizsgálva az egyes előnyöket és hátrányokat, választ keresve a kérdésekre. Vajon miért csatlakoznak az emberek ezekhez a megmozdulásokhoz? Képes lehet-e egy internetes kezdeményezés hatni a politikai döntéshozatalra? Tekinthető-e valódi társadalmi mozgalomnak egy csupán virtuális térben működő csoport? A tanulmány első részében a társadalmi mozgalmak általános jellemzőivel, természetével foglalkozik, mely egy olyan keretet adhat az olvasónak, melyre a dolgozat második részében támaszkodni tud. Az elméleti kutatás mellett ugyanis a szerző hazai és külföldi példákkal támasztja alá megállapításait.

A gyakorlati fejezetben két hazai kezdeményezés kerül összevetésre – a szerző által kialakított szempontrendszer szerint - melyeken a hagyományos és internetes szerveződések egyes előnyeit, illetve hátrányait kutatja. Az 1990-es taxisblokádtól jó példája lehet az elsőnek, melyen a társadalmi mozgalmak minden jegye kiválóan megfigyelhető. A téma aktualitását a néhány hónapja alakult „Mondjunk le az aug. 20-i tüzijáték élményéről az árvíz-károsultak javára!!!” című közösségi csoport története adja. Magyarország eddigi legnépesebb és példa nélküli eredményes megmozdulásának vizsgálata közelebb visz a fentebbi kérdések megválaszolásához.

RÖPCÉDULÁK HARCA
A 2010-es országgyűlési választások szórólappjainak elemzése pszehológiai szempontból

2010. áprilisában rendezték a harmadik köztársaság hatodik országgyűlési választását. A voksolás eredményeként három párt (Jobbik, LMP, MSZP) és egy pártszövetség (Fidesz-KDNP) jutott a parlamentbe. A választási kampány elején, az első szóróanyag kézhezvételekor („Itt az idő!”) határoztam el, hogy gyűjteni fogom a kampány során megjelenő szórólapokat, propaganda-kiadványokat. Ezeket tanulmányozva fogalmazódott meg bennem az a hipotézis, hogy a szórólapok többségének nem valószínű, hogy túlzottan nagy hatása lehetett a választók magatartására, voksukra. Ennek alátámasztásaként Kiss Balázs elmélete alapján igyekeztem csoportosítani a kiadványokat, így három fő csoportba osztottam ezeket üzenettípusa alapján. Ezek után az egyes szórólapokat egységes szempontrendszerrel követve vizsgáltam meg.

Kutatásom alapján az a feltételezésem, hogy a választói magatartásra már nem igazán hatnak a szórólapok, hacsak nem olyan jól megszerkesztettek, mint a Jobbiktól egyik röpcédulája (mely tudatos arcuaterősítő kiadványként erős meggyőző erővel bír). Mindamelllett kutatásom eredményei ezt nem feltétlenül igazolják, hiszen, (ahogy a dolgozat bevezetőjében is megemlítem) egy kérdőíves kutatással kellett volna együtt végrehajtanom azt.

I. évfolyam
Politikatudomány MA szak
Szegedi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

KÉT KOMMUNIKÁCIÓS STÍLUS „MEZSGYÉJÉN”
Gömbös Gyula

Gömbös Gyula életét és munkásságát feldolgozó szakirodalmak említést tesznek az úgynevezett „új stílusról”, de részletesebben nem fejtik ki mibenlétét. Dolgozatomban ebből kifolyólag az „új stílus” jelenségét vizsgáltam meg, és mutatom be részletesen. Az „új stílus” hipotézisem szerint ötvözte a propagandát és a politikai kommunikációt, ezzel egy sajátos egyveleget hozott létre. Ennek vizsgálatára két elméletet vettem alapul: Jacques Ellul propaganda elméletét és Jacques Gerstlé politikai kommunikációra alkalmazott dimenzió elméletét. A hipotézisem alátámasztására a dolgozat a politikai kommunikáció és a témához kapcsolódó szakirodalmak másodelemzésére, illetve a korabeli dokumentumok, források – rádióbeszédok és filmes megjelenések – feldolgozására épül. Mindezek mentén kitérek Gömbös személyiségére, habitusára, hogy bemutassam az „új stílushoz” kötődő vezéri attitűdöt. Megvizsgálom továbbá Gömbös médiapolitikáját a nyomtatott, illetve az auditív médiumokon keresztül, amiben látni fogjuk a hasonlóságot a korabeli „fejlett” demokráciákkal. A dolgozat további része felfedi Gömbös propagandisztikus módszereit is, ami a totalitárius rezsimek irányába történő elmozdulást jelez. Végkövetkeztetésben pedig kitérek arra, hogy ezek miképpen alakították ki az „új stílust”, és ennek milyen alkotóelemei különíthetők el. Erre három kategóriát állítottam fel, melyben a hipotézisem alátámasztására használt elméletek keveredése figyelhető meg. Mindezek alapján megállapítottam, hogy az „új stílus”, a magyar politikai kommunikáció fejlődésének egy kezdeti, ám nem elhanyagolható eleme.

II. évfolyam
Politikatudomány MA szak
Pécsi Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

KISTÉRSÉGI LOBBI A FORRÁSOKÉRT

A dolgozat a hazai politika és kormányzási rendszer mindig új formában és térbeli keretek között megjelenő kérdéskörével foglalkozik, nevezetesen, hogy hogyan jutnak a helyi szereplők fejlesztési forrásokhoz szélsőségesen centralizált elosztórendszerünkben. A kérdéskör vizsgálatának elméleti keretét a tudományosan még kevésbé feldolgozott lobbitevékenység adja. A tanulmány törekszik beilleszteni ezt az angolszász érdekérvényesítési modellt a hazai forráselosztás rendszerébe, így próbál alternatívát kínálni a személyes kapcsolatokon alapuló, bizánci típusú érdekkijárásnak. A transzparens, államilag szabályozott lobbitevékenység ugyanis képes lehet kiegyenlíteni az egyes térségek közötti különbségeket. A vizsgálat térbeli keretét a kistérségek adják. Ezek a szerveződések a korábbi kormányzati ciklusokban nagy jelentőségre tettek szert, hiszen a források lehívásának szükségszerű keretét adták. A kistérségek, mint az érdekérvényesítés szervezeti keretei ezért kiemelt figyelmet érdemelnek a hazai forráselosztási rendszer vizsgálata során. A tanulmány hipotézise szerint ezek a szerveződések lehetnek a legalkalmasabbak arra, hogy adaptálják működésükbe a professzionális lobbitevékenységet, ezáltal elősegítsék az elmaradott térségek fejlődését. Ezt a feltételezést egy dél-dunántúli kistérség vizsgálata igyekszik alátámasztani.

A témakör vizsgálata során újra és újra szembesülnünk kell a hazai területfejlesztési rendszer hiányosságaival és a „*path dependancy*” jelenségével. A rögzült szokások és eljárások megváltoztathatatlanok tűnnek, teljesen új rendszerekre lenne szükség. Megállapíthatjuk tehát, hogy a lobbitevékenység elterjedése csak az első lépése lenne egy – a hatékonyság és a méltányosság eszméit harmonikusan ötvöző - átfogó reformfolyamatnak.

A FRANCIA KORMÁNYZATI KOHABITÁCIÓ SAJÁTOSÁGAI Működésképtelen rendszer vagy ideális kormányzati szisztéma?

A dolgozat arra a kutatói kérdésre keresi a választ, hogy a francia politikai szerkezet egyik különleges megjelenési formája, az V. Köztársaság történetében háromszor is előforduló kohabitáció működésképtelen rendszer vagy éppen az ideális kormányzati szisztéma. A kérdésfeltevés a folytonosan átalakuló végrehajtó hatalmi ágban számos, más államokra is vonatkoztatható tanulsággal szolgálhat. A dolgozat első része az V. Köztársaság politikatörténetének rekonstrukciója, amely bemutatja, hogy melyek voltak azok a legfontosabb társadalmi, gazdasági és kulturális változások, amelyek hatással voltak a kohabitációk kialakulására és működésének sajátosságaira. A dolgozat második része a kohabitációk jellegével foglalkozik, megvizsgálva azokat történeti, politológiai és alkotmányjogi vonatkozásban is. A bevezetőben feltett kérdések és elemzési pontok kifejtésére is ebben a fejezetben kerül sor. A harmadik, egyben utolsó rész a dolgozat címében található kérdés megválaszolására hivatott, arra ugyanis, hogy működésképtelen vagy ideális kormányzati rendszerrel állunk-e szembe. Ebben a fejezetben olvasható a dolgozatíró állásfoglalása, az érvek és ellenérvek felhozatala és kifejtésük, illetve a megállapítások rendszerszerű elemzése.

Végezetül ugyancsak ebben a fejezetben találhatóak azok az indokok, amelyek igazolják a dolgozatíró személyes véleményét, miszerint a kohabitáció a francia politika különös, ugyanakkor normális megnyilvánulása, amely leírható a verseny és a kikényszerített kooperáció együtteseként is.

AZ ÖKOPOLITIKA IDENTITÁSA A fenntartható fejlődés identifikációs szerepe az Európai Unióban

Jelen tanulmány diszciplinárisan a *politikai gondolkodás* vizsgálati területébe illeszthető, a zöld politikai gondolkodást veszi górcső alá, annak pedig egy egészen speciális szeletét, a fenntartható fejlődés elképzelését. Megjelöli, hogy e gondolat *rendszerkritikai* jellegű, azonban nem állítja, hogy a fenntartható fejlődés *rendszeralternatíva* volna. Az a koncepció, hogy a fenntarthatóság ilyen aspektusai az Európai Unió keretében lesznek a vizsgálat tárgyai, annak a nagyon érdekes felvetésnek köszönhető, mi szerint a környezeti-zöld értékek alkalmasak az identifikáció szerepére. Népszerű felvetés szerint Európának, mint bármely nemzetállamnak, mítoszokra van szüksége ahhoz, hogy magát igazolja akár állampolgárai, akár az integráció személyi- és csoportmozgatói előtt. Egy ilyen mítoszt nevez a mai politikatudományi szakirodalom a Zöld Európa mítoszának. Tézisem az, hogy a fenntartható fejlődés sokrétű tulajdonságainak megértése annak igazán komoly rendszerkritikai pontjaira irányítja a figyelmet, mindazonáltal arra is, hogy komplett rendszeralternatíva-alkotó ereje nincs. Ezen konklúzió és az identitás-probléma kapcsolata pedig a következőképpen írható le: amellet érvelek, hogy a kollektív identitás szerkezetét, az állampolgárok a politikai test felé mutatott attitűdjét befolyásolni, megváltoztatni kívánó teória politikatudományi értelemben is paradigmaváltó erejű elképzelés kell, hogy legyen. A fenntarthatóság által generált identitás így gyenge lábakon áll. Az a jelenlegi európai identitás „erején”, vagyis az integrációs ügy támogatásának mértékén szerény korrekciót képes végrehajtani, hiszen a rendszerkritikai jellegű fenntarthatósági gondolat az alapvető struktúrákat nem rendezi át.

A megírás során alkalmazott módszer elsősorban a környezetpolitikai szakirodalom, a folyamatban lévő viták, másrészt pedig a társadalomtudományi, a kollektív identitást és az integrációt tárgyaló kötetek feldolgozása. Az Európai Unióról szóló szerződés olvasata során elsősorban az amszterdami és a lisszaboni módosításokat érintem.

Végzett hallgató
Politológia szak
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Állam és Jogtudományi Kar

„MENNYIBE KERÜL?”

Összehasonlító elemzés egyes külföldi választási reformok tapasztalatairól, társadalmi, politikai költségeiről

A választások, választási rendszerek, illetve ezek reformjai számos esetben a politikatudomány „izgalmas kérdéseinek” voltak tekinthetőek a múltban is, és nincs ez másképp manapság sem. Egy-egy választás eredménye alapvetően tudja befolyásolni az országok politikai berendezkedését, hosszabb távú hatásokat is kifejtve. Éppen ezért nem mindegy, hogy ha változtatnak a működő szisztémákon, milyen irányba, milyen körülmények között, milyen várható hatások mentén teszik ezt. A dolgozat célja, hogy megvizsgálja, a világban eddig lezajlott választási reformok nyomán felfedezhető-e valami közös vonás, megfogalmazhatóak-e olyan állítások, amelyek *általában* igazak egy-egy választási reformra. További vizsgálandó terület a politikai környezet: létezik-e „kegyelmi pillanat” egy új választási rendszer bevezetésére, találhatók-e közös pontok a körülményeket illetően.

Ami az írás módszertanát illeti: induktív logika mentén kerülnek megfogalmazásra az egyes országok tapasztalatai alapján olyan általánosabb következtetések, amelyek egyes teoretikusok esetében (pl. Kenneth Benoit) akár össze is állnak egy elméleti modellé a választási reformok leírására. A dolgozat komparatív elemzése négy kiválasztott ország (Olaszország, Belgium, Japán, Szlovákia) példáján keresztül, meghatározott szempontrendszer szerint vizsgálja a reformokat. A következtetések között szerepel többek között, hogy A) a reformok iránya a *vegyes rendszerek egyre szélesebb körű elterjedése felé* mutat; B) több ország választási reformját idézte elő a *pártokkal szembeni averzió*; C) a *kormányzati szándékkal szemben, illetve attól eltérő formában is lehet választási reformot végrehajtani*; illetve E) a választási reformokat kiváltó okok között kiemelt helyet kap a „*kármentés dimenziója*”.

Végzett hallgató
Politológia szak
Miskolci Egyetem
Bölcsészettudományi Kar

E-KAMPÁNY, AVAGY EGY ÚJ KORSZAK KEZDETE

A 2002-es kampány Magyarországon igazi fordulópontnak mondható, hiszen ebben az évben elindult hazánkban a politika, az internet és a mobilkészülékek közös „együttműködése”, ami által új kampányeszközök születtek. Az összefonódással csatlakozott a magyar politikai kampány az Amerikai Egyesült Államokhoz és más országokhoz, melyek már sokkal korábban megismerték és használták ezeket a kampányeszközöket. Véleményem szerint, a 2006-os kampányra a magyar pártok megközelítették az amerikai kampányok során alkalmazott infokommunikációs eszközök mértékét. Tehát az mondható el, hogy 2006-ban a pártok az internet és a nagypolitika összefonódásával még több újdonsággal szolgáltak, mint a 2002-es kampányban. Ám, ahogy Magyarországon teret hódított az információs társadalom, úgy fejlődtek ki mind társadalmi, mind politikai téren különböző formái és eszközei. Mindezek mellett a 2002-es és a 2006-os kampányban az új IT eszközök mellett megmaradtak az ún. hagyományos kampánytechnikák is, néhol némelyik párt ezt a kettőt ötvözte is.

Dolgozatommal a fentieket kívánom alátámasztani, s mindezeket túl megpróbálom bemutatni, hogy hazánkban hogyan jelent meg az e-kampány a 2002-es és a 2006-os választások alkalmával. Az e-kampány kialakulását a különböző kampánytechnikák és az e-kampány elméleti háttérének és gyakorlati megvalósulásának bemutatásával demonstráltam. Áttekintve a nagyobb pártok 2002-es és a 2006-os országgyűlési kampányát, jól kirajzolódik, hogy mennyire fontos manapság ez a téma, hiszen az e-kampány irányította és irányítja a magyar politika jelentős momentumait.

**A FIATALOK AZ ÚJ MAGYAR DEMOKRÁCIÁBAN A POLITIKAI
MAGATARTÁS ÉS RÉSZVÉTEL ASPEKTUSÁBÓL**

A rendszerváltás következtében kialakult demokratikus, jogállami berendezkedés minőségi változását meghatározzák a felnövekvő fiatal generációk politikai magatartásának és részvételének sajátosságai. Az elemzés tehát különösen fontos, ha már a rendszerváltás után szocializálódott fiatal kohorsz (15-29) politikai aktivitását és érdeklődését vizsgáljuk. A fiatal generáció, mint potenciálisan elérhető szavazóréteg, fontos szerepet tölthet be a pártok szavazatmaximalizáló tevékenységében. Egy 2009-es adatfelvétel rámutatott arra, hogy a 18-29 év közöttiek a teljes népesség 22 százalékát teszik ki, amely a lakosság több mint egyötödét jelenti. Feltételezésem szerint a fiatal korosztály (15-29) politikai érdeklődése és aktivitása a rendszerváltás óta valószínűleg folyamatosan alacsony intenzitást mutat, a politikához való viszonyt az elfordulás, a depolitizáltság és az általános közöny határozzák meg. A fiatal kohorsz politikai magatartási jellemzői számos következményt vonnak maguk után. A korosztályok között kialakuló különbségek a politikai magatartás tekintetében előrevetítik egy generációs törésvonal létrejöttét. A fiatalok körében fennálló rendszerelégedettség pedig alternatív megoldási kísérletek felé tolhatja a fiatalokat a problémák megoldása szempontjából. Ezek közé tartozhat egy generációs párt kialakulása, de akár a szélsőségek felé való „sodródás” is. A politikai magatartásukra jellemző alacsony intézményi bizalmi index, a szervezeti részvétel és a közügyekbe való aktív bekapcsolódás csekély mértéke pedig a demokratikus intézményrendszer tartós megszilárdulásának veszélyeztetettségét, és a civil szektor hosszú távú gyengeségének fennmaradását vonja maga után.

POLITIKA – MINT AZ ÚJ GENERÁCIÓK LEHETŐSÉGE

A dolgozat célja, hogy felhívja a figyelmet az ifjúság politikához való viszonyulásának problémáira, többek között arra, hogy kevés kivétellel ezek a fiatalok egyáltalán nem, vagy csak igen csekély mértékben ismerkednek meg a politika, a politikatudomány alapvető ismeretanyagával. Látva a mai politikai közeget, úgy vélem, nem szorul magyarázatra az az állítás, miszerint komoly változásokra van szükség. E változások pedig időt, és vélhetően új politikai elitet, de mindenképpen új hozzáállást kívánnak meg az egész társadalom részéről. Szeretnék hinni abban, hogy a mai fiatalság idővel képes lesz felvállalni e komoly feladatot.

E cél első ránézésre szegényesnek tűnhet, azonban a problémák megoldásának első lépése az, hogy a problémát identifikáljuk, és annak létezéséről, kezelésének szükségességéről meggyőzzük azokat, akik felléphetnek valamiféle orvossággal.

Álláspontom kialakításában, a dolgozatban hivatkozott művek és személyes benyomásaim mellett, fontos szerepük volt az egyetemi tanulmányaim során hallgatott előadásoknak, szemináriumoknak, továbbá egy, általam egy vidéki városi gimnázium 11-12. évfolyamos tanulóinak körében 2009. decemberében végzett kérdőíves felmérésnek is, melyben 177 diák politikával, politikatudománnyal és más társadalomtudományokkal kapcsolatos véleménye, ismeretei képezték vizsgálat tárgyát. E kutatás eredménye egybevégt több, a dolgozat megírása során tanulmányozott és hivatkozott felmérés eredményeivel.

II. évfolyam
Politológia szak
Szegedi Tudományegyetem
Állam-és Jogtudományi Kar

CSILLAGOK, HATÁROK, MAGYAROK

Bár a címből nem derül ki egyértelműen, kutató munkám középpontjában az 1989-es rendszerváltásokat követő magyar nemzetpolitikai folyamatok állnak, a határon túli magyarság aspektusában, különös tekintettel az Európai Unió intézményére. Célja a vizsgált célcsoportok politikai helyzetképének meghatározása, valamint az ezzel kapcsolatos tendenciák feltárása a 21. századot megelőző és az ezred fordulót követő első évtizedében. Kormányról-kormányra igyekszem nyomon követni a magyarországi politikai élet határon túli magyarsághoz való viszonyulását, az intézményi keretek kiépülését, változását és kapcsolatrendszerük fejlődési pályáját, egészen az Európai Unió csatlakozásig. Ettől a történelmi mozzanattól azonban, inkább az Integráció színterére helyezem át a hangsúlyt, mely a kisebbség politika újabb dimenzióját teremtette meg. Elengedhetetlennek tartom, tehát ezen intézmény ide vonatkozó normatív kereteinek tisztázását, esetünkben releváns álláspontjának vizsgálatát és a határon túli európai parlamenti képviselők tevékenységének áttekintését. Megközelítem elsősorban politológiai, melyben feltárom a politikai érdekképviseléssel rendelkező Kárpát-medencei magyar közösségek szervezeti struktúra fejlődését. Nagy hangsúly fektetek továbbá – a politikai pszichológia tárgykörét is érintve – az adott közösségek különböző kérdésekhez való viszonyulására, és a többségi nemzetek társadalom lélektani folyamatainak feltárására. Végezetül a konzekvenciákat levonva, empirikus adatokkal alátámasztva igyekszem megcáfolni néhány dogmatikus nézetet, mint amilyen a homogén kisebbségi pártkörnyezet, vagy az összefogás eredményességébe vetett hit.

III. évfolyam
Politológia szak
Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Bölcsészettudományi Kar

A „MEGVALÓSULT UTÓPIA” A DÉL-TIROLI AUTONÓMIA

Utópiák voltak, vannak és lesznek! Azonban „megvalósult utópiákkal” csak igen ritkán találkozhatunk. Dolgozatom célja azt bizonyítani, hogy a dél-tiroli autonómia esetében egy ilyen realizálódott elképzelésről beszélhetünk. Mindezt *Rogers Brubaker* hármas, nemzeti kisebbség – nemzetesítő állam – anyaállam koncepciója alapján teszem, amelynek dinamikus rendszerét kibővítettem egy statikus szerkezettel. Ennél fogva a vizsgálatom két dimenzió alapszik: a „*dinamikus*” *dimenzió*, amely a politikatörténet felől közelíti meg a három szereplő viszonyát, valamint a „*statikus*” *dimenzió*, amely a három félnek a külső-belső intézményesedett rendszerét és kapcsolódási pontjait írja le. Ez utóbbi dimenzió esetében elsősorban az autonómia belső politikai rendszerére és pártrendszerére, illetve az anyaállammal és a nemzetesítő állammal fenntartott kapcsolataira, azaz az olasz államba való beilleszkedésére, valamint az osztrák állammal fenntartott közvetlen és közvetett kapcsolataira koncentráltam. Noha a különválasztás indokolt, hozzá kell tenni, hogy kölcsönösen függenek egymástól a felállított dimenziók. A kétirányú analízisnek köszönhetően értelmezhetővé vált a „*megvalósult utópia*” megnevezés, amelynek magvalósultságát a statikus, illetőleg utópikus voltát a dinamikus dimenzióknak köszönheti.

**„A KORSZELLEM AZT KÖVETELI TŐLÜNK” BETHLEN ISTVÁN POLITIKAI
GONDOLKODÁSA**

Dolgozatom témája Bethlen István konzervativizmusának megléte és mibenléte. A témaválasztás is mutatja, hogy vizsgálódásom eszmetörténeti alapokon nyugszik. A konzervatív ideológia mentén próbálom meg bemutatni a bethleni konszolidáció berendezkedését. Nem Bethlen István életpályáját akarom leírni, hanem csak és kizárólag a konzervatív ideológia meglétét igyekszem bebizonyítani. A magyar politika történetében volt példa a konzervativizmus alapján történő politikai berendezkedésre, illetve az ezen ideológia mentén szerveződő pártok meglétére. Ám sok politológus és történész vallja azt, hogy a bethleni konzervativizmus más volt, mint előtte és utána való pártok ideológiai felépítése. Az 1840-es konzervativizmus rendes kiépülését megátolta a forradalom kitörése, a rendszerváltást követően pedig nem alakult ki olyan stabil rendszer, mely lehetővé tette volna a konzervatív alapon történő rendszer kiépülését. Mindemellett nem nagyon határozták meg, hogy Bethlen István konzervativizmusa miben nyilvánult meg. Leginkább arra fókuszálnak, hogy intézményrendszeri, vagy jogi aspektusból bizonyítsák elméletüket. Én egy kicsit más szemszögből próbálom bemutatni ugyanezt. Különböző parlamenti felszólalásokat, beszédeket és Bethlen által írt tanulmányokat használtam fel. Nem azt néztem meg, hogy milyen törvényeket hoztak a korszakban, hanem, hogy Bethlen miket mondott és mennyire tartotta meg a konzervatív ideológiát miniszterelnöksége előtt, közben és után. Ehhez először is bemutatom általánosságban a konzervativizmust, azon belül is az angol konzervativizmus jellemzőit, hiszen a korszakban ezt próbálták meg megvalósítani. Ezt követően a könnyebb érthetőség és behatárolhatóság végett egy történeti keretet adok Bethlen István politikai pályájának, majd kiválasztottam Bethlen István szemléletének és a korszak egy-két számomra főbb kérdését, melyek alapján megpróbálom bizonyítani a konzervativizmus jelentőségét a korszak politikájában. Emellett fontosnak tartottam azt is megnézni, hogy Bethlen milyen hatással volt az utána következő kormányokra, miniszterelnökökre és ő maga hogyan ítélte

meg utódjai munkásságát. Legvégül pedig röviden megnézem, hogy a konzervativizmus mennyire élt – élhet tovább a későbbi politikai berendezkedésekbe.

**MAGYARORSZÁG FELKÉSZÜLÉSE A 2011-ES EU-ELNÖKSÉGRE - ÉRTÉKELÉS
A CSEH SOROS ELNÖKSÉG TAPASZTALATAI ALAPJÁN**

A kutatás témája az Európai Unió Tanácsának hathavonta rotáló soros elnökségéhez kapcsolódik. A történeti rész keretein belül egy általános képet kap az olvasó az EU-elnökség intézményéről, szerepéről, valamint az ehhez kapcsolódó elnöki feladatokról. 2011. január 1-jétől Magyarország foglalja el az elnöki tisztséget, ezáltal hatalmas kihívással kell szembenéznie. Éppen ezért minden új, soros elnöki tagállam számára fontos, hogy tapasztalatokat meríthessen a megelőző EU-elnökségek eredményeiből. A dolgozatban Csehország elnökségét veszem alapul, hiszen Magyarországgal egy időben, 2004-ben csatlakoztak az Európai Unióhoz és az elnökségre meghatározott prioritások listáján is találunk több közös pontot. Mivel a csehek már bizonyíthattak az elnöki székben - bőven hagyva maguk mögött tanulságokat -, ezért hasznosnak találtam a két tagállam bizonyos szempontok szerint történő összehasonlítását. Egy általános bemutatást követően, az összehasonlítás tematikájában elsőként a belpolitikai viszonyok és a felkészülés menete kap szerepet, mely nagymértékben meghatározza egy elnökség sikerességét. Ezt követően az elnökségi triók együttműködése, és a közösen kidolgozott célkitűzések bemutatása kerül sorra. Ez a csoportos koordináció szolgálja leginkább a tapasztalatok átadását a soron következő tagországok számára, melynek megvalósításához szorosan kapcsolódik a költségvetés kérdésköre is, hiszen számos esemény finanszírozása szükséges. Az Unió legfontosabb kihívása a kül- és biztonságpolitika, melyhez az elnöki pozíciót betöltő tagállamok érdekei is szorosan kapcsolódnak, ezáltal nagy befolyással bírnak az integráció előrehaladását illetően. Az összehasonlítást követően megfogalmazom, hogy milyen csapdái vannak egy soros elnökségnek, melyhez jó alapot kínál a cseh soros elnökség „siker-kudarca listája”. Ebből merítve, a konklúzió során kerülnek megállapításra azok a

pontok, melyre különösen nagy figyelmet kell fordítani hazánknak a siker érdekében. Ezt követi egy helyzetjelentés, ahol a pillanatnyi felkészültségi állapotot mutatom be. A hiányosságok tekintetében még bő két hónap áll Magyarországra rendelkezésére, hogy hiánytalanul felkészüljön a megmérettetésre.

RABÓCZKI SÁNDOR

III. évfolyam
Politológia szak
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

*Konzulens: dr. Mándi Tibor
egyetemi tanársegéd*

**„CUMQUE FUERIT CONSTITUTUS...” – JOHN OF SALISBURY POLITIKAI
FILOZÓFIÁJA.
AZ ORGANOLOGIKUS ÁLLAMELMÉLET A POLICRATICUS CÍMŰ MŰBEN**

A középkorban keletkezett legfontosabb politikaelméleti művek között tartjuk számon John of Salisburynek a 12. század derekán írt *Policraticus. Az udvaroncok hiábavalóságairól és a filozófusok nyomdokairól* című traktátusát. A dolgozat szándéka szerint három témakört feldolgozva alkot átfogó képet az értekezésről. Az első a szerző életútjának, a mű jellemzőinek, az egész középkori társadalmat átfogó organologikus államelméletnek, valamint a Chartes-ben elsajátított neoplatonikus világszemléletnek a bemutatását jelenti. Az államfelfogás alapjainak ókori auktorokra való visszavezethetősége szükségessé teszi a gazdag szellemtörténeti háttér, a kozmológia és az organológia külön fejezetben történő kifejtését. A második témakör a fejedelem erényeit és a jó uralkodás jellemzőit tárgyalja. A fejedelem központi szerepe, valamint a klérus államelméletben betöltött funkciójának megkerülhetetlensége felveti a két hatalmi centrum hierarchiájának kérdését. Az egymásnak ellentmondó szöveghelyek elemzésekor a korabeli hatalmi viszonyok, különösen Henrik király és Becket Tamás vitájának rekonstruálásával arra következtethetünk, hogy John mérsékelten hierokratikus álláspontot vallott. A zsarnok uralkodónak és a híres zsarnokölés elméletének a bemutatása alkotja a dolgozat utolsó nagy tartalmi egységét. A zsarnoknak és államának negatív analógiájából következik a dilemma, miszerint igazságos-e megölni a rossz uralkodót? A dolgozat a szöveg elemzésével az újabb kutatások azon álláspontját fogadja el, hogy John nem alkotott a zsarnokok elpusztítására szóló felhívást. Ennek legfőbb bizonyítékát a keresztény hittételek mellett a neoplatonikus világszemléletben találjuk, amelynek ismerete

ezáltal elengedhetetlennek tűnik a teljesebb megértéshez. A dolgozat a cambridge-i iskola módszertanát követi, amelynek révén lehetőség nyílik arra, hogy a történettudomány, az irodalomtudomány és az esztétika segítségével jussunk el a mű alaposabb interpretációjához.

RÁCZ ANGÉLA

*Konzulens: Dr. habil. Szabó Tibor
egyetemi docens*

Végzett hallgató
Debreceni Egyetem
Bölcsészettudományi Kar

**AZ „OSZTRÁK KÉRDÉS”- OLASZ DIPLOMÁCIAI DOKUMENTUMOKBAN
(1932-1936)**

Kutatásaim során Magyarország, és Olaszország diplomáciai és külkapcsolatait vizsgáltam 1932 és 1936 között, eredeti dokumentumok alapján, mely a magyar diplomácia történet egyik legintenzívebb időszakának tekinthető. Az 1930-as években Olaszország, és Magyarország céljai is jól meghatározhatóak. Mindkét állam, mind Olaszország, mind Magyarország az európai status quo megváltoztatására törekedett. Magyarország nehéz gazdasági helyzetben van, kereskedelmileg elszigetelt, elveszítette területeinek majd kétharmadát, a Kisantant szorításából szabadulni akaró súlytalan állam, Olaszországtól vár segítséget. Olaszországban pedig Mussolini számára Magyarország szolgált arra, hogy közvetett, és közvetlen nyomást gyakoroljon Franciaországra, a Kisantanton keresztül. Az államfői, valamint a nagyköveti jelentések vizsgálata során derült fény arra, hogy a két állam Magyarország, valamint Olaszország diplomáciai, és politikai kapcsolatát leginkább Ausztria helyzete befolyásolta. 1932-ben az egyik fontos elem, amely mindkét állam külpolitikai törekvéseit meghatározza, az Ausztriával való közeledés szándéka.

Dolgozatomban arra teszek kísérletet, hogy az „osztrák kérdés”-t vizsgáljam meg, amely döntő fontosságú volt, nemcsak a magyar-olasz kapcsolatok, hanem a világtörténelem alakulásában is, az olasz-német közeledés kapcsán.

**„LISTEN TO YOUR HEART”. POPULÁRIS KULTÚRA ÉS POLITIKAI
AZONOSULÁS**

A hazai politikai diskurzusban olyan közéleti szereplők is részt vesznek, akik hírnevüket eredetileg a kulturális- és szórakoztatóiparban alapozták meg. A politikatudomány az utóbbi években kezdett el empirikusan foglalkozni a hírességek választókra gyakorolt hatásával, ám még ma is gyerekcipőben jár ez a terület. Jelen tanulmány egy a Fidesz mellett kiálló előadóművész rajongóinak a vizsgálatát tartalmazza. A kutatási kérdés arra irányul, hogy létezik-e összefüggés a sztár iránti rajongás és a pártpreferencia között? A kérdést kvantitatív és kvalitatív módszerekkel is körbejáróm; az elemzésekhez használt adatbázis primer kutatásból származik. Az eredmények alapján a mintában szereplők pártpreferenciája összefügg a sztár iránti rajongásuk mértékével. Kovács Ákos hívei előnyben részesítik a Fideszt a többi párttal szemben, ugyanakkor legalább ennyire meghatározó körükben a negatív pártpreferencia: az MSZP elutasítása. Emellett a híresség iránti szimpátiájuk független a politikai érdeklődésük mértékétől. A kérdőíves és az interjúk kutatás szerint is fontos momentum lehetett a rajongók számára az, amikor 2002-ben a hírességet a politika oldaláról támadás érte. Mivel Kovács Ákos tevékenysége az identitásuk részét képezi, ezért egy ilyen konfliktusból nem tudták magukat kivonni. Az énekes melletti kiállítás viszont már politikai értékválasztást is jelenthetett, s úgy tűnik, hogy ez az ügy a mai napig komoly szerepet játszik a (negatív) pártpreferenciájukban.

A SZÉLSŐJOBBDAL MAGYARORSZÁGI MEGERŐSÖDÉSE

Dolgozatom fő állítása, hogy a Jobbik Magyarországért Mozgalom megerősödésének elsődleges oka a magyarországi roma kisebbséggel szembeni diskurzus és véleményalkotás kisajátítása. Azt állítom, hogy a Jobbik a cigánybűnözés fogalom segítségével és a mainstream médiával szembeni alternatív nyilvánosság felhasználásával (elsősorban az interneten, a kuruc.info segítségével, melyet tartomelemzés módszerével vizsgálók) láthatóvá tette, felnagyította és a teljes roma kisebbségre kiterjesztette azt a tényt, hogy kisebbség és többség viszonya helyenként napi szintű konfliktusokkal terhelt. Ennek köszönhetően az eleve előítéletes társadalom a helyi szinten jelentkező veszélyt általános fenyegetettségként éli meg. Azt állítom továbbá, hogy ez a folyamat lényegében a klasszikus ellenségképés lépéseit, logikáját követte. A dolgozatban egyrészt bemutattam a folyamatot, ahogyan a fogalom kisajátítása valamint az ellenségkép kialakítása megtörtént, valamint cáfoltam azt a több helyen olvasható állítást, miszerint a Jobbikra ott szavaznak, ahol magas a cigányság aránya. Ezzel szemben azt bizonyítottam be, hogy nem a cigányság lélekszáma, hanem a többség és kisebbség kapcsolatának minősége a mérvadó, illetve az, hogy a cigányság és a többségi társadalom az integrációs vagy pedig a szegregációs stratégiát követ.

III. évfolyam
Politológia szak
Szegei Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

EURÓPAI SZUVERENITÁS

Kutatásom kiindulópontja a szuverenitás helyzetének elemzése az Európai Unión belül. A téma azért is aktuális, mert a keleti bővítés által csatlakozott országok szempontjából a szuverenitás egy érzékeny pont máig is. Másrészt pedig a Lisszaboni Szerződés előtti tisztázatlan helyzet maradt fenn a fogalommal és használatával kapcsolatban, ami épp emiatt igényli a tisztán látást. A vizsgálódás során több olyan tényezőt is kiemelek, amelyek szükségesek a mai szuverenitás fogalmak megértéséhez. Ehhez hozzá tartozik az értékalapú szuverenitás fogalmának definiálása, melynek segítségével nem a jogi értelmű fogalom meghatározáshoz járulok hozzá, hanem az eszmei, tartalmi fogalom megértéséhez, amit történeti fejlődések során elemzek a kialakulás környezetétől a XXI. századi elméletekig. Az elemzés során a nemzeti identitás oldala felől vizsgáltam meg, hogy mi lehet az a motívum az EU-ellenes pesszimista gondolkodók körében, ami továbbra is a nemzetállam izolációs-modelljéhez akarna hozzájárulni, illetve az EU- fejlődése mellett érvelő optimista álláspontok motivációs alapjára is kitérek. A modern európai politikai gondolkodásnak egy új közegének a civil társadalmat tartom, amely ha a jövőben komolyabban is meg tudja szervezni magát, akkor esélye van a civil társadalom elterjedésének. Ez a féle civil reakció a globalizáció ellensúlyozására jött léte.

Dolgozatom célja a nemzetállamiság és a szuverenitás kapcsolatának elméleti vizsgálatával összefüggésben a nemzet és a civil társadalom kapcsolódási pontjainak kutatása. A már említett Kelet-közép európai térség szenzibilis reakciója a nemzetállamiság elvesztésének kirajzolódó tendenciájára azt eredményezi, hogy „két féle Európa” fog létrejönni, vagy más néven egy több sebességű önmeghatározatlan, identitás zavaros Európához vezethet. Ezeknek az államoknak meg kell tanulniuk, hogy szuverenitásukat nem csak elzárkózásra használhatják, hanem élhetnek is előnyeivel.

Végzett hallgató
Politológia szak
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

**A SZUVERENITÁS FOGALMÁNAK TÖRTÉNETE NAPJAINKIG –
VIZSGÁLHATÓ-E NAPJAINK POLITIKAI RENDSZERE KLASSZIKUS
POLITIKATUDOMÁNYI SZERZŐK ALAPJÁN?**

A dolgozat problémafelvetése tulajdonképpen kettős, egyrészt arra keresi a választ, hogy az egyes politikatudományi szövegek csak a keletkezésük körülményei között hordoznak-e befogadható és felhasználható információt, vagy tágabb idősíkon – esetleg örökké – is értelmezhetőek maradnak. Ez alapján kísérli meg az írás egy, a modern kor számára is releváns megállapításokat tevő elemzés elkészítését, melyhez pusztán klasszikus politikatudományi szerzők munkáit használja fel. Ez vezet el a második kérdéshez: ki, vagy mi a szuverén a Magyar Köztársaságban? A dolgozat tehát Jean Bodin, Thomas Hobbes, John Locke, Jean-Jacques Rousseau, Hans Kelsen és Carl Schmitt szuverenitás fogalmainak tanulmányozása után kísérli meg a magyar alkotmányos berendezkedés elemzését. A szerző mindennek megfelelően, igyekszik a fent említett gondolkodók nézeteiből megalkotni az elemzés értelmezési keretét és módszertanát. Ezek alapján, a dolgozat megállapítása is kettős. Egyrészt: a szuverenitás birtokosa a Magyar Köztársaságban több szinten és különböző módokon lokalizálható. Másrészt: az elemzés klasszikus szerzőkre alapozása kifejezetten szerencsés választás volt, hiszen több szempontból is releváns megállapítások tételét tette lehetővé. A politikatudományi szövegek tehát nem feltétlenül időhöz és keletkezési körülményeikhez kötöttek.

SÓS ILDIKÓ

II. évfolyam
Politológia szak
Budapesti Corvinus Egyetem
Társadalomtudományi Kar

*Konzulens: Karácsony Gergely
egyetemi adjunktus*

MEGOSZTOTT SZAVAZAT A MAGYAR ORSZÁGGYŰLÉSI VÁLASZTÁSOKON

A dolgozat célja a magyar szavazók szavazatmegosztási hajlandóságának, ennek okainak illetve tendenciáinak feltérképezése az eddigi öt országgyűlési választás alapján aggregát adatok elemzésével. A jelenség létrejötté mögött különböző okok állhatnak, egy választáson egyszerre több ok is relevanciával bírhat. Kérdés viszont, hogy a magyar demokrácia fejlődésével, intézményesülésével kialakul-e valamilyen tendencia, illetve hasonlóság a szintén vegyes választási rendszerű, régi demokráciákkal.

Az adatok elemzéséből kiderül, hogy nem fedezhető föl tendencia, összefüggés a választások szavazatmegosztási hajlandósága között, minden egyes választásra különböző motivációk jellemzőek az adott politikai szituációnak megfelelően.

SZABÓ ILDIKÓ KATALIN

III. évfolyam
Politológia szak
Zsigmond Király Főiskola

*Konzulens: Dr. Schottner Krisztina
főiskolai docens*

MAGYARORSZÁG ENERGETIKAI HELYZETE A FÖLDGÁZ VONATKOZÁSÁBAN

A mai világban az egyik legsarkalatosabb kérdés véleményem szerint az energiaellátottság. Az energia az, mely nélkül ma nem képes modern gazdaság talpon maradni és amelyért majdhogynem bármi áron zajlik a verseny. Veszélyes árucikkről van szó, mert az energiaszükséglet miatt hatalom társul hozzá. Az diktál, aki birtokolja és juttat belőle a világgazdaság többi résztvevőjének. Ez a helyzet alkalmas arra, hogy az energiahordozókban bővelkedő ország akár nyomást gyakoroljon az energiában szűkölködőkre. Egy hatalmi

verseny bontakozik ki előttünk, melyben az öreg kontinensen az érdekelt felek a bővelkedő Oroszország és a szűkölködő Európa. Magyarországnak mekkora szerep jut a versenyben? Jut egyáltalán? Magyarország az energiahordozók terén milyen pozíciót tölt be? Földgázban szűkölködő országról van szó, mely ebben a tekintetben elsősorban Oroszországtól függ. Azonban valóban ennyire egyszerű lenne a kérdés? Már maga az országok közötti kereskedelem tárgyát képező földgáz miatt sem. A dolgozatban a fenti izgalmas kérdéskört vizsgálva Magyarország helyzetét vázolom fel, hogy ebben a geopolitikai játszmában milyen szerep is jut hazánknak. Munkám során rávilágítok arra, hogy a sokszor egyoldalú függő helyzet, ha nem is szimmetrikusan, de kölcsönös függést jelent, melynek alapja a biztonság.

Véleményem szerint legkevesebb hatvan évre lenne szükség ahhoz, hogy a kialakult, orosz importtól való függő helyzet jelentősen megváltozzon, átalakuljon. Ebben a folyamatban azonban a megújuló energiaforrások szerepe meg kell, hogy növekedjen és felmerül a kérdés, hogy mi válik primer energiahordozóvá és ki birtokolja azt. Hiszen az új primer energiahordozó esetében is a birtokló számára hatalom társul hozzá, ez a helyzet pedig véleményem szerint nagy valószínűséggel újratemti a függő helyzeteket.

Munkám során a szakirodalomra, szakfolyóiratokra és az Interneten publikált cikkekre is támaszkodtam. Adatgyűjtést végeztem, hogy állításaimat tényekkel tudjam alátámasztani.

TÓTH FERENC

I. évfolyam
Politológia MA szak
Szegedi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

*Konzulens: Kiss Mára Rita
főiskolai docens*

VOLTUNK, VAGYUNK, LESZÜNK? „HUNGARISTÁK” JELENKORI VETÜLETEI

A radikális jobboldalra vonatkozó szakirodalom napjainkban újra reneszánszát éli, ami elsősorban a releváns politikai erővé fejlődött Jobbiknak köszönhető. A magyar politikai palettán megjelenő új típusú szélsőjobboldali irányzat mellett azonban viszonylag csekély szakmai érdeklődés kíséri a hagyományos szélsőjobboldal tevékenységét, a neonáci csoportokat. Dolgozatom témája a hungarizmus mai örökségének vizsgálata, a magukat legitim jogutódoknak tartó két neonáci szervezet, a Pax Hungarica és a Magyar Nemzeti Arcvonal bemutatása. A dolgozat további adalékul szolgál tehát annak a tézisnek az

alátámasztására, miszerint napjainkban Magyarországon növekszik a szélsőjobb oldali extremitások iránti fogékonyság. Munkámban arra a kérdésre kerestem tehát a választ, hogy milyen fő jellemzők mentén írható le a Magyar Nemzeti Arcvonal és a Pax Hungarica, mint politikai szereplő. Miben mutatható ki az azonosság és a különbség a két szervezet között? Hogyan helyezhetők el a szélsőjobboldal napjainkban meglehetősen fragmentált politikai palettáján? Milyen múltra tekintenek vissza, mi jellemzi önreprezentációjukat? Szálasi és politikai gondolkodása mindkét szervezet önreprezentációjának elengedhetetlen része, ezért a dolgozatban axiómaként kezeltem az általam vizsgált két szervezet neonáci jellegét. Vizsgáltam azt a kérdést, hogy mennyiben maradt meg gondolkodásukban az eredeti, mára nyilvánvalóan anakronisztikussá vált hungarizmus, illetve mennyire voltak képesek megújítani, a mai viszonyokra adaptálni az eredeti ideológiai gyökereket? Végül megkíséreltem választ keresni arra a kérdésre, hogy van-e ma Magyarországon egy sajátos, a szélsőjobboldaltól elütő neonáci szubkultúra, avagy csak egy általában vett szélsőjobboldali szubkultúráról beszélhetünk.

TÖRÖK ZOLTÁN

I. évfolyam
Politológia MA szak
Szegedi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

*Konzulens: Dr. Fábian György
egyetemi docens*

ÁTALAKULÁS – AZ EURÓPAI ZÖLD PÁRTOK ÉS STRUKTÚRÁJUK VISZONYA A KLASSZIKUS BÁZISDEMOKRATIKUS ELVEKHEZ

A zöld pártok az elmúlt három évtized során társadalmi mozgalmakból a nyugat-európai országok meghatározó és releváns pártjaivá váltak, 2010-től pedig Magyarországon is rendelkezik zöld párt országgyűlési képvisellel. Amíg a zöldek e pozíciójukig eljutottak, komoly változásokon mentek keresztül programjuk és szervezetük tekintetében. Ennek során a pártok egy része jelentős mértékben eltávolodott a kezdeti, a társadalmi mozgalmi gyökerekben tapasztalható bázisdemokratikus, hierarchia és bürokráciaellenes mentalitástól, és alkalmazkodott a professzionális politika követelményeihez. A kutatás célja annak megállapítása, hogy vajon a nyugat-európai pártok mennyire szakadtak el ezektől az elvektől a politikai hatékonyság érdekében, és ez milyen változásokkal járt a párt szervezetek

felépítésére és elveire vonatkozóan. Az elemzés kitér továbbá arra is, hogy a magyar zöld párt (LMP) szerkezetileg mennyiben feleltethető meg nyugat-európai társ pártjainak. A tanulmány mindezt empirikus eszközök segítségével igyekszik vizsgálni, amely mellett, hogy a pártok alapszabályainak részletes vizsgálatára terjed ki, ezek gyakorlati megvalósulását is elemzi.

A kutatás eredményeképp megállapításra kerül, hogy a nyugat-európai zöld pártok, bár a kezdeti elvek egy részét már feladták, ám ezek egy másik csoportja továbbra is szerves részét képezi a pártok struktúráját meghatározó elveknek. A Lehet más a politika vizsgálata pedig rámutatott arra, hogy számos szerkezeti elemében erőteljes hasonlóságot mutat a nyugat-európai vizsgált zöld szervezetekhez.

TÖRTELI ISTVÁN

*Konzulens: Dr. Körösnéyi András
egyetemi tanár*

I. évfolyam
Politológia MA szak
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

A POLITIKAI PIACOK SZERKEZETE ÉS ELEMZÉSI KERETE

Ha a demokrácia lényegét kívánjuk megragadni, kiindulópontként azt mondhatjuk, hogy nem más, mint nyílt és szabályozott versengés a hatalomért. A szabályozás célja, hogy ne valósulhasson meg se a kisebbség, se a többség zsarnoksága. A szabályozás azonban magában foglalja a torzulások lehetőségét is. Dolgozatom legfontosabb módszertani előfeltevése, hogy értelmes következtetésekhez juthatunk, ha a politikatudományi vizsgálatunkat a közgazdaságtani alapfogalmak politikai változataival egészítjük ki. E megoldás indoka, hogy a piacok és a verseny elemzésére a politikatudomány alapfogalmai nem elégségesek. A dolgozatom központi gondolata, hogy beszélhetünk tökéletlen versenyről a politikai piacon, mely a szabályozás velejárója. A dolgozat legfontosabb célkitűzése egy általános szempontrendszer meghatározása, mely alapján az egyes politikai piacok vizsgálhatóvá, összehasonlíthatóvá válnak. A szempontrendszer kialakítása során a tökéletlen verseny büvköre vezérelt tovább: a közgazdaságtani kizorító magatartás alapfogalmait alkalmaztam kiindulópontnak, természetesen a megfelelő módon korrigálva. Ezzel párhuzamosan a magyar rendszer vizsgálata során kívántam elméletem alkalmazhatóságát bemutatni.

Ertelemszerűen a nem tökéletesen versengő rendszerek is demokratikus rendszerek. Mégis, különbségek találhatók az egyes országok között a tekintetben, hogy mennyiben engedékenyek, mennyiben támogatják a versenyt, hiszen a verseny az, amely innovációt hoz el. Az innováció a politikában pedig nem más, mint a szereplők változása, mely esetenként új szereplők megjelenését jelenti, máskor pedig a régiók alkalmazkodását a társadalom megváltozott igényeihez. Valójában mikor a verseny keretét vizsgáltam a fentiekben a politikai berendezkedés innovációs szintjét, megújulási képességét vizsgáltam, mely a demokrácia lényegi aspektusa.

UGYAN GÁBOR

Végzett hallgató
Debreceni Egyetem
Bölcsészettudományi Kar

*Konzulens: Dr. Balogh László Levente
egyetemi adjunktus*

SZEMBENÉZÉS ÉS SZEMBESÍTÉS
(Politika, etika és irodalom Lengyel József műveiben)

A dolgozat célja egy mára szinte teljesen feledésbe merült szerző életművének néhány reprezentánsán keresztül vizsgálni a mögöttünk hagyott évszázad egyéni és közösségi traumáit. A bolsevik forradalmárként induló, majd kiábrándult, eszméivel, múltjával és pártjával meghasonlott, elismert, ugyanakkor „rövid pórázon tartott” belső ellenzékivé váló Lengyel József élete kiváló terepet biztosít ehhez. Arra keressük a választ, szükségszerűek voltak-e a sztálinizmust övező borzalmak. A kezdetektől jelenlévő tévedés predesztinálta azokat, vagy a hiba csak menet közben keletkezett? Lehet-e a légerek testileg és lelkileg megtört túlélőjeként tovább szolgálni a rendszert? A választ Lengyel József regényeinek és évtizedek alatt írt feljegyzéseinek segítségével hívásával kapjuk meg. Kirajzolódik előttünk egy erkölcsi dilemmákkal teletűzdelt életút, ahol a totalitarizmus árnyékában szétválaszthatatlanul fonódik össze irodalom és politika. Bepillantunk abba is, hogyan lehetett emberként, de még inkább íróként megmaradni a XX. század legsötétebb napjaiban, végig hinni egy olyan eszmében, amely saját felépítőit küldte a halálba. Azt gondolhatjuk, ez már a múlt, de a téma aktualitását kár lenne tagadni. Még ma sem merünk szembenézni saját történelmünk fájdalmas emlékeivel. A múlt velünk él, és addig nem is zárhatjuk le, amíg őszintén fel nem tárjuk. Ebbe az irányba próbálunk tenni egy lépést.

URBÁN TAMÁS

*Konzulens: Dr. Löffler Tibor
tudományos munkatárs*

I. évfolyam
Politológia MA szak
Szegedi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

ÚSZÓ DEMOKRÁCIÁK – VITORLÁS KÖZTÁRSASÁGOK

A dolgozat témáját tekintve egy demokraciáelméleti fejtegetés. Középpontjában tágabb értelemben a protodemokráciák és a szubkultúrális demokraciájegyek, szűkebb értelemben egy jól kivehető társadalmi csoport, a XVII.-XVIII. Századi kalóztársadalom áll. Célja hogy rávilágítson arra a fontos, és napjainkig létező demokraciáelméleti problémára, mely szerint a demokraciáelmélet sekélyesen értelmezve a demokraciátípusokat, alulteoretizálja az ún. protodemokratikus előképeket és modelleket, továbbá hogy a demokrácia fejlődési útját egy összefüggő, több állomásos vonalként fogja fel. A dolgozat arra a hibás kiindulási pontra próbál meg újszerű történeti-analógikus módszerével rámutatni, hogy miközben a demokraciáelmélet egy ilyen történeti/genetikus koncepciót vall, addig viszont kizárólag a ma ismert két végpontot, az antik és modern demokraciát tartja vizsgálati tárgyának, mintegy készpénzként véve a genetikus fejlődést. Az egyes állomások a demokraciáfejlődés történetében azonban egymástól függetlenül, jórészt ideológiai kontinuitástól mentesen jöttek létre, melyet a civilizációs, hatalmas időbeli és térbeli távolságok is igazolni látszanak. A dolgozat tehát egy szűk, jól elkülöníthető szubkultúra és a modern demokraciák közti analógiákat állítva fel, mintegy történeti fejtegetésekből kiindulva igyekszik igazolni saját igazát, megkísérelve fényt deríteni a társadalmi és történelmi okokra és hátterekre, figyelembe véve az intézményi és strukturális sajátosságokat is. Ezeket aztán megkísérli összehasonlítani napjaink demokratikus államai, különösen az Egyesült Államok politikai intézményi, igazságszolgáltatási és szervezőelvi sajátosságaival. A komparatiztika célja itt, hogy bizonyítsa a közös jegyek alapján az esetleges rá- és kölcsönhatások fontosságát, ezzel is bizonyítva, hogy a közös társadalmi, földrajzi és történelmi jellemzők alapján az egyes protodemokratikus előképek milyen befolyást lehetnek képesek gyakorolni a modern demokraciákra, alátámasztva alulteoretizáltságuk jogtalanságát.

III. évfolyam
Politológia szak
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

A NYELVHASZNÁLAT SZABÁLYOZÁSÁNAK PROBLÉMÁI SZLOVÁKIÁBAN

Munkám az 1995.évi szlovák államnyelvtörvény 2009-es módosításának apropóján íródott. Kutatásom célja, hogy vizsgálat alá vegye a nyelvhasználati szabályozás alakulását Szlovákiában, és az annak háttérében húzódó politikai célokat. A tanulmány első részében arra tettem kísérletet, hogy elhelyezzem a módosítást az 1990 utáni szlovák nyelvhasználati szabályozások között. Az 1990 és 2009 közötti törvényi rendelkezések kronologikus áttekintése kapcsán kiemelten kezeltem a kisebbségek nyelvhasználatát szabályozó rendelkezéseket. Itt elsősorban a törvénytörvényeket illetve kormányhatározatokat használtam fel, illetve másodlagos forrásként támaszkodtam azokra az elemzésekre, melyek az egyes törvények kapcsán a változtatások jellegével és társadalmi következményeivel foglalkoznak. A dokumentumok vizsgálatánál irányadónak tekintettem a magyar kisebbség jogait korlátozó bekezdések elsőbbségét és a nyelvhasználati jog azon definícióját, miszerint az alatt a lakosság államhatalomhoz való viszonyának nyelvi kifejeződését kell értenünk. A munka második része foglalkozik azon problémák összegzésével, amelyeket a nyelvhasználati szabályozás – és nem annak gyakorlati megvalósítása – vet fel. Ezen problémák összegzését az előző fejezetek következtetéseire építettem, technikai következtetlenségeket és jelentős politikai súlyt képviselő axiómákat egyaránt figyelembe vettem. Kutatásom jól mutatja egy olyan tendencia előretörésének nyomon követését a szlovák nyelvhasználati szabályozásban, amely az államnyelv védelmét tekinti elsődlegesnek a kisebbségek nyelvi jogaival szemben.

II. évfolyam
Nemzetközi tanulmányok MA szak
Pannon Egyetem
Modern Filológiai és Társadalomtudományi Kar

A SZLOVÁK NYELVTÖRVÉNY ÉS A MÖGÖTTE MEGHÚZÓDÓ SZLOVÁK-MAGYAR ELLENTÉT HÁTTERE

2009. szeptember 1-jén északi szomszédunknál olyan nyelvtörvény lépett életbe, mely korlátok közé szorítja a Szlovákiában élő kisebbségek – így az ott élő magyarok – nyelvhasználati jogát és komoly pénzbírsággal bünteti mindazokat, akik nem tartják be a nyelvtörvény rendelkezéseit. A nyelvtörvény elfogadása és életbelépése nem csak a szlovákiai magyarság körében, hanem nemzetközi szinten is megrökönyödést keltett. Ez azonban nem az első eset, amikor a pozsonyi kormány a szlovákiai magyar kisebbség jogait korlátozó döntést hoz. A szlovák-magyar viszony mélyebb ellentétektől terhes, a probléma háttérében azonban különböző okok állnak. Munkám során bemutatom a 2009 szeptemberében életbe lépő nyelvtörvényt, összehasonlítom azokkal a szlovák és nemzetközi jogi dokumentumokkal, melyekkel szembe mennek a nyelvtörvény rendelkezései. A szlovák-magyar viszony háttérének jobb megértése érdekében a két ország közti eseményeket is elemzem, szem előtt tartva a szlovákiai magyar politikai érdekeket is.

Dolgozatom célja feltárni a két ország közti feszültségek forrását, a vélt vagy valós problémákat megkülönböztetve bemutatni azokat az alternatívákat, melyek közelebb vihetnek e kérdéskör kiegyensúlyozott rendezéséhez.

SZOCIÁLIS MUNKA, SZOCIÁLPOLITIKA TAGOZAT

ANGYAL MÁRTON

*Konzulens: Molnár Dániel
egyetemi tanársegéd*

I. évfolyam
Szociálpolitika MA szak
Pécsi Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

„HOMO LUDENS ADDICTUS”

Dolgozatom során a számítógépes játékfüggőség témájával foglalkozom. Megpróbálom elhelyezni a jelenséget az addikciók körében és egy empirikus kutatás keretében vizsgálom a számítógépes játékok használatát és a függőség veszélyeit az ifjúság körében. A hipotézisem szerint a túlzott számítógépes és videojáték használat, függőség kialakulásához vezethet, ezáltal hatással lehet a szociális kapcsolatokra és az iskolai teljesítményre is.

A kutatás első részében egy online kérdőívet használtam. A kérdések megfogalmazásához egy korábban az „internetfüggőség” mérésére létrehozott kérdőívet hívtam segítségül, ezt alakítottam át és csatoltam hozzá az attitűdvizsgálatra vonatkozó kérdéseimet. Ezen kívül készítettem egy félig strukturált interjút is egy Izlandon dolgozó magyar játékkészítővel, illetve megpróbálkoztam egy új, a virtuális játékokban rejlő módszertani lehetőséggel, az „in-game” interjúval is. 293 kitöltő válaszaival, illetve a két interjú alapján vontam le a következtetéseim. A kitöltők átlagos életkora 21 év, ahol a női kitöltők aránya csupán 9%. Heti lebontásban az átlagos játékidő 27 óra. Kiemelkedő eredményeket hozott az MMORPG (Massively Multiplayer Online Role Playing Game) és az FPS (First Person Shooter) típusú játékkategória rajongótábor. A játékosok 26%-a válaszolt igennel arra a kérdésre, hogy kockáztatta már valós kapcsolatait a játék miatt, 18%-nál pedig bevallottan romlott az iskolai teljesítmény. 21% hazudott már a játékkal eltöltött idő mértékét illetően. Ezek, illetve az ehhez hasonló eredmények tükrében úgy gondolom, a probléma további vizsgálatra szorul. Nagyon kevés a számottevő kutatás, különösen Magyarországon, így a témával kapcsolatos szakmai megosztottság nem meglepő. Az Amerikai Pszichiátriai Társaság állásfoglalása szerint a számítógépes és videojáték túlzott használata még nem tartozik a függőségek közé, de a 2012-ben várható DSM V megjelenése előtt még jelentős szakmai vita van kilátásban.

MAGYARORSZÁG IPARVÁROSAI – KIUTAK A VÁLSÁGBÓL

Magyarország jelenére, húsz évvel a rendszerváltás után, továbbra is hatással van államszocializmus „öröksége”. Ezen örökség markáns szimbólumai a fennmaradt ipari létesítmények, melyek mára gyakran szellemjárta helyek, de a nehézipari múlt, illetve az egykori egyoldalú fejlesztések az esztétikai vonatkozásokon túl befolyással vannak az élet sok egyéb területére, úgymint a munka(nélküliség) világára, a városok társadalmára, szerkezetére, tereire, egészségügyi, környezeti állapotára. Dolgozatom kiindulópontjaként a felvázolom az iparvárosok kialakulásának folyamatát és áttekintem a magyarországi iparvárosok történelmének fontosabb pontjait tekintem át, az 1945 és 1990 közötti időszakra összpontosítva. Majd azt elemzem, hogy a rendszerváltás következményei, hatásai hogyan jelentkeztek. Végül pedig, dolgozatom hangsúlyosabb felében, az ipari múltból fakadó problémák megoldási módjait vizsgálom, különös tekintettel a szociális problémákra és az azokra adott válaszokra. Munkámban az iparvárosokkal kapcsolatos irodalom feldolgozása mellett nagy hangsúlyt fektetek Ózd sajátosságaira, s az irodalmak mellett az Ózdon készített interjúimra, tereptapasztalataimra támaszkodom. Úgy gondolom Ózd, mint a harminchárom leghátrányosabb kistérségek egyikének központja, tökéletesen példázza azokat a nehézségeket, melyekkel a volt nehézipari városok küzdenek. Azt is igyekszem bemutatni, hogy egy látszólag tisztán gazdasági elem, mint a nehézipari fejlesztés, milyen komplex hatásokat vált ki, és mennyire beágyazott a társadalomba, milyen szoros összefüggésben van az élet egyéb területeivel, illetve, hogy egy gazdaságilag nehéz helyzetű várost milyen egyéb térbeli-társadalmi egyenlőtlenségek sújtanak. Úgy gondolom, hogy a problémák felvázolása nem elegendő feladat, ezért dolgozatomban a nehézségekre adott lehetséges válaszok közül azt vizsgálom, hogy az ózdi önkormányzat és a helyi civil szféra hogyan képes megküzdeni a helyi problémákkal, és a küzdelem során milyen akadályokba ütközik

A MÁSODIK ESÉLY ISKOLÁI – A MAGYARORSZÁGI MÁSODIK ESÉLY
ISKOLÁINAK FEJLŐDÉSI LEHETŐSÉGEI A DÁN ÉS A NÉMET
TERMELŐISKOLA MODELL TÜKRÉBEN

A termelőiskolák ötletét Magyarországon rendszerváltást követő tömeges munkanélküliség hívta életre, melyek a 1990-es évek közepére kezdhették meg működésüket. Dolgozatomban két nemzetközi példán keresztül kívánom bemutatni *e modell létjogosultságát és adaptálhatóságát a magyar rendszerbe. Feltételezem, a termelőiskolák elfogadottságának növelésével, újabb iskolák alapításával számos, a foglalkoztatáspolitikai területén jelentkező probléma oldódhatna meg.* Dolgozatommal e folyamat elindulását is szeretném ösztönözni. Fel kell hívnom a figyelmet arra, hogy nem képviselem azt az álláspontot, mely szerint a második esély iskolái száz százalékos megoldást jelentenek a munkaerőpiacon felmerülő gondokra. Kutatásom során azonban a következő eredményekre jutottam: a termelőiskola kétségtelenül egy olyan pedagógiai módszer, amely hátrányos helyzetű fiatal embereket a munka és a tanulás kombinációjával munkaerő piaci és társadalmi integrációhoz vezet. A dán termelőiskolákban – a modell szülőhazájában - alkalmazott módszerek, és az itt elért eredmények kiváló példaként szolgálnak arra, milyen mértékű foglalkoztatottság érhető el a tranzitfoglalkoztatás alkalmazásának kötelezővé tételével. Németországban bár még hiányzik a termelőiskolák működésének jogi szabályozása, mégis megállapítható, hogy a civil szféra minden erejével törekszik az állam és az Európai Unió nyújtotta lehetőségek minél eredményesebb felhasználására. A Német Termelőiskolák Szövetségi Egyesülete alapvető példaként szolgálhat a magyarországi „Védőháló” projekt további előmenetelében. Feltételezésemet a harmadik fejezetben a magyarországi termelőiskolákról rögzített adatokkal is igazolom. Az eddig elért eredmények, valamint termelőiskolai fiatalok nyilatkozatai bizonyítják, hogy olyan módszerről van szó, mely a foglalkoztatás tripartit rendszerében mindhárom szereplő számára előnyöket hoz. A tranzitfoglalkoztatási projektben részt vevő hátrányos helyzetű fiatal munkához jut; a munkaadó megfelelő gyakorlattal és szakmai tapasztalattal rendelkező személyeket alkalmazhat; valamint az állam sincs tovább rákényszerítve arra, hogy szociális támogatást folyósítson a hátrányos helyzetű személy felé,

hiszen az érintett a projektnek köszönhetően adófizető állampolgárrá válik.

Kétségtelen, hogy ez az intézmény hazánkban olyan lehetőséget biztosítana a hátrányos helyzetű fiatalok számára, mely a munkaerőpiac jelenlegi helyzetén maradandó hatékonysággal, pozitív irányban tudna változtatni. Az eddigiekben már bizonyosságot nyert, hogy ez a többszörösen hátrányos helyzetű célcsoport önállóan nem képes helyzetének javítására, hátrányaik leküzdéséhez a társadalom segítségére van szükségük. A kérdés csupán az, döntéshozóinkat az eddigi hazai és nemzetközi sikerek milyen mértékben győzik meg arról, hogy lépéseket tegyenek a tranzitfoglalkoztatás módszerének alkalmazása érdekében.

ESZTERGÁLYOS ATTILA

*Konzulens: Dr. Kövér Ágnes
egyetemi adjunktus*

Végzett hallgató

Szociális munka szak
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Társadalomtudományi Kar

AZ INTERNET ÁRNYOLDALAI

A dolgozatomban, a legújabb függéseket is esetleg kialakító szórakozási formáról szólnék. Az internet másfél évtized alatt gyökeresen átalakította a mindennapi életünket és szórakozási formáinkat. Az INTERNET ÁRNYOLDALAI című dolgozatomban, nem foglalkozom az új média pozitív hatásaival, hanem a véleményem szerint jóval kevésbé elterjedt negatív tulajdonságaira koncentrálok. AZ INTERNET ÁRNYOLDALAI munkámban kitértem az internetre, mint új médiára, a függésre, mint emberi viselkedésformára. Dolgozatomban elsősorban az interjúzás módszerét használtam arra, hogy kutatást végezzek, természetesen nem csak néhány interjúalanyra támaszkodtam nézeteim alátámasztásával kapcsolatban, hanem különböző forrásokból is vettem adatokat, hogy a leírt folyamatokat és esetleges negatív következményeket alátámassza. A függéseket tipologizáltam, 3 részre bontottam, ezen részek a következők: Kommunikáció függés, enyhe, szinte nem okoz semmilyen negatív hatást, szexuális tartalmaktól való függés, ez a fajta függés már jóval komolyabb hatással bír a függő ember személyiségére, ezt követi az Online játék függés, elsősorban az MMORPG játékoktól való függés. A függés fajtáiról egyenként beszámolok és megpróbálom definiálni ezeket. A következő részben egy lehetséges függő játékos karriert mutatok be, majd az AZ INTERNET ÁRNYOLDALAI című munkám lezárása képpen felvázoltam a jelenlegi

kezelési módokat, ezen rövid rész után a saját elméleteimet fogalmaztam meg arra vonatkozóan, hogyan lehet segíteni az internet függés valamilyen válfajában szenvedőket, a szociális munka eszközeivel. Ezen elméletek lehetséges felhasználására és buktatóira koncentrálok a dolgozatomban legutolsó részében.

GALÁN ANITA

*Konzulens: Kerekes Noémi
egyetemi tanársegéd*

IV. évfolyam
Szociális munka szak
Debreceni Egyetem
Bölcsészettudományi Kar

JÁTÉKSZENVEDÉLYTŐL AZ EGÉSZSÉGIG – EGY HATÉKONY PREVENCIÓS TERV ELKÉSZÍTÉSE ISKOLÁK SZÁMÁRA GYAKORLATI TAPASZTALATOK FELHASZNÁLÁSÁVAL

Dolgozatomban kiindulópontja azon szakdolgozati hipotézisem volt – szakdolgozatomban a szerencsejáték-függőségről írtam –, hogy a drogokkal, az alkohollal és a dohányzással kapcsolatban minden iskolában tartanak preventív jellegű foglalkozásokat, míg a játékszennvedélyről sehol sem esik szó annak ellenére sem, hogy a pókerláz terjedése és a számítógépes játékok, illetve az internet térnyerése miatt egyre fiatalabb korban válhatnak függővé a fiatalok. Egyetemi tanulmányaim utolsó félévével gyakorlati telt, amikor lehetőséget kaptam a gyakorlati helyemen arra, hogy kidolgozzak egy játékszennvedélyes preventív óratervet és alkalmazzam azt iskolákban. Gyakorlatomban során huszonegy osztály ötszázhat tanulójához jutottam el. Gyakorlatomban alatt fogalmazódott meg bennem a gondolat, hogy a manapság iskolákban alkalmazott kampányszerű, főleg elrettentő frontális előadásokra épülő preventív nem nevezhető hatékony módszernek, így szakirodalmak elolvasása, szakemberekkel készített interjúk, és gyerekekkel készített fókuszcsoporthoz vizsgálataim elvégzése után belekezdtem az általam hatékonynak vélt preventív terv kidolgozásába. A játékszennvedély volt a kiindulási alap, az egészségig jutottam el. Úgy vélem, hogy a hatékony preventív terv nem szorítkozhat kizárólag a különböző szennvedélybetegségek megelőzésére; egy olyan folyamatos, tanrendbe épülő programra van szükség, melynek legfőbb célkitűzése az egészségfejlesztés. Programomat két fő részre osztottam; iskolán belüli és iskolán kívüli preventív alapján vázoltam fel azt a tervet, melynek segítségével oly mértékben megerősíthetjük a mai fiatalokat, hogy hasznos, egészséges tagjaivá váljanak a társadalomnak.

IV. évfolyam
Szociálpedagógia szak
Nyugat-magyarországi Egyetem
Benedek Elek Pedagógiai Kar

„ANYAMÉH KIADÓ” AVAGY A BÉRANYASÁG PROBLÉMÁJA

Dolgozatomban a béranyaság problematikájával foglalkozom. Csekély magyar nyelvű forrás hiányában, elsősorban idegen nyelvű szakirodalomra - jogforrásokra, internetes portálokra - alapoztam írásomat. A külföldön már jól funkcionáló jogi szabályozást hasonlítottam össze a hazai jogi szakirodalommal. Emellett bemutattam néhány külföldi ország témához kapcsolódó joggyakorlatát, - így Ukrajna, Nagy- Britannia, és az USA néhány tagállamának - béranyasággal kapcsolatos szabályozását. Foglalkozom a kérdés történeti hátterével, bemutatom az eljárás mellett, illetve azzal szemben leggyakrabban elhangzó érveket, ellenérveket. Érintem a témához kapcsolódó erkölcsi, pszichológiai kérdéseket is. Kutatásom során számos olyan problémával találkoztam, amelyeknek megoldása még várat magára a hazai jogrendszerben. Új fogalmak bevezetésére van szükség, míg egyes kifejezések új értelmet nyerhetnek (pl.: szülőanya; természetes vagy biológiai anya; nevelő anya; dajka anya; béranya). A dajkaanyaság/béranyaság kérdése egy olyan társadalmi probléma, amelyet a jognak, - mint egy társadalmi problémákat megoldani képes rendszernek - meg kell tudni oldania. Külföldi mintákra alapozva, létre lehetne hozni egy olyan intézményt, amely kifejezetten e terhésség eljárásával foglalkozna. A jogalkotók feladata kidolgozni egy jól működő rendszert a béranyaság/dajkaanyaság problémájára, amihez a külföldi már jól bevált jogforrások segítséget nyújthatnak. Mindig lesznek meg nem válaszolható kérdések, és bizonyára visszaélésekre is adódik majd precedens, de ezek ellenére hiszem azt, hogy lehetőséget kell adni a meddő pároknak is arra, hogy genetikai állományukat tovább örökíthessék. Nem gondolom, hogy egy betegségként definiált egészségügyi problémát, elsősorban aktuálpolitikai-, vallási szempontokat is figyelembe vevő kérdésként kell kezelni. Megfelelően megfogalmazott, részletesen körülhatárolt szabályokkal megoldható a béranyaság problémaköre.

Végzett hallgató
Egészségügyi Szociális Munka MA szak
Debreceni Egyetem
Egészségügyi Kar

ROSSZINDULATÚ EMLŐDAGANATOS NŐK ÉLETMINŐSÉGÉNEK VIZSGÁLATA 1999-BEN ÉS 2009-BEN BUDAPESTEN

Jelen pályamunka egy 1999-ben és 2009-ben lefolytatott kérdőíves kutatás feldolgozása, a kutatást a budapesti Szent János Kórház Emlőszűrő Centrumában valósították meg, Dr. Demeter Jolán vezetésével. A kutatás célja: annak megismerése, hogy az egészségügyi ellátás, a társas támogatás és a munkakörülmények milyen hatással vannak az emlőrákban szenvedő nők fizikai és lelki közérzetére, különös tekintettel a tíz év alatt bekövetkezett változásra. A kérdőívet 1999-ben 139 fő, 2009-ben 129 asszonnal töltötték ki. Az elemzés során az SPSS statisztikai program felhasználásával egyszerű gyakoriságokat számoltam, és szignifikáns kapcsolatokat kerestem. Az utolsó, nyitott kérdést, mely arra kérdezett rá, hogy hogyan változott a személyisége a betegség hatására tartalomelemzés módszerét követve szintén lekódoltam. A megkérdezettek átlagosan 62 évesek, Budapesten élnek. Tíz évet figyelembe véve jelentős, szignifikáns javulás tapasztalható a betegsége vonatkozó információk és a rendszeres orvosi ellenőrzés mentén. Javult mind a fizikai mind a lelki egészség szubjektív megítélése. Aki lelkileg egészségesnek ítéli meg magát, fizikálisan is egészséges, de majd minden második fizikálisan „jól” lévő asszony válaszolta azt, hogy lelkileg nincs jól. Az elszenvedett kezelések típusa nem mutatott szignifikáns összefüggést a lelki egészség szempontjából, mintha a betegsége való utalás és a már kialakult betegség ugyanazt a szimbolikus képet hívná elő. Lelki, fizikai egészségvédő tényezők bizonyult az, ha a kérdezett nem számolt be személyiségváltozásról. A változásra rákérdező nyitott kérdésre adott válaszok tartalomelemzése alapján elmondható, hogy az abszolút számokat tekintve az elemzésbe bevont egység 2009-ben két és félszerese az 1999. évinek Tartalmát tekintve – tíz év távlatában megfigyelhető egyfajta áthelyeződés a pozitív oldalra. Az első említést tekintve 1999-ben a válaszok több, mint a fele a negatív tartományban volt, addig 2009-re öt válaszolóból egy adott negatív említést. Itt érhető tetten a tabutöredezés, mintha jobban, többet tudnának beszélni betegsükről.

**A KÖZÖSSÉGFEJLESZTÉS HATÁSAI. VIZSGÁLAT A DEBRECENI
TÉGLÁSKERT KÖZÖSSÉGÉNEK KÖRÉBEN**

Bár a közösségfejlesztés hatásai csak évek után tapasztalhatók, minden egyes módszernek már a közösségi kezdeményezés során vannak látható jelei. Az új mozgások létrehozása által elindul egy olyan folyamat, melyben a közösségfejlesztő képessé teszi a lakosság tagjait a társadalmi szerepvállalásra. A kutatás célja, hogy egy ideig kevésbé vizsgált területre, a közösségfejlesztés hatásaira koncentráljon, és egy konkrét eset, a debreceni Tégláskertben működő Freedom Közösségi Ház munkája alapján bemutassa a közösségi kezdeményezés csoportok és hálózatok fejlődésére gyakorolt hatásait. A dolgozat első egységében szakirodalmi feldolgozás által kerül bemutatásra a közösségfejlesztés folyamata, módszerei és azok közösségre gyakorolt lehetséges hatásai. A második fejezet a közösségi munkás kezdeményezésének, a helyi lakosság helyi cselekvésre való aktivizálásának konkrét hatásait igyekszik feltárni a Tégláskertben. A kutatás során feldolgozásra kerültek a közösségi házban rendelkezésre álló dokumentumok, valamint két, a közösségi kezdeményezést elindító szakemberrel, illetve öt tégláskerti lakossal készített félig strukturált interjú. Elemzésünk eredményeként megállapítható, hogy a közösségi kezdeményezés elindított egy fejlődési folyamatot, mely hatással van a közösségben lévő csoportok fejlődésére. A lakosság „megszólítása” érdeklődést, illetve együttműködések felajánlását váltotta ki a közösségből, továbbá a formális és informális vezetőkkel való kapcsolatfelvétel hatására erősödött a bizalom a lakosság tagjaiban a szolgáltatások igénybevételére. A közösségben élő hátrányos helyzetű csoportok bevonása által szemléletváltás figyelhető meg, el- illetve befogadás történt. A fórumbeszélgetések következtében növekedett az együttműködések száma, a lakosok felismerték a közösségben lévő problémákat és megoldásokat dolgoztak ki, a csoportfoglalkozások által pedig felismerték a hiányzó tudásukat és „aktív maggá” váltak.

**AZ ÖNKORMÁNYZATI SEGÉLYEZÉSI RENDSZER LEHETSÉGES
REFORMLEHETŐSÉGEI A HARMONIZÁCIÓ TÜKRÉBEN**

A dolgozat a 2009 őszén kezdődő fél éves kutatásom eredményeit foglalja össze. Öt kiválasztott fővárosi kerület segélyezési rendszerét tekintetem át és hasonlítottam össze megadott szempontok alapján. Három szinten vizsgáltam: a kerületek általános jellemzésére, a kerületi szociális rendeletek és az előre kiválasztott konkrét pénzügyi ellátásaik elemzésére, összehasonlítására törekedtem. Az elemzéshez felhasznált forrásaim a 2008-as évből valók, hiszen csak a kutatásom lezárása után, 2010 áprilisától érhetőek a frissebb, 2009-es évre vonatkozó adatok. Kiinduló hipotézisem szerint a magyar decentralizált önkormányzati segélyezési rendszer nem a rászorulókat szolgálja, hatékonytalan és csak részleges eredményeket tud elérni a szegénység enyhítésében. A kerületek bemutatásával és összehasonlításával ezt a hipotézist próbáltam alátámasztani. A vizsgálatom során a sokféle probléma közül a segélyezés egyik fő rendszer-specifikus jellemzőjére koncentráltam, a decentralizált igazgatási környezetre. Az elemzés után olyan változtatási lehetőségeket kerestem, amelyek ennek a környezetnek a reformját jelenthetik, érintve a finanszírozás, szervezés, koordináció és a támogatási fajták, típusok kérdéskörét is. Alapvetően a harmonizációs lehetőségeket kerestem a kerületek, segélyezési rendszerek között, ezt tekintem alapvető eszköznek a segélyezés reformjánál. Amikor a különféle harmonizációs lehetőségekről beszélünk, szükségszerűen kitérünk kutatásom kereteit, hiszen a sokféle lehetőség nemcsak Budapest, de az egész ország számára új utat nyithat a rászorulókat eredményesebb segítése felé.

**A RENDSZERES SZOCIÁLIS ELLÁTÁS HATÁSA A GAZDASÁGI AKTIVITÁSRA
ÉS A SEGÉLYEZETT ROMÁK ÉLETMÓDJÁRA**

A dolgozat célja az aktív korúak rendszeres szociális ellátásának bemutatása, a szisztéma elemzése és értékelése. Az írás hipotézise, hogy a rendszeres szociális ellátás nem tölti be funkcióját. Nem arra szolgál, hogy a segélyre szoruló inaktív személyeknek átmeneti segínyt nyújtva rövid időn belül visszavezesse őket a munka világába. Ahhoz, hogy ezt igazolni tudjam, a rendszeres szociális ellátás szabályozásán túl meg kell vizsgálni az aktivitási adatok változását, valamint olyan népcsoport élethelyzetét kell elemezni, akik között nagy arányban találhatók segélyre jogosultak. A kutatás módszertana a meglévő adatok statisztikai módszerekkel történő elemzése, és az eddigi kutatási eredmények másodelemzése. Konklúzióként azt vontam le, hogy a szabályozás több szempontból is problémás, mert nem teszi érdekeltté az ellátottakat a munkakeresésre; hosszú távon ellátottak maradnak. További ösztönzési problémát jelent, hogy az önkormányzatok szuverén döntési jogköre miatt bizonytalan a segélyhez jutás. A romák életkörülményeivel kapcsolatban elsődlegesen azt kell leszögezni, hogy az etnikum élethelyzetéről kellő adat és elemzés híján nehéz messzemenő következtetéseket levonni. A rendszeres szociális ellátás igénybe vevői között felülreprezentáltak a romák. Jelentős számú jogosult nem jut azonban hozzá az ellátáshoz, sok esetben az önkormányzati munkatársak szubjektív döntései miatt. További tanulság, hogy az önkormányzat által folyósított pénzbeli szociális ellátásokat inkább a jövedelemeloszlás alsó régióiban elhelyezkedők kapják, noha a legalacsonyabb bevétellel rendelkezőket kevésbé érik el. Az utolsó fejezetben azt a kérdést vizsgáltam meg, hogy a szociális törvény módosításai és a rendszeres szociális ellátásra fordított kormányzati kiadások milyen hatással voltak az aktivitási rátára. Azt találtam, hogy az összefüggés mindkettő esetében nagyon mérsékelt.

**ÉLETVEZETÉSI KOMPETENCIÁK FEJLESZTÉSE ISKOLAI KERETEKEN
BELÜL**

A dolgozat bemutatja, hogy a mai fiatalokat a család nem megfelelően készíti fel az önálló életre. A felnőtté válás szakaszai kitolódtak. A szülők nem tanítják meg a gyermekeknek, hogy mi az a felelősség, nem avatják be őket a családi munkamegosztásba, így a fiatalok nem tudják elsajátítani azokat a tevékenységeket, amelyek hozzájárulnának a felnőtté válás folyamatához. Továbbá gond még az is, hogy nincsenek megfelelően felkészítve a családi és szexuális életre. A családban zajló folyamatokba be kell vonni a fiatalokat, hogy később kevesebb akadállyal kezdhessék el az életüket. Az ismeretek átadásában az iskolának is szerepet kell vállalnia. A dolgozat célja, hogy felhívja a figyelmet arra, milyen fontos odafigyelni a középiskolákban az életvezetési ismeretek oktatására és nevelésére. Egy régi tantárgy átdolgozásának segítségével az iskolák alkalmasak lesznek a gyermek önálló életvitelének kialakítására. A háztartástan alapjait figyelembe véve a dolgozat egy modul rendszer alapjait mutatja be. Ennek segítségével a diákok olyan tevékenységeket és ismereteket sajátítanak el, mely a mindennapi életben elengedhetetlen. A kvantitatív kérdőíves kutatások során feltárt adatok igazolják, hogy a modul részletes kidolgozása a jövőre nézve elengedhetetlen lenne. Ezt támasztják alá a diákok és a pedagógusok válaszai. A dolgozat felhívja a figyelmet arra, hogy ezt a fajta oktatást más szakemberekre kell bízni. Ezáltal a szociálpedagógusok és a családpedagógusok helyet kapnának az oktatási intézményekben, ilyen formában is.

A dolgozat egy kiindulópont arra, hogy milyen módon közelítsük meg ezt a fajta problémakört. Az életvezetési ismeretek kompetenciáinak átadása elősegíti a fiatalok felelősség vállalását mind a családban, mind pedig a saját életükben.

**OKTATÁSI EGYENLŐTLENSÉGEK ÚJRATERMELŐDÉSE ÉS KEZELÉSI
MÓDJAI A SZOCIÁLPOLITIKÁBAN**

A tanulmány az oktatási egyenlőtlenségek újratermelődését elemzi. Az eddig tanulmányaim során szerzett pozitív és negatív élmények inspiráltak arra, hogy egy olyan elemzést készítsék, ami alátámasztja vagy tagadja azt a tényt, amely szerint a privilegizált rétegeknek nagyobb az esélyük a társadalmi státusért folyó harcban. A társadalmi újratermelődést egy kérdőíves kutatással próbálom alátámasztani, amelyet a Kodolányi János Főiskolán végeztem 2009-ben illetve a 2010-ben felvett hallgatók körében. A kérdőívben mindenképp olyan kérdéseket fogalmazok meg, amelyből egyértelműen kiderül a szülők iskolai végzettsége, hiszen az iskolai végzettség megszerzése a státusmegszerzés komplex folyamatának lényeges része. Továbbá nagy jelentőséget tulajdonítok a lakóhelynek, hiszen nem minden régióban élő állampolgár indul ugyanolyan esélyekkel a státusmegszerzés folyamatában a területi egyenlőtlenségek miatt. Kérdéses még az érettségi teljesítmény ebben a témában, mert a tanulót eredményei feljogosíthatják a továbbtanulásra, később pedig a karrierépítésre. A családi háttérből pedig következnek, a tanuló lehetőségei, így fontosnak tartottam a család nettó havi jövedelmének kérdését. Továbbiakban kiderítettem a vizsgált tanulók kulturális és nyelvi felkészültségét, ehhez olyan kérdéseket használtam fel, mint a családi könyvtár mérete, szórakozási és szabadidő töltési lehetőségek. Kérdőívem ezekre az információkra derít fényt. A szociálpolitika kezelési módjai című fejezetben pedig igyekeztem kitérni azokra a szociálpolitikai eszközökre, amelyek enyhítenék a problémát és mérsékelnék az oktatási egyenlőtlenségek újratermelődését hazánkban.

Az oktatási egyenlőtlenségek újratermelődését már számos országban vizsgálták kutatók és arra a megállapításra jutottak, hogy a probléma létezik. Kutatásom a Kodolányi János Főiskolára terjedt ki, ám mégis kijelenthetjük azt, hogy a probléma Magyarország egész területén fenn állhat.

SZOCIÁLPOLITIKA A XX. SZÁZAD ELSŐ FELÉBEN

A XX. század első évtizedei nagy jelentőséggel bírnak az egészségügy fejlődése szempontjából, mivel a századforduló előtt az állam nem ismerte fel a beavatkozás szükségességét e téren, a felelősséget áthárította a mai nevükön karitatív, non-profit szervezetekre. Kutatási célom az volt, hogy összegyűjtssem a manapság már természetesnek vett egészségügyi ellátás intézményének gyökereit. A korabeli intézkedések nem csupán az elméleti koncepciót és szervezeti keretet dolgozták ki, hanem egy látens szükségletet is felszínre hoztak, ez pedig a társadalom tagjainak az egészséges élet iránti igénye. Megkíséreltem kiemelni azon szervezeteket, összefüggéseket, melyek jellemezték a kort a század közepéig, valamint leginkább befolyásolták a későbbi időszak szociálpolitikáját. Esszémben egy viszonylag széles időintervallumot dolgoztam fel, sok szakirodalomban kutattam, ugyanakkor megpróbáltam elmélyülni egy-egy kulcsfontosságú tényezőben. A különböző szociális és közegészségügyi feladatokat ellátó intézmények kialakulása több szempontból is jelentős: egyrészt a betegek és szegények megsegítése kapcsán, másrészt a korabeli nők gazdasági-társadalmi emancipációját tekintve. Közreműködésük nélkülözhetetlennek bizonyult, így az állam is idővel kezdte elismerni munkájukat. Dolgozatom tehát a védőnők és a védett nők viszonyának alakulását is mutatja, de nem feminista, hanem objektív szemszögből. Négy intézményt emeltem ki: az Országos Stefánia Szövetséget, az Egri Normát, az Országos Közegészségügyi Intézetet, mely nevéhez kötődik a zöldkeresztes egészségvédelem, valamint az Országos Nép- és Családvédelmi Alapot. Végezetül az 1940-es évek változásait szemléltetem, mely során, a Stefánia Szövetség és Országos Közegészségügyi Intézet rivalizálása után, kialakult egy viszonylag egységes rendszer, mely a mai egészségügy alappilléreinek tekinthető.

A MENEKÜLTEK INTEGRÁCIÓJA A MAI MAGYAR TÁRSADALOMBA

Az Országos Tudományos Diákköri Konferenciára készített dolgozatommal a menekültek jelenlegi helyzetére szeretném felhívni a figyelmet a mai Magyarországon.

Dolgozatom első részében leírom, hogy miképpen zajlik az ő integrációjuk a többségi társadalomba, milyen támogatásokat kapnak, és milyen nehézségekkel kell megküzdeniük, ha úgy döntenek, későbbi életük során itt szeretnének élni.

Mit gondolnak, mennyi és milyen segítséget kapnak ahhoz, hogy be tudjanak illeszkedni, itt tudjanak (akarjanak) maradni? Vajon ők miben látják a problémát és milyen javaslatot tudnak tenni a megoldás érdekében? Úgy gondolom, az éremnek mindig két oldala van ezert nemcsak a menekültek oldaláról szeretném megvizsgálni a kérdést. Céлом megjeleníteni a többségi társadalom véleményét is a menekültekről, azt kiemelve, hogy mennyire fogadja el őket vagy éppenséggel mennyire utasítja el őket a magyar társadalom. Mi jelenik meg nagyobb mértékben: a szolidaritás vagy az idegenkedés? A menekültek integrációjában véleményem szerint az oktatás, valamint a munkaerőpiacon betöltött szerepük a legfontosabb, ezért vizsgálatom ezekre a területekre fókuszál. Milyen reintegrációban, oktatásban részesülnek az iskolában, illetve az iskolán kívül? Kik lehetnek azok a szereplők, akik még segítséget nyújthatnak egy menekült életében?

Dolgozatomban szintén kitérek a menekülteket körülölelő civil szervezetekre, akik valamilyen szintű segítséget, kapaszkodót nyújthatnak számukra.

A dolgozatom végén – mintegy lezárásként - egy pozitív végkimenetelű esetet mutatok be, ahol a fennálló nehézségek ellenére, sikerült teljes mértékben beilleszkednie és új otthonra találnia a volt menekült egyénnek.

MINDANNYIAN MÁSON VAGYUNK...

A fogyatékos fiatalok megismerésére, elfogadtatására indított helyi és országos kezdeményezések

Kutatásom célja, hogy felhívjam a figyelmet a fogyatékosággal kapcsolatos társadalmi deficitekre. Szeretném éreztetni, hogy a fogyatékos személyek mennyire hasznosak tagjai a társadalomnak. Dolgozatommal szeretnék szemléletváltatást elérni a környezetemben a fogyatékos személyekkel kapcsolatban. Ezért is tartom fontosnak azt, hogy kutatásom segítségével bemutassak helyi kiterjedésű és országos kiterjedésű szemléletváltó programokat. Feltételezésem szerint környezetem kevés információval rendelkezik a fogyatékosággal kapcsolatban, és ez az egyik oka annak, hogy nem tudják kezelni, esetleg rosszul kezelik a fogyatékoságot. Hipotézisem szerint szükséges megismertetni az emberekkel az olyan kezdeményezéseket, amik a fogyatékos személyek és egészséges emberek kapcsolatát hivatottak elősegíteni, előmozdítani. Ezzel leküzdhetők azok az akadályok, amelyek a fogyatékos személyek és az egészséges személyek kapcsolata elé gördülnek, mint például a sztereotípiák, előítéletek. Véleményem szerint, ezen akadályok legfőbb oka az, hogy az ép emberek nem ismerik meg fogyatékos társaik életét, nem rendelkeznek róluk elegendő információval. Kutatásomhoz több módszert használtam. Három félig strukturált interjút készítettem, ebből az egyik fókuszcsoporthoz interjú. Utóbbi azért volt számomra fontos, mivel így a résztvevők interakcióba léphettek egymással, a különböző véleményeket átbeszélhették egymás között. Kérdőíves vizsgálatot végeztem egy önkéntes klub tagjaival, akik fogyatékos személyeknek szervezett programok aktív résztvevői voltak. Érzéseik, tapasztalataik fontos adalékokkal szolgáltak. Kutatásaim alátámasztották hipotéziseimet. A kérdőívek és interjúk alapján azt az eredményt kaptam, hogy valóban igény van a szemléletváltó programokra. Ezt a kérdőívek és az interjúk is alátámasztották. Minden megkérdeztem támogatta a programokat, és azt, hogy a helyi és országos kezdeményezések kapcsolódjanak össze, ezzel segítve egymás munkáját. A kutatásaimból az is kiderül, hogy

valóban az információhiány az egyik legfőbb akadálya az ép embereknek a fogyatékos személyek felé nyitásában.

„*Ha valamit nem szeretsz, változtass rajta! Ha változtatni nem tudsz, változtass azon, ahogy gondolkodsz róla!*” Ezt az idézetet dolgozatom mottójának választottam, mivel számomra ez az idézet leírja azt, hogy nem mindig a környezeten kell változtatni, hanem sokszor magunkon. Dolgozatomban bemutatott programok és dolgozatom célja is az volt, hogy szemléletváltozást, gondolkodásváltozást érjek el környezetemben.

MOLNÁR ÉVA

III. évfolyam,
Szociális munka szak
Debreceni Egyetem
Bölcsészettudományi Kar

*Konzulens: Kerekes Noémi
egyetemi tanársegéd*

ELŐÍTÉLETMENTESEN A HAJLÉKTALANOKKAL SZEMBENI ELŐÍTÉLETEKRŐL

A dolgozatban a hajléktalan személyekkel szembeni előítéletek vizsgálatát tűztem ki. Ennek hasznosságát azért érzem indokoltnak, mert a hajléktalanok reintegrációjának egyik legnagyobb akadályának tekintem a hajléktalanokhoz való negatív hozzáállást, amelyen való változtatás nem anyagi tényezők, hanem a társadalmi hozzáállás függvénye. Szakirodalmak feldolgozásával vizsgáltam a sztereotípiák és előítéletek szociálpszichológiai hátterét. A sztereotípiák és előítéletek kialakulásának okainak és funkcióinak feltárását fontosnak tartottam, hogy érthetővé váljon társadalmi szükségességük, létjogosultságuk. Kérdőív módszerével különböző képzési csoportokban résztvevő fiatalok körében mértem fel azokat az előítéleteket, amelyekről úgy feltételezem, hogy a többségi társadalomban is érvényesek a hajléktalan személyek irányába. Ennek érdekében vizsgáltam a hajléktalanokkal szembeni vélelmeket, érzelmeket, viselkedéseket a minta körében. A hajléktalanok egy olyan társadalmi csoportot jelentenek a legtöbb ember számára, akikről valószínűleg alig van hiteles forrásból származó információjuk, mégis egyértelműen negatív előítéletek sokaságát táplálják irántuk a személyes ismeretség hiánya ellenére is. Ezek a negatív előítéletek olyan erősek lehetnek, hogy a legtöbb esetben a hajléktalan személlyel való találkozáskor ki is fejeződnek. A többségi társadalom valószínűleg nem is érzékeli, hogy az előítélet célpontjában milyen nagy károkat okoz. A hajléktalan ellátásban dolgozó szakemberekkel készített interjúk és

hajléktalan személyekkel végzett önkéntes munka során tett megfigyeléseim alapján arra tettem kísérletet, hogy a felmérjem, hogyan élik meg a hajléktalanok az őket ért előítéleteket, megpróbáltam megismerni azt a mechanizmust, ahogyan elfogadják az őket ért támadásokat, aminek nagy szerepe van abban, hogy beletörődnek kedvezőtlen helyzetükbe és megszűnik a motiválhatóságuk.

Mivel a hajléktalanok alig kapnak esélyt arra, hogy bebizonyítsák, hogy ugyanolyan emberek, mint bárki, a folyamatos elutasítások, kudarcélmények önbecsülésük lecsökkenéséhez vezetnek. Ezért szükséges a hajléktalanok egyértelműen negatív társadalmi megítélésének megváltoztatása, amelyre viszonylag egyszerű és különösebb anyagi befektetést nem igénylő megoldási lehetőségeket igyekeztem bemutatni.

MOLNÁR ÉVA CSILLA

IV. évfolyam
Szociális munka-diakónus szak
Károli Gáspár Református Egyetem
Tanítóképző Főiskolai Kar

*Konzulens: Fazekasné dr. Fenyvesi Margit
főiskolai tanár*

AZ ÉRTELMILEG AKADÁLYOZOTT FIATALOK CSOPORTALAKULÁSA ÉS CSOPORTEJLŐDÉSE

Kutatásom célja az értelmileg akadályozott fiatalok csoportalakulásának vizsgálata volt. Feltételeztem, hogy vannak eltérések és hasonlóságok is az értelmileg akadályozott fiatalok, és az átlagosan fejlődő fiatalok csoportalakulási és fejlődési jellemzői között. Úgy gondolom, ezen eltérések, és hasonlóságok ismerete javíthatja az értelmileg akadályozott fiatalok szociális és kognitív fejlesztésének lehetőségeit és bővítheti a területeit. Bizonyítani kívántam, hogy ha az értelmileg akadályozott fiatalok segítséget kapnak az elemi csoportalakításhoz, ez pozitívan hat emocionális, kognitív és szociális fejlődésükre. A vizsgálathoz az általam összeállított kérdőívet használtam, ami főként a csoportalakulás szakaszainak időtartamára, nehézségeire, a csoporton belüli szerepekre és a vezetési stílusra vonatkozott. A kérdőív összeállításában Rogers és Tuckmann csoportfejlesztési modelljét vettem alapul. A kérdőívek kitöltéséhez értelmileg akadályozott fiatalok csoportját vezető gyógyopedagógusokat kerestem meg. A kapott adatok azonban egyértelmű képet mutatnak. Az elemzést követően bizonyítást nyertek a csoportalakulás hasonlóságaira és a különbségeire vonatkozó feltevéseim. Remélem, hogy a kutatás eredményei jól hasznosíthatóak lesznek a

fejlesztésben, mert ha a csoportvezetők a csoportalakulás és csoportfejlődés szempontját is figyelem előtt tartják, akkor az rávilágíthat olyan tényezőkre (pl.: szerepekből fakadó jegyek vagy az adott csoportalakulási fázis jellemzői, szükségletei stb.) amelyek az egyéni fejlesztésben nem biztos, hogy jelentkeznenek vagy felszínre kerülnének. Érdeemes volna még a kutatást és elemzést szélesebb körben kiterjeszteni, illetve gyermekkorban is megvizsgálni ezeket a tényezőket.

MOLNÁR FRUZSINA ESZTER

III. évfolyam
Szociális munka szak
Debreceni Egyetem
Szociológia és Szociálpolitika Tanszék

*Konzulens: Kerekes Noémi
egyetemi tanársegéd*

A CSALÁDI ÉLET STABILITÁSÁNAK ELŐSEGÍTÉSE, KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A MEDIÁCIÓRA

A dolgozat megírása során alapvető céloom, hogy olyan módszereket, lehetőségeket mutassak be, melyek élhetőbbé, áthidalhatóvá teszik napjaink konfliktusokkal, krízishelyzetekkel teli világát. Olyan technikákat vizsgállok, melyek hozzájárulhatnak mind a családban, mind az egyedül – már elvált illetve még külön – élő személyek konfliktusokkal teli életének megkönnyítéséhez. Dolgozatom két fő részre osztható. Első felében – melynek alapja szakirodalmi háttér – röviden írok a családról, annak megtartó erejéről, arra keresve a választ, hogy melyek azok az elsajátítható tényezők, melyek segítségével fenntarthatók a már megkötött és az ezután létrejövő házasságok. Ilyen fejleszhető készség az empátia, az önismeret, az önellfogadás, a kommunikáció, és a konfliktuskezelés. Második felének alapja kutató munka, melyben a mediációt, mint konfliktuskezelési módszert vizsgálom. Dolgozatom ezen részének elkészítéséhez kilenc interjút készítettem, melyből hármat mediációs képzéseket tartó szakemberekkel, hármat mediációt végző – Családsegítő Központban dolgozó, szociális végzettségű – szakemberekkel és hármat mediáción részt vett kliensekkel vettem fel.

A dolgozathoz kiderül, hogy a megfelelően működő család mind az egyén, mind az európai társadalom számára rendkívül fontos szerepet tölt be. Ahhoz azonban, hogy a családban élő egyének élete minél kiegyensúlyozottabb legyen, ismerniük kell olyan konfliktuskezelési módszereket, melyek segítségével képesek hatékonyan megoldani

problémáikat. Ezen ismeretek hiányában lehetőségük van szakemberekhez fordulni. Amennyiben problémájuk konkrétan meghatározható és gyors megoldásra kívánnak jutni, igénybe vehetik a mediáció módszerét. Ez a konfliktuskezelési technika megtanítja mind a szakembereket, mind a laikusokat arra, hogy hogyan oldják meg konfliktusaikat önállóan úgy, hogy végül mindegyik fél nyertesnek érezhesse önmagát.

ORBÁN IDA

*Konzulens: Mándi Nikoletta
egyetemi tanársegéd*

IV. évfolyam
Szociális munka szak
Pécsi Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

DROGFÜGGÉS ÉS FELÉPÜLÉS CSALÁDDINAMIKAI MEGKÖZELÍTÉSE – A MÁSODFOKÚ VÁLTOZÁS JELENTŐSÉGE

Kutatásom során a heroinfüggés családi hátterét és ezzel kapcsolatban a felépülés nehézségeit vizsgálom. A drogfüggés hátterében gyakran a családi életciklusok közötti megakadás áll, melyek közül arra fókuszálok, mikor a család nem tudja kiengedni a családból a fiatal felnőttet. A drogfüggésnek a problémásan működő családban homeosztázis fenntartó funkciója van, gátolja a fiatal elszakadását a származási családtól. Nagyon fontos, hogy a szülők (elsősorban az anya) felismerjék, hogy gyermeküket akkor segítik legjobban, ha letesznek a megmentésére irányuló vágyukról és hagyják, hogy életében talán először saját maga oldja meg problémáit. Ha sikerül átalakítani a családi struktúrát és másodfokú változás áll be a családban, az jelentősen megnöveli a józanság megtartásának esélyét. Munkám során felépülőben lévő szenvedélybetegekkel készítettem interjúkat, ezek élethűen árnyalják a szakirodalomban olvasottakat.

II. évfolyam
Nemzetközi tanulmányok szak
Budapesti Corvinus Egyetem
Társadalomtudományi Kar

**ÁGNES, AKI A „SZEGÉNYEK SZOLGÁLÓJA” LETT – SZÁZ ÉVE SZÜLETETT
TERÉZ ANYA**

A kutatás célja az volt, hogy a 2010-es centenárium alkalmából méltóképpen, tudományos igényességgel mutassa be Teréz anya tevékenységét, életútját. Mi indít a „hedonista és individualista” XX. században egy apácát arra, hogy merőben új szemléletet alakítson ki az emberekben a szegénységről? A dolgozat első fele Boldog Kalkuttai Teréz anya életének és munkásságának szemléletformáló erejét mutatja be társadalomtörténeti szempontból, második felében az általa hatvan éve alapított Szeretet Misszionáriusai rend mindennapjai jelennek meg. A rend budapesti központjának működését beszélgetések által, párbeszéd formában megjelenítve nyújtja a dolgozat, ami a mai magyar állapotokat is tükrözi. A munka külön hangsúlyt fektet az interreligionizmus fogalmára, annak Teréz anya munkásságán keresztül megjelenő gyakorlati oldalára. A kutatás legnagyobb levonható következtetése az, hogy bár Teréz anya és rendje a legszegényebb emberek feltétlen és önzetlen ápolására tette és teszi fel életét, mégis egyértelműen elutasítják, hogy ők szociális munkások lennének, mivel minden erőfeszítésükben Jézust kívánják szolgálni. Emellett kutatásom során arra a következtetésre jutottam, hogy az interreligionizmus egy megfogható jelenség, ami a globalizáció fejlődésével egyre fontosabb szerephez fog jutni a világban.

III. évfolyam
Szociális munkás szak
Debreceni Egyetem
Szociológia és Szociálpolitika Tanszék

**MENTÁLHIGIÉNÉ, KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A DEPRESSZIÓ KEZELÉSÉRE
A SZOCIÁLIS MUNKA ESZKÖZEI DEPRESSZIÓS KLIENS SEGÍTÉSÉHEZ**

A dolgozat tartalmazza a mentálhigiéné fogalmát, ismerteti annak területeit, illetve a szociális munkával való kapcsolatáról is említést tesz. Továbbá megjelenik benne a depresszió mint betegség, ismertetése, típusainak leírása, illetve a depresszió következményeinek ismertetése. A kutatás legfőbb célja, hogy megismerhessük azt, hogy miként alakít ki segítő kapcsolatot egy szociális munkás olyan klienssel, aki a depresszióval küzd. Mindezeket részleteire bontva megvizsgálhatjuk abból kiindulva, hogy mennyire képes egyáltalán egy szociális munkás felismerni azt, hogy kliense depressziós, mennyire ismeri a depresszió betegségét, milyen eszközei vannak egy szociális munkásnak, és mennyire tud együtt dolgozni más segítő szakmák munkatársaival. A kutatás eszköze az interjúkészítés volt. 6 családsegítőben dolgozó szociális munkással készítettem interjút, melyekből a legfontosabb eredmények a következők: A szociális munkások többnyire képesek helyesen észlelni azt, ha kliensük depressziós, viszont nem tájékozódnak a későbbiekben arról, hogy mi is az a depresszió valójában, tehát nem lesznek a tudásukban biztosak. Miután a felismerés megtörténik, azzal a dilemmával néznek szembe, hogy vajon nekik kell-e közölniük kliensükkel a depresszió problémáját, vagy valamilyen módon rá kell vezetni a kliensre, hogy ő maga fogalmazza meg azt, hogy depressziós. Miután a klienset továbbirányítják pszichológushoz, pszichiáterhez, nem tartja tovább a szociális munkással a kapcsolatot. Másik fontos megállapítás, hogy a segítő szakmák között nincs összefogás, azaz a pszichológus és a szociális munkás nem dolgozik együtt ugyanazon az eseten, hanem tőle teljesen külön végzi munkáját. Olyan kapcsolat lenne jó, melyben a háziorvos a fizikai, a pszichológus lelki, a szociális munkás pedig a társadalmi problémákat kezeli, viszont ez sajnos még több akadály miatt nem jöhet létre.

REIZER BALÁZS

SERES GYULA

V. évfolyam
Közgazdasági szak
Budapesti Corvinus Egyetem
Közgazdaságtudományi Kar

Konzulens: Spéder Zsolt
Igazgató: Központi Statisztikai Hivatal -
Népességtudományi Kutatóintézet

A GYERMEKVÁLLALÁS JÖVEDELMI HATÁSA MAGYARORSZÁGON

Tudomásunk szerint eddig nem született olyan tanulmány, amely közvetlenül számszerűsíteni szeretné az itthoni gyermekvállalás jövedelmi hatását. Mind a magyar, mind a nemzetközi szakirodalom a szülőanya bérhátrányával foglalkozik, elhanyagolva a család többi tagjának esetleg megváltozott munkaerőpiaci stratégiáját. Mi ennek a szempontnak az integrálásával arra teszünk kísérletet, hogy bemutassuk, a gyermekvállalás hogyan érinti az egyes jövedelmi csoporthoz tartozó háztartásokat. A becslés során figyelmet kell fordítani arra, hogy szelekciós torzítás léphet fel a gyermeket vállaló és nem vállaló háztartások között. Elvileg lehetséges az, hogy a gyermeket vállaló háztartások egyedi munkaerőpiaci stratégiát választanak. (pl.: rugalmas munkaidejű, a gyermekneveléshez jobban illeszkedő munkahelyet választanak a szülők, akkor is, ha ez az állás relatíve alacsonyabb bérrel kecsegtet.) A becsléseink során az „Életünk fordulópontjai” nevű panelfelmérés elérhető első két hullámát használtuk. A nyers összehasonlítás során azt tapasztaltuk, hogy míg a gyermeket vállaló háztartások 45 százalékában az egy főre jutó ekvivalens jövedelem nem érte el a medián 75 százalékát a gyermekvállalás előtt, addig a gyermekvállalás után ez az arány már 54%. A gyermekszegénységgel kapcsolatban különösen riasztó adat, hogy a gyermekvállalás után a háztartások 32 százalékának csökkent a jövedelme a medián fele alá. Dolgozatunk során becslést adunk a gyermekvállalás teljes jövedelmi hatására és a hatás összetevőire. Az szelekciós torzítás kiszűrésére panelbecsléseket végeztünk. Eredményeink szerint a gyermekvállaló családokban *ceteris paribus* 10-18 százalékkal csökken az egy főre jutó jövedelem a gyermekvállalás hatására. Ez a különbség az össztársadalomra vetített jövedelmi percentilisekben 5-6 egységnyi visszaesést jelent. A panelbecsléseink konzisztensek voltak az ellenőrzésként lefutott instrumentális becslésekkel is.

Emellett a háztartás gyermekvállalással kapcsolatos egyik legfontosabb stratégiai reakciója és dolgozatunk legfontosabb eredménye, hogy a gyermekvállalás *ceteris paribus* jelentős mértékben növeli a férfi háztartástag munkahelyváltásának valószínűségét. Azokban a családokban, ahol a férfi munkahelyet vált a két időszak között, ott a háztartások jelentős mértékben ellensúlyozni tudják a gyermekvállalás jövedelmi sokkját. Eredményeink szerint azonban kezdetileg is jobb anyagi körülmények között levő háztartások tudták ily módon javítani helyzetüket.

SOMOGYI ILDIKÓ

Konzulens: Kerekes Noémi
egyetemi tanársegéd

III. évfolyam
Szociális munka szak
Debreceni Egyetem, Bölcsészettudományi Kar
Szociológia és Szociálpolitika Tanszék

TÁRSAS KAPCSOLATOK ÉS AZ ISKOLAI SZOCIÁLIS MUNKA JELENTŐSÉGE A SZOCIOMETRIA SZEMSZÖGÉBŐL

Dolgozatom témája a mindennapok aktualitását öleli fel. Egyre égetőbb, sürgetőbb probléma megoldására szeretnék rávilágítani. Akkor, amikor az oktatási intézményekben egyre több eriszakkal és problémás gyermekkel találkozunk, akkor merül fel igazán a kérdés, hogy a rendszer milyen hiányosságokkal is rendelkezik valójában. Ezért tűztem ki kutatásom céljául azt, hogy megvizsgáljam a társas kapcsolatokat, valamint azt, hogy az iskolai szociális munka milyen jelentőséggel bír napjainkban. Sajnos köztudott, hogy ezzel a fajta szociális szolgáltatási formával még kevés helyen találkozhatunk. A vizsgálatomat is egy olyan általános iskolában végeztem, ahol az iskolai szociális munkás feladatát egy gyermek- és ifjúságvédelmi felelős látja el a szükségesnél lényegesen kevesebb óraszámban. A vizsgált osztály osztályfőnöke nagy tapasztalattal rendelkező pedagógus, aki több évtizede van a pályán, s maga is szeretne megfelelő válaszokat kapni a korábban felmerült kérdésekre. A vizsgált osztályközösségben két alkalommal szociometriai felmérést végeztem, mely abban segíti a pedagógusokat, illetve a szociális szakembereket, hogy feltérképezzék az adott közösség társas kapcsolatait. Ez a mérés érdekes képet mutatott, annál is inkább, mivel a közösség szerkezete közben megváltozott. A kiemezett eredmények érdekesek voltak, egy-egy esetben rávilágítottak a kezelendő problémákra. Az elvégzett szociometriai mérés rámutatott arra, hogy milyen fontos az oktatási-nevelési intézményekben nemcsak a

pedagógus tapasztalatára hagyatkozni, hanem olykor szükséges tudományos módszereket is alkalmazni, ahhoz, hogy a kialakult helyzeteket kezelni tudjuk. Ez azonban csak akkor lenne igazán hatékony, ha nemcsak pedagógiai, hanem szociális szakértelemmel rendelkező szakember is bekapcsolódna az iskolák mindennapi életébe, ezzel jobban nyomom lehetne követni a változások irányait.

SOÓS KITTI

III. évfolyam
Szociális munka szak
Pécsi Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

*Konzulens: B. Dr. Erdős Márta
habilitált egyetemi docens*

A CIVIL SZÉKTOR VILÁGA. AZ ÖNKÉNTESÉG MAGYARORSZÁGI HELYZETE A RENDSZERVÁLTÁS UTÁN

A dolgozatom összefoglaló jellegű. A kutatásom célja az volt, hogy a szakirodalmak áttekintésével még árnyaltabb képet adjak az önkéntességről és helyzetéről. Fontosnak tartom ismertetni, hogy szerintem mi is az önkéntesség fogalma, mert ugyan adott Magyarországon egy önkéntes törvény, de az inkább kicsit megkavarja az emberek, ahelyett hogy tisztázná a határokat. Úgy gondolom, ha már önkéntesség, akkor meg kell említeni a motivációikat, valamint hogy az évek során, hogyan alakult ki több típusa az önkéntességnek. Véleményem szerint azért érdemes ezzel a kérdéskörrel foglalkozni, mert az önkéntesfejlesztéshez és a fogadó szervezetek megfelelő felkészültségéhez elengedhetetlen, hogy figyelembe vegyék az életkori sajátosságokat, igényeket. Az írásom aktuálisnak tartom, mert 2011-et az Európai Unió az önkéntesség európai évévé választotta, ezzel újabb lendületet adva az önkéntesség hírnevének. Az önkéntes munkát végzők témája nem elhanyagolható, mert olyan építőerejű társadalmi bázist képesek alkotni, amelybe mindazok képesek kapaszkodni, akik a jelenben nem találják a helyüket, mint például a fiatal pályakezdők vagy az időskort aktívan megélni kívánók.

SZABÓ ANITA

III. évfolyam
Szociális munka szak
Debreceni Egyetem
Szociológia és Szociálpolitika Tanszék

*Konzulens: dr. Czibere Ibolya
egyetemi tanársegéd*

A SIKERES HODÁSZI ROMÁK ÉS A GÖRÖG KATOLIKUS CIGÁNY EGYHÁZKÖZSÉG KAPCSOLATA

Kutatásom témájaként azért választottam a cigányságot, mert a mai magyar társadalomban a különböző kisebbségek közül őket sújtja a legtöbb elítélés, sztereotípiák, emellett elmondható hogy társadalmunk e csoportot az atrocitások szenvedni alanyaivá teszi, és velük szemben a legeritéljesebb az intolerancia szintje is. Vizsgálatom témájának a hodászi roma lakosok iskolázottságát befolyásoló intézményrendszert választottam. Mivel az általam vizsgált településen folyamatosan nő az érettségit adó középiskolákba járó, illetve felsőoktatásba járó fiatalok aránya, úgy véltem egy pozitív példa bemutatása révén csökkenek a roma kisebbséggel szembeni elítélések. Adatbázisomat a sikeres roma lakosok alkotják. Siker feltételének az iskolázottsági szintet vettem, ami jelen esetben az érettségi megléte. Így kutatásomban részt vettek az érettséggel rendelkezők és a felsőoktatásban jelenlevő hodászi romák. Vizsgálatom módszere a strukturált mélyinterjú volt, melyben a hólabda módszert alkalmaztam adatbázisom eléréséhez. A mélyinterjúk mellett egyéni életúttrajzokat is készítettem annak érdekében, hogy minél jobban be tudjam mutatni interjúalanyaim sikereit, kudarcait, iskolai karrierpályáját, kapcsolati hálóját. Kutatási eredményeimből jól látható, hogy az általam felállított hipotéziseket sikerült igazolni. Ennek tükrében elmondható, hogy az általam vizsgált településen működő Görög Katolikus Cigány Egyházközség munkája elsegíti és hozzájárul a fokozatosan emelkedő iskolázottsági szint megszerzéséhez a helyi roma lakosság körében, valamint az említett intézménynek hatalmas szerepe van az integrációs folyamatban, mely megvalósult Hodász nagyközségben.

SZARVAS KATALIN

*Konzulens: Mándi Nikoletta
egyetemi tanársegéd*

II. évfolyam
Szociális munka szak
Pécsi Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

FOGYATÉKOS SZERELEM

Dolgozatomban a közepsúlyos értelmi fogyatékos fiatal felnőttek szexualitását vizsgálom. A fogyatékosokkal foglalkozó szakemberek és a fogyatékosokat felnevelt szülők, általam vizsgált társadalmi csoport szexualitására vonatkozó konstrukcióit térképezem fel, s igyekszem rámutatni arra, hogy a fogyatékosokkal való foglalkozás során kialakult közvetlen érintettség is szülhet – tapasztalataim alapján - észlelési torzulásokat. Írásom továbbá tájékoztatást nyújt az olvasó számára, egy keresztény szellemiségben működő, fogyatékosokat ellátó és foglalkoztató intézmény bemutatásán keresztül egy lehetségesen jól működő gyakorlatról. A szociális konstruktivizmus ismeretelméleti hátterére alapozva törekszem továbbá javaslatokat megfogalmazni az említett jelenség kezelésére vonatkozóan.

TAKÁCS ESZTER

*Konzulens: Dr. Kósa Zsigmond
főiskolai docens*

Végzett hallgató
Egészségügyi gondozás és prevenció szak
Debreceni Egyetem
Egészségügyi Kar

A TELEPSZERŰ KÖRÜLMÉNYEK KÖZÖTT ÉLŐ ISKOLÁSKORÚAK EGÉSZSÉGI ÁLLAPOTA, EGÉSZSÉGMAGATARTÁSA

Egyéni kutatásom az Iskoláskorú Gyermekek Egészségmagatartása (Health Behaviour in School-aged Study, HBSC) 2006. évi adatainak további elemzésére, illetve Szabolcs-Szatmár- Bereg megye két településén Baktalórántháza telepén és a Huszártelenen élő 11-13 éves roma iskoláskorú lakosság körében hasonló módszerrel történő kiterjesztésén alapul. Az adatgyűjtés a HBSC nemzetközi kutatás kérdőíveinek felvételével történt, amit az OGYEI bocsátott rendelkezésünkre. Az elemzésben a vizsgált változók gyakorlati mutatóit

használtam össze a három populációban a descriptiv epidemiológiai módszertanának megfelelően. Néhány változó vonatkozásában keresztábra elemzéssel, khi négyzet próbával teszteltem az összefüggések szignifikanciáját, egyes változók számszerűsítésére esélyhányadosokat (EH) alkalmaztam. A vizsgálat célja a telepeken élő fiatalok egészségi állapotának megismerése, és arra hatást gyakorló tényezők összefüggés vizsgálata, valamint a felvett kérdőívek eredményeinek összehasonlítása a 2006- os HBSC kutatás eredményeivel. Az eredmények bemutatásánál összesen 199 db kérdőív került feldolgozásra. (Telepek néven 125db [korábbi felmérés és az általam Baktalórántházán felvett kérdőívek], a Huszártelenen 74db kérdőív). Kutatásomat a társadalmi- gazdasági háttér, családszerkezet és családi kapcsolatok, iskola és kortárs kapcsolatok, táplálkozási szokások és fogápolás, fizikai aktivitás és fizikailag passzív szabadidős tevékenységek, dohányzási szokások, alkoholfogyasztási szokások, önminősített egészség, étellel való elégedettség, önértékelés, deviancia, szomatikus és pszichés tünetek előfordulása témakörökben végeztem. A felmérésemből is kiderült, hogy a roma fiatalok egészségi állapota kedvezőtlenebb képet mutat a nem roma származású társaiknál. Az általam vizsgált populációban a rossz lakáshelyzet mellett, a táplálkozás minősége, a szülők alacsony iskolai végzettsége, illetve a korán megjelenő rizikó magatartás (alkoholfogyasztás, dohányzás) is hozzájárul a betegségek kialakulásához.

TÓTH ADRIENN BARBARA

*Konzulens: Molnár Endréné PhD
főiskolai docens*

III. évfolyam
Szociálpedagógia szak
Debreceni egyetem
GYFK

FIATALKORÚ BŰNELKÖVETŐK ÉS A PÁRTFOGÓI FELÜGYELET BEMUTATÁSA EGY KUTATÁS TÜKRÉBEN

A dolgozat témájának aktualitását igazolja az a tény, hogy napjainkban megnőtt a fiatalok bűnelkövetők száma. Kutatásunk elsődleges célja volt megvizsgálni és elemezni az általunk készített kérdőív és a statisztikai adatok segítségével, hogy milyen okok, tényezők játszanak szerepet abban, hogy valaki elkövetővé váljon, továbbá, hogy a pártfogói felügyelet milyen hatékonysággal segítheti a fiatalok visszailleszkedését társadalmunkba. A

dolgozat a bűnelkövetés háttér-okainak bemutatásával indul, külön kitérve az esetleges makro-és mikrostrukturális okokra. Ezen belül külön hangsúlyt kap a család megléte és szerepe. A dolgozat megvizsgálja és igyekszik feltérképezni a fiatalok büntető igazságszolgáltatásban elfoglalt helyét, majd részletezi a pártfogói felügyelet rendszerének felépítését, tevékenységének célját. A kutatáshoz szükséges kérdőíves adatfelvétel helyszíne a Hajdú – Bihar Megyei Igazságügyi Hivatal Pártfogó Felügyelői Szolgálat volt. A vizsgálati rész kérdéskérdései a fiatalok bűnözés gyökereire és okaira irányultak, valamint arra kerestek választ, hogy a fiatalok hogyan élik meg a pártfogói felügyelet meglétét. A feltételezésünk, mely szerint a fiatalok bűnözés gyökerei elsősorban a családban keresendők, a kutatásban résztvevő fiatalok válaszaiból bizonyítást nyertek. A dolgozat készítésekor több olyan kérdés fogalmazódott meg, ami további kutatásra ad lehetőséget. Kiindulópontja lehet egy olyan kutatómunkának, amely a későbbiekben szélesebb és mélyebb képet nyújthat a mai társadalmunk fiatalokat érintő problémáiról, valamint a személyes sorsok alakulásának megismerése során lehetőséget adhat a fennálló hiányosságok, problémák korrigálására. Remélhetőleg a kapott eredmények reálisan mutatják be számunkra a pártfogói felügyelet tevékenységének hatékonyságát, és a családi funkciók működésének zavarait.

TRENDL FANNI

*Konzulens: Dr. Varga Aranka
egyetemi adjunktus*

VI. évfolyam
Romológia-Történelem szak
Pécsi Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

TERÜLETFEJLESZTÉS ÉS ESÉLYEGYENLŐSÉG A BARCSI KISTÉRSÉGBEN

Dolgozatom célja, hogy a magyarországi területfejlesztés történetébe ágyazva bemutassam a ma aktuális kistérségek fejlesztésének fontosságát. Az első fejezetben az 1945 és 1990 közötti időszak főbb területfejlesztési mozzanatait vizsgáltam, illetve hogy azok milyen mértékben foglalkoztak a különböző térségek egyenlőtlenségeinek felszámolásával. A második fejezetben a rendszerváltás utáni évek törvényeit, koncepcióit vettem sorra, amelyek a területfejlesztés céljait, struktúráját immár az Európai Unió elvárásaihoz igyekeztek igazítani. Így jutottam el 2007-ig, amikor is a kormány meghirdette a leghátrányosabb helyzetű térségek számára azt a komplex felzárkóztató programot, amelynek működését és

folymatát a Wlisslocki Henrik Szakkollégium diákjai 2010 tavaszán vizsgálták a barcsi kistérségben. Kutatásunk során az én feladatomban az volt, hogy a program felépítését és célkitűzéseit megvizsgálva arra keressék a választ, hogy a térségben élő lakosság, különös tekintettel a leghátrányosabb helyzetben lévő lakossági csoportokra és településekre, milyen mértékben elérhető ez a program és ennek forrásai.

VÁGÁSI JÚLIA

*Konzulens: dr. Berszán Lidia
egyetemi docens*

I. évfolyam
gyógynevelés tanácsadás és beavatkozás az
inkluzív oktatásban MA szak
Babeş-Bolyai Tudományegyetem
Pszichológia és Neveléstudományok Kar

FOGYATÉKOSÁG ÉS CSALÁDI SZEREPEK

A fogyatékos gyermekek sok akadályba ütköznek életük során, s minden nap egy újabb kihívás számukra. De nem csak a gyerekekről beszélhetünk hisz az őket támogató szülők, testvéreknek sem egyszerű. A család egy fogyatékos gyermek számára a legbiztonságosabb közeg, ott leli meg lelki nyugalmát, érzi a szeretet hatalmát, a törődést.

A dolgozat elméleti részében a fogyatékos gyermeket nevelő családok szerep megosztásáról írtam, külön tárgyaltam az apa, anya és testvér szerepeit. Ha egészséges testvérrel beszélünk, akkor számos olyan tényező van, ami befolyásolja a testvér életét. A szülőknek is nagy kihívás egy fogyatékos gyermek felnevelése és ezért gondoltam arra, hogy kutatásomban e téma keretei közé zárom. Romániában élő fogyatékos személyek statisztikáját tanulmányoztam, ami arra ad utalást, hogy míg 2006-ban 479 388 fogyatékos személyről beszéltünk, 2009-re jóval nagyobb számot kell írjunk, azaz: 681 558, a kutatásomban célja tehát az egyre növekedő fogyatékos személyek családban való jó megléte és főképpen a családi szerepek megerősítése. Kutatásomhoz egy táblázatot használtam, ami sikeres információkhoz jutott és 140 fogyatékos személlyel vettem fel a kapcsolatot.

A kapott eredmények kijelölik azt az irányt, ahol a szociális munka kiegészíthetné és minőségileg magasabb szintre emelhetné a fogyatékos személyek támogatásának hazai gyakorlatát. És egyben erőt adnak az olyan családoknak, kiknek fogyatékos gyermekük van, és nem akarnak több gyermeket vállalni. A kutatásomban bizonyítsa, hogy több olyan család van, ahol sérült gyermek mellett még vannak testvérek.

III. évfolyam
Szociális munkás szak
Pécsi Tudományegyetem
Illyés Gyula Főiskolai Kar

**NÉLKÜLÜK NEM MEGY? FALUGONDNOKI SZOLGÁLTATÁS A BONYHÁDI
KISTÉRSÉG HÁROM TELEPÜLÉSÉN**

Kutatásom célja, hogy megvizsgáljam a falugondnoki szolgáltatást Tolna megye három kistelepülésén, Kisvejkén, Mucsfán és Závodon. A szolgáltatás elméleti felvezetése, a kistelepülések problémáinak bemutatása után a szolgáltatás tartalmi elemeit veszem fókusz alá. Ezután a szolgáltatás adminisztrációját tárgyalom, amit a későbbi kutatásomban vizsgálok. Vizsgálódásom során a települések egyes falugondnokaival félig strukturált interjúkat készítettem a szolgáltatásra vonatkozóan. A személyes interjúk és a dokumentum-elemzés, szolgáltatási naplók vizsgálata során szerzett információk megcáfolták azt a feltevésem, miszerint a falugondnoki szolgáltatás kötelező adminisztrációval rendelkezik és jól dokumentált. Ahhoz, hogy a szolgáltatás igénybeviteléről képet kaphassak, kérdőíves felmérést végeztem az érintett három településen a 18 év feletti lakosság körében 20-20 fős mintákon. Vizsgáltam a megkérdezettek nemét, életkorát, befejezett iskolai végzettségét, gazdasági aktivitását, fő jövedelemforrását, egészségi állapotát. Ezután a szolgáltatás igénybevitelével kapcsolatban tettem fel számukra kérdéseket. A kérdőív végén a válaszadók személyes véleményére voltam kíváncsi.

A kutatásom megerősített abban, hogy milyen fontos szerepet töltenek be a falugondnokok a vizsgált települések életében. Véleményem szerint, sokszor nem kapnak elég odafigyelést és megbecsülést a falugondnoki szolgáltatást ellátók, pedig nem túlzás azt állítani, hogy nélkülük számos ember számára megállna az élet a falvakban. Fel kellene hívni a kistelepüléseken élők figyelmét a falugondnoki által nyújtott szolgáltatásokra. Ezáltal még jobban kihasználhatnák a szolgáltatás nyújtotta előnyöket az ott élők és a szolgáltatásokat is személyre szabottabban lehetne nyújtani számukra.

SZOCIOLÓGIA TAGOZAT

II. évfolyam
gyógypedagógia szak
Szegedi Tudományegyetem
Juhász Gyula Pedagógusképző Kar

SZEGED-ALSÓKÖZPONTI LEÁNY-ASSZONYSORS A HUSZADIK SZÁZAD ELSŐ FELÉBEN

Dolgozatom témája, mint már a címből kiderül, Szeged-alsóközponti, vagyis mórahalmi leányok, asszonyok sorsát, életét mutatja be a századfordulótól egészen a század közepéig. A témaválasztásom elsősorban abból adódik, hogy mórahalmi lakosként úgy gondoltam, megörökítem ezeknek az asszonyoknak az életét, hiszen ezt korábban senki sem tette meg. Tehát úgy érzem, hiányosság pótlására került sor. Dolgozatomban végigkísérem az asszonyok életét fejlődési szakaszokra lebontva. Feltárom a szeged-alsóközponti óvoda létrejöttét és jelentőségét. Bemutatom a környező tanyai iskolákat, s egy tanítási napra csábítom Önöket a madarászcsárdai iskolába. Felvázolom azokat a lehetőségeket, melyek közül a leányok az iskola befejezését követően választhattak. Természetesen rövid e lista, mindössze két lehetőség mutatkozott számukra. Kevesen döntöttek a továbbtanulás mellett, melynek elsősorban anyagi okai voltak. Így a leányok többsége korán megházasodott. Kiemelem eme jeles esemény meghatározó mozzanatait, s bemutatok egy korabeli nagyszéksósi lakodalmat. Dolgozatomat az időskor bemutatásával zárom. Ezen témák kifejtéséhez elsősorban riportanyagomat hívtam segítségül, illetve levéltári kutatásaim anyagát. Megemlíteném Szécsy György munkáját, aki fáradhatatlanul kutatta a szeged-alsóközponti lakosok életét, s feljegyzéseiből a Képek Mórahalom múltjából és jelenéből c. könyvet állította össze, ill. a Juhász Antal által szerkesztett Mórahalom – a település földje és népe c. kötetet, melyek nagyban hozzájárultak munkám hitelességéhez. Kutatásomat elsősorban az óvoda használja fel, történeti múltjának tisztázására és áttekintésére, továbbá a lakosok, hogy tájékozódjanak szülőhelyük, lakhelyük múltjáról. Azoknak az idős hölgyeknek is remek olvasmány és hasznos időtöltés, akik számos adatot szolgáltatnak.

III. évfolyam
Szociológia szak
Budapesti Corvinus Egyetem

BOLOGNAI Á LA CARTE: KI MIT VÁLASZT? HALLGATÓI STRATÉGIÁK A BOLOGNAI RENDSZERBEN

Kutatásom a bolognai folyamat egyik kellőképpen nem hangsúlyozott dimenziójára irányult: a többciklusú képzési rendszerben tanuló hallgatók bolognai rendszerrel kapcsolatos tapasztalatainak, és a Bachelor diploma megszerzését követő stratégiáinak megismerésére. Ez a kutatási probléma napjainkban több szempontból is időszerű és releváns: az első, nagyobb számban beiskolázott alapszakos Bologna-évfolyamok 2009 illetve 2010 folyamán kapták kézhez Bachelor diplomáikat, amelyek tényleges munkaerő-piaci értékéről, illetve a végzett hallgatók jövőbeni továbbtanulási, elhelyezkedési esélyeiről, kilátásairól keveset tudunk. A tanulmány elsődleges célja az alapszakot elvégző hallgatók továbbtanulási és/vagy elhelyezkedési döntéseinek, erre irányuló stratégiáinak, tervezett tanulmányi útvonalainak feltérképezése. Kutatásom során azzal az előfeltevéssel éltem, hogy a bolognai rendszer (deklarált céljaiból adódóan) a tanulmányi pályák differenciálódása irányában hat. A tanulmány alapjául szolgáló empirikus anyagot két budapesti felsőoktatási intézmény, a Budapesti Corvinus Egyetem és a Budapesti Gazdasági Főiskola végzős nemzetközi gazdálkodás valamint gazdálkodás és menedzsment szakos hallgatóinak körében gyűjtöttem. Az adatgyűjtés során a félig strukturált interjú kvalitatív módszerének alkalmazásával összesen 20 interjú készült.

Az interjúk elemzése során arra a következtetésre jutottunk, hogy a bolognai képzési struktúra hazai bevezetése a vizsgált alapszakok hallgatóinak körében a továbbtanulás és az elhelyezkedés egyidejű megvalósítását jelentő *vegyes stratégia* elterjedését mozditja elő. Feltételezhető továbbá, hogy a vizsgált felsőoktatási intézmények szakmai irányultságában és képzési profiljában megmutatkozó eltérések a hallgatói stratégiákban is leképeződnek azáltal, hogy a továbbtanulás stratégiája elsősorban az egyetemi alapszakok végzőseire, míg az elhelyezkedés mindenekelőtt a főiskolásokra jellemző.

AZ ÉLETKÖZÉPÚT VÁLSÁGA: TELJES ÖSSZEOMLÁS VAGY EGY ÚJ ESÉLY?

Dolgozatomat életközéput-krízis (midlife crisis) fogalmi tisztázásával kezdem. A szakirodalomból nyert információk alapján kívánom bemutatni ezen élethelyzet jellemzőit. A tudományos megállapításon kívül Csehov: Ivanov című drámáján keresztül szeretném bemutatni ennek folyamatát. Ezt össze kívánom kapcsolni az öngyilkosság megjelenésével, majd esettanulmányok kapcsán mutatnám ki az életközéput-válság megjelenését egy öngyilkosságot elkövetett személyek életútjának részletén keresztül. Az életút középidéjét 35-50 kor köré definiáljuk. A közvélekedés szerint ebben az életszakaszban döntött az ember a fontosabb kérdésekben: családot alapított, foglalkozást választott. De felmerülnek a kérdések: jó ez így nekem? A lelki vívódások mellett az élet nehézségei is megjelennek: munkahely elvesztése, válás, betegségek. És ekkor bekövetkezhet az az állapot, mikor az ember úgy érzi, nincs tovább, értelmét veszítette az élete. Ez a gondolat motiválhat egy esetleges öngyilkossági kísérletet. Ezt a folyamatot szeretném bemutatni. Emellett feltárom az öngyilkosság, mint lehetőség szocio-kulturális hátterét, bemutatom a kultúra modellteremtő szerepét az öngyilkosság során.

A témát azért tartom fontosnak, mert a mindennapi életünkben számos példát láthatunk az életközéput-válság megnyilvánulására. Tapasztalatok mutatják, hogy az öngyilkosság elkövetése előtt már észrevehetőek azok a jelek, melyek utalhatnak az élet megszakításának kísérletére. Az időben nyújtott segítség – mely lehet akár egy baráti beszélgetés is, rávilágíthat arra, hogy az életnek célja van és a teljes összeomlás helyett adjunk egy új esély magunknak.

A MAGYAROK ÉS A NYELVTANULÁS

A mai világban rendkívül nagy jelentősége van a nyelveknek, Magyarországon ennek ellenére igen kevesen tudnak idegen nyelven kommunikálni. Kutatásom központi kérdése, hogy miért rendelkeznek olyan kevesen használható nyelvtudással.

A kérdés megválaszolása érdekében – a szakirodalom feldolgozása mellett – felmérést végeztem az egri Szilágyi Erzsébet Gimnáziumban. A többi korcsoportra vonatkozó információkat más kutatások publikált adataiból merítettem. Ezenkívül interjút készítettem négy gimnáziumi tanárral és néhány németországi fiatallal a kérdőív kérdéseire kapcsolódva. Alapvetően három hipotézist fogalmaztam meg. Ezek szerint a magyarok gyenge nyelvtudásának első oka a nyelvvizsga túlzott jelentősége, a második a motiváltsági szerkezet, a harmadik pedig az oktatási körülmények rossz minősége. Az eredmények azt mutatják, hogy az indítékok összetétele nem kedvez az idegen nyelvek elsajátításának. Nem az erősebb, belülről jövő, az anyanyelvi beszélőkkel való azonosuláson alapuló integratív motiváció jellemzi a nyelvtanulást, hanem a kívülről jövő instrumentális motiváció. A vizsgált sokaságban többségben azok vannak, akik főleg a nyelvvizsga nyújtotta iskolai és munkaerőpiaci előnyök megszerzésére törekcszenek. Az iskolai körülmények szintén nem kedveznek a nyelvtanulásnak. A tanárok és a diákok egyértelműen kifejezték, hogy nincsenek megelégedve az iskolai által nyújtott keretekkel. Szintén problematikus a tankönyvek kiválasztása.

A problémák áttekintése után, a dolgozatom végén javaslatokat tettem, hogy miként lehetne helyzetünkön javítani. A valódi megoldás azonban egy olyan átfogó koncepció kidolgozása lenne, amely figyelmet fordít a minőségi nyelvtanításra, a diákok korai megismertetésére az idegen nyelvekkel, és épít a szülők és tanulók elvárásaira is.

BODA ZSÓFIA

V. évfolyam
Kommunikáció-szociológia szak
Budapesti Corvinus Egyetem
Társadalomtudományi Kar

SIPOS ISTVÁN RÓBERT

II. évfolyam
Mérnök informatikus MSc szak
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi
Egyetem
Villamosmérnöki és Informatikai Kar

*Konzulens: Schmidt Andrea
Tudományos munkatárs
MTA, Szociológiai Kutatóintézet*

A KÖZÉPISKOLAI TELJESÍTMÉNY. ELEMZÉS ÉS MODELLEZÉS

A középiskolai teljesítmény és teljesítményértékelés jelensége sokféle módon, sok oldalról vizsgálható, igen fontos téma. Dolgozatunkban az osztályzatokkal mért iskolai teljesítményt, és az azt alakító, formáló tényezőket elemezzük. Ehhez körüljárjuk az iskolai érdemjegyek témakörét, különös figyelmet fordítva az érdemjegyekkel történő teljesítményértékelés buktatóira, majd ajánlunk egy, az iskolai teljesítmény alakulását leíró modellt. Modellünkben az egyes diákok teljesítményét egyrészt azok jegyszerzési lehetőségei, másrészt a motivációja határozzák meg: vagyis az, hogy az adott iskolai elvárások között saját képességeivel milyen jegy eléréséhez mekkora ráfordításra van szüksége, és az így kialakuló ráfordítás-érdemjegy párokból melyiket választja. Szót ejtünk dolgozatunkban a teljesítmény-taktikázás mechanizmusáról is, megmutatva, hogy az a tény, hogy az egyes diákok teljesítménye nem független egymástól, vagyis a különösen jól teljesítő tanulók megemelhetik az osztályban jellemző követelményszintet, hogyan vezethet tanulással szembe norma kialakulásához, a normaszegők „megbüntetéséhez”, kiközösítéséhez. A teljesítmény-taktikázás tehát meghatározhatja a tanulási motiváció mértékét. Dolgozatunkban arra is vállalkoztunk, hogy lineáris regresszió elemzéssel megbecsüljük azt, hogy milyen tényezők alakítják az iskolai tanulmányi eredményeket. Arra jutunk, hogy a képességeknek és a tanulási időnek kiemelkedő a szerepe, és megjelenhet a szülők iskolai végzettségének hatása is valamilyen formában. Végül, a dolgozatban vázlatosan bemutatunk egy szimulációt, amely a diákok lehetőségeinek és motivációinak megadásával kiszámítja az optimális egyéni

tanulás-jegy párokat, ebből az osztály általános teljesítményszintjét is megadja. A szimuláció futtatásakor beállíthatjuk az osztály pár jellemzőjét, majd az osztályátlag kialakulása után a felhasználónak, mint „tanárnak”, azt is lehetősége van eldönteni, hogy elégedett-e ezzel az osztályátlaggal, vagy inkább megemelné az elvárásokat. Ha az utóbbi mellett dönt, a diákok jegyszerzési lehetőségei addig nehezednek, amíg a „tanár” által megadott osztályátlag létre nem jön.

BODA ZSÓFIA

V. évfolyam
Kommunikáció-szociológia szak
Budapesti Corvinus Egyetem
Társadalomtudományi Kar

*Konzulens: Schmidt Andrea
Tudományos munkatárs
MTA, Szociológiai Kutatóintézet*

VÖRÖS ANDRÁS

V. évfolyam
Szociológus-közgazdász szak
Budapesti Corvinus Egyetem
Társadalomtudományi Kar

A NÉPSZERŰSÉG EGYÉNI MEGHATÁROZÓI – A SZEMÉLYISÉGVONÁSOK SZEREPE A HÁLÓZATI FORMÁCIÓKBAN

A társadalmi hálózatkutatás számos empirikus példát mutat arra, hogy az egyének személyiségjellemzői hatással vannak egocentrikus hálózatuk méretére és szerkezetére. A kapcsolódó munkák főként olyan személyiségvonások hatását vizsgálják, amelyek a pszichológiai kutatások alapján időben viszonylag stabilnak tekinthetők, mivel ilyenkor a személyiség és a kapcsolatrendszer szimultán meghatározottsága valószínűtlen. Az eddigi eredmények ellentmondásosak a személyiségvonások hatását illetően, ezért indokolt a kapcsolat elméletileg is megalapozott vizsgálata. Dolgozatunkban egy kelet-magyarországi kisváros középiskoláinak kilencedikes osztályaiban (N=268) vizsgáljuk a diákok személyiségvonásai és egocentrikus kapcsolathálózatuk mérete közötti összefüggéseket. Fő kérdésünk az, hogy a személyiség milyen hatással van a diákok népszerűségére illetve elutasítottságára. A személyiség mérésére a BigFive személyiségtesztet alkalmazzuk, a népszerűséget és elutasítottságot pedig a baráti és ellenszenvi hálózatok nagyságával mérjük.

Hipotéziseink szerint az extravertió, a kooperativitás és a neuroticitás közvetlenül az egyéni viselkedésen keresztül hat a népszerűsége. Ezzel szemben a lelkiismeretesség és a nyitottság az osztályra jellemző normák, elfogadott viselkedési minták (pl. tanuláshoz való viszony, szabadidő eltöltése) kontextusában fejt ki a hatását. A kutatás eredményei hozzájárulhatnak a személyiség és a hálózati státusz közötti viszony árnyaltabb tudományos megértéséhez.

CSABA ZOLTÁN LÁSZLÓ

V. évfolyam
Szociológia szak
Budapesti Corvinus Egyetem

PÁL JUDIT

V. évfolyam
Kommunikáció - szociológia szak
Budapesti Corvinus Egyetem

*Konzulens: dr. Takács Károly
egyetemi adjunktus*

A POZITÍV ÉS A NEGATÍV HÁLÓZATOK VIZSGÁLATA KÉT KÖZÉPISKOLAI OSZTÁLYBAN

Tanulmányunkban a kapcsolatok minőségének negatív érzelmi aspektusainak (ellenszenv, utálat) vizsgálatára és létrejöttük mechanizmusainak feltérképezésére koncentráltunk, összehasonlítva a pozitív hálózati kapcsolatrendszerrel. A téma relevanciáját többek között az adja, hogy a kapcsolatháló-elemzéssel foglalkozó munkák szinte mindig a pozitív kapcsolatok kutatásával foglalkoznak, és kevésbé fókuszálnak a negatív viszonyok feltérképezésére, annak ellenére, hogy az ellenszenv és az utálat mindenfajta észlelhető és érzékelhető verbális és fizikai megnyilvánulás nélkül is jelentős hatást gyakorol egy közösség működésére, mint például a kirekesztés és az erőszakos cselekedetek különböző formái. Vizsgálatunk fő kérdése, hogy a negatív hálók a pozitívokhoz képest hogyan működnek, illetve működésük milyen következménnyel jár egy zárt közösség struktúrájának kialakulásában. Hipotéziseinket két, négy évfolyamos képzésű, kilencedikes középiskolai osztályban teszteltük (N=62). A kutatási kérdések tesztelésére saját magunk által összeállított, önkitöltős kérdőívet használtunk. Elemzésünk során sikerült megmutatnunk, hogy a pozitív és negatív hálózat nem egymás fordított lenyomata, tehát azok közül a szereplők közül, akik központi helyet foglaltak el a pozitív hálóban, volt olyan, aki a negatív hálóban is sok

kapcsolattal rendelkezett. Az eredmények azt mutatták, hogy sok esetben hasonló tulajdonságok miatt alakultak ki a negatív viszonyok, melyek nem minden esetben váltak kölcsönössé, ahogy a triadikus viszonyok sem váltak minden esetben kiegyensúlyozottá. Következésképpen igazoltuk azt a feltevésünket is, hogy a negatív hálózatokon megfigyelhető mechanizmusok nem értelmezhetőek analóg módon a pozitív hálózatoknál megfigyelttel. További következtetésünk, hogy a negatív kapcsolatok stabilabb jelleget mutattak, mint a pozitívak, tehát időben kevésbé változtak.

CSABA ZOLTÁN LÁSZLÓ

V. évfolyam
Szociológia szak
Budapesti Corvinus Egyetem
Társadalomtudományi Kar

NÉRAY BÁLINT

V. évfolyam
Szociológia szak
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Társadalomtudományi Kar

MAKOVI KINGA RÉKA

V. évfolyam
Gazdaságelemző-matematikai szak
Budapesti Corvinus Egyetem
Közgazdaságtudományi Kar

RÓBERT KATALIN

V. évfolyam
Szociológia szak
Budapesti Corvinus Egyetem
Társadalomtudományi Kar

*Konzulens: Schmidt Andrea
Tudományos munkatárs
MTA, Szociológiai Kutatóintézet*

A BUDAPESTI DIÁKOK TOVÁBBTANULÁSI DÖNTÉSÉNEK ELEMZÉSE – EMPIRIKUS EREDMÉNYEK SAJÁT ADATBÁZISON

A kétszintű érettségi és a bolognai rendszer magyarországi bevezetését követően reprezentatív mintát vettünk a budapesti, érettségi előtt álló középiskolás diákokból (N=957). Az így létrejött adatbázison racionális döntéseméleti és klasszikus szociológiai megközelítést alkalmazva vizsgáltuk a továbbtanulási döntést. A továbbtanulási döntést két lépcsőre bontottuk. Az egyik abban áll, hogy a diák választ a felsőoktatás és a munkaerőpiac vagy egyéb, diplomát nem adó szakképzés között. A másik pedig abban, hogy, ha a továbbtanulásra vonatkozó döntés már megszületett a diák kiválasztja azt a tudományterületet, intézményt vagy szakot, ahol felsőfokú tanulmányait folytatni szeretné. Empirikus elemzésünkben háromféle módon igyekszünk körüljárni a továbbtanulási döntést. Először azt vizsgáljuk, hogy

a minden bizonnyal továbbtanuló diákok milyen preferenciák alapján rendezhetők jól elkülöníthető csoportokba, illetve, hogy az egyes csoportok milyen háttér adatokkal hozhatók összefüggésbe. Ezt követően az elemzés második és harmadik részében arra törekszünk, hogy szétválogassuk a továbbtanulási döntést meghozó és nem meghozó diákokat, előbb a döntést a jövőbeli kereseti várakozásokkal, majd a család hatásával magyarázva. A többváltozós regressziós modellünk alapján elmondhatjuk, hogy a legnagyobb hatással a továbbtanulási döntésre a *kereseti várakozások logaritmusai* vannak, melyek annál inkább növelik a továbbtanulás esélyét minél nagyobb keresetet várnak a diákok az MA diploma megszerzésével 40 éves korukra, és annál inkább csökkentik, minél kisebb keresetet várnak akkor, ha csak érettségivel rendelkeznek. Növeli a továbbtanulás esélyét továbbá, ha a diák *hatosztályos gimnáziumba* jár, de a *család vagyoni helyzete* is magyarázó erővel bír.

DARÓCZI KITTI

II. évfolyam
Szociálpolitika MA szak
Debreceni Egyetem
Bölcsészettudományi Kar

*Konzulens: Dr. habil. Fényes Zsuzsanna
Hajnalka egyetemi adjunktus*

**KÖZÉPISKOLÁSOK TOVÁBBTANULÁSI TERVEIRE HATÓ TÉNYEZŐK -
EGY DEBRECENI DIÁKOK KÖRÉBEN VÉGZETT EMPIRIKUS VIZSGÁLAT
TAPASZTALATAI**

Kutatásom célja, hogy feltárjam Pierre Bourdieu és James Coleman elmélete alapján azokat a tényezőket, amelyek befolyásolják a középiskolások mesterképzésben való továbbtanulásának elképzelését. Ennek érdekében Debrecenben, két gimnáziumban és két szakközépiskolában végeztem magyarázó jellegű, empirikus vizsgálatot, amely deduktív logikára épült. Módszere kvantitatív, kérdőíves adatfelvétel, többlépcsős mintavétel alapján. A feldolgozásban az SPSS 13.0 programot használtam. Ezen belül is gyakorisági megoszlásokat, keresztábra-elemzést, illetve összehasonlító átlagok módszerét alkalmaztam.

A kutatás során számos újszerű eredmény született. A társadalmi tőkét tekintve kiderült, hogy a család szerkezetnek, a testvérek számának nincs jelentős szerepe a középiskolások mesterképzésben való aspirációjában, feltehetőleg azért, mert az egyéni motivációik dominálhatnak, továbbá testvéreik, kortársaik, illetve tanáraik inspirálhatják őket a továbbtanulásra. A tanulmányi ügyekben segítő barátok viszont pozitívan befolyásolhatják a

továbbtanulási szándékot. A gazdasági tőkével kapcsolatban megállapítottam, hogy a kedvezőtlen anyagi helyzetű diákok szeretnék nagyobb arányban tanulni mesterképzésben, feltehetőleg azért, mert kompenzálni szeretnék rossz anyagi hátterüket. A kulturális tőkének viszont már fontos szerepe van a továbbtanulási aspirációkban, ugyanis minél iskolázottabbak a szülők, annál inkább tervezi a tanuló a mesterképzést. A közbenső változók közül a legjobb tanulmányi eredménnyel rendelkező diákok akarnak a legnagyobb arányban továbbtanulni, valószínűleg azért, mert a jó tanulói teljesítmény motiválja a fiatalot, vagy pedig éppen azért eredményesek az iskolában a diákok, mert továbbtanulási elképzeléseik vannak. Az extrakurrikuláris aktivitásokat figyelembe véve, akik nem vesznek részt ezekben a tevékenységekben, többen gondolkodnak a továbbtanuláson. Lehetséges azért nem veszik igénybe ezeket a tevékenységeket, mert nem tudják finanszírozni. Végül az intézményi hatásokat tekintve, a mesterképzést tervező tanulók jobbnak ítélték meg az oktatás színvonalát, illetve az iskola felszereltségét.

Úgy gondolom, hogy a célkitűzésben megfogalmazott kérdéseim választ kaptak.

DEÁK ATTILA RÓBERT

I. évfolyam
Projektmenedzsment MA szak
Babeş-Bolyai Tudományegyetem, Kolozsvár
Közgazdaság- és Gazdálkodástudományi Kar

*Konzulens: dr. Csata Zsombor
egyetemi tanársegéd*

GAZDASÁGI ETNOCENTRIZMUS ÉS ETNIKAI FOGYASZTÁS ERDÉLYBEN

A gazdaság-szociológia egy népszerű témája a társadalmilag beágyazott, nem mindig egy racionális mérlegelést követő gazdasági cselekvés, többek között például a fogyasztói döntések. Ilyen jelenség például az etikai fogyasztásnak nevezett fogyasztói magatartás, amely során az egyén etikai, környezetvédelmi megfontolásokból választ vagy bojkottál bizonyos termékeket. E jelenség analógiájára etnikai kisebbségi kontextusban talán beszélhetünk etnikai fogyasztásról is, amely során a választási szempont a termék vagy szolgáltatás valamilyen etnikumúként való beazonosítása. Dolgozatunkban két, Románia teljes lakosságára reprezentatív mintán végzett, kérdőíves kutatás adatai és egy saját, kolozsvári egyetemisták körében végzett online kérdőíves kutatás és fókuszcsoportos interjúk alapján az erdélyi magyarság gazdasági etnocentrizmusának mértékére és lehetséges

magyarázataira keressük a választ. A vizsgált jelenség magyarázatainak feltárása során a gazdaságsszociológia eszköztárának két elméleti megközelítését is figyelembe vesszük (új gazdaságsszociológia valamint szocio-ökonómia).

Eredményeink alapján azt a következtetést vonhatjuk le, hogy az erdélyi magyarok körében létezik és kimutatható egy átlagon felüli gazdasági etnocentrizmus és etnikai fogyasztói magatartás, ennek mértéke és magyarázata viszont különböző tranzakciós helyzetekben, piacokon igencsak különböző.

DUSA ÁGNES

II. évfolyam
Szociológia MA szak
Debreceni Egyetem
Bölcsészettudományi Kar

Konzulens: Prof. Dr. Szabó Ildikó
egyetemi tanár

KÜLFÖLDI HALLGATÓK A DEBRECENI EGYETEMEN

Dolgozatomban egy nagyobb, átfogó kutatás – az OTKA által támogatott *Campus-lét a Debreceni Egyetemen* – részeként a Debreceni Egyetemen tanuló külföldi hallgatók csoportvilágát, a kortársi szocializáció interkulturális környezetben való megvalósulását szeretném megvizsgálni. Tanulmányomban a kulturális konfliktusok, a kulturális sokk leküzdése, valamint az új, nemzetközi környezetben való eligazodás kerül középpontba. Témám aktualitását az adja, hogy bővül a diákmobilitásban részt vevők száma: egyre több ország kapcsolódik be a tanulmányi célú mozgásba, s az mind szélesebb rétegek számára válik elérhetővé. Sőt, a tudásalapú társadalomban újfajta egyenlőtlenségek is kialakulhatnak, melyekben döntő tényező lehet, hogy valaki szerzett-e olyan speciális készségeket, ismereteket, melyek a külföldön való tanulás sajátjai. A peregrináció történetének áttekintése után néhány, a külföldi egyetemjárás szempontjából érdekes szociológiaelméleti problémát és a belőlük levonható hipotéziseket, kutatási kérdéseket mutatom be. Ezt követően a nemzetközi, magyar és Debreceni Egyetemre vonatkozó adatok ismertetése következik, a dolgozat végén pedig az önálló kvalitatív kutatásomról szeretnék beszámolni. Az interjúk során a külföldi hallgatók magyarokról és más külföldiekről alkotott véleménye és velük szembeni nyitottsága érdekelt. Az interjúk megerősítették azt a hipotézist, hogy a csereprogram típusa erősen befolyásolja a kialakuló véleményeket: míg az Erasmus (és a

hasznoló) programok idegen kultúrák megismerését célozzák, addig a diploma megszerzése céljából hazánkban tartózkodó hallgatók elsősorban a tanulmányaikra összpontosítanak, s ezért zártabb csoportokat alkotnak. A tartalomelemzés során pedig a Debreceni Egyetem honlapjait vizsgáltam meg a nemzetköziesedés jeleit kutatva, mely után megállapítottam, hogy az egyetemi weblapok egymást kiegészítve megfelelő információforrásként segítik a külföldi hallgatók életét.

ECKER KLAUDIA

Konzulens: dr. Egedy Gergely
egyetemi tanár

I. évfolyam
Európai és Nemzetközi igazgatás MA szak
Budapesti Corvinus Egyetem
Közigazgatástudományi kar

A BOLOGNA-FOLYAMAT HATÁSA AZ IFJÚSÁG MUNKAERŐPIACI HELYZETÉRE

A Bologna-folyamat 2006-os, Magyarországra történő bevezetése alapjaiban változtatta meg a magyar felsőoktatás rendszerét és annak társadalomra gyakorolt következményeit. Az alapvető universitas fogalomtól fényérvnyire álló oktatási struktúra a tudásalapú cenzus helyett a piaci verseny által generált szempontokat állította a középpontba. A felsőoktatásban és a hallgatói érdekképviseletben eltöltött négy év után bennem automatikusan kialakuló problémaérzékenység az oktatás minőségéhez és struktúrájához kapcsolódó kérdéskörökre fókuszál. A BOLOGNA-FOLYAMAT TÁRSADALMI HATÁSA AZ IFJÚSÁG MUNKAERŐPIACI HELYZETÉRE c. pályamunka alapvetései a BSC szakon elkészült szakdolgozatom konklúziójának eredményeiből származnak. A közelmúltban végzett kutatásaim során az általános helyzetelemzésből eljutottam egy olyan irányítottan vizsgálandó területre, mint az aktuális magyar munkaerőpiac felsőoktatási csatornáit, a foglalkoztatáspolitikai illeszkedő jogszabályai és politikai célkitűzései valamint a napjainkban realizálódó felsőoktatási törvénymódosítás várható leképződései. A szóban forgó szegmensek objektív, céltudatos vizsgálatára tapasztalataim szerint elsősorban közösségi, s csak másodsorban szakmai nyitottság, érzékenység szükséges. Csupán a közelmúltban nyert teret az a fajta társadalmi felelősségvállalás, amely az ifjúság, a felsőoktatásból az elmúlt és elkövetkezendő öt évben távozó generációk jövőjével, kilátásaival foglalkozik. Sereghajtó a

témában a Fiatalok a lendületben, európai terjeszkedésű kutatócsoport munkássága, amelyben ezen év nyarán önkéntes gyakornokként jómagam is tevékenyen közreműködhettem.

Elkészült dolgozatommal nem az a célom, hogy felhívjam a figyelmet az egyre éleződő problematikusan begyűrűződő munkaerő piaci folyamatokra, hanem hogy egy, a napjainkban lezajló szakpolitikai, közigazgatási és európai uniós iránymutatás alapján összegzett és átgondolt megoldási alternatívát nyújtsak. „A hiányzó részt pedig – Patkó Gyula, a Miskolci Egyetem rektorának szavaival élve – az életünkben adjuk hozzá.

ESTÓK MÁRTON

*Konzulens: Brávác Ibolya
adjunktus*

III. évfolyam
Kereskedelem és marketing szak
Budapesti Gazdasági Főiskola
Kereskedelmi, Vendéglátóipari és Idegenforgalmi Kar

A MAGÁNYÉRZET ÉS A FACEBOOK KAPCSOLATA

Ezen a virtuális helyen megmutatjuk arcunkat, a szalagavatót, a diplomaosztót, a bulikat, születésnapokat. Búcsúlevelet hagyunk. Beszélgetünk. Összevesszünk és kibékülünk. Összesen 700 milliárd percet töltünk el itt havonta. Lassan másra már nem jut idő. Például nem jut idő egy esti sétára egy enyhe estén. Vagy egy nyugalmas kávézásra. Aztán... Egyszer csak nem találok a régi barátokat. Legalábbis fizikailag. Egy-egy üzenetváltás során egymásra mosolygunk 800 Facebook-barát virtuális társaságában: ☺. És... Magányos vagyok.. Úgy gondolom, ez a helyzetkép önmagáért beszél: dolgozatom témája a közösségi oldalak használata, azon belül a Facebook és a magányérzet kapcsolatának vizsgálata. A mai fiatalság átalakult, kapcsolatai sekélyessé váltak. Mindennapjaik szerves részévé vált egy, a gondolkodásmódot, viselkedésmintákat átformáló új szolgáltatás használata. Ez a változás feltételezésem szerint alapvetően átformálhatja társadalomképiünket. A kutatásom alapvető célja bemutatni az új helyzetet olyan módon, hogy részletes információkkal szolgáljak a Facebookhasználatról, és a magányérzetről. Úgy gondolom, a probléma valós, az attitűdök megváltozása folyamatban van. Ebben az esetben a megoldáshoz vezető hosszú út első lépéséhez szeretnék segítséget nyújtani: hiszen csak úgy tehetek érdemben a változásért, ha megértem a jelenség mechanizmusát. A közösségioldal-használat illetve a magányérzet összekapcsolása újszerűsége révén remélem, olyan figyelmet kap, amelyet a mögötte álló

társadalmi-kulturális átrendeződés megérdemel. Mint minden hasonló volumenű kutatás, úgy az enyém is tartalmaz szekunder és primer kutatást is. A hangsúlyt – mivel a konstruktivitásnak kiemelt jelentőséget tulajdonítok – a primer kutatás, a saját adatgyűjtés kaptam. A magány méréséhez egy, az USA-ban és világszerte nagy hagyományokkal rendelkező kérdőívet használtam. A Facebookhasználati szokások feltérképezéséhez egy általam megszerkesztett kérdéssort alkalmaztam. A nívós felmérési eszközök megteremtik a megbízhatóság alapjait.

Annak a közösségnek a vizsgálata, amely a fiatalok szocializálódása, értékrendszerük, viselkedésmintáik kialakulása szempontjából meghatározó, nem kíván kevesebbet a legprecízebb munkánál – remélem a dolgozatom gondolatébresztő lesz!

FÉKI MÓNIKA

*Konzulens Kocsis János Balázs
egyetemi adjunktus*

VI. évfolyam
Gazdálkodási szakos közgazdász szak
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi
Egyetem

DEBRECEN ÉS VONZÁSKÖRZETE - HATÉKONY VÁROSFEJLŐDÉS VAGY HATÁRTALAN TERJESZKEDÉS?

Európában az 1960-as évek közepétől elindult egy növekedési dömping. Előzménye az amerikai városi terjeszkedés, melynek oka az a gazdasági átrendeződés volt, mely egy jóléti társadalom kialakulását eredményezte. A nagyfokú terjeszkedés előtérbe helyezte az egyéni preferenciákat, a közösségi érdek rovására. Ennek számos negatív gazdasági és társadalmi következménye lett. Magyarországon egy speciális –nyugat-európaiktól eltérő - modell, a szocialista városfejlődés volt meghatározó a rendszerváltásig. A koncentrált iparosításnak köszönhetően a városi peremterületekre elsősorban a vonzáskörzet lakossága költözött, és csekély azoknak a száma, akik a városból kiköltöztek. A magyar városok területi és történelmi sajátosságai miatt a városfejlődési trend az 1990-es években továbbra is eltérést mutatott a többi európai államban megfigyelhető városfejlődési sajátosságoktól. Ennek okai elsősorban a hazai gazdasági rendszerben keresendők, mely nagy mértékben befolyásolta a városszerkezet átalakulását. A tömeges elszegényedés, a lakosságcsökkenése, a bérlakás-privatizáció egyaránt hozzájárult ahhoz, hogy a lakosság a város peremterületeire vagy azon kívülre szoruljon. Napjainkban a szuverén fogyasztó preferenciáit, az idealizált környezetet teremti

meg az agglomeráció területe. A városi terjeszkedést megfékezni nem lehet, de kezelni igen. A városvezetés feladata, hogy olyan városfejlesztési stratégiát folytasson, mely hatékonyan kezeli a városszerkezet térbeli és társadalmi átalakulását. A dolgozat célja az urbanizáció konkrét példáját bemutatni Debrecenben, és ennek hatásait vizsgálni a város vonzaskörzetének (szuburbanizáció, agglomeráció) településeire. Arra keresi a választ, hogy ami a szuburbán területek növekedésének oka, milyen városi feladatokat indukálnak elsősorban a közlekedési rendszer változásában, és ezzel párhuzamosan mennyire valósul meg a fenntarthatóság.

GESZLER NIKOLETT BARBARA

III. évfolyam
Szociológia szak
Budapesti Corvinus Egyetem

*Konzulens dr. Lengyel György
egyetemi tanár*

A MAGYAR POLITIKAI ÉS GAZDASÁGI ELIT EURÓPAI SZINTŰ KARRIERVÁLLALÁSI HAJLANDÓSÁGA

A tanulmány középpontjában a magyar politikai és gazdasági elit európai uniós szintű karriervállalási szándékának vizsgálata áll. A kutatás elsődleges célja annak a két kérdésnek a megválaszolása, hogy a magyar politikai és gazdasági elit milyen mértékű szupranacionális karrier intencióval rendelkezik, továbbá ennek a szándéknak a kialakulásában milyen tényezők játszanak szerepet. Az európai szintű karriervállalási szándékot magyarázni kívánó három tényező alapjául a külföldi munkavállalási intenciót mérő migrációs potenciál vizsgálatok szolgálnak: szociodemográfiai, kapcsolati tőke valamint szubjektív tényezők. A hipotézisek a magyarázó tényezők e három csoportjára vonatkoznak a gazdasági és politikai elit összehasonlításának keretében, feltételezve, hogy az egyes tényezők eltérő módon magyarázzák a két elites csoport karrier szándékait. Az elemzés alapjául az INTUNE ("Integrated and United? A Quest for Citizenship in an Ever Closer Europe") projekt nemzeti elitekre vonatkozó adatbázisa szolgált. A magyar elitre vonatkozó adatok elemzése során a kis elemszám gyakran jelentett problémát, ugyanakkor szignifikáns eredmények hiányában is kirajzolódtak azok a főbb tendenciák, amely alapján a hipotézisek érvényessége megítélhetővé vált. A kapott eredmények alátámasztják azt a feltételezést, miszerint a gazdasági elit nyitottabb a szupranacionális karrier iránt, mint a politikai elit, ugyanakkor az

utóbbiak esetében is nagyobb arányban vannak jelen azok a képviselők, akik számolnak pályafutásuk európai szintű folytatásával, mint ahányan már rendelkeznek ilyen tapasztalattal.

A tanulmány másik lényeges megállapítása, hogy a politikai és gazdasági elit alapvető különbségei a szupranacionális karrier intenciót magyarázni kívánó tényezők esetében nem ütköztek ki olyan radikális mértékben, mint ahogy az várható volt. Mindhárom tényező esetében szerepelt olyan változó, mely elittípustól függetlenül is komoly befolyásoló erővel bírt az európai karriervállalási hajlandóságra.

HEISZER KATALIN

Végzett hallgató
Gyógypedagógia szak
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Bárzsi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar

*Konzulens: Dr. Marton Klára,
egyetemi tanár, tudományos főmunkatárs*

ÚJ FOGYATÉKOSSÁGTUDOMÁNYI KUTATÁSI IRÁNYZATOK WILLIAMS SZINDRÓMÁS FIATALOK RÉSZVÉTELÉVEL

A kutatás témája egy új, a társadalom-, és fogyatékoságtudományban még viszonylag ritkán alkalmazott módszer, a participatív kutatási módszer kipróbálása egy értelmi fogyatékos személyekből álló, Williams szindrómás csoporton. A participatív kutatás lényege, hogy a kutatott közösséget teljes mértékben bevonjuk a kutatási folyamatba a tervezéstől a megvalósításon át, az eredmények kiértékeléséig. A kutatás alapja az egyenlő partneri hozzáállás. Mivel még e területen fogyatékos emberekkel nincsenek hazai eredmények, magunk kerestük azt a módszert, ami legjobban illeszkedik a participatív kutatáshoz. Többféle módszert alkalmaztunk, amelyek közül mindegyik interaktív módon ötvöződik a participatív kutatás módszertanával és alapelveivel. A választott módszerek: fókuszcsoport, photovoice és strukturált interjú. Hipotézisünk szerint – melyet a Williams szindrómáról szóló korábbi kutatásokra alapoztunk - egy verbális alapú kutatási módszer, - mint a fókuszcsoport- jobban működhet Williams szindrómás személyekkel, mint egy vizualításra épülő módszer, például a photovoice. Egy tanítási éven keresztül (2008/2009) havonta egyszer egy-egy órára találkoztunk ugyanazokkal a fiatalokkal. Minden esetben egy általuk előzetesen kiválasztott témát tárgyaltunk meg. A kutatásban hét Williams szindrómás fiatal vett részt. A participatív kutatás egyik célja volt az önálló döntéshozatali képességének fejlesztése, illetve azoknak a képességeknek, amelyek elősegítik a csoportos szükségletek, célok megfogalmazását.

Felmerült a kérdés, hogy vajon lehet-e egy ilyen beszélgetés-sorozat az első lépése egy önérvényesítő programnak, ami az eredmény sikerének függvényében a későbbiekben akár célként is megfogalmazódhat. Mennyire tud a vizsgált csoport érvelni, véleményt mondani és kiállni a saját igaza mellett, illetve mennyire él bennük a tettvágy, hogy érvényre juttassák saját szükségleteiket, terveiket, ötleteiket, álmaikat. Összességében az eredmények azt mutatják, hogy a participatív kutatási módszer alkalmazható Williams szindrómás személyekkel, ha megteremtjük számukra a megnyilvánuláshoz szükséges feltételeket. A participatív kutatáson belül a megfelelő módszer kiválasztása nagymértékben függ az egyéni képességektől. E kutatás azt bizonyítja, hogy az értelmileg akadályozott emberek is képesek arra, hogy az életüket érintő jelentős kérdések megválaszolásában aktívan részt vegyenek, és felelős döntéseket hozzanak.

KISFALUSI DOROTTYA

*Konzulens: Dr. Bartus Tamás PhD
egyetemi docens*

V. évfolyam
Kommunikáció-szociológia szak
Budapesti Corvinus Egyetem

TÁRSAS KAPCSOLATOK ÉS ISKOLAI ELLENKULTÚRA EGY SZEGREGÁLÓDÓ ISKOLÁBAN

Kutatásom során az iskolai szegregáció jelenségét vizsgálom – arra keresem a választ, hogy milyenek a hatékony pedagógiai munka feltételei és a társadalmi erőforrásként funkcionáló kapcsolatok kialakításának lehetőségei a hátrányos helyzetű és roma tanulókat nagy arányban oktató iskolákban. Alapfeltevésem szerint az iskolai szegregációnak abban az esetben is kedvezőtlen hatásai vannak, ha az oktatás személyi és tárgyi feltételei megegyeznek a jobb családi háttérrel rendelkező tanulókat oktató iskolákban adottakkal. A kutatás helyszínéül egy olyan fővárosi általános iskolát választottam, ahol a szegregációs folyamatok hatására az elmúlt években megnőtt a hátrányos helyzetű, és különösen a roma tanulók aránya. Az iskolában azt vizsgáltam, hogy milyen mértékű az iskola céljaival ellentétes tanulói szubkultúra jelenléte, valamint hogyan alakul a kapcsolatok mintázata az eltérő társadalmi státuszú, valamint az eltérő etnikai hovatartozású tanulók között. Az intézmény vezetőjével és a kutatásban részt vevő osztályok osztályfőnökeivel félig strukturált interjút készítettem, a tanulókkal társas kapcsolataik, iskolához, tanuláshoz való viszonyuk és családi

háttérük megismerésének céljából kérdőívet tölttettem ki, valamint több tanórán megfigyelőként is részt vettem. Az iskolai ellenkultúra mértékével kapcsolatban megfogalmazott hipotézisem igazolódott, a vizsgált intézményben az ellenkultúra erőteljesebben van jelen, mint a kerület egy másik, hátrányos helyzetű tanulókat kisebb arányban oktató intézményében. A barátságok alakulásával kapcsolatos várakozásaim azonban csak részben igazolódtak, a hátrányos és nem hátrányos helyzetű tanulók között létrejövő kölcsönös választások ugyanis a lehetséges kapcsolatoknak nagyobb arányában valósultak meg, mint az összes tanuló közötti kölcsönös választások. Összességében elmondható, hogy kutatásom alapján valós problémát jelent az, hogy a hátrányos helyzetűeket, illetve roma tanulókat nagy arányban oktató iskolákban kevés azon magas társadalmi státuszú, jó körülmények között élő tanuló, aki később a gyenge kötések útján elérhető erőforrásokhoz hozzásegítheti hátrányos helyzetű osztálytársait.

KOCSEV BENCE

*Konzulens: Ronald Alexander Mollinger
ex-nagykövet*

III. évfolyam
Szociológia szak
Eötvös Loránd Tudományegyetem

TOLERANCIA HATÁROK NÉLKÜL, AVAGY HATÁROK TOLERANCIA NÉLKÜL. REFLEXIÓK A HÁROMARCÚ HOLLANDIA KAPCSÁN

Szabadság, tolerancia, emberi jogok, sokszínűség. Minden valószínűséggel ezen szavak kapcsán sokan közülünk Hollandiára asszociálnak. Továbbá az is valószínű, hogy a Hollandiáról kialakult képünkbe biztosan nem férnek bele a szegregáció, a radikalizmus, a xenofóbia kifejezések. Azonban a holland politikai diskurzus mást mutat, mint ami a mi prekoncepcióinkba foglaltatik.

A dolgozat alapjául az a felismerés szolgál, hogy a liberálisnak hitt ország lakói egyfelől roppant konformisták, másfelől pedig a kialakított kereteikhez nagyon szigorúan ragaszkodnak. Ezek a keretek pedig folyamatosan változnak. Az ország politikai palettájának rövid bemutatása után azt vizsgálom meg, hogy az alapvetően zárt és kizáró struktúrákban működő holland társadalomban hogyan változott meg bevándorlók helyzete, miként kreáltak belőle ellenséget, s hogy valójában ki is az a polder néger? Szólunk továbbá arról is, hogy a politikailag korrekt Hollandia, miként vált az individualizmus és a tabuk országává, majd

hogyan robbantak szét ezek a tabuk, s ennek milyen hatása van az ellentmondást nem tűrő magánszférára? S végül vázoljuk, hogy mi is az a reális, vagy legalábbis közelítő kép amiről ma Hollandia esetén a társadalom vizsgálata során beszélhetünk.

KOCSISOVÁ NIKOLETA

*Konzulens: Dr. Szakál Gyula
egyetemi docens*

SPÁTAY ANNA

III. évfolyam
Nemzetközi tanulmányok szak
Széchenyi István Egyetem

A SZLOVÁKIAI MAGYAROKKAL SZEMBENI ELŐÍTÉLETEK MEGJELENÉSE NAPJAINK SZLOVÁKIÁJÁBAN

Manapság rendkívül felkapott témává vált a médiában a szlovák-magyar viszony rendezése. A tudományos diákköri munkában átfogó elemzés segítségével kerülnek bemutatásra a konfliktus meghatározó okai. A háttérben meghúzódó ellentétek feltárása érdekében a médiakutatás egyik eszközét a tartalomelemzés módszerét, illetve egy kérdőíves felmérést használtunk fel. A Szlovákiában kisebbségben élő magyarság véleménye szerint a média és a vezető politikusok – mind magyar, mind szlovák oldalról - felnagyítják a problémát, pedig magyarok és szlovákok békében élhetnek egymás mellett, annak ellenére, hogy mindig is voltak konfliktusok e két nép között. Az ellentét felnagyításában a médiának jelentős szerep tulajdonítható, hiszen a leírt újságcikkek, illetve interjúk negatív hangvétele legtöbbször sajnálatos módon nem az atrocitások megszüntetését segítik elő. A szélsőséges nézetek valló radikális magyar és szlovák vélemények tényerése további problémákat okoz a két nép viszonyának rendezésében. Annak ellenére, hogy a Szlovákiában élő magyaroknak és szlovákoknak nagy számban vannak szlovák, illetve magyar nemzetiségű rokonai, barátai és ismerősei, mégis megállapítható volt a két nemzetiség között húzódó ellentét. A Szlovákiában élő magyarság az adaptáció mellett megpróbálja megtartani identitását, ezt tükrözi, hogy nem jelent problémát számukra szlovák szomszéd vagy munkatárs azonban a szlovák-magyar házasságról valójában egészen másképp gondolkodnak.

A magyar-szlovák viszony mindmáig rendezésre vár, a határon túli magyarság és a magyar-szlovák határ közelében élő szlovákok többségének véleménye alapján azonban a magyar és szlovák élhet békében egymás mellett. Az előítéletek, ha nem is tűnnek el a

társadalomból, hosszútávon mérsékelhető az oktatás, nevelés, felvilágosítás segítségével, ha pedig nincs más lehetőség, akkor törvények, szankciók révén. Ha az ellenséges csoportok között több kapcsolat alakul ki, akkor esély nyílna a közös gyarapodásra, illetve a szlovák-magyar kapcsolatok harmonizálására.

KRISZTIÁN VIKTOR

*Konzulens: Dr. Kabai Imre
főiskolai tanár*

III. évfolyam
Szociológia szak
Zsigmond Király Főiskola

DIPLOMÁS PÁLYAKÖVETŐ VIZSGÁLATOK MÓDSZERTANI KÉRDÉSEI. (KÜLÖNÖS TEKINTETTEL AZ ONLINE KÉRDŐÍVES KUTATÁSOKRA)

A dolgozatomban a „Diplomás Pályakövető Rendszerekről” írtam, annak hazai és nemzetközi gyakorlatáról, társadalmi háttéréről, pályázati rendszeréről, és – főként – a módszertani problémákról. Fontos szerepet kapott elemzéseimben a mintavétel problémája, azon belül is az online önkitöltős kérdőívek reprezentativitása. Úgy gondolom, hogy a reprezentativitás biztosítása alapvető feltétele egy tudományos igényű empirikus társadalomkutatásnak, és az online kutatásoknál ez még nem megoldott. Erre kínál megoldást a „minta-tervező” modellünk, amelynek az a lényege, hogy a populáció néhány alapadatának (a „kvóta-adatoknak”) ismeretében biztosítani tudjuk a mintánk reprezentativitását. A dolgozatomban részletesen ismertetem az eljárás logikáját, majd – egy képzeletbeli „populáción” végrehajtott „adatfelvétel” eredményei révén – bemutatom a gyakorlati lépéseket is. Az eljárás nem egyszerű és igényel némi speciális felkészültséget is (pl. némi jártasságot az SPSS alkalmazásában). Éppen ezért dolgozatomban végén felvetem az eljárásrendszer egy olyan továbbfejlesztését, ahol egységes szerkezetben kapcsolódik össze a kérdőívszerkesztés, az adatok elemzése és a minta „követése”.

III. évfolyam
Szociológia szak
Szegedi Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

**IDENTITÁS ÉS ASSZIMILÁCIÓ - ASSZIMILÁCIÓKUTATÁS A SZABADKAI
MAGYAR VÉGZŐS KÖZÉPISKOLÁSOK KÖRÉBEN**

A 21. századra jellemző kulturális sokszínűség, illetve a nemzetek együttélése és egymásra gyakorolt hatása következtében, a modern társadalmak zömében előtérbe kerül az asszimiláció kérdésköre. Leginkább figyelmet érdemel ez a jelenség azon határon túli magyar közösségek esetében, amelyeknél már nem egyszerűen a demográfiai struktúrák átalakulásáról van szó, hanem az adott közösség megmaradása a tét.

A dolgozatban bemutatásra kerülő kutatásban a szabadkai magyar végzős középiskolások képezik a populációt, mely magába foglalja szakközépiskolák és a gimnáziumok három- és négy éves tagozatainak tanuló végzős osztályokat. A minta készítése során véletlenszerűen kerül kiválasztásra iskolánként egy osztály a három éves szakok közül és ugyancsak egy a négy éves képzések közül. A kérdőívvel lekérdezett tanulók közül néhányal interjú is készül, mellyel az adatok mögött meghúzódó mélyebb összefüggések is felszínre kerülnek. Dolgozat figyelembe veszi, hogy a népesedési folyamatok össztársadalmi folyamatok eredményei és nem lehet őket önmagukban vizsgálni. Így az elemzés által láthatóvá válik, hogy milyen okok hatnak közvetlenül vagy közvetve az asszimiláció folyamatára. Mérhetővé válnak az elvándorlás és az alterfóniát befolyásoló tényezők is, amiből mélyreható következtetések vonhatók le.

A kutatás célja felismerni azokat az egyéni jellemzőket, amelyek hatással vannak a párválasztásra, a nemzettudat erősségére, az elvándorlásra és a többségi nemzethez való alkalmazkodás lehetséges alternatíváira.

III. évfolyam
Szociológia szak
Zsigmond Király Főiskola

INTRAVÉNÁS SZERHASZNÁLÓK

Dolgozatom fókuszában az opiáthasználó, heroinfüggő fiatalok függőségspirálban való beragadása és beragadás különböző okainak vizsgálata áll. Feltételezem, hogy a fizikai fájdalom, az elvonási tünetek mellett, a társadalmi mikroközösségbe való integráció igénye, a kitűnni vágyás, a státuszépítés, a pozitív visszajelzések – amelynek során az egyén normasértő magatartása megerősítést nyer – fontos okai a szerhasználatnak, a drogfogyasztói körbe való belépésnek. Így a megvásárolható öröm, az érzelmi zavar kezelése, továbbá különböző megmagyarázhatatlan érzések, élménykeresés, a lelki, testi és szellemi kielégülés utáni sóvárgás (addiktív keresés), rutinszerű cselekvések művelése, a kötődés és elismerés megélése egyaránt hozzájárulhat a drogkarrier startjához. Tehát arra keresem a választ, hogy hogyan építi az egyén az identitását, amely a droghasználat segítségével hozzájárul a presztízs és elfogadottság növeléséhez. A szerhasználatot nem csupán önpusztító folyamatnak tekintem, hanem egyfajta alkalmazkodási kísérletnek, amely során az egyén bizonyos készségek hiányát kompenzálja, identitását erősíti, státuszát építi, közösségi integrációját növeli. Módszerként segítségül hívom az ágencia vizsgálatok tapasztalatait és kódolási rendszerét: feltételezem, hogy a megroppant identitású, a változó világban elveszett, sodródó fiatalok nem ágensként lépnek be a szerhasználói szubkultúrába és így kitörésük is kétséges, vagy legalábbis jóval nehezebb, mint azoké, akik ágensként lépnek be, uralkodnak sorsukat és könnyebben le is tudnak mondani mind a szubkultúra által nyújtott identifikációról, mind a szerhasználatról. Az ő esetükben a társadalmi reintegráció esélye valószínűbbnek tűnik.

II. évfolyam
Szociológia szak
Debreceni Egyetem
Szociológia és Szociálpolitikai Tanszék

LÁTHATATLAN STIGMÁK

A kutatás célja, hogy bemutassa az 1956-os forradalomban részt vett emberek közül néhányuk életútját, illetve szemléltetni azt, hogy a szabadságharc utáni megtorlás miként érintette őket, és igazolja a felvetett hipotézist, miszerint minden forradalomban résztvevő egyént negatívan érintett a megtorlás, függetlenül attól, hogy milyen háttérrel rendelkezett. kutatás során számos idevonatkozó szakirodalom került felhasználásra, és áttekintésre, továbbá elemzésre kerültek az érintettek életútinterjúi, amelyeket az '56-os Intézet Oral History Archívuma biztosított. Több szempontból vizsgáltam az interjúkat: a gyermekkor, a családi háttér volt az első, majd a forradalom előtti élet, ezután szerepvállalást a forradalomban elemeztem, és a büntetést, végezetül pedig a megtorlás utáni életet, a küzdelmet a marginalizáltság és a stigmatizáltság ellen. A felvetett hipotézis helytálló, és teljes mértékben elfogadható, tehát az 1956-os forradalomban részt vett emberek sorsa megpecsételődött akkor, mikor kiálltak a hazájukért, és további életüket ellehetetlenítette a hatalom. Levonható következtetés, hogy valóban viseltek egy láthatatlan jelet, egy stigmát, melynek következtében a forradalom előtti életüket soha nem kaphatták vissza, függetlenül attól, hogy milyen korúak, vallásúak voltak, vagy milyen társadalmi csoportba tartoztak.

IV. évfolyam
Oszálytanító szak
Újvidéki Egyetem
Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar

EGYÜTTÉLÉSI HAJLANDÓSÁG A DUNA MENTI VAJDASÁGBAN

A dolgozat ismerteti a regionális identifikálódás és beilleszkedés formáját Vajdaságban, bemutatja a többnemzetiségű térségben tapasztalt együttélési hajlandóságot. Elemzésem fő célja az, hogy megvizsgálja a változókat, amelyek befolyásolják a többnemzetiségű együttélési hajlandóságot, illetve a konfliktuskészséget. Analizálom a délszláv háború hatására jelentősen megváltozott térség demográfiai arculatát. A menekültek Vajdaságba telepedése megváltoztatta az etnikai struktúrát, amelyhez hozzájárult az is, hogy az itt élő nemzetiség egy része elhagyta az országot. A térség „elszerbesítése” hatott a lokális társadalom viselkedéselemeire is. A vajdaságiak a multikulturális létet valamikor előnyként élték meg, míg ma az itt élők egy része kényszerként kezeli ezt a tényt. A kisebbségeknél megfigyelhető az etnikai begubózás, az etnikai és a regionális tudat egybekapcsolt megélése. A tanulmányban elemzem a vajdasági lakosság körében elvégzett empirikus kutatások eredményeit, valamint kérdőíves felméréssel igyekeztem adatokat gyűjteni a vajdasági magyar egyetemisták álláspontjáról az újonnan betelepültekről, toleranciaszintjük összefüggésében. Bár az adatok statisztikailag nem reprezentatívak az egész Vajdaság területére vonatkoztatva, a kiértékelésük mindamelllett értékes magatartásbeli információkat fed fel. Hipotézisem az, hogy az utóbbi évtizedekben Szerbiában/Vajdaságban, közvetetten negatív hatással voltak az egyes emberek viselkedésére: a szerb állam (háborút irányító) intézkedései, a tömeges betelepítések, a politikum és a média etnocentralista viselkedése. Megállapítom, hogy a családok szociális pozicionálása (leszegényedés, munkanélküliség), sőt az etnikai incidensek megélése is befolyásolta a többnemzetiségű lakosság együttélési hajlandóságát.

VII. évfolyam
Szociológia szak
Pécsi Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

ÉLSPORTOLÓ FIATALOK VIZSGÁLATA SZOCIOLÓGIAI KONTEXTUSBAN – EGY EMPIRIKUS VIZSGÁLAT ALAPJÁN

Kutatásom fő célja az volt, hogy közelebbről megismerjem azokat az élsportoló fiatalokat, akik a budapesti gimnáziumok kiemelt élsportolói osztályaiban tanulnak. Dolgozatom lényegében a sportolók társadalmi származásával, az őket érő társas hatásokkal, a családon belül megjelelő sportra történő szocializációval és a fiatalokat motiváló tényezőkkel foglalkozik. A kutatás elméleti menete Rigler Endre edzéselméleti folyamatmodelljével van összhangban. Ez a modell a sportolók életútját a „kiválasztás” folyamata szerint szakaszolja a születéstől egészen a magas szintű versenyzési időszakig. Az empirikus kutatás során kérdőíves módszer használtam (N=348). A vizsgálat során megállapítást nyert, hogy az élsportolók majdnem fele olyan családból származik, melyben a szülők felsőfokú iskolai végzettséggel rendelkeznek, és a szülők a velük egyidős magyar népességénél tanultabbak. A családok életszínvonala a fiatalok megítélése alapján javarészt átlagos vagy átlag feletti. A sportolók nagy része olyan családi környezetből érkezik, ahol a szülők a sport jelentőségét és a sportolást preferálják, és ösztönzik a gyermeküket arra, hogy ezt a tevékenységet válasszák. A szülők részéről a társas hatás igen jelentős, mivel a szülők többsége a múltban sportolt, és a fiatalok több mint egyharmada a szülő régi sportágával megegyező sportágat űz. A sportágválasztás során a fiatalokat első sorban a „sportághoz való vonzódás”, és a „baráti kapcsolatok” kialakításának lehetősége motiválta. Összegzésül elmondható, hogy a fiatalok életének kezdeti szakaszában, a kisgyermekkorban a család hatása, a szülők motiváló ereje érvényesül a legerősebben. Az élsportolók olyan családból kerülnek ki, ahol a szülők sportmúlttal rendelkeznek, illetve anyagilag és kulturálisan is kedvező helyzetben vannak.

III. évfolyam
Szociológia szak
Budapesti Corvinus Egyetem

ÁLLAMI CÉGEK, VEZETŐI BÉREK

Dolgozatom témájául az elitszociológia témakörén belül, a gazdasági elit egy speciális, szűk csoportjának, a tartósan állami tulajdonban lévő gazdasági társaságok vezetőinek javadalmazási jellemzőinek feltérképezésére irányuló vizsgálatot választottam. A témában született gazdasági elitrel kapcsolatos irodalom áttekintése mellett kitérek az állami tulajdonlás jellegzetességeire, a vezetés fogalmára, illetve a szociológiai alapon túl a gazdaság- és a jogtudományból merítve, a vezető kilétének és szerepének minél pontosabb körülhatárolására. Dolgozatom sajátossága, hogy a köztulajdonban álló gazdasági társaságok működésének átláthatóbbá tételéről szóló 175/2009. (VIII. 29.) kormányrendelet kínálta lehetőséggel élve, a jelenleg tartósan állami tulajdonban lévő 53 gazdasági társaság javadalmazásokra vonatkozó közzétételét egyenként, az egyes vállalatok honlapjáról összegyűjtöttem, majd az így rendelkezésemre álló adatokból egy saját adatbázist készítettem. Az elemzés kapcsán maguknak a gazdasági társaságoknak, illetve a vezetők javadalmazási jellemzőinek bemutatása mellett, külön figyelmet szentelek a munkabér és a vállalati hierarchiában betöltött pozíció kapcsolatának, továbbá a prémiumok, és egyéb juttatások javadalmában betöltött szerepének. Dolgozatomban tehát egy feltáró jellegű vizsgálat eredményeit kívánom bemutatni, amelynek fő célkitűzése az volt, hogy a megszokott önbevalláson alapuló jövedelem felvételtől eltérő módon, annak torzítottságát kiküszöbölve, a valósághoz egészen közeli becsléseket adjak a legfelső jövedelmi csoport egy részéről, akikről ezidáig meglehetősen kevés adat állt a kutatók rendelkezésére. A kapott eredmények azt bizonyítják, hogy hasonlóan a magánkézben lévő vállalatoknál érvényesülő gyakorlathoz az állami vállalatok vezetőinél is a hierarchia elvű bérezés érvényesül, továbbá ugyancsak elterjedt ösztönzési forma a prémium célok teljesítése utáni prémiumjuttatás biztosítása, így a vállalat hatalmi piramisának egyes szintjein betöltött pozíciók egyben a havi bruttó keresetek, illetve a prémiumok hierarchiáját is jelentik.

**SOCIAL ECONOMY, AS A SPECIAL SECTION OF THE INFORMAL ECONOMY
IN POST-SOCIALIST HUNGARY**

A dolgozat célja a szociális gazdaság, mint az informális gazdaság egy speciális szeletének szociológiai vizsgálata a posztszocialista Magyarországon. Elsőként rövid összefoglalást nyújt az informális gazdaság fogalmának fejlődéséről, elágazásairól, differenciálódásáról és vitás pontjairól, ezen belül a fő hangsúlyt a szociális gazdaság körébe tartozó tevékenységek meghatározására helyezve. A dolgozatban használt fogalmak definiálása után rövid áttekintés következik az informális gazdaság kutatásának eredményeiről a Közép-és kelet-európai rendszerváltó államokban, majd a rendszerváltás előtti második gazdaság, illetve a rendszerváltás utáni informális gazdaság kutatásának magyar eredményei. A dolgozat második része a „Munkavállalási és munkakeresési hajlandóság az alacsony foglalkoztatási szegmensekben” című, a Debreceni Egyetem Szociológia és Szociálpolitika Tanszékén megvalósuló program keretében folytatott kérdőíves felmérés adatainak elemzését tartalmazza. A vizsgálat alapsokasága az Észak-Alföldi régió legfeljebb alapfokú végzettséggel rendelkező, aktív korú lakossága, a mintanagyság 1000 fő. Az elemzés elsősorban a megkérdezettek szociális gazdaságba sorolható tevékenységeinek leíró statisztikai elemzésére koncentrálna, illetve az azokban való részvételt determináló faktorokat keresi. A dolgozat legfontosabb kérdése: megtartotta-e jelentőségét a paraszti hagyományokban gyökerező, és a szocialista időszakban is kiterjedten működő önellátó gazdálkodás, háztartási termelés és a reciprocitáson alapuló cserekapcsolatok rendszere?

LAKÓTELEPEK A FOGYASZTÓI KULTÚRÁBAN

A dolgozat a szocialista diktatúra évei alatt tervezett és épített lakótelepekkel foglalkozik. Az ezekben az évtizedekben ideológiai elvekre alapozott (külső és belső) térstruktúra – amely kötött, uniformizált és sok esetben diszfunkcionális – a rendszerváltással természetesen nem tűnt el, több millió ember mindennapjait határozza meg ma, a fogyasztói társadalomban is. A dolgozat a kommunista ideológia és a fogyasztói társadalom alapelveinek bemutatása mentén épül fel, és jut el a kritikai megállapításokig. A témában 13 félig strukturált interjú készült három fő téma köré építve (1. külső/belső tér, 2. lakótelepi interakciók, 3. fogyasztás), amelyek a lakótelepen élők problémáinak és attitűdjeinek minél szélesebb körű megismerését szolgálták az adott problémakörre vonatkozóan. Az interjúk elemzésénél tisztán láthatóvá válik, hogy az alapvetően kötött tér, valamint a saját udvar hiánya, korlátozzák a fogyasztói társadalomban érvényben lévő fogyasztói önrendelkezést. A fogyasztást ez esetben nem tárgyakhoz kötött tevékenységként kell értelmezni, hanem a lakótér és környezete együttesének egy olyan önkifejező, a saját személyiség egyes részleteit „közreadó” eszközeként, amely a lakótelepi uniformizált környezetben sérül, vagy teljesen ellehetetlenül így nem képes ellátni ezt a funkciót sem. Ennek következtében az élmény-előállítás (Schulze) és az önmegvalósítás bizonyos formái szintén csorbát szenvedhetnek a mai kultúrától idegen, anakronisztikus, bizonyos életvitelre való nevelés szándékával megálmodott szocialista típusú lakótelepeken. Láthatjuk, hogy a mai életben nagy hangsúlyt kap az egyediség, az egyéniség kihangsúlyozása, a másoktól való különbözőség. A lakótelepeken élők számára a tér saját személyiség igényei szerint való formálása ellehetetlenül, de legalábbis korlátozódik, így korlátozódik az egyediség lehetősége is. Az interjúk során tapasztalt blazírtság, az interakciók formalításokra korlátozottsága további problémákat is felvethet, például korlátozza a kapcsolati tőke szimbolikus tőkév alakítását is (Bourdieu).

A SZÉLSŐJOBBDALI IDEOLÓGIA REPREZENTÁCIÓJA A DEBRECENI
EGYETEMISTÁK KÖRÉBEN

Közel egy éve kezdtem el foglalkozni jelenlegi kutatási témámmal, *a szélsőjobboldali ideológia szerveződésével, illetve reprezentációjával*. Az érdekelt, hogy meghatározó csoportjaik milyen kommunikációs eszközöket alkalmaznak és hogyan alkalmazzák ezeket, hiszen ezek hozzájárultak a szélsőjobboldal gyors térhódításához és nagyfokú organizációjához. Az információik így azok számára is hozzáférhetővé váltak, akik esetleg eddig kizorultak a politikáról, illetve a különböző aktivitásokról szóló ismeretek megszerzéséből. Az empirikus kutatási tapasztalatok alapján ide sorolhatóak egyrészt a politika iránt általában kevésbé érdeklődő fiatalok és azok, akiket más politikai irányzatok kevésbé tudtak megszólítani, másrészt azok a csoportok, akik nyitottak voltak a szélsőjobboldali eszmékre és igényük volt politikai aktivitásra, de korábban nem találtak a maguk számára politizálási formákat. Mivel ez elsősorban a képzett ifjúságot jelenti, kézenfekvőnek találtam, hogy kortársaim, az egyetemisták csoportviszonyain keresztül próbáljam megérteni a jelenséget. E vizsgálat kivitelezésére jó lehetőséget nyújtott a Debreceni Egyetem Szociológia Tanszékén a tavalyi évben induló „Campus-lét” kutatás. Az ifjúsági csoportok szerveződési kritériumainak feltárása során kvalitatív és kvantitatív módszereket egyaránt alkalmaztam – melyek során e politikai ideológiák egyedi reprezentációjára helyeztem a hangsúlyt. Elemeztem mind a valós, mind pedig a virtuális tereken észlelhető megjelenési formákat. Dolgozatom egy szórakozóhelyen és egy fesztiválon végzett résztvevő megfigyelésen túl nemzeti radikális internetes portálok elemzését mutatja be. Emellett egy egyetemisták körében végzett online adatfelvétel adatait elemeztem. Kutatási eredményeim igazolták, hogy az internetes oldalaknak nagy szerepük van a szélsőjobboldalt preferáló fiatalok szerveződésében.

ISKOLAI ÉLETUTAK AZ ALACSONY VÉGZETTSÉGŰEK KÖRÉBEN

Napjainkban egyre inkább azt tapasztalhatjuk, hogy az oktatás kínálata már az alapfokú szinteken is igen intenzíven és folyamatosan bővül. A növekvő választék nyújtotta lehetőségekkel (magániskolák, tagozatok, különórák, szerkezetváltó középiskolák, stb.) azonban elsősorban az előnyösebb pozícióban lévő társadalmi rétegek tudnak élni. Nagy kérdés tehát, hogy a szelekciós eszközök pluralizálódása hogyan hat az iskola státuszreprodukáló mechanizmusaira és az oktatási esélyegyenlőtlenségekre. Nem nehéz belátni, hogy e folyamatok hatására az előnyösebb helyzetben lévő társadalmi csoportok egyre jobban eltávolodnak a társadalmi hierarchia alján lévőkötől. Milyen esélyeik maradnak tehát azoknak, akik nem tudnak élni az iskola nyújtotta szelekciós eszközökkel? Van-e kitörési lehetőségük az alacsony végzettség – munkanélküliség – szegénység körforgásból? Az oktatási hátrányok problémakörének vizsgálatára egy nagy mintás (ezerfős), reprezentatív kutatás adatbázisának elemzése által nyílt lehetőségem. Az Innotárs projekt az Észak-alföldi régió alacsony végzettségű populációjának elhelyezkedési esélyeit tárta fel. Elemzésemben elsősorban arra fókuszáltam, hogy az oktatás belső és háttérmechanizmusai hogyan erősítik fel a hátrányos helyzet újratermelődését. Igyekeztem vizsgálni továbbá, hogy mennyire tekinthető heterogénnek ez a társadalmi réteg – melyen keresztül megragadható, milyen esélyek vannak a kiemelkedésre. Dolgozatomban e kérdésekre próbálok választ adni.

III. évfolyam
Szociális munka szak
Debreceni Egyetem
Szociológia és Szociálpolitika Tanszék

**OLASZLISZKA/RASSZIZMUS/CIGANYBUNOZES.HU AZ INTERNET
MANIPULATÍV HATÁSÁNAK JELENTŐSÉGÉRŐL**

Az „információs kor” beköszöntével nagymértékben megnövekedett a média jelentősége. Az új kommunikációs technikai lehetőségeknek, többek között az Internet térnyerésének köszönhetően a médiában megjelenő torzítások mindenfajta kontroll nélkül nyilvánosságra kerülhetnek. Az így megjelenő, meghatározott internetes tartalmak feltehetőleg hozzájárulnak az elmúlt évek során jelentősen megnövekedett rasszizmus és cigánygyűlölet megerősödéséhez. Mivel a fent említett kommunikációs eszközök politikai értékek közvetítését is lehetővé teszik, a következő kérdés feltevése nyer érvényességet: a legnézettebb hazai hírportálok manipulálják-e az olvasókat, hogyan és milyen politikai értékeknek megfelelően? A kérdés megválaszolásához a legnépszerűbb hírportálok statisztikai adatok alapján történő kiválasztását követően, az olaszliszakai gyilkosság kapcsán megjelent hírek tartalomelemzésére került sor.

A kutatás során fény derül arra, hogy a hírportálokon található hírekben milyen manipulációs eszközök lelhetők fel, és ezek milyen politikai értékeket közvetítenek. A legfontosabb eredménynek mondható, hogy a hírekben megjelenő cigányokkal kapcsolatos tartalmak kapcsolatban állnak a radikális és azonnali változást sürgető szélsőjobb politikai értékekkel, melyek a bűnbakképzés és az egyetlen lehetséges megoldás illúziójával manipulálják az olvasókat. Bizonyításra kerül az a feltételezés, miszerint ezek a manipulatív tartalmak hozzájárulnak az olvasók hasonló értékeinek erősödéséhez, az előítéletesség és a cigánygyűlölet térnyeréséhez.

IV. évfolyam
Ápolás és betegellátás szak
Debreceni Egyetem
Egészségügyi Kar
Orvos és Egészségtudományi Centrum

**GYERMEKÁLDÁS A CIGÁNY KULTÚRÁBAN – FIATALKORÚAK
GYERMEKVÁLLALÁSI AMBÍCIÓINAK VIZSGÁLATA**

Napjainkban egyre ívelő tendenciát mutat a fiatalok terhességének száma, azon belül igen magas a cigány nemzetiségűek aránya. A még biológiailag és érzelmileg éretlen anya és születendő gyermeke, fizikai és szellemi fejlődésüket tekintve már a fogantatás pillanatában hátrányos helyzetbe kerül a többségi társadalommal szemben. Céлом, hogy a serdülőkorú roma fiatalok között végzett kutatásom által fény derüljön későbbi vagy jelenbéli családalapítási ambícióikra, családtervezési motivációikra, illetve azok hiányára. Vizsgálatom során a fiatalok terveit kutattam, arra vonatkozólag, hogy mennyiben játszhat szerepet a cigány kultúra hatása, édesanyjuk példamutatása, rossz szociális helyzetük, alacsony iskolázottságuk, hiányos szexuális felvilágosultságuk, illetve egészségmagatartásukra irányuló példamutatás későbbi gyermekvállalási ambícióikra. Véleményem szerint ahhoz, hogy az egészségügy szereplői; szülész-nők, orvosok segítő kezet tudjanak nyújtani a gyermekvállalás előtt álló cigány fiataloknak, nélkülözhetetlen, hogy megértsék e kismamák ambícióit és empátiát tanúsíthassanak. Mindehhez szükséges megismerni értelmi, érzelmi és szociális hátterüket. Kérdőíves kutatásom során a megkérdezettek válaszai alapján egyértelműen a fogamzásgátlásról szóló megfelelő ismeretek hiánya volt a legnagyobb probléma. A megoldás e kényes témában a szexualitás és családtervezés oktatásán alapul, melyet sajátos módon a cigány kultúrára alapozva kell véghezvinni. A tisztelet, a kölcsönös elfogadás, egymás kultúrájának ismerete az egyik biztos pontja lehet a sikeres együttműködésnek. A cigány kultúrában sajátos módon nincs szülői szerepvállalás a szexuális életre nevelésben, így a társadalom feladata felvenni a harcot az elővigyázatlan szexuális élet terjedésével, feltartóztatni a korai gyermekvállalást. Ha a tinédzserek tisztában lennének testükkel, lehetőségeikkel az irányítás a kezükbe kerülhetne a sorsuk felett, nem pedig az elővigyázatlanság, az átgondolatlan döntés sodorná őket a korai gyermekvállaláshoz.

Célunkká kell váljon megadni a lehetőséget számukra egy tudatos, élhetőbb élet tervezéshez.

Ez a cigány fiatalok és a társadalom érdeke, elsődleges feladata.

TAKÁCS NÓRA

IV. évfolyam
Nemzetközi tanulmányok szak
Zsigmond Király Főiskola

*Konzulens: Dr. Kabai Imre
főiskolai tanár*

**„PÁN PÉTER NEMZEDÉKE” (POSTTADOLESZCENS JELENSÉGEK A
CEGLÉDI KÖZÉPISKOLÁSOK KÖRÉBEN)**

A mai fiatalok egyszerűen nem akarnak felnőni! Életük, gondolkodásmódjuk ugyanis (társadalomtörténeti változások következtében) jelentősen átalakult, módosult az elmúlt években. Egyre több harmincas éveit felé közeledő fiatal van, aki még a szüleivel él és iskolába jár. Sokuk már elköltözött otthonról, de még nem találtak munkát, így továbbra is a szüleik tartják el őket. Van, aki már dolgozik, de közben továbbra is tanul, a gyerekvállalást és a házasságot pedig halogatja, „ráérek még” legyintéssel. Ezek a fiatalok megrekedtek az ifjúság és felnőtté válás közötti mezsgyén. A szociológiai szakirodalom ezt a jelenséget *posztadoleszcenciának* hívja. Dolgozatomban én is ezt a jelenséget elemzem különböző aspektusokból. Kérdőíves módszerrel 120 ceglédi végzős középiskolást vizsgáltam négy intézményben, jövőbeli terveikről, elképzeléseikről kérdeztem őket. Feltételeztem, hogy már most, ebben a korban élesen megjelennek az arra utaló jelek, hogy a diákok közül sokan posztadoleszcensé válnak a későbbiekben. A kapott statisztikai eredményekből jól látszik, hogy a megkérdezett végzős diákok közül azok, akiknek magasabban iskolázottak a szülei, jobb iskolába járnak (pl. gimnázium) és egyetemen vagy főiskolán szeretnének továbbtanulni, minden egyes életeseményt (családalapítás, munkába állás, iskola befejezése, szülőktől való leválás) későbbi időpontra terveznek, mint azok a tanulók, akik szakközépiskolába, vagy szakmunkásképzőbe járnak. Az egyes életesemények tehát a diákok többségénél a jövőben elhúzódnak, meghosszabbítva ezzel az ifjak számára a „gondtalan” fiatal éveket. Arra is kíváncsi voltam, mi befolyásolja továbbtanulási ambícióikat. A többdimenziós matematikai modell eredményei azt mutatták, hogy fontos a szülői háttér, a lakóhely, az, hogy mennyire szeretne még „fiatal maradni” a megkérdezett. Ugyanakkor az is kiderült, hogy az iskolaválasztás „önmagában” meghatározó jelentőségű, felülmúl minden más tényezőt.

TÓTH IVETT ANNA

*Konzulens: dr. Szabó-Tóth Kinga
egyetemi docens*

II. évfolyam
Szociológia MA-L szak
Miskolci Egyetem
Bölcsészettudományi Kar

**KONTROLLÁLATLAN VÁGYAK, KISZÁMÍTHATATLAN HISZÉKENYISÉG,
KIALAKULATLAN ÉRZÉSVILÁG – AVAGY A REKLÁMOK HATÁSAI A
KISISKOLÁSOKRA**

Dolgozatom témájának a reklámokat és azok hatásait választottam, speciálisan a kisiskolásokra, 8-11 éves korosztályra. Ez a téma szervesen kapcsolódik a kommunikáció szakhoz és a szociológiához, illetve aktuális és jelenleg is gondot okozó témának számít. Úgy vélem jelenkorunk egyik problémája a gyermekek, illetve a családok kapcsolata a médiával. Több civilszervezet – felismerve ezt – próbálja meggyőzni a gyerekeket arról, hogy ne higgyenek el mindent, amit látnak a tv-ben. Nem véletlen, hogy a *Reklámetikai Kódexbe* is külön passzus került be a gyermekekre vonatkozóan. Az ORTT közleménye szerint 2007-ben a négy és tizenéves év közötti korosztály naponta átlagosan több mint három órát (188 percet) töltött a képernyő előtt, és ez újabb növekedés a megelőző évhez képest. A családok szabadidős tevékenységei között a televíziózás a ráfordított időtartam tekintetében egyértelműen uralkodó szerepet tölt be.

Kutatásom célja, hogy megmutassam a reklámok hatásait a gyermekeken keresztül és olyan hatásmechanizmusokra és tényekre hívjam fel a figyelmet, amelyet mi is tapasztalhatunk nap, mint nap. A reklámok hatásai témakörben azonban nem vizsgálhattam az egész társadalmat, mert az nagyon nagy anyag lenne, így választanom kellett egy réteget, egy korosztályt. Választásom a kisiskolásokra esett, vagyis a 8-11 éves gyermekekre. Azért rájuk, mert ők a legbefolyásolhatóbb korosztály a média számára. Ezt a reklámszakemberek – már ahogy én látom – ki is használják. Kutatásaim során fény derülhet erre és sok más kérdésre is, amit eddig csak laikusan szemléltem. Témám „szereplőinek” egy debreceni általános iskola diákjait választottam. A *Vénkert Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Intézmény* alsó tagozatos tanulóit kértem meg kérdőívem kitöltésére. A részvevő tanulók zöme egy nagyvárosi, lakótelepi lakásban, átlagos életszínvonalon élő, néhányan az átlag alatti szinten élő családok gyermekei.

Összesen 62 tanuló töltötte ki a kérdőívet, ebből 38 lány és 24 fiú. A kutatás elemzése során pszichológiai és szociológiai kérdésekre kaphattam választ. A gyermekek reklámorientáltak, ha fel is ismerik azt, hogy nem a valóságot közvetíti számukra, akkor is „belemennek a játékba”. Hiába ismerik fel, hogy esetleg hazudnak nekik, a hatalmi harc már iskolás korban elkezdődik, és ha be akarnak illeszkedni társaik közé, akkor bizony nekik is meg kell venniük azokat a tárgyakat, amelyekkel kivívhatják az elismerést.

VÉGH ANIKÓ

II. évfolyam
Szociológia MA szak
Pécsi Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

*Konzulens: Dr. Schadt Mária
tanszékvezető egyetemi docens*

NŐI SORSOK HÉT ÉVTIZED TÁVLATÁBÓL

Dolgozatomban olyan nők élettörténetét elemeztem és hasonlítottam össze, akik a második világháború környékén paraszt családban születtek, majd dolgozó nőként megélt éveik számottevő hányadát maguk is mezőgazdasági fizikai foglalkozásuként élték le. Céлом az volt, hogy az általuk elmesélt életutakon keresztül felvázoljam a nőtörténet egy szeletét, és feltárjam, hogy az általuk megélt tapasztalatokból, hogyan bontakozik ki a hétköznapi társadalomtörténete. Életútinterjúim az „oral history” módszerével készültek, alanyaimat a hólabda módszer segítségével egyetlen településről, a Somogy megyei Kadarkútról választottam ki. Mintaválasztásom indoka egy bizonyos réteg vizsgálata, akik közül koruknál fogva kevesen élnek már. Az elbeszélések elemzése alapján megállapítottam, hogy a mezőgazdasági fizikai dolgozók élete nehezebb volt, mint a szellemi foglalkozású társaiké, ami elsősorban a bizonytalanabb anyagi helyzetben és az ebből adódó küzdelmesebb életben ragadható meg. Ugyanakkor a történetek főszereplői az eltelt idő távlatából viszonylag pozitívan emlékeztek a múltra, nem gondolták, hogy gyötrelmesebb lett volna az életük, mint a környezetükben élő, nem ilyen nehéz fizikai munkát végző nőké, vagy akár a férfiaké. Munkavégzésüket főleg az anyagi kényszer, és nem a karriervágy irányította. Ez utóbbira esélyük sem volt, az alacsony iskolai végzettség és a tradicionális feleség-, anya- és háziasszony szerep sok időt és energiát elvett tőlük. Rengeteget robotoltak, de nem

panaszkodnak, mivel a többletmunka árán szerzett jövedelmük elég volt az alapvető létszükségleteikhez és az általuk elképzelt jóléthez.

Interjúalanyaim életútja nem konkrét célkitűzések mentén haladt, hanem, miként egyikük fogalmazott: „*Ahogy jött.*”.

VÖRÖS ANDRÁS

V. évfolyam
Szociológus-közgazdász szak
Budapesti Corvinus Egyetem
Társadalomtudományi Kar

*Konzulens: Fokasz Nikosz
Egyetemi tanár
ELTE*

NÖVEKEDÉSI FOLYAMATOK A TÁRSADALOMBAN: A KÖZBESZÉD DINAMIKAI ELEMZÉSE

A társadalmi hálózatok és az azokon keresztül terjedő információ egyéni cselekvésre gyakorolt hatása napjainkban a társadalomtudományok egyik központi kérdése. A társadalmi folyamatok megértéséhez elengedhetetlennek tűnik a hálózati és az információterjedési mechanizmusok pontos megismerése, leírása. A közbeszédnek vélhetően fontos szerepe van a különböző információk diffúziójában. Ennélfogva, a közbeszéd változásainak vizsgálata jelentősen hozzájárulhat az egyéni cselekvések és a társadalom dinamikájának megértéséhez.

Ebben a dolgozatban a közbeszédi információdiffúzió, azon belül a média dinamikájának vizsgálatával foglalkozom. A vizsgálat során különböző, a társadalomtudományokban használt növekedési- és diffúziós modellekre, valamint a médiadinamika elemzésének egy kvantitatív módszerére támaszkodom. Dolgozatom célja annak feltárása, hogy a különböző közbeszédi témák terjedését milyen szabályszerű mechanizmusok alakítják. A dolgozat első részében olyan a természet- és társadalomtudományokban használt növekedési modelleket mutatok be, amelyek a korlátozott térben való növekedési folyamatok formális leírására alkalmasak. Ismertetem, hogy ezeket a modelleket milyen módon alkalmazták a technikai innovációk és az információ terjedésének vizsgálatában. Kitérek az információ-diffúzió és a közbeszédi folyamatok kapcsolatára. Ezek után a médiabeli témák dinamikai elemzésének egy lehetséges módszertanát mutatom be. Foglalkozom a módszer kiterjesztési lehetőségeivel és implicit tartalmával. A második részben az elméleti háttér és a módszertan segítségével empirikusan elemzem a 2006 őszi olaszliszakai bűncselekmény médiadinamikáját a két

legnagyobb hazai politikai napilapban. A vizsgálat megerősíti a korábbi kutatások eredményeit és a módszertan alkalmazhatóságát. Ezen felül, a téma elemzése három, eddig nem vizsgált jelenségre is rávilágít: 1. bizonyos témák közbeszédi metaforává alakulhatnak, 2. emiatt képesek lehetnek a hozzájuk hasonló eseményeket közbeszédi témává tenni és 3. különböző szenzációk eltérő típusú közbeszédi dinamikával rendelkezhetnek.

A dolgozatban bemutatott kutatási eredmények ugyan korlátozott érvényességűek, azonban kiterjeszthetőek lehetnek a média és a közbeszéd tágabb területeire, emellett megerősítik a vizsgálati módszer alkalmazhatóságát. Ugyan a kutatás során sok megválaszolatlan kérdés is felmerül, további munkák révén talán pontosabb képet kaphatunk a média és a közbeszéd működéséről. Mindez pedig elősegítheti a nagyobb léptékű társadalmi folyamatok megértését.

VALLÁS- ÉS HITTUDOMÁNYI TAGOZAT

I. évfolyam
Vallástudomány MA szak
Károli Gáspár Református Egyetem

ISTENEK ÉS EMBEREK**Maja, inka, azték és piaroa teremtésmítoszok összehasonlító vallástudományi elemzése**

Dolgozatom témája és célja négy közép-, ill. dél-amerikai indián kultúrkör: a maja, az inka, az azték és a venezuelai piaroa kultúrák kozmogóniai elképzeléseinek összehasonlító vallástudományi vizsgálata. A művek, melyek alapján dolgoztam: Maja kultúra: *Popol Vuh - A maja-kicse indiánok szent könyve*, Boglár Lajos fordításában. Inka kultúra: Bernabé Cobo: *Historia del Nuevo Mundo* (Az Újvilág története) című művének idevágó fejezete. Azték kultúra: Bernardino de Sahagún *Historia General de las Cosas de la Nueva España* című művének szintén idevágó része. Piaroa kultúra: Boglár Lajos: *Wahari - Az őserdei kultúra* című műve. Ezen művek egyes részeinek feldolgozása és összehasonlítása alapján készítettem el témavezetőm segítségével dolgozatomat. Céлом, hogy az olvasó betekintést nyerjen ezekbe az Európában jórészt ismeretlen mítoszokba, és vallástudományi értelmezést kapjon róluk. Fontos látnunk, hogy e népek életében mennyire nagy jelentőséggel bírtak az istenek és a természet, hiszen minden tőlük és belőlük való – ezért az istenvilág és a természeti világ tiszteletreméltó és becsülendő. Rá kell mutatni továbbá különösen az özönvíz-mítosz és az égitestekkel kapcsolatos mitológák jelentőségére e népek vallási hiedelemvilágában.

VI. évfolyam
Esztétika- filmelmélet és filmtörténet szak
Pécsi Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

**A KERESZTRE FESZÍTÉS ÁBRÁZOLÁS PROBLEMATIKÁJA
A KORA KERESZTÉNY MŰVÉSZETBEN**

A dolgozat témája Krisztus kereszthalálának az ábrázolása a kora keresztény művészet tükrében. A vizsgált időszak a keletkező és alakuló keresztény művészet első 4-5 százada, mivel a probléma ekkor jelentkezett. Az ábrázolással kapcsolatos kérdéseket a teológia, a művészettörténet és a kor egyházi íróinak szövegei alapján közelítem meg. A dolgozat arra keresi a választ, hogy ábrázolták-e a megfeszített Krisztust a kereszten az első századokban, s ha igen, hogyan tették azt. A fennmaradt leletek arra engednek következtetni, hogy a kora keresztények sokáig nem ábrázolták a golgotai jelenetet, csak utaltak rá. Ezeket a helyettesítő szimbólumokat szintén megvizsgálom. Krisztus személye, kereszthalála és feltámadása a kereszténység alapját jelentik, melyekről a korabeli egyházi szövegek jelentős hányada beszél, a művészetben azonban késéssel jelentkezett. A dolgozat erre fókuszál.

BOKROS BALÁZS MÁRKKonzulens: Dr. Fehérvári Örs János
adjunktus

III. évfolyam
Teológia szak
Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola

**„MÍG E TESTBEN ÉLÜNK...”
Az idő Szent Benedek Regulájában**

Szent Benedek regulája a monasztikus szerzetesség alpműve. E dolgozat célja, hogy részben a szakirodalomra támaszkodva, ugyanakkor elsősorban magának a szövegnek az elemzésén keresztül megvizsgálja és rendszerbe helyezze a Regula időszem-léletét. Noha a témával sokan foglalkoztak, az időfelfogással kapcsolatos munkák többnyire nem adtak minden lényeges elemet érintő áttekintést. Éppen ezért a jelen dolgozat elsősorban átfogó

bemutatásra törekszik, rávilágítva azokra az összefüggésekre, amelyek megrajzolják Szent Benedek időről alkotott felfogását. A szabályzat egyes mondatai közötti spirituális üzenet keresése segíthet alkalmazni a korai szerzetesi elgondolásokat egy olyan korban, amely már teljesen másként tekint az idő múlására. Ez adja a jelen munka aktualitását. A szöveg alapos átolvasása során fokozatosan rajzolódott ki a benedeki időfel-fogás szerkezeté, mégis nagyon világos alapelveken nyugvó rendszere, mely egymással szoros összefüggésben lévő elemekből épül fel. A kiindulópontot az eszkatológikus irányultság jelenti: minden, ami a földi idő keretében történik, azt Benedek Krisztus második eljövételének, a végidőknek a fényében látja. Ez egy világos, alapvető viszonyt és egyben értéksorrendet hoz létre nemcsak az idővel, de minden időben történő dologgal kapcsolatban is. Így válnak érthetővé a Regula idézetei, amelyek az idő megélésének több formáját is bemutatják: az állandóság megélését, a megkülönböztetett alkalmakat, a készenlét, illetve a türelem időszakait. Ezek adnak eligazítást a szerzetesnek, hogy mi-kor, mit és hogyan kell tennie. Végül az elveket Benedek a napi, heti és éves rend keretei közé helyezi, olyan életritmust határozva meg, amely segítségére van a szerzetesnek, hogy ennek az alapirányultságnak megfelelően éljen.

A kibontakozott rendszer egyfajta kulcs tehát a Regula egyes rendelkezéseinek megértéséhez, mely segít adaptálni a benedeki életbölcsest a mai, modern környezetben, nemcsak a szerzetesek, de az idő helyes megélését kereső emberek számára is.

DÉNES GABRIELLA

*Konzulens: dr. Zamfir Korinna
egyetemi docens*

I. évfolyam
Pasztorális tanácsadás MA szak
Babeş-Bolyai Tudományegyetem
Római Katolikus Teológia Kar

KISEBBSÉGI LÉT – ÁTOK VAGY ÁLDÁS?

A babiloni fogságban élő zsidók identitáskrizise és megküzdési stratégiái

Ha egy népcsoport kisebbségi helyzetbe kerül, két lehetősége van: vagy asszimilálódik, a többséghez igazodik, vagy pedig éppen a többség hatására felállítja önmaga határait. Az ószövetségi nép történelmét vizsgálva a kisebbségi létre és ennek a nemzeti, illetve vallási öntudatra való hatásaira koncentrálni kiemelhetjük a zsidóság esetében a babiloni fogság idejét. Céлом ezt az élethelyzetet vizsgálva választ adni azokra a kérdésekre, hogy miért is nem (végérvényesen) csaptak össze a fejük fölött a hullámok és mi vált

megtartó erejükké. A vizsgálat biblikus és extrabiblikus utalásokra épül, ezek egzisztenciális és szövegkritikai feltárása, értelmezése mellett fontos szerepet kap a babiloni fogsággal foglalkozó szakirodalom eredményeinek beemelése, illetve az ókori Közel-Kelettel, s ezen belül is főként a Mezopotámiával és Babilonnal foglalkozó történelmi, régészeti, vallástörténeti és irodalmi munkák eredményeiből való, célszerűen kiválasztott részek ismertetése.

A kérdéskört vizsgálva azt láthatjuk a fogságba került izraeliták mindent elveszítettek, amit a kisebbség-többség viszonyban ember elvehet tőlük, s mégsem tűnt el a vallásuk, sőt – öntudattal együtt – megtisztult, megerősödött, és kialakult maga a népi, nemzeti identitásuk. A dolgozatban a megváltozott életkörülményekre adott három fő válaszreakció-típus, a részleges asszimiláció, a teljes elzárkózás és a nyitás mások felé részletes ismertetése segít hozzá az említett mélyreható változás megértéséhez.

A kisebbségi létforma jelenkori problémáira nem kíván a dolgozat receptet kínálni, ám a benne rejlő tapasztalatok megfontolhatóak. Az elemzett stratégiák előnyei és hátrányai ismeretében könnyebb dönteni egyik vagy másik alkalmazása vagy mellőzése mellett.

FARKAS GYÖRGY

*Konzulensek: Prof. dr. habil. Bencze Lóránt
professor emeritus
Dr. Stóhr Lóránt DLA
főiskolai docens*

Végzett hallgató
Vallástudomány MA szak
Zsigmond Király Főiskola

JÉZUS KRISZTUS FILMSZTÁR

Jézus filmes reprezentációinak értelmezése vallástudományi megközelítésben

A dolgozat alapvető célja az volt, hogy a vallástudomány és a filmtudomány összefüggéseit kifejtve mutassa meg, hogy a vallástudomány eszközeit alkalmazva filmek elemzésében olyan eredményekre juthatunk, amelyeket egyébként nem érhetnénk el. Így a kutatás alapvető módszerei és eszközei is a vallástudománytól származnak. Azonban tekintettel a vizsgálódás anyagára, magára a filmekre, a vallástudomány módszerei és eszközei mellett mind a filmtudomány, mind pedig további tudományterületek eszközei is felhasználásra kerültek. Hogy elvégezhessük Jézus filmes reprezentációinak elemzését vallástudományi megközelítésben, először is ennek elméleti alapjait kellett megfogalmaznunk. Az első szint ebben a vallástudomány és a filmtudomány kapcsolatának

meghatározása. Ezt folytatva először annak végiggondolása következett, hogy Jézus életének filmre vitele milyen filmes problémákat vet fel. A következő részben azt kellett megvizsgálunk, hogy ahhoz, hogy egyáltalán neki kezdhesünk az adaptációnak milyen alapanyag áll a rendelkezésünkre. Ezeket az alapszövegeket milyen elméletek mentén értelmezhetjük, milyen következtetéseket vonhatunk le belőlük. Ezek után már azt is megfogalmazhatjuk, hogy Jézust milyen szerepkörökben láthatjuk ezekben a szövegekben, és ezeknek a szerepköröknek milyen értelmezéseivel találkozhatunk.

Ezeket a területeket feltérképezve már készen álltunk arra, hogy elméleti alapvetésünket, – miszerint a vallástudomány eszközeinek felhasználása vallási vonatkozású filmalkotások elemzésében egyértelműen többlet eredményre vezet, illetve olyan eredményre, amelynek megállapításaira csak a vallástudomány eszközeit használva juthatunk – gyakorlatban is kipróbálva juthassunk el oda, hogy alaptételünk helyes-e.

GAZDA MÁRTA ZSUZSANNA

*Konzulens: dr. Baráth Béla
egyetemi docens*

VI. évfolyam
Vallástanár szak
Debreceni Református Hittudományi Egyetem

DÁVID ÉS GÓLIÁT A MODERNKORI EGYHÁZTÖRTÉNETBEN
Az Evangélikus Egyház szerepe a Német Demokratikus Köztársaságban, különös tekintettel a rendszerváltás korára

Dolgozatomban a keletnémet egyháztörténet Magyarországon és magyar nyelven mindeddig kevésbé kutatott és publikált korszakával kívántam foglalkozni. Kutatásom alapjaként egy intézeti gyűjtemény állt rendelkezésemre - különböző kiadványok, illetve újságcikkek az 1980-as évekből az NDK, NSZK és Svájc sajtójából. E három forrásból kívántam egy képet alkotni arról, hogy az NDK evangélikus egyházának volt-e szerepe a rendszerváltásban, s ha volt, akkor milyen és mekkora szerepe volt. A dolgozat bevezetőjében az általános, majd a második és harmadik fejezetekben a rendszerváltás és az egyesülés korának egyháztörténetét kívántam részletesen bemutatni, különös tekintettel Lipcse városának eseményeire. Eddigi kutatásaim során arra az eredményre jutottam, hogy az evangélikus egyház egy meghatározó legális fórumként volt jelen az NDK-ban, bizonyos védelmet kínálva tagjainak. Az egyház képes volt felvenni a harcot az államhatalommal a maga jogaiért, miközben megtanulta, hogyan élhet és létezhet a szocializmusban. E

tapasztalatokkal együtt válhatott az 1980-as évek második felére –amikor már az állam vezetősége is válságban volt- olyan erős fórummá, hogy az 1989. májusi választási botrányok után a templomból indulhasson el a békés forradalom. Kulcsfontosságú heti eseményként említhetjük a lipcsei Miklós templomban tartott békeimákat, mely mindenki számára nyitott volt, és 1989 szeptemberétől a templomból kivonuló tömeg spontán békés tüntetésbe kezdett. Természetesen nem szabad megfeledkeznünk a báziscsoportok szerepéről sem, hiszen az egyházak mellett e csoportok is az oppozíciót képviselték, megőrizve függetlenségüket. Az állambiztonsági szervek a békés tömeggel és a báziscsoportok akcióival nem tudtak mit kezdeni és így váltak tehetetlenné. A központi irányítás sem tudta már kézben tartani az eseményeket, és rövid időn belül a berlini fal leomlása után a kormány is megbukott, és egy éven belül megtörtént az egyesülés.

Dolgozatom végén külön fejezetben mutatom be az egyházi egyesülést, a szerepek változását, valamint a múlt feldolgozásának első lépéseit.

GÉR ANDRÁS LÁSZLÓ

*Konzulens: Dr. Karasszon István
tanszékvezető egyetemi tanár*

V. évfolyam
Teológus-lelkész szak
Károli Gáspár Református Egyetem
Hittudományi Kar

JAHVE NYILAI

Jelen pályamunkám kísérletet szeretne tenni arra, hogy a Deut 32:19-25-ben található szöveg vallástörténeti háttérét feltérképezze. A szöveg ókori szerzője Jahve büntetését helyezte kilátásba az istenéhez hűtlenné váló nép számára, melyet nyilaknak nevez. A 24. versben található felsorolás tagjai azonban feltételezhetően természetfeletti lények – démonok, akik e büntetést végre fogják hajtani.

Először az ószövetségi terminológiát mutatom be, mellyel a gonosz természetfeletti lényeket – démonokat nevezték meg. Ezen terminológia bemutatása során igyekeztem vallástörténeti, ókortudományi és nyelvészeti módszereket alkalmazni. Ezután a szöveg fordításának problematikájára világítok rá nyelvészeti módszerekkel, mielőtt a 24. versben szereplő kifejezések sémi nyelvészeti háttérét, vallástörténeti elhelyezését és értelmezésüket mutatnám be. Valamennyi kifejezést megvizsgáltam az elérhető kánaáni (és alkalmanként

más sémi) forrásanyagban, s igyekeztem a sémi nyelvészet szabályai szerint meghatározni ezek ősi jelentését. Így Rā'āb, Lachmū, Rešef, Qetheb és M^crīrī, mint Jahve büntetésének eszközei, azaz a szöveg terminológiájával élve, „nyilai” sújtják az istenükhöz hűtlenné vált embereket. Ugyanis a korabeli ember világmépbén a démonok, mint természetfeletti lények a valóság részét képezték, ugyanúgy, ahogyan a szemmel látható félelmetes természeti jelenségek, fenyegetések. Bár az Ószövetségben nincsen egységes terminológia a démonokra (és / vagy más természetfeletti lényekre), mégis ezen a görögből átvett gyűjtőnéven neveztem meg őket. A kánaáni szubsztrátum és az izraeli népi vallásosság gondolkodásmódjába ezen tények beleillettek, az Ószövetség szerzőinek azonban némiképpen „domesztikálni” kellett ezt a látásmódot, ennek az eredménye a fent nevezett szakasz.

HORVÁTH VIKTÓRIA

*Konzulens: P. Szilczl Dóra
egyetemi tanársegéd*

I. évfolyam
Kommunikáció – és médiatudomány MA szak
Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Bölcsészettudományi Kar

VATIKÁN ONLINE
Fórumok az internetes közösségépítésben

A dolgozat témaválasztása tágabban ugyan a Római Katolikus Egyház és internet kapcsolatát érinti, mégsem a szokványos megközelítést ígéri azáltal, hogy a közösségi portálokon (pl.youtube) való vatikáni jelenlét foglalkoztatja. Így a kihívás, hogy megérthessük az evangelizáció szolgálatában hogyan és mit tud kezdeni ezekkel az új médiafelületekkel az egyház. A kérdésselvetés aktuális: miként tölt be „az egyház tartalomszolgáltató vagy (éppen) közösségépítő szerepet a digitális térben”. Dolgozatomban az internet megítélésével kapcsolatos egyházi állásfoglalás(ok) elmozdulását is bemutatom a pápai megnyilatkozások tükrében, 2002 és 2010 között dokumentumok elemzése alapján. A dolgozat másik súlyponti kérdése is roppant releváns, mi szerint az egyház képes-e érvényesülni a hálózati média közegében autonómiája feladása nélkül? S ezt tágabb kontextusba is helyezem, a vallási üzenet mediatizálhatóságának kérdésébe.

A dolgozat második része a Vatikán online megjelenésével kapcsolatban két oldal elemzésével foglalkozik. Az egyik a római katolikus egyház egyik nemzetközi honlapja, a Vatican's Channel, a másik az ismert videomegosztó portál, a youtube. Ezeket tartalmi és

webergonómiai oldalról egyaránt vizsgálom. Kiindulásképpen ismertetem a web-ergonómia nielseni alapvetéseit, majd bemutatom az egyes oldalakat. A Vatican's Channel érdekessége, hogy mainstream egyházi tartalmak közösségi oldalra történő adaptációi, valamint a klerikális körök a tartalom szolgáltatói. Elemzésemben vizsgálom, hogy egy ilyen oldal megjelenése milyen befogadói oldallal találkozik, kiket ér el, s az egyház által preferált tartalmak a youtube oldalán mennyire mediatizálhatóak. A kutatás konklúziói remélhetőleg releváns adatokkal szolgálnak mindazok számára, akik egyházi honlapok tervezését végzik majd.

KATO SZABOLCS FERENCZ

*Konzulens: dr. Balogh Csaba
egyetemi adjunktus*

IV. évfolyam
Teológia szak
Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet

A DÁVID ÉS GÓLIÁT ELBESZÉLÉS SZÖVEGE (1SÁM 17)

A dolgozat a Héber Ószövetség egyik exegetikai kérdését kísérli meg tisztázni. 1Sám 17. fejezete több verzióban maradt ránk. Az egyik ókori görög fordítás (Codex Vaticanus, LXX^B) egy jóval rövidebb beszámolót közöl Dávid győzelméről a filiszteus óriás felett. A szakirodalomban két vélemény fogalmazódik meg újra és újra a hatalmas eltérésre vonatkozóan:

1. a héber szöveg (MSZ) az eredeti szöveg, amelyet a fordító rövidít le, azzal a szándékkal, hogy az elbeszélés simább, gördülékenyebb, és ellentmondásmentes legyen.
2. a görög szöveg verziója mögött rekonstruálható héber variáns az eredeti szöveg, amely az áthagyományozás során folyamatosan bővül.

A dolgozat a szinkron és a diakron exegetikai kutatás eredményeit bemutatva, kiértékelve megkísérli bebizonyítani, hogy a MSZ verzió az LXX^B elbeszélésének egy kidolgozottabb, hosszabb olvasata, melynek végső redakcióját a deuteronomista végezte. A klasszikus formakritika módszereit használva a tanulmány bebizonyítja, hogy a MSZ külön anyagában fellelhető motívumok beleillenek a deuteronomista történetírás szemléletébe. A külön anyag olyan részleteket tartalmaz, mely a dávidi dinasztiával a deuteronomista korában felmerült kérdéseket tisztáz.

**AZ ISTENRŐL VALÓ BESZÉD LEHETSÉGES MÓDJAI THOMAS MANN JÓZSEF
ÉS TESTVÉREI CÍMŰ REGÉNYÉBEN**

Dolgozatom alapszövege Thomas Mann *József és testvérei* című regénytetrológiája. Az alkotás többek között azért lehet a teológiai vizsgálódások releváns kiindulópontja, mert számos szövegrész szól Isten létéről, tulajdonságairól, az emberekkel kapcsolatos tetteiről. A dolgozat fő kérdése ezért az volt: hogyan lehetséges Istenről beszélni a regényen belül?

Ahhoz, hogy ezt a kérdést megválaszoljam, elsőként négy XX. századi teológus gondolatait foglaltam össze arról, mit gondolnak az Istenről való beszéd módjairól és lehetőségeiről: ennek során Rudolf Bultmann, Karl Barth, Paul Tillich és Gerhard Ebeling teológiájának fontosabb elemeit emeltem ki. Ezt követően a regény és a Szentírás kapcsolatára helyeztem a hangsúlyt: azt vizsgáltam, hogy az ószövetségi irodalom mely műfaji és formai jellegzetességei, illetve mely ó-és újszövetségi gondolatok, szófordulatok vagy idézetek kerültek át a regénybe, és ezek milyen változásokon mentek keresztül az alkotásban.

A következő fejezetben John Macquarrie *God-Talk* című írása alapján az Istenről való beszéd lehetséges formáit tártam fel. A regényben párhuzamok találhatóak a mitológia, az analógia és a paradox teológiai diskurzusaival.

A fenti diskurzusokon kívül egy, a teológiai nyelvtől eltérő formát is találunk a regényben, a Friedrich Nietzsche és a dekonstrukció elméletei alapján definiálható iróniát. Ez szintén az Istenről való beszéd egyik módjaként szerepel a műben, és szolgálhat mintaként az Istenről való beszédhez a mai, posztmodern világban.

**EGYÉNI ÉS KÖZÖSSÉGI PANASZÉNEK AZ ÓSZÖVETSÉGBEN ÉS A
MEZOPOTÁMIAI SZÖVEGEKBEN**

A panasz mint beszédforma valószínűleg az emberiséggel egyidős. Természetes emberi reakciónak tekinthető, hogy a negatív tapasztalatokra, szenvedésre az ember valamiféleképpen válaszol: panaszkodik. Ezt a válaszreakciót, a kiváltóját, ennek megnyilvánulási formáját valamint a mezopotámiai illetve a héber motívumok hasonlóságát, különbségét szerettem volna vizsgálni a dolgozatban.

Az első részében a panasz műfaji sajátosságait próbálom körüljárni, elsősorban az ószövetségi panaszra reflektálva, kitérve az egyéni és közösségi formájára. Az ószövetségi panasz sajátossága, hogy az imádkozó Istenhez fordul Istennel szemben. A továbbiakban ezt és ennek okát konkrét példákon keresztül törekszem bemutatni.

A szövegek jobb megértéséhez elengedhetetlen a mezopotámiai kultúra és vallási háttér közelebbi megismerése. Ebbe nyújt betekintést az írás következő része, majd egyes szövegekben, ahogy ez az ószövetségi panasz esetében is történt, nézzük meg a panasz műfaját. Egy következő rész a Ludlul bēl Nēmeqi akkád panaszének és a panaszszóltárok képi világát veti össze.

A dolgozat záróakkordját a két panaszfajta összehasonlítása képezi, kiemelve a közös valamint az eltérő elemeket. Következtetésként elmondható, hogy a fellelhető képek minden bizonnyal elterjedtek voltak a térség kultúrájában, ezeket mindkét imádkozó saját hitéhez igazítja.

**KOVÁCS ÖDÖN, A LIBERÁLIS TEOLÓGUS,
AVAGY A VALLÁSTUDOMÁNY ÉS A TEOLÓGIA VISZONYA**

A dolgozat **célja** a protestáns teológia 19. századi alakjának, Kovács Ödönnek a vallástudomány felfogását bemutatni, különös tekintettel a teológia és a vallástudomány viszonyára. E főfejezet előkészítéseként röviden jellemzem a vallástudomány mai helyzetét és a teológiával való viszonyát, bemutatom a liberális teológia eszmei összetevőit, és elhelyezem történetileg a magyar liberális teológia korszakát a protestáns teológián belül.

A dolgozat **módszere** történeti és kritikai. A történeti bemutatás során leírom Kovács Ödön vallástudomány értelmezését, hűen követve az 1869-ben a Protestáns Tudományos Szemlében megjelent tanulmányainak szövegét. A kritikai részben egyrészt rámutatok arra, hogy Kovács Ödön a vallástudományt a teológia helyén, annak megújításaként értelmezte, másrészt arra, hogy a 20. századi filozófia eredményei szerint a tudomány gondolkodásmódja nem azonos a filozófiáéval, és a teológiáéval, ezért Kovács Ödön tévesen határozza meg a teológiát tudományként. Ráadásul az így értett vallástudomány tárgyaként a vallási érzület tételezi, ami önellentmondás. Hasonlóan rámutatok Kovács Ödön evolucionista felfogására, amelyet mára teljes egészében meghaladott nemcsak a teológia, de a szellemtudomány egésze. A kritikai részben felhasználok Martin Heidegger a 20. század kiemelkedő filozófusának munkáját, és elfogadom Wolfhart Pannenberg tételét, mely szerint a teológia története során kezdettől fogva a filozófiával való vita segítségével építette föl önmagát. A dolgozat további **eredményének** tartom, hogy a méltatlanul elfelejtett Kovács Ödön munkásságát reflektorfénybe állítja, és bemutatja a nevéhez kötődő első magyar vallástörténet felépítését. A dolgozathoz levonható **következtetések** közé tartozik még, hogy a magyar protestáns teológia 140 évvel ezelőtt még élő módon benne volt az európai protestáns teológia szellemi áramában, és eredményeit késedelem nélkül alkalmazta.

FORDULÓPONTOK A MILLENIUM ÉRTELMEZÉSÉBEN

A történelem során sok eltérő nézet látott napvilágot arra vonatkozóan, hogy a Jelenések könyve 20. fejezetében leírt ezer éves időszakot, hogyan is kell értelmezni. A dolgozat arra vállalkozik, hogy bemutassa azokat a jelentős gondolkodókat és elképzeléseket, amelyek ebben a témában fordulópontot jelentettek. A XX. században három irányzat alakult ki arra vonatkozóan, hogy Jézus visszajövetele a millennium kezdetén vagy a végén fog bekövetkezni, ezeket premillenarista (ezen belül megjelenik a diszpenzációs elmélet, a történelmi premillenarizmus és a hetednap adventista irányzat), amillenarista és posztmillenarista elméleteknek nevezzük.

A korai keresztények biblikus történelemszemléletétől kiindulva megláthatjuk, milyen változáson ment keresztül a II-III. században a khiliazmus megjelenésével a millennium elképzelése. Ebből a korszakból fennmaradt egy csaknem teljes Apokalipszis kommentár, ennek segítségével alátámaszthatjuk a kor elképzelését. A történelemben bekövetkező változásokkal egyidejűleg a millennium értelmezésében is átalakulás következett be a IV-V. században. Tyconius lefekteti a spirituális értelmezés alapjait, amelyet az V. században Ágoston is átvesz, aki olyan nagy hatást gyakorol az egyházra, hogy ezt tekintik alapul a mai napig. Ágoston töretlen befolyása hét évszázadon át tartott, míg végül a XII. században Fiore-i Joachim megpróbálta visszaállítani a prófétikus történelem szemléletét, amellyel kivívta az egyház ellenszenvét. A következő korszak a XVII. század, a posztmillenarista elmélet kora, amelynek képviselője Daniel Whitby, aki szerint egy tömeges evangelizáció által siettetni lehet Krisztus visszajövetelét. Végül egy XX. századi teológus, Oscar Cullmann elképzelései kerülnek bemutatásra.

A dolgozat végére kiderül, hogy a történelem során milyen változáson ment keresztül a millenniumról való gondolkodás. Ez a nagyívű áttekintés arra sarkallhat, hogy újragondoljuk a keresztény történelem szemléletét, és keressük Jelenések könyve 20. fejezetének az exegetikailag pontos értelmezését.

TUDATOS TEREMTŐ VAGY ÖNTUDATLAN ŐSFORRÁS?
Sankara Brahman bizonyítása a *szánkhja* *prakriti*-elmélet cáfolatán keresztül

Dolgozatom elsődleges célja az volt, hogy bemutassam két ókori ind filozófiai rendszer, a *szánkhja* és a *védánta* vélekedését a világ ősokáival kapcsolatban. Emellett igyekeztem körüljárni azt a kérdést, hogy két – bizonyos alapvető tanítások tekintetében – hasonlóan mondható rendszer hogyan vélekedhet mégis ennyire ellentétesen a világot teremtő elsődleges ok tekintetében. A két irányzat ütköztetésénél Sankara *Brahma-szútra kommentárja* volt az elsődleges forrásom, azon belül is egy, konkrétan a *prakriti* cáfolatát tartalmazó szövegrészletet vizsgáltam. A szöveget kezdetben George Thibaut fordításában olvastam, később értelmezésbeli nehézségek miatt, az eredeti szanszkrit szöveg alapján készítettem el az elemzést, s témavezetői segítséggel a passzus fordítását is. Nemcsak a *szánkhja* és a *védánta* ellentéteket szerettem volna bemutatni, hanem azt is, hogy Sankara hogyan állítja a *védánta* tanok szolgálatába a *prakriti* ellen felhozott érveit, hogyan jut el a Brahman mint tudatos teremtő ok fogalmához a *szánkhján* keresztül. A szövegben olyan gondolatokkal találkoztam, melyeket véleményem szerint párhuzamba lehet állítani európai filozófusok eszmerendszerével is. Ezért Sankara szövegének elemzése után röviden kitértem európai párhuzamokra is. Itt közelebbről Szent Tamás és John Locke filozófiájának releváns részével foglalkoztam. A párhuzamok vizsgálata után fontosnak tartottam kitérni a keresztény istenfogalom és a hindu Brahman-fogalom közötti különbségekre. Végezetül Larson nézeteit mutattam be, aki leírta, hogy a *szánkhja* esetleg milyen érvekkel válaszolhatott volna Sankara kritikájára.

ÉLET AZ ÉLET UTÁN?
Elképzelések a holtak birodalmáról a kanonizált zsolttárolalom és a mezopotámiai leírások fényében

Kutatásom elsődleges célja a zsidók alvilágképének a vázolása volt, azon töredékes utalások nyomán, amelyeket a Zsoltárok, illetve Jób könyvében találhatunk erre vonatkozólag, továbbá arra tértem ki, hogy ez a kép milyen mértékű kölcsönhatásban lehetett az Izraelben is tagadhatatlanul jelen lévő halottkultusszal. Mivel az idézett szövegrészletek nagy többsége fogság utáni, vagy éppen a babiloni fogság idején íródott, ezért érdekesnek találtam azt is megnézni, hogy a szentírási szövegek által vázolt alvilágkép hasonlít-e a mezopotámiai mítoszokban megjelenő képhez, illetve ha igen, akkor lehetett-e hatással a fogság a Seol képének fejlődésére, alakulására. Első lépésként a Bibleworks program segítségével kerestem meg azokat a szentírási helyeket, amelyek a Seolról említést tesznek, majd ezeket elemeztem. Az etimológiai, illetve a kialakulás folyamatával kapcsolatos fejtegetéseket követően a halottkultusz és az alvilág kapcsolatát térképeztem fel, majd az elemzett részek alapján sikerült megrajzolni egy többnyire átfogó képet a Seolról, amelyet összehasonlítottam a mezopotámiai szövegekkel.

Kutatásaim eredményeképpen levonható a következtetés, hogy a Seol a zsidó hitvilág fontos eleme, és erről a legátfogóbb képet éppen a zsolttárok adják, valamint Jób könyve. A zsidó és mezopotámiai elképzeléseket illetően kijelentem, hogy bár a két kép között vannak eltérések is, a hasonlóság is nagymértékű. Ez alapján állítom, hogy bár a két elképzelés fejlődése saját utat járt be, de ezt feltehetően nem egymástól függetlenül.

I. évfolyam
 Pasztorális tanácsadás MA szak
 Babeş-Bolyai Tudományegyetem
 Római Katolikus Teológia Kar

AZ EVANGÉLIUMOK GYÓGYÍTÁSELBESZÉLÉSEI A GÖRÖG ORVOSLÁS KONTEXTUSÁBAN

Dolgozatomnak célja az evangéliumokat keletkezésük környezetében vizsgálni, vagyis a görög-római szemléletmódban. Amikor az evangéliumokat vizsgáljuk nem hagyhatók figyelmen kívül a hellenizmus meglátásai sem. Nem csupán az ismert görög-római gyógyítókkal kell párhuzamot keresnünk, hanem a görögök által gyakorolt gyógymódokkal is. A betegség megnevezéseik, gyakran köszönnek vissza az evangéliumokban is, mivel azok ugyanazt a szemléletmódot tükrözik. Ugyanakkor az evangéliumok gyógyítás elbeszéléseinek a legitimációjában és az Isten országáról szóló örömhír meghirdetésében és alátámasztásában van jelentős szerepük.

Következtetésként állítom, hogy az evangéliumokban is felfedezhető az adott kor betegségről, illetve gyógyításról alkotott nézetek, melyek nem egyeznek meg azokkal a magyarázatokkal, hogy ezen esetekben hisztériáról beszélhetünk. Látnunk kell, hogy az evangéliumi szövegekre hatással voltak a görög orvoslás nézetei, valamint a Jézushoz hasonló gyógyítók és istenségek csodái.

II. évfolyam
 Judaisztika szak
 Országos Rabbiképző – Zsidó Egyetem

AZ „AJTÓNYÍTÁS” FONTOSSÁGA

Deutsch Gábor ma is élő és aktívan alkotó író, az Országos Rabbiképző – Zsidó Egyetem, Scheiber-díjas judaisztika tanára. Munkássága alapvetően az ajtonyítás filozófiájára épül. Ezért volt számomra feladat és egyben küldetés is, hogy megismertessem a zsidó és nem zsidó olvasókkal ennek a filozófiának a jelentőségét és azokat a pilléreket, melyekre támaszkodva közeledhetnek egymáshoz a kultúrák, szélesedhet a megismerés tere. Bepillantást enged a zsidó kultúrába, hagyományokba, és magába a zsidó életbe, a történelmi korokat az egyes kisemberek életútja által követi végig, pl.: 1848-as szabadságharc zsidó vonatkozása, Holocaust és a Kádár-rendszer. Elsősorban a magyarországi zsidók életét mutatja be, rövid történetek segítségével, melyek néha humorosak, vagy abszurdak, és elsősorban az oral history-ra épülnek. Dolgozatom elkészítéséhez nagyban hozzásegítettek Deutsch Gáborral folytatott beszélgetéseim, és az a tény, hogy nap, mint nap találkozhatok vele, hallgathatom az előadásait, tanulhatok tőle. A felhasznált irodalmon és az internetes források felhasználásán kívül ugyanakkor kortársai pl.: Ungvári Tamás írásai is hiteles képet adtak a Deutsch Gábor műveiben megjelenített egyes magyarországi korszakokról. Sokat segített még az egyetem tanári kara a róla kialakított kép színesebbé tételében, valamint az is, hogy hívő ember lévén, ismerem azt a vallásos közeget, melynek ő is aktív tagja.

Úgy gondolom, hogy manapság az egyre jobban terjedő hitetlenség és istentagadás korszakában különösen fontos egy olyan szerző életútjának és munkásságának bemutatása, aki az általa és hősei által átélt hatalmas történelmi katasztrófák ellenére, vagy azokkal szemben is, bizonyítja, az Egyetlen Isten-ben való hit fontosságát, és annak az erőnek a hatalmasságát, mely képes segíteni abban, hogy az emberek túléljék az ilyen korszakokat, és megőrizhessék emberi mivoltukat, valamint utat mutathat nekünk bizonytalan hétköznapijainkban, arra a jelenlévő isteni segítségre hivatkozva, melynek ő nem csak tanúja, hanem krónikása is.

PÉTER MÁSODIK LEVELE

Dolgozatomban Péter második levelének általános megítélésével és elsősorban szerzőségének kérdéseivel foglalkozom, vitázva azzal a – a teológusok széles rétege számára elfogadott – nézettel, mely Péter második levelét pseudeponimnak tartja. Ha Péter és az általa író melletti érveket, a személyek jellemzőit, a levél megírásának különböző egyházi, szellemi, történelmi körülményeit egymás mellé helyezzük, akkor egyértelműen látható, hogy a péteri szerzőség valószínűbb.

Munkámban körüljáró a kanonizálás problémáját, rámutatva a pseudeponimiára vonatkozó megválaszolatlan kérdésekre. Összegzem a teológusoknak a szerzőség körüli vitában érvként használt bizonyítékait pro és kontra. Mivel ebben a témában eddig még egy átfogó elemzés sem született, a dolgozatomban, úgy gondolom, hiánypótló a magyar teológiában.

Azok közé tartozom, akik hisznek a bibliai szöveg ihlettségében, ugyanakkor a keletkezéstörténettel foglalkozva megpróbálok apologetikus, logikus, tudományosan elfogadható érvekkel fellépni az isteni inspiráltságot támadókkal szemben. Végül úgy látom, hogy a péteri szerzőséget tagadó teológusoknak nincsenek cáfolhatatlan érveik.

BUDDHISTA MODERNIZMUS

Dolgozatomban a kortárs nyugati buddhizmus vizsgálatára teszek kísérletet, röviden felvázolom a buddhizmus nyugati megjelenésének főbb állomásait, és bemutatom azokat az eszközöket és megközelítési módszereket, melyek lehetővé teszik a buddhizmus „nyugati fejjel” történő vizsgálatát. A témával foglalkozó szakirodalom korábban az *easternisation* kifejezéssel írta le az ázsiai vallások nyugati terjedését, azonban e fogalom mára túl általánossá vált, és több szerző munkássága is meghaladta ezt az elméletet. Például David McMahan, pennsylvaniai egyetem vallástudományi professzora már a buddhista modernizmus kifejezést alkalmazza a kortárs buddhizmus jellemzésére. Mind a buddhizmus, mind a modernizmus igen heterogén jelenség, azonban mégis a buddhista modernizmus az az eszköz, mely legalkalmasabbnak tűnik a probléma megragadására. A buddhista modernizmus az *easternisation* téziséhez képest konkrétan elméleti keretekkel dolgozik, ezáltal jobban feltárja a kutatási területet. Az elmélet további fontos jellemzője, hogy az a buddhizmusra globálisan alkalmazható, nem kényszeríti rá a kutatót kelet és nyugat elválasztására, valamint pártolja a vallás és tudomány párbeszédét.